

III. TÜRKÇE EĞİTİMİ BÖLÜMLERİ ÇALIŞTAYI

Türkçe Öğretmeni Yeterliği

(11 Haziran 2015 Sakarya Üniversitesi)

Yayına hazırlayanlar

İsmail GÜLEÇ

Alpaslan OKUR

Sakarya - 2015

Sakarya Üniversitesi Yayınları: 133
Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınları: 15

ISBN: 978-605-4735-64-8

III. TÜRKÇE EĞİTİMİ BÖLÜMLERİ ÇALIŞTAYI
Türkçe Öğretmeni Yeterliği

Yayına Hazırlayanlar: Prof. Dr. İsmail Güleç, Doç. Dr. Alpaslan Okur

Baskı: Sakarya Üniversitesi Basımevi, Esentepe SAKARYA

Kapak: Murat TOPAL

Sayfa Düzeni: Adem ŞENEL

© 2015 Eylül, Sakarya

Bu kitabın her türlü basım-yayın hakkı Sakarya Üniversitesine aittir.

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Hendek Kampüsü E Blok K2 Hendek SAKARYA

Tel: 0 (264) 614 2554 Belgegeçer: 0 (264) 295 7492

E-posta: egitim@sakarya.edu.tr

III. TÜRKÇE EĞİTİMİ BÖLÜMLERİ ÇALIŞTAYI

Türkçe Öğretmeni Yeterliği

(11 Haziran 2015 Sakarya Üniversitesi)

Yayına hazırlayanlar

İsmail GÜLEÇ

Alpaslan OKUR

SUNUŞ

Türkçe Eğitimi Bölümü olarak Eğitim Bilimleri Enstitüsü ile birlikte ve Türk Dil Kurumu’nun destekleri ile III. Çalıştayı düzenlemiş bulunuyoruz. Çalıştaylar bilindiği gibi akademik araştırmaların ve çalışmaların daha rahat ortamlarda tartışılmasına ve görüşülmesine imkân sağlayan ön çalışmalar olduğundan bir “öğretim tekniği” olarak ayrı bir önem taşımaktadır. Bu Çalıştayda, üzerinde ortaklaşa çalışmak, fikir üretmek ve tartışmak amacı ile seçilen konu “Türkçe Öğretmeni Yeterliği” olmuştur. Memleketimizin farklı üniversitelerinden Çalıştaya katılan ve çok değerli fikirleri ile katkılar sunan, alanın uzmanı akademisyenlerimiz özellikle Türkçe öğretmeni yeterlilikleri konusunda önemli tespitlerde bulundular.

Özellikle “öğretmenlik meslek bilgisi” ve “alan bilgisi” ile ilgili yeterliliklerinin tartışıldığı oturumlara İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Sakarya’ımızda alanda görev yapan Türkçe öğretmenlerinin de katılarak katkıda bulunmaları bu Çalıştayın önemli bir farklılığını oluşturmuştur. Öğretmenlik mesleğinin son yıllardaki en önemli farklılığı, eğitimde teknolojik yeniliklerin en üst seviyede kullanılıyor olmasıdır. Dolayısı ile öğretmenlerimizin eğitim ortamında teknolojiyi kullanma becerilerini ve yeterliliklerini geliştirmeleri büyük önem taşımaktadır. Çalıştayda bu konu ile ilgili dikkat çekici çalışmalar ve eleştiriler tartışıldı.

Öğretmenlik “sanatçılık yönü ağır basan bir meslektir.” Dolayısı ile her sanat eseri gibi öğretmenlik de sadece “para için” yapılmaz. “İdealist” olmayı gerektiren bu meslek ile ilgili her türlü yeterliliğin önem taşıdığı aşikârdır. Çalıştayımızda bu konuda da önemli görüş ve katkıların dile getirildiğini söyleyebiliriz. Bu önemli ve değerli katkıların unutulup gitmesine gönlümüz razı olmadığından bir kitapta ölümsüzleştirmek istedik. Elinizdeki kitap bu niyetin sonucudur.

Dünyada en geniş coğrafyada “ana dil” olarak konuşulan Türkçenin öğretmenlerine yönelik bu Çalıştayın bundan sonra yapılacak diğer akademik çalışmalara kaynaklık etmesi temennisi ile katkı sağlayan Çalıştayın tüm katılımcılarına, kitabın basıma hazırlanmasında emeği geçen “Türkçe sevdalılarına” kalbî teşekkürlerimizi sunarız.

Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZDEMİR
Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Türkçe Öğretmenliği Bölümü Başkanı

PROGRAM

9:30-10:00 Açılış Konuşmaları

Doç. Dr. Alpaslan OKUR (Eğitim Fakültesi Dekan Yardımcısı)

Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZDEMİR (Türkçe Eğitimi Bölüm Başkanı)

Prof. Dr. İsmail GÜLEÇ (Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü)

Prof. Dr. Firdevs KARAHAN (Eğitim Fakültesi Dekanı)

10:00-10:15 Çay Arası

I. Oturum: 10:15-13:00

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Alpaslan OKUR

Oturum Konusu: Alan Bilgisi Dersleri (Temel Dil Becerileri ve Dilbilgisi) Yeterlikleri

Katılımcılar

Doç. Dr. Fahri Temizyürek (Gazi Üniversitesi)

Yard. Doç. Dr. Saadet Maltepe (Balıkesir Üniversitesi)

Doç. Dr. Emine Kolaç (Anadolu Üniversitesi)

Yrd. Doç. Dr. Şenel Gerçek (Kocaeli Üniversitesi)

Doç. Dr. M. Eyüp Sallabaş (Yıldız Teknik Üniversitesi)

Doç. Dr. Özay Karadağ (Hacettepe Üniversitesi)

Doç. Dr. Gökhan Arı (Düzce Üniversitesi)

Yrd. Doç. Dr. Sedat Balyemez (Bartın Üniversitesi)

13:00-14:30 Öğle Yemeği Arası

II. Oturum: 14:30-17:00

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Firdevs KARAHAN

Oturum Konusu: Meslek Bilgisi ve Materyal-Teknoloji Kullanımı Yeterlikleri

Katılımcılar

Doç. Dr. Adnan Karadüz (Erciyes Üniversitesi)

Doç. Dr. Ali Fuat Arıcı (Yıldız Teknik Üniversitesi)

Doç. Dr. M. Barış Horzum (Sakarya Üniversitesi)

Doç. Dr. Eyyup Coşkun (Mustafa Kemal Üniversitesi)

Yrd. Doç. Dr. Ahmet Zeki Güven (Akdeniz Üniversitesi)

Doç. Dr. Bayram Baş (Yıldız Teknik Üniversitesi)

Doç. Dr. Ahmet Akkaya (Adıyaman Üniversitesi)

Doç. Dr. Namık Kemal Şahbaz (Mersin Üniversitesi)

17:00-18:00 Kapanış ve Değerlendirme

18:00-19:00 Akşam Yemeği

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Aziz KILINÇ	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Prof. Dr. Murat ÖZBAY	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Musa ÇİFTÇİ	Uşak Üniversitesi
Prof. Dr. Selahattin DİLİDÜZGÜN	İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet AKKAYA	Adıyaman Üniversitesi
Doç. Dr. Ali Fuat ARICI	Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Alpaslan OKUR	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Eyüp COŞKUN	Mustafa Kemal Üniversitesi
Doç. Dr. Halit KARATAY	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Doç. Dr. Havva YAMAN	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Latif BEYRELİ	Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Akif ÇEÇEN	İnönü Üniversitesi
Doç. Dr. Özay KARADAĞ	Hacettepe Üniversitesi
Doç. Dr. Suat UNGAN	Karadeniz Teknik Üniversitesi

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. İsmail GÜLEÇ	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Alpaslan OKUR	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Ali YILMAZ	MEB Öğrt. Yet. ve Gel. Genel Müdürü
Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZDEMİR	Sakarya Üniversitesi
Arş. Gör. Aysun EROĞLU	Sakarya Üniversitesi
Arş. Gör. Fatih Mehmet TULUMCU	Sakarya Üniversitesi
Arş. Gör. Feride İdi TULUMCU	Sakarya Üniversitesi
Arş. Gör. Nahide İrem AZİZOĞLU	Sakarya Üniversitesi
Arş. Gör. Rabia GÜRBÜZ	Sakarya Üniversitesi
Arş. Gör. Safa EROĞLU	Sakarya Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

Sunuş.....	5
Program	7
Bilim ve Düzenleme Kurulu.....	8
İçindekiler	9
Giriş.....	11
Açılış Konuşmaları.....	15

I. Oturum

Genel Öğretmen Yeterlikleri ve Alan Bilgisi Yeterlikleri: Temel Dil Becerileri ve Dil Bilgisi

Fahri Temizyürek.....	27
Saadet Maltepe.....	29
Şenel Gerçek.....	36

Temel Dil Becerileri

Özay Karadağ, <i>Dinleme Becerisi</i>	46
Gökhan Arı, <i>Konuşma Becerisi</i>	53
Emine Kolaç, <i>Okuma Becerisi</i>	66
Muhammet Eyüp Sallabaş, <i>Yazma Becerisi</i>	73
Sedat Balyemez, <i>Dil Bilgisi</i>	77

II. Oturum:

Meslek Bilgisi ve Materyal/Teknoloji Kullanımı Yeterlikleri

Adnan Karadüz, <i>Türkçe Öğretmeni Olmak</i>	99
Ali Fuat Arıcı, <i>Türkçe Öğretmenlerinde Meslek Bilinci</i> ,	108
M. Barış Horzum, <i>Türkçe Öğretmen Adaylarının Teknoloji Kullanımı</i>	121
Ahmet Zeki Güven, <i>Türkçe Öğretmenlerinin Teknoloji Kullanımı</i>	129
Eyyüp Coşkun, <i>Öğretim Materyali Geliştirme Sorunu</i>	136
Bayram Baş, <i>Ders Kitapları Kullanımı</i>	160
Namık Kemal Şahbaz, <i>Dil Bilgisi Öğretiminde Materyal Tasarımı</i>	167
Kapanış ve Değerlendirme	185
İsmail GÜLEÇ, <i>Genel Bir Değerlendirme</i>	199
Alpaslan Okur, <i>Sonuç</i>	203

GİRİŞ

İsmail GÜLEÇ

Türkiye’de uzun zamandan beri tartışılan konulardan bir de öğretmen yetiştirme. Atanamayan öğretmen adayları gösteri yapıp tartışmalar alevlenir, işin içine siyasiler girer, herkes bir tarafından tartışmaya müdahil olur. Ben burada bu tartışmalara fazlaca girmeden öğretmen yetiştirmekle ilgili önemli gördüğüm üç temel noktaya temas etmek istiyorum. Bunlardan ilki öğretmen yetiştirme.

Dünyadaki uygulamalara baktığımızda öğretmenlerin kabaca iki türlü yetiştirildiğini görürüz. İlki eğitim fakültelerinde, diğeri de öğretmenlik formasyonu kazandıracak programlarla. Biz ülke olarak her iki sistemi de kullanıyoruz. İlk ve orta okullarda eğitim fakültelerinden mezun olanlar, liselerde ise büyük oranda fen-edebiyat fakültesi mezunlarına öğretmenlik formasyon programlarını aldırarak öğretmen yetiştiriyoruz. İster eğitim fakültesinden, isterse pedagojik formasyonla alınmış olsun, kontenjanların ne kadar olacağından daha çok verilen bu eğitimin niteliğinin tartışılması gerektiğini düşünüyorum.

Öğretmenliğin iki özelliği var. Biri tecrübeye dayanması, yapıldıkça öğrenilen bir meslek olması, bisiklet sürmek, araba kullanmak gibi.

İkinci kısmı ise sürekli gelişmeye ve öğrenmeye dayalı olması. Öğretmenlik eğitimi sürekli devam eden bir süreç ve eğitim mahiyet değiştirerek devam etmeli. Bu eğitim de MEB bünyesinde hazırlanan akademi türü yapılanmalarla, özel eğitim kurumlarında verilen kimi beceri kazandıran kurslarla veya üniversitelerin uzaktan eğitim ve tezsiz yüksek lisans programlarıyla devam etmeli. Özellikle uzmanlık isteyen alanlarda çalışanlar ve idareciler mutlaka böyle bir eğitim sonrasında göreve seçilmeliler.

Türkiye’de ilk ve ortaöğretimde 900 bin civarında öğretmen görev yapıyor. Eğitim de yeniliklerin ve gelişmelerin çok fazla olduğu ve her gün arttığı bir alan. Her yeniliğin dokuz yüz bin kişilik devasa bir topluluğa duyurmak mümkün ama öğretmek her zaman mümkün değil. Bu durum öğretmenlerin yenilikleri ve değişimi kendilerinin takip etmesini ve öğrenmelerini zorunlu kılıyor. Acaba öğretmenlerimiz kendi kendine öğrenmeye ve yetiştirmeye hazır mı? Bunun yollarını biliyorlar mı? Sendikalar tam da burada devreye girmeli. Mensubu olan öğretmenlerin niteliklerini artırmak için uğraşmalı, programlar yapmalı.

Üzerinde durmak istediğim ikinci konu MEB’in YÖK’ten bazı taleplerde bulunması gerektiği. Çünkü öğretmenleri kahir ekseriyetle MEB istihdam ediyor. Bu durumda MEB’in öğretmen ihtiyacını ve niteliklerini belirleme ve bunu YÖK’ten isteme hakkı var.

Fakültelerde öğretmenlere alan bilgisi, genel kültür ve pedagoji bilgisi kazandırılmaya çalışılıyor. Oysa bunların yanı sıra;

- ✓ Çok iyi sözlü yazılı iletişim/diksiyon
- ✓ Eleştirel/analitik düşünme
- ✓ Takım çalışması ve liderlik
- ✓ Teknoloji okur-yazarlığı
- ✓ Medya okur-yazarlığı
- ✓ Bilgi okur-yazarlığı

gibi nitelikleri kazandıracak bir eğitimi MEB üniversitelerden istemeli. Bu konuda ısrarcı olmalı ve eğitim fakültelerinin müfredatlarını yeniden gözden geçirmelerini sağlamaları gerektiğini düşünüyorum.

Değınmek istediğım üçüncü ve son nokta öğretmenliğın fitratla olan ilgisi. Bazı meslekler bazı özelliklere sahip olmayı gerektirir. Polisler ve askerler boy ve kilo şartı, pilot olmak için sağlam göz vs. Öğretmen olmak için de her şeyden önce adayın insan sevgisi ile dolu olması lazım. Sonra da sabırlı ve mülayim olması. İnsanı, çocuğı, öğretmeyi sevmeyen birisinin öğretmen olması öğrencilere de eğitime de yapılan büyük kötülüktür. Ayrıca değerlere ve değerler etrafında geliştirilen bir ahlaka sahip olması lazım. Bu ahlak dinî olur, lâ-dinî olur, ama mutlaka bir öğretmende insanlık ve meslek ahlakı olmalı. Öğretmen olacak kişide doğa sevgisi, çevre bilinci, kültürlere saygı, toplumun dezavantajlı gruplarına karşı daha duyarlı, faydacılıktan uzak, tüketim çılgınlığı hastalığına yakalanmamış, paranın mutlak hakim olduğuna inanmayan, şiddeti tasvip etmeyen ve yayılmasından rahatsızlık duyan birisi olması gerekiyor. Bunların bir kısmı ailede, bir kısmı okullarda, bir kısmı da çalışma hayatı sırasında öğrenilebilir.

Bütün bunları ölçecek bir sistem nasıl geliştirilir, net olarak bir şey söylemek güç. Ama hep birlikte bunun yollarını aramalı, Türkiye için hangisi daha iyidir sorusunun cevabını hep birlikte bulmaya çalışmalı, insanı, insan olmayı eğitimin merkezine koyan bir anlayışı geçerli kılmak zorundayız. Aksi takdirde huzurlu bir dünyayı hayal etmemiz güç.

Son olarak şunu da ilave etmek isterim. Yurt dışında öğretmen kalitesi ve yeterlikleri ile öğretmenler tarafından kurulan dernekler ve sendikalar ilgileniyor. Biz de ise aktif öğretmen meslek odaları yok. Edebiyat öğretmenleri odası veya birliğı, fen dersleri öğretmenleri odası veya birliğı gibi odalar veya birlikler kurulmalı, bu stklar bakanlık, üniversite ve toplumla işbirliğı ile öğretmenler ile ilgili sağlıklı kararların alınmasına yardımcı olmalı. Bizde sendikalar üye sayısını, dolayısıyla alacakları aidatları artırmak, üyelerini layık olup

olmadığına bakmaksızın idareci olarak atanmasına çalışmak en çok vakitleri alan iş. Bu açıdan bakıldığında sendikalar gelecekte daha etkin olarak var olmaları için bugünkü durumlarını ve işlevlerini sorgulamak durumundalar.

AÇILIŞ KONUŞMALARI

Alpaslan Okur

Sayın dekanım, sayın enstitü müdürüm, değerli Milli Eğitim camiamızın şube müdürleri ve ilçe müdürleri ve değerli öğretmen arkadaşlarım hepinizi saygıyla selamlıyorum. Çalıştayımız için Sakarya dışından gelen özellikle konuşmacı olarak Türkiye'nin değişik üniversitelerinden Türkçe öğretmenliği bölümlerinden gelen hocalarımıza ve diğer dinleyici öğretmenlerimize misafirlerimize de hoş geldiniz diyorum. Sakarya Üniversitesi olarak beş yıl önce başlattığımız ve geleneksel hale dönüştürdüğümüz Türkçe Öğretmenliği Bölümleri Çalıştayının şu anda üçüncüsünü Türkçe Öğretmeni Yeterliği temasıyla gerçekleştireceğiz. 2011'de başladığımız birinci çalıştayımızda lisans programlarını değerlendirmiş, yine 2013 yılında başladığımız ikinci çalıştayımızda lisansüstü yani yüksek lisans ve doktora programları üzerinde yoğunlaşmıştık. Bu yıl ki çalıştayımızda ise alanında yetkin ve uzman hocalarımız tarafından Türkçe öğretmeni yeterliliği üzerinde değişik hususlar üzerinde değerlendirme yapılacak. İnşallah verimli bir gün geçireceğimizi umuyorum. Bu yıl ki çalıştayımızın

özelliği konuşmacı hocalarımızın hepsinin de Türkçe öğretimi alanından gelmesi yani yüksek lisans doktora ve doçentlikleri vs. tamamen Türkçe öğretimi olması. Daha önceki çalıştaylarımızda da birbirinden değerli hocalarımız burada bizlere sunumlar ve bilgiler vermişti. Mesela şu an ki Türk Dil Kurumu başkanı olan Mustafa Kaçalin hocamız, yine Türkçe öğretmenliği bölümlerinin kurucu fikir babası olan Abdurrahman Güzel hocamız, Murat Özbay hocamız gibi birbirinden değerli hocalarımız önceki çalıştaylarımızda burada bize katkıda bulunmuşlardı. Bugün de Türkçe öğretimsi olan hocalarımız tarafından Türkçe öğretmeni yeterliliklerinde katkılar bekliyoruz ve sizlerin de yine katkısıyla, desteğiyle verimli bir gün geçireceğimizi temenni ediyoruz. Ben tekrar saygılar sunuyor, hoş geldiniz diyorum.

Rabia Gürbüz

Konuşmalarınız için teşekkür ederiz. Şimdi konuşmalarını yapmak üzere Türkçe Eğitimi Bölüm Başkanı Sayın Yrd. Doç. Dr. Mehmet Özdemir'i kürsüye davet ediyoruz.

Mehmet Özdemir

Sayın dekanım, sayın müdürüm ve değerli öğretim üyesi arkadaşlar ve misafirler Alpaslan hocamızın dediği gibi Türkçe eğitimi bölümleri çalıştayı bu sene üçüncüsü yapılıyor fakültemizde ve enstitümüzde. Enstitümüzün ve fakülteadaki bölümümüzün ortaklaşa hazırladığı bu çalıştayda inşallah sunulacak bildiriler, yapılacak konuşmalar ve yapılacak tartışmalar öğretmen yeterliliği konusunda katkıda bulunacak. Ben bunu temenni ediyorum ve şimdiden burada yapılacak olan sunumlar ve tartışmalarla ilgili teşekkür ediyorum. Hoş geldiniz.

Rabia Gürbüz

Konuşmalarını yapmak üzere Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü Sayın Prof. Dr. İsmail Güleç'i kürsüye davet ediyoruz.

Ben de sabahın bu saatinde Türkiye'nin farklı bölgelerinden kal-karak buralara kadar gelip bu çalıştayımızda bizi yalnız bırakmayan, davetimize icabet eden çok değerli akademisyen arkadaşlara teşekkür ederek sözlerime başlamak istiyorum. Ayrıca Sakarya İl Milli Eğitim Müdürlüğüne verdiği destekler ve Sakarya'da Türkçe öğretmeni olarak çalışan öğretmen arkadaşlara aramızda oldukları için ve gün boyu yapılacak tartışmalara bizzat sahada bulunan insanlar olarak katkı sağlayacaklarını düşünerek şimdiden çok teşekkür ediyorum. Ve tabi ki Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümüne çok teşekkür ediyorum. Üçüncüsünü aksatmadan bu güne kadar büyüterek devam ettirdiği için.

Bu çalıştayı destekleyen Türk Dil Kurumu'na ve onun değerli başkanı Prof. Dr. Mustafa S. Kaçalın'e teşekkür etmek ifası üzerimize vacip olan bir borçtur. Kuruma ve değerli hocama teşekkür ediyorum.

Bugün burada Türkçe öğretmeni yeterliklerini konuşacağız. Programa göz atma fırsatı bulduysanız daha çok öğretmenlik meslek bilgisi ve alan bilgisi yeterliği olarak ikiye ayırdığımızı görürsünüz. Öğleden önce alan bilgisi yeterliklerini, öğleden sonra ise meslek bilgisi ve kültür yeterlikleri ile teknoloji kullanımı ve yeterliklerini konuşacağız. Fakat ben gündeme almadığımız bir konu üzerinde durmak istiyorum.

Öğretmen Türkçe öğretmeni de olsa İngilizce öğretmeni de olsa veya bilgisayar öğretmeni de olsa branşı ne olursa olsun ideal bir öğretmenin nasıl olması gerektiği konusu tarih boyunca tartışıla gelmiştir. İsimlerini duyduğumuz, kitaplarını okuduğumuz ve üç bin yıldan beri eserleri günümüze kadar gelen ve tarih boyunca boyunca kitapları okunulan büyük düşünürler, filozoflar, bilginler öğretmenlerin nasıl olması gerektiği konusunda zihinlerini yormuşlar, bu konuda bazı fikirler ileri sürmüşlerdir. Sokrates bunlar arasında ilk akla gelenlerden. Dikkat çekici görüşleriyle güncelliğini günümüzde de koruyan bir filozof olduğunu düşünüyorum. Diyor ki Sokrates, iyi bir öğretmen;

1. Öğrencilerine karşı sonsuz sevgi beslemeli,
2. Gerçeğe karşı fayda gözetmeyen bir sadakat, hakikatin hatırını menfaat beklemeksizin sadece ve sadece gerçeğin hakikatin hatırına işler yapmalı,
3. Söyledikleriyle yaptıkları uyum içinde olmalı.

Bunlar Sokrates'e göre iyi bir öğretmende olmazsa olmaz özelliklerin başında geliyor. Sokrates'in talebesi Eflatun ise iyi bir öğretmenin özelliğini erdem üzerine oturtur. Erdem olmazsa geri kalan her şeyin boş olacağını ve erdemli öğrencilerin de ancak erdemli öğretmenler tarafından yetiştirilebileceğinin üzerinde durur ve öğretmenin yine erdemine, hikmete olan bağlılığına, dürüstlüğüne, iyi insanlığına gönderme yapar.

Roma döneminin yine meşhur filozoflarından ve edebiyatçılarından Quintilianus biraz daha özelleştirir öğretmenin özelliklerini. Her şeyden önemlisi der Quintilianus, çocuklarınıza öğretmen seçeceğiniz zaman onun ahlakının iyi ve karakterinin sağlam olmasına dikkat edin. İkincisi olarak da konuşmasının düzgün olmasına dikkat edin. Üçüncüsü öğretmenler bir baba gibi olacağı için öğrencileri kötü alışkanlıklardan ve kötü huylar edinmelerine engel olacak şekilde olmalı, ona çalışmalı, dolayısıyla öğretmenlerin kötü alışkanlık sahibi olmasına dikkat ediniz. Öğretmenler ne çok ciddi ne de çok yılışık olsun. Korkutmayacak kadar ciddi aciz görünmeyecek kadar da yumuşak olsun. Asabi olmasın, kızmasında ve övmesinde aşırıya kaçmasın. Ve yetersiz öğretmenlerden uzak durun, der Quintilianus. Çünkü yetersiz öğretmenler çocukları mahvederler. Çocuklarınızın mahvolmasını istemiyorsanız yetersiz öğretmenlerden onları uzak tutun.

Bizim kültürümüzde ve geleneğimizde mühim bir yeri ve etkisi olan Gazali ideal bir öğretmenin rsemini biraz daha teferruatlı çizer. Her şeyden önce iyi bir öğretmenin öğrencilere karşı şefkatli olması gerektiğini söyler. Öğretmenlerin öğrencileri kendi çocuğu gibi görmesini aksi takdirde yeteri kadar şefkatli olamayacağının üzerinde

durur. Eğitim ve öğretimde Hazreti Peygamber'in örnek alınması gerektiğini, öğrettikleri karşısında çocuklardan teşekkür etmelerini veya ailelerinden babalarından annelerinden kendilerine teşekkür etmelerini beklememelerini, Hakk'ın hatırı için öğretmeleri gerektiğini söyler Sokrates gibi. Öğrencilere eksiksiz rehberlik yapmalıdır. Hocalar kendi branşları dışında kalan dersleri asla ve asla öğrencilere kötülememelidir, der. Bugünlerimizi mi gördü acaba Gazali bunu söylerken. Bazen kendi alanımızı ve kendi branşımızı iyi göstereceğiz, öveceğiz derken farkında olmadan da olsa diğer branşlara haksızlık ettiğimiz oluyor. Öğrencilere anlayacakları kadar öğretmeli. Öğrencilere "Sizin daha bilmediğiniz çok şey var." diyerek onların şevkleri kırılmamalı. Yaptıklarıyla söyledikleri uyumlu olmalı. Sabırlı olmalı. Yumuşak huylu olmalı. Vakur ve onurlu olmalı. İnatçı, kibirli, dik kafalı olmaması, boş işlerle uğraşmaması, anlayışı kıt olanlara karşı bile güzel sözler hitap etmesi, "Bilmiyorum." kelimesini kullanmaktan çekinmesi öğrencilere karşı, sorulan soruları dikkatlice dinlemesi ve anlamaya çalışması, öğrenciye zarar verecek olan bilgilerden koruması ve öğretmenin takva sahibi olması gerektiğini söyler. Sokrates'teki veya Eflatun'daki erdem Gazali'de takvaya dönüşmüştür.

Ve en son olarak kurduğu vakfın ilk mektebine atanacak öğretmenlere dair görüşleriyle Fatih Sultan Mehmet'e değinip sözlerimi tamamlayacağım. Fatih, İstanbul'u fethettikten sonra şehrin imar çalışmalarına başlar ve şehrin muhtelif yerlerinde camiler, çeşmeler, köprüler, hamamlar, kütüphaneler ve mektepler inşa eder. Yeni yaptırdığı mekteplerin bu imar faaliyetlerinin devamını sağlamak için de bir vakıf kurar ve vakfiyesinde de o yapılan yeni binaların ne şekilde hayatlarını sürdürebileceğine dair, gelirlerin nasıl olacağına, kimlerin çalışacağına dair bir senet yazdırır. O senette yaptırmış olduğu mahalle mektebine atayacağı öğretmenin nasıl olması gerektiğini iki kelime ile özetler.

1. Nefs-i enfes sahibi olmalı yani güzel ahlak, muttaki ve doğru birisi olmalı.

2. Rıza-i Hakk talibi olmalı yani Sokrates'in dediği gibi Gazali'nin dediği gibi öğrenciye bir şey öğretirken karşılığını öğrenciden değil ailesinden değil velisinden değil başka bir yerden beklemesi gerektiğini söyler.

Bütün bunları niye sizlerle paylaştığımı düşünebilirsiniz. Sizlerle paylaşmamın nedeni biz öğretmen yeterliliklerini konuşurken teknik konulara çok fazlaca takılıyoruz. Özünde öğretmenin iyi bir insan olması gerektiği, doğru, erdemli ve örnek bir insan olması gerektiğini biraz ihmal ediyoruz diye düşündüğüm için biraz dikkat çekmek istedim. Gün boyu sürecek konuşmalarda bu konuların üzerinde pek durulmayacağını düşündüğüm için meselenin bu boyutuna dikkat çekmek istedim. Bir öğretmenin iyi ve erdemli olup olmamasını ölçmenin zor olduğunu biliyorum. Çok kolay şeyler değil bunlar ama en azından Türkçe öğretmeni atanacaksa atanırken sadece sınavlarla değil, başka ölçütler de, başka beceriler de aranması gerektiği, sınavların çeşitlenmesi gerektiğini savunuyorum. Sanıyorum sizler de bu konuda bana hak vereceksiniz.

İnşallah bu çalıştayımız bittiğinde ki sonuçlarını ben de çok büyük bir merakla bekliyorum, ve kitap olarak yayınladığımızda bundan sonra yapılacak olan hem program geliştirme çalışmalarında, hem öğretmenlere verilecek kurs ve seminerlerde, hem eğitim fakültelerinin müfredatlarında, hem de Millî Eğitim Bakanlığının öğretmen seçimi kriterlerini belirlemesinde en azından bir fikir verir.

Ben sözlerimi burada tamamlarken buraya kadar geldiğiniz için hepinize tekrar çok teşekkür ediyor, çalıştayımızın verimli ve bereketli geçmesini diliyorum.

Rabia Gürbüz

Konuşmalarınız için teşekkür ederiz. Şimdi konuşmalarını yapmak üzere eğitim fakültesi dekanı Prof. Dr. Firdevs Karahan'ı kürsüye davet ediyorum.

Evet, sayın katılımcılar hayırlı sabahlar dileğimizle Esentepe kampüsünde üçüncüsünü düzenlediğimiz çalıştayımıza teşrifleriniz için hoş geldiniz diyorum. Her birinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Bu çalıştayın Türk Dil Kurumu desteği ile düzenlenmesi konusunda başta enstitü müdürümüz Prof. Dr. İsmail Güleç olmak üzere Doç. Dr. Alpaslan Okur hocamıza, Türkçe bölümünün değerli hocalarına, asistanlarına teşekkürlerimi sunmak istiyorum öncelikle.

Türkçe öğretmeni yeterliliği temalı çalıştayımızda alan bilgisi, meslek bilgisi ve materyal kullanımına ilişkin katılımcılarımızın sunacağı değerli çalışmaların bulunduğu iki oturum bulunmakta. Karşılıklı görüş alış verişinde bulunacağımız oturumlar boyunca ele alınacak dil becerilerinin öğretimi, teknoloji ve materyal kullanımına ilişkin konu başlıklarından anlaşılabilecek üzere gerek kuramsal gerekse uygulamalı boyutlar ele alınacaktır. Günümüzde öğretmen yeterliliklerinin eğitim fakültelerinde kazandırılması ile ilgili en çok sözü edilen konu kuramsal bilginin yanı sıra uygulama boyutunda öğretmen adaylarının yetiştirilmesi. Literatüre ve dünyadaki uygulamalara baktığımızda yetiştirdiğimiz adaylarımızın toplumsal taleplere öğretmen olarak yanıt verebilmesi adına mesleki standartların oluşturulduğunu görüyoruz. İyi bir dil öğretmeninde bulunması gereken özellikler konusunda Şulman (1987), Comins (1997), Day ve Conklin (1992) gibi araştırmacılar tarafından ortaya konulan nitelikler öğretmen yetiştiren kurumlara ışık tutmuştur. Öğretilen dilin, kültürün bilgisinden, nasıl öğretileceği konusuna kadar geniş bir yelpazede ele alınan bu standartlar çeşitli kurumlar tarafından profesyonel standartlar hâline getirilmiştir. Dil öğretimi konusunda anadil ve yabancı dil öğretmenlerine yönelik oluşturulan standartlarda her ne kadar yüzeysel ayrım var gibi görünse de alt yapıda pek çok ortaklığın var olduğu rahatlıkla görülmektedir. Öğretilen dile ve kültürüne ilişkin bilgi, uygulama ve iletişime dair beceriler, değerler ve tutum açısından öğretmenden beklenenlerin standartlar çerçevesinde ortaya konulması, öğretmen

yetiştiren kurumların da gerek program gerekse uygulamalar açısından temelini oluşturmaktadır. Bazı ÷lkelerde bu yeterliliklere ilişkin referans dokümanlar oluşturulmuştur.

Bu dokümanların daha çok yabancı dil öğretmenlerine ilişkin kurgulandığını söylemek yanlış olmayacaktır. Ama temelleri incelendiği zaman anadili öğretmenleriyle çok büyük ortaklıklar göstermektedir. Örneğin Avusturalya’da 1979 yılında “Uluslararası İkinci Dil Yetkinlik Sınıflaması” ikinci ya da yabancı dil öğrencilerinin gerçek yaşamda kullanım bağlamlarında gösterecekleri genel ya da uygulamadaki dil kullanım becerilerinin ölçümüne yönelik oluşturulmuştur. 2005 yılında modern diller eğitimciler dernekleri birliği tarafından öğretme, öğrenme, dil ve kültürleri öğretenlerin uygulamalarına ilişkin değerlerin tanımı olarak revize edilmiştir. Bunlar eğitimsel kuram ve uygulama, dil ve kültür, dil pedagojisi, etik ve sorumluluk, profesyonel ilişkiler, ulusal ya da uluslararası bağlantılarını kurabilme, mesleki anlamda dil öğrenme, kültürler arası iletişim vb. konularda gerektiğinde savunuculuk yapabilme, adanmışlık, kişisel gelişim vb. konularda kişisel özelliklerdir. Teksas Eğitim Ajansının 1997’de yayınladığı “Profesyonel Gelişime Yönelik Öğretmen Yeterlilikleri” ise İngilizce hariç diğer dillerin öğretimi konusundaki temel bilgi ve becerilere yönelik olarak öğretmenlerin gerçekteşirmek durumunda oldukları standartları betimlemiştir. İletişim, kültür, bağlantılar, karşılaştırmalar ve topluluklar çerçevesinde betimlenen standartlar öğretmenler tarafından öz değerlendirme yapabilmeleri adına bir araç olarak kullanılmaktadır.

İngiltere ve İşkoçya’da ise genel öğretmen konseyi ve Yeni Zelanda’da Öğretmenler Konseyi tarafından oluşturulan standartlar da bulunmaktadır. ABD’de ise NCATE ve TAEC tarafından belirlenen standartlar CAEP (Council for the Accreditation for Education Preparators) öğretmen yetiştiren kurumların akreditasyonu konseyi tarafından tek çatı altında toplanmıştır. Alan bilgisi, pedagojik bilgi, öğretim becerileri ve öğretmenliğin doğasına ilişkin yönleri vurgulayan bu standartlar altı madde altında toplanmıştır. Birinci; dil, dil bilim ve

karşılaştırmalı çalışmalar. İkinci; kültür, edebiyat ve disiplinler arası kavramlar. Üçüncü; dil edinimi kuramları ve öğretim uygulamaları. Dördüncü; program ve eğitim uygulamalarıyla standartların bütünleştirilmesi. Beşinci; ölçme değerlendirme. Altıncı; profesyonellik olarak tanımlanmıştır. Yine ABD’de İngilizceden başka 14 dünya dili için oluşturulan NBPTS (National Board for Professional Teaching Standards) adı altında oluşturulan standartları da öğrenciye ilişkin bilgi, özel eğitim bilgisi, iletişim, farklılıklar, alan bilgisi, anlamlı öğrenme, bilgiye giden çoklu yollar, sosyal gelişim, değerlendirme, öğrenme ortamı, eğitim kaynakları, aile iş birliği, kıyaslama uygulama, mesleğe ve eğitime katkı gibi göstergeler üzerinden belirlenmiştir.

Avrupa’ya gelecek olursak European Association for Quality Language Services (EAQUALS) tarafından dil öğretmenlerinin eğitimi için ölçütler: yeterlilik ve farkındalık olarak dil konusunda; nitelikler, eğitim uygulaması ve deneyim olarak nitelikler konusunda; yöntem, bilgi ve becerileri planlama, iletişim yönetimi ve ölçme değerlendirme olarak temel yeterlilikler konusunda; öğretmen gelişimi ve dijital okuryazarlık olarak tamamlayıcı beceriler konusunda; temel, bağımsız ve yetkin olarak öğretmenlerin değerlendirilebileceği çizelgeler oluşturulmuştur. Kelly ve diğerleri tarafından “Dil Öğretmen Eğitimi Avrupa Profili (European Profile for Language Teacher Education)” çerçevesinde bunlar yeniden ele alınmış ilkökul, ortaokul ve yetişkinlere dil eğitiminde lisans ve lisans sonrası dil eğitimlerine odaklanır hâle getirilmiştir. Bu çalışmayla dil eğitimi konusunda karar vericilere ve lisans eğitimi yapan kurumlara yani ülkemizde fakültelere ışık tutmaktadır. Bu profil bilgi ve anlama, stratejiler ve beceriler ile değerler konu başlıklarından oluşmuştur.

21. yy.da yabancı dil olarak Türkçe ya da anadil olarak Türkçe öğretmeninden beklediğimiz temel özellikler geçtiğimiz yüzyıla göre farklılıklar arz edeceğine dair hepimiz sanırım aynı düşüncededeyiz. Sadece okuma becerisi başta olmak üzere yazma becerisinin geliştirilmesi değil dinlediğini anlama, özellikle çok değişik bağlamlardaki

kendini ifade edebilme becerilerinin geliştirilmesi günümüzde oldukça ön plana çıkmış durumda. Dil-düşünce arasındaki ilişkiler göz önüne alındığında eleştirel düşünebilme, parça bütün ilişkisi kurabilme, neden sonuç oluşturabilme, problem çözebilme, düşünce üretebilme ve savunabilme gibi günümüz bireylerinde geliştirmemiz gereken özellikler konusunda ana dil öğretmenlerine çok büyük görevler düştüğü kanısındayım. Bunun için öncelikle sosyal yaşam, teknoloji, edebiyat, bilim vb. konularda gündemi ve gelişmeleri takip eden, okuyan, yazan, sözlü olarak ifade edebilen öğretmenlere ihtiyaç duyduğumuz aşikârdır. Mesleki bilgi olarak öğretim yöntem ve teknikleri konusunda geniş bir yelpazeye sahip; materyal üretilip kullanabilen; sınıf yönetimi konusunda donanımlı; dijital ortamın yeniliklerini takip edip sınıfta uygulayabilen; öğrenci, veli, meslektaşları ile iletişimi sorun çözüm odaklı ve geliştirmeye yönelik olan; mesleki ve kişisel gelişimini ön planda tutan ve belki de en önemlisi İsmail hocamızın da dediği gibi iyi insan olma özellikleriyle öğretmenler bu yüzyılın öğretmenleri olacak. Bu vesileyle çalıştayımızın öğretmen yeterlilikleri konusunda ülkemizdeki çalışmalara ışık tutacağını umuyor Fakültemiz adına tekrar hoş geldiniz diyorum efendim.

Rabia Gürbüz

Konuşmalarınız için teşekkür ederiz. Enstitü müdürümüz sayın İsmail Güleç'e plaket takdimi yapılacaktır. Takdim konuşmasını yapmak üzere Doç. Dr. Alpaslan Okur'u kürsüye davet ediyorum.

Alpaslan Okur

Evet, değerli hocalarımız bu çalıştay fikri ilk defa beş yıl önce 2010 yılında o zamanki bölüm başkanımız olan İsmail Güleç tarafından teklif edilip ve akabinde de geleneksel olarak iki yılda bir devam etmesinde öncülük etmişti. Ve sonuncusunu da şu anda yine öncülük ederek tamamlamak üzereyiz. Normalde hocamız kurumumuzdan ayrıldı ayrılacak ama sırf çalıştay için şu anda kurumumuzda bekliyor,

kalıyor. Dolayısıyla çalıştayımızdan sonra başka bir kurumda hizmet etmek üzere ayrılacak. Biz gerek çalıştaylarımızdaki emeklerinden gerekse bölümümüze verdiği hizmetleri, yönetiminden dolayı yine mezun öğrencilerimizden dolayı bir plaket takdim edilecek. Onları takdim etmek üzere plaketimizi dekanımız Firdevs Karahan hocamızı buraya davet ediyorum.

Plaket takdimi

Firdevs Karahan

İsmail hocamıza plaketini takdim etmeden önce kendilerinin hem profesyonelliği, kişisel dostluğu, arkadaşlığı ve büyük katkılarından dolayı şahsım ve fakültem adına gerçekten çok teşekkür ediyorum. Bu vesileyle öğrencilerimize bu nazik düşüncesinden dolayı teşekkür ediyorum. Gönüllerimiz bir mekânlarımız ayrı olsa da sonuçta yapacaklarımız çok, hayırlı olması dileklerle birlikte hocamıza takdim ediyorum.

İsmail Güleç

Ben de bu hoş sürprizle karşılaşmaktan dolayı doğrusu sevindim, ama hüznüle karışık bir sevinç. Ben de bu nezaketlerinden ve ince düşüncelerinden dolayı mesai arkadaşlarıma çok teşekkür ediyorum. İnşallah ben olmasam da bölümdeki arkadaşlarla iş birliği ile çalıştayımız devam edecek. Ben de başta Firdevs Hanım olmak üzere bölüm başkanımız Mehmet Özdemir, Havva Yaman, Alpaslan Okur, Bekir İnce, Mehmet Gedizli ve araştırma görevlisi arkadaşlarıma bana güzel bir ortamda çalışma fırsatı verdikleri için, çok güzel işler yapmamıza vesile oldukları için, güzel iş birlikleri için çok teşekkür ediyorum. Şu anda kelimelerin insanın boğazına nasıl düğümlendiğini bizzat yaşayarak görüyorum. Teşekkür ederim.

Firdevs Karahan

Biz teşekkür ederiz.

Rabia Gürbüz

Değerli konuklarımız 15 dakika çay ve kahve arası verilecektir. Oturumların başlayabilmesi için 10.15'te katılımcılarımızın salondaki yerlerini almalarını rica ederiz.

I. OTURUM

ALAN BİLGİSİ YETERLİLİKLERİ: TEMEL DİL BECERİLERİ VE DİL BİLGİSİ

Alpaslan Okur

Öncelikle Fahri hocamızdan başlıyoruz.

Fahri Temizyürek

Sayın başkan, değerli meslektaşlarım, sevgili dinleyiciler konuşmama başlamadan önce hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Eğitim kavramı bir toplumun çağdaş yaşamında ve geleceğe yönelik planlamalarında en etkili kavramdır. Çünkü bir milletin maddi ve manevi unsurlarının gelecek nesillere aktarımı eğitim yoluyla gerçekleşir. Bir eğitim sisteminin en önemli yapı taşı ise öğretmenlerdir. Zira öğretmenler eğitim sisteminin önerdiği çalışmaları uygulayan konumdadırlar. Bir yerde eğitimden bahsedilebilmesi için iki ana unsur göze çarpmaktadır: öğretmen ve öğrenci. Sistem, öğrenciden asgari fiziki ve zihni unsurlar dışında bir yeterlik beklemez çünkü eğitimin amacı öğrenciyi yeterli hale getirmektir. Ancak öğretmen için aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Geçmişten günümüze eğitim sistemimizin üzerinde durduğu en önemli konulardan biri öğretmen yeterlikleridir. Şüphesiz her ders ve bu dersin öğretmenin yeterliliği eğitim

sistemimiz sağlıklı işleyebilmesi açısından hayati öneme sahiptir ancak Türkçe dersini diğer derslerin bir adım önünde düşünmek gerekir. Zira bütün öğrenmelerin temelini dil oluşturur. Bu yönüyle Türkçe dersi diğer derslerin öğrenilmesine temel teşkil etmektedir.

Öncelikle alan yeterliliği üzerine yapılan bu çalışmanın geleceğimizin teminatı olan öğretmenlerimizin yetiştirilmesine katkı sağlamasını diliyorum. Günümüzde alan bilgisi yeterliliği üzerine çok ciddi çalışmalar yapılmakta. Konu ile ilgili çalışmaları taradığımda özellikle başta yüksek lisans tezleri olmak üzere yüzlerce makalenin yayınlanmış olduğunu gördüm. Bu konuda yapılan araştırmaların daha nitelikli öğretmenlerin yetişmesinde çok ciddi katkı sağlayacağı muhakkak.

Konuyla ilgili yapılmış olan tezleri incelediğimizde büyük ölçüde birbirini destekler nitelikte olduğunu gördük. Tezlerin tamamında öğretmenler kendilerini özel alan yeterliğine sahip olarak nitelemişlerdir. Tezlerde özel alan yeterliği ile cinsiyet, mezun olunan bölüm, yaş, kıdem vb. değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Sonuçlarda dikkati çeken bir nokta öğretmenlerin eleştirel düşünme becerisine düşük oranda sahip olduğudur.

Sizler de takdir edersiniz ki günümüzde bilgiye ulaşmak hiç de zor bir şey değil. Bütün dünya elimizin altında. Nitekim klasik ifadeyle küçülen dünyada bilgi bir tıkın ötesinde. Böyle olunca alan bilgisinin yanı sıra bir öğretmende bulunması gereken niteliklerin de ön plana çıkarılması gerektiğini düşünüyorum. Zira erozyon bilgide değil “adam yetiştirme düzenimizde”. Geçmişte çocuklar öğretmenlerine “Eti senin kemiği benim” diye teslim edilirdi. Bugün ise öğretmenlerin toplum üzerinde nüfuzlarının hızla azaldığını görmekteyiz. Bu nüfuzun azalmasında hiç şüphesiz sadece alan bilgisi eksikliği yatmıyor. Teşhisi doğru koymalıyız. Şayet teşhisi doğru koyamazsak tedavinin de sağlıklı olacağını düşünmüyorum.

Evet, alan bilgisi sadece Türkçe öğretmenleri için değil bütün branş öğretmenlerimiz için son derece önemlidir. Nitekim örgün öğretim kurumlarının ilgili bölümlerinde teferruatlı bir şekilde alan bilgisine dayalı dersler göstermekteyiz. Öğrencilerimizin uzak vadede kullanacağı bilgileri bile teorik olarak paylaşmaktayız.

Bana tanınan bu sınırlı sürede bir öğretmende bulunması gereken asgari üç özellikten bahsetmek istiyorum. Bunlar: edep, merhamet ve adalet duygusudur. Edepten, merhametten ve adalet duygusundan yoksun bir insanın iyi bir öğretmen olması mümkün değildir. Alan bilgisi ne kadar derin ne kadar fazla olursa olsun. Eğitim sistemimiz bu noktada öğretmenlerimizin kişilik gelişimiyle de teçhiz edilmelidir. Klasik Osmanlı eğitim sisteminde öğretmenler mülakat sonucunda seçilirlerdi. Öncelikle adayın kişilik gelişimi açısından öğretmen olmaya uygun olup olmadığına bakılırdı. Şahsiyet zaafiyeti gösterenler ne kadar bilgili olurlarsa olsun öğretmen yapılmazdı. Acizane benim görüşüm konunun bu yönde irdelenip üzerinde durulması yönündedir.

Beni dinleme lütfunda bulunduğunuz için hepinize saygılarımı sunuyorum.

Alpaslan Okur

10 dakika demiştik ama (Geçti mi?) soru ve (Hayır geçmedi de) soru ve katkılara da zaman verdiğim için öyle de bir zaman olacak. (Öyle mi? Tamam hocam, peki.) Teşekkür ediyoruz. (Estağfurullah, sağ olun.)

Evet, Saadet Hanım

Saadet Maltepe

Hocam benim sunum var ama... Kalkayım olmazsa ben. Öncelikle herkese hoş geldiniz diyorum. Ayrıya başta Alpaslan hocam, İsmail hocam olmak üzere geleneksel hâle getirdikleri bu çalıştaylar adına çalıştaylar için alanım adına alanımız adına teşekkür etmek istiyorum getirdikleri katkılardan dolayı.

Şimdi çalışmamın başlığı aslında Türkçe öğretmen lisans derslerinin öğretmen yeterliliklerini karşılayabilme gücü. Ama baştan belirtmek isterim ki daha çok ben seçmeli dersler ne durumda, onu belirlemek istedim aslında, daha çok seçmeli dersler odağında. Evet, toplumun neredeyse bütün kesimleri tarafından çağdaş yaşam düzeyine ulaşılabilmek için nitelikli bir eğitim öğretim gerektiği, nitelikli okullara gerek duyulduğu ve nitelikli okul denildiği zaman da nitelikli eğitim denildiği zaman da elbette ki öncelikle öğretmenlerin geldiği bilinen bir gerçek ya da savunulan bir gerçek. İyi öğrenci yetiştirmek istiyorsak öncelikle iyi öğretmenler yetiştirmeliyiz. İyi öğretmenler iyi öğrencileri doğuracaktır. Okul sisteminin en önemli temel öğelerini Veysel Sönmez öğrenci, program ve öğretmen olarak açıklamıştır. Ve öğretmeni de eğitim ortamında istendik davranışları kazandıran profesyonel kişi olarak tanımlamıştır. Ve öğretmenin iyi yetişmesi yani profesyonel kişi kavramına gidebilmesi için bazı yeterliliklere sahip olması gerekir. Biliyoruz bu yeterlikler genel öğretmen yeterlikleri ve özel yeterlikler diye bakanlık tarafında belirlendi. Millî Eğitim Bakanlığı çeşitli çalışmalar yaptı. Biraz süreden dolayı bunları atlıyorum hocam. Öğretmen mesleği genel yeterliklerini belirleme süreci ile başladı bu çalışmalar. Ve bu öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri ana altı ana yeterlik alanı içerisinde 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesi şeklinde belirlenmiştir. Daha sonra her ilköğretim kademesindeki eski adıyla her alan için özel alan yeterlikleri belirlendi. Bunların içerisinde Türkçe öğretimi özel alan yeterlikleri de bulunuyor elbette ki 2008 tarihi itibarıyla. Ve Türkçe öğretme özel alan yeterliklerinde ilgili alan yani Türkçe öğretmenlerinin barındırması gereken bilgi, beceri ve tutumların yer aldığı açıklanmaktadır. Neler yer alıyor bu alt alanlar, hangi başlıklar altında, daha doğrusu alt yeterlikler?

Öğretimi planlama ve düzenleme; dil becerilerini geliştirme; dil gelişimini izleme ve değerlendirme; okul, aile ve toplumla iş birliği yapma; Türkçe alanında mesleki gelişimini sağlama şeklinde beş yeterlik

alanı yer alıyor ve bu beş yeterlik alanının içerisinde de her biri farklı sayılarda olmak üzere toplam 25 alt yeterliği görüyoruz ve bunlar 165 performans göstergesi ile karşılanmış. Şimdi MEB bu yayınladığı bu öğretmen yeterlikleri kitapçığında neden öğretmen yeterlikleri başlığı altında bu öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının hizmet öncesi öğretmen yetiştirme programlarında kullanılmasının da beklenildiğini belirtiyor? Yani neden bu “öğretmen yeterlikleri belirlenmiştir”i açıklarken maddeler hâlinde açıklamış.

Bu nedenlerden birisi öğretmen yetiştiren kurumlar da programlarını yapılandırırken ya da yenilerken bu yeterlikleri de göz önünde bulundursunlar diyedir. Nedeni zaten bakanlık açıklıyor. Ve buradan hareketle de yine yanılmıyorsam hocam 2011’de burada yapılan çalıştayda sunulmuş bir çalışma bu Kurdayoğlu ve Tüzel Türkçe öğretmeni özel alan yeterlikleri ile Türkçe öğretmenliği lisans programındaki alan ve alan eğitimi dersleri içeriklerini karşılaştırmışlar ve bu çalışmanın sonuçlarına göre veriler bu yeterliklerin yani biraz önce saydığım beş yeterlik alanı altındaki alt yeterliklerin %48’inin Türkçe öğretmenliği lisans programı tarafından karşılanmadığını ortaya koymuşlar. Yani onların ele aldıkları alan ve alan eğitimi dersleri. Yalnızca o dersler çerçevesinde bir içerik karşılaştırması yapıyorlar ve %48’inin bu yeterliklerini karşılamadığını buluyorlar.

Yine derslere bakıldığında alan eğitimi dersleri yeterliklerin ortalama %43,2’sini karşılarken, alan dersleri %12’sini karşıladığını buluyorlar. Burada tabi alan eğitimi alan çalışmaya bakarsanız göreceksiniz alan eğitimi derken bunun içerisinde Özel Öğretim Yöntemleri 2 giriyor yalnızca Özel Öğretim Yöntemleri 1’i kodundan dolayı eğitim meslek bilgisi kodunu taşıdığı için sadece Özel Öğretim Yöntemleri 2 dersi konuşma eğitimi, yazma eğitimi, dinleme eğitimi, okuma eğitimi gibi dersleri görüyoruz. O çalışmaya baktığınız zaman daha ayrıntılı görebilirsiniz. Alan dersleri denildiği zaman ise edebiyat ve dile ilişkin dersleri görüyoruz bu çalışmada. Ve sonuçlar gösteriyor ki daha çok bu alan eğitimi dersleri yeterliklerin %43’ünü karşılayarak daha

çok bir alana sahip bu bağlamda. %12'sini ise alan dersleri olarak tanımlanan dil ve edebiyat dersleri ancak %12'sini karşılayabiliyormuş.

Yine bu çalışmada yeterlik alanlarında tanımlanan okul, aile ve toplumla iş birliği yapma alanı ve Türkçe alanında mesleki gelişimini sağlama alanı yeterlik alanına ilişkin programda hiçbir alan ya da alan eğitimi dersi olmadığını bulgulamışlar, bulmuşlar. Şimdi ben de bu sonuçlardan hareketle acaba programlardaki alan ve alan eğitimi dersleri özel alan yeterliklerini karşılama gücündeki bu zayıflık diyelim ya da işte karşılama gücünü artırma acaba seçmeli derslerle sağlanabilmiş mi? Yani Türkçe eğitimi bölümleri programlara koydukları seçmeli derslerde bu yeterlikleri karşılamayı kendilerine dert edinmişler mi? Bir ölçüde hani bunu görebilmek için böyle bir çıkış noktası ile böyle çalışmaya başladım. Tabi burada genel değerlendirme yapacağım için açıkçası hani ezbere aslında birçok şeyi biliyoruz hepimiz sorduğumuz zaman deneyimlerimizden, çalıştığımız kurumlardan, farklı arkadaşlarımızdan, konuşmalarımızdan seçmeli dersler nelere göre belirleniyor, seçmeli derslerin genel durumu ne, aslında biliyoruz ama. Ezbere konuşmamak için yine de şöyle bir bakayım, göreyim diyerek 2014 ÖSS yükseköğretim programları ve kontenjanlarını tarayarak Türkçe bölümü olan 51 devlet üniversitesini listeledim. Bu üniversiteler içerisinde de sayfalarına ulaşım açısından baktığımda yani sayfaya ulaşmak anlamı değil ama bu derslerin AKTS belgelerine daha doğrusu bu üniversitelerin AKTS belgelerine bazı sayfalara ulaşmak o kadar zor ki yani birçok güclüğü de gördüm burada sayfaların düzenlenme güclüğü ile başladı bu. Ve o yüzden de 40'a düştü bu sayı. Yani 40 üniversitenin ulaşılabilen 40 üniversitenin AKTS belgeleri çerçevesinde o bölümde yer alan derslerine bakarak seçmeli dersleri taradım. Tabi burada seçmeli derslerle ilgili şunu söylemem gerekir özel alan yeterlikleri çerçevesinde bakacağım için seçmeli derslere bildiğimiz üzere alan ve genel kültür şeklinde belirleyebiliyoruz.

Genel kültür kodu olan bu kodu verilmiş ya da genel kültür seçmeli dersleridir başlığı atılmış olanları çalışmanın dışında tuttum. Bu tabi burada bir de kod sorunu gördüm. Yani seçmeli derslerle ilgili kimileri hiçbir kod ayrımı yapmadan sadece seçmeli ders olduğunu belirtmiş. Hani seçmeli 1, seçmeli 2, seçmeli 3 demiş. Mesela onların içinde ne olduğunu bilmiyorum. O yüzden biraz üniversite sayısının azalmasının nedenleri de o oldu. Kimileri de alan mı genel kültür mü olduğuna ilişkin bir kod belirlemesi yapmamış. Bunları kod belirlemesi yapmayanları da dâhil ettiğim için ama genel kültür diye kod belirlemesi yapanları dışarda tuttum. Ve toplam 248 seçmeli ders listelendi. Tabi bunların hepsini burada size göstermem mümkün değil gerek de değil zaten. Şöyle bir şey düşündüm en az üç üniversitede tekrar eden seçmeli derler neler? Yani bu da hani en az üç ve üzeri olarak daha çok tercih edilen seçmeli dersleri görebilmek açısından bir tablo oluşturdum. Şimdi burada üçten artarak gidiyor ve bu tabloda derslerin adı, kaç üniversitede okutulduğu ve ilgili olduğu alan derken ben bir ölçüde burada dersler daha çok dil mi edebiyat mı yoksa öğrenme alanları derken bir ölçüde aslında alan eğitimi demeye çalıştım ama öğrenme alanlarında biraz daha geniş tutmak öğrenme alanları derken programla ilgili olabilir, okuma, dinleme, konuşma, yazma, görsel okuma, görsel sunum, medya okur-yazarlığı hani bu bağlamda değerlendirilebilir dil bilgisi öğretimi gibi. O yüzden öğrenme alanları diyerek birazcık daha genelledim orayı.

Şimdi burada dersleri okuyabiliyor musunuz bilmiyorum ama. En azından ben ikinci tabloya geçerek en çok olanları söyleyebilirim. Çağdaş Türk Edebiyatı, Çağdaş Türk Edebiyatı Metinleri farklı şekilde geçiyor. 16 üniversitede yer alan bir seçmeli ders. Şiir Tahlilleri 11, Anlam Bilim 10, Çağdaş Türk Lehçeleri 9, Türkçenin Güncel ya da Çağdaş Sorunları farklı şekillerde yer almış 9, Türkiye Türkçesi 9, Türk Dili Tarihi 9, Eski Türkçe Metin İncelemeleri 8, Halk Bilimi 8. Bu şekilde Metin Bilgisi, Diksiyon, Metin İncelemesi, Türk Edebiyatı Tarihi diye tek tek okumayayım ama şunu söyleyebilirim hatırlıyorsunuzdur ya

da bilginiz vardır Türkçe bölümlerin ilk lisans programlarında dil ile ilgili Eski Türkçe Metin İncelemeleri, Orta Türkçe Metin İncelemesi gibi dersler vardı. Daha sonra onlar kaldırıldı. Bölümler genellikle bu eksikliği hissederek ya da Türkiye Türkçesi yine onlardan biriydi. Bu eksikliği hissederek bunları seçmeli ders olarak koymuşlar.

Şimdi hocam oradan işaret verince ben hızlanayım. Şurada bir grafik var. Şimdi burada bu 248 dersin tabi burada genel kültür niye yer alıyor, dersek bir ayırım yapmadıkları için onlar kod olarak, onları da dâhil ettiğim için genel kültür yer alıyor. En çok yüzde ile edebiyat ağırlıklı olduğunu %31 edebiyat ağırlıklı olduğu görülüyor. Seçmeli dersler edebiyattan daha çok konulmuş. %28'le dil de onu izliyor. Öğrenme alanları ve alan eğitimleri ile ilgili olan %22'lik bir orana sahip. Genel kültür tabi başka genel kültür dersleri de var ama hiç ayırım yapılmadığı için bunlar da genel kültür %19. Bu da sıklıkla ilgili, yani o yüzde burada frekans var, burayı geçiyorum.

Şimdi Türkçe öğretmenliği özel alan yeterliklerin daha çok alan eğitimi derslerin içeriği ile karışılabilceği düşünüldüğünde biraz önce ona değinmişim. Türkçe öğretmeni bölümlerinde seçmeli derslerin yalnızca %22'sinde öğrenme alanları doğrudan ilgili olması seçmeli derslerin belirlenmesi özel alan yeterliklerin yeterince dikkate alınmadığı şeklinde yorumlanabilir. Yine biraz önce değindiğim Kuruda-yoğlu ve Tüzel'in çalışması Türkçe programında yeterlik alanları için de Türkçe öğretiminde özel gereksinimli ve özel eğitime gereksinim duyan öğrencileri dikkate alan uygulamalar yapabilme ve ulusal bayram ve törenlerin yönetim ve organizasyonu yapabilme alt yeterlikleri bulunuyor. Benim de yaptığım bir çalışmada ben de Türkçe öğretmen adaylarının özel alan yeterliklerine sahip olma durumlarına ilişkin onlardan görüş almışım. Bu çalışmada da bu iki yeterlik yani özel gereksinimli öğrencilerle onlara yapılacak eğitimle ilgili yeterlik ve ulusal bayramlar, törenlerle ilgili yeterlikler ile ilgili kendilerini yeterli görmediklerini bulunmuştu. Yani bu da örtüşüyor iki çalışmanın bulgusu. Ve bu seçmeli derslere baktığımız zaman burada

yani sadece burada sıraladıklarım değil tabi o 248 seçmeli ders içerisinde bu ulusal bayram, tören düzenleme ile ilgili bir seçmeli ders yer almıyor. Yine özel eğitime gereksinim duyan öğrenciler ile özel gereksinimli, özel eğitime gereksinim duyan öğrencileri dikkate alan uygulamalar yapabilme yeterliliği ilişkin ise iki üniversitede işaret dili diye bir seçmeli derse rastladım. Kısmen de olsa hani tam olarak değil ama kısmen de olsa bu bunu karşılayabildiği düşünülebilir. Burada bitirmek zorundayım.

Burada söyleyeceğim başka bir şeyler de vardı ama belki de tartışma kısmında... Aslında ben burada daha çok seçmeli derslerde dil-düşünce ilişkisi biraz önce dekan hocamız da buna değindi. Evet yanlışlıyorsam Emine hocamız da değinecek buna. Dil-düşünce ilişkisi bağlamında düşünme becerileri hele hele programların temel beceriler başlığı altında vurgu yaptığı da düşünülürse bu eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme, karar verme gibi üst düzey düşünme beceri yansıtıcı düşünme gibi düşünme becerilerinin seçmeli derslerde yer alması gerektiğini düşünüyorum. Bu doğrudan doğruya belki bir alan eğitimi ya da doğrudan doğruya öğrenme alanı bağlamında düşünülemez ama dil becerilerini geliştirilmesi çerçevesinde baktığınız zaman ve bir ölçüde de aslında Fahri hocamın değindiği adam olma açısından baktığımız zaman hani ne kadar düşünebiliyorsa ne kadar iyi düşünme becerilerini sergileyebiliyorsa hani düşünen düşündükçe insan olma bağlamında belki adam olmayı da sağlayabiliriz diye düşünüyorum. Dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Katılımcı

Konumuz öğretmen yetiştirmeye yönelik üniversiteler içerisinde öğretmen yetiştirmeye yönelik tezli veya tezsiz yüksek lisans programları olan üniversiteler var mı? Bunlara kim karar veriyor? Üniversiteler mi karar veriyor? Alan bilgisi, öğretmen yeterlikleri, yüksek lisans programları var mı?

Saadet Hanım

Tam soruyu anlamadım ama şimdi eğer üniversitenin...

Alpaslan Okur

Sunumla ilgili ya ama onu daha sonra konuşuruz.

Bayram Baş

Ben cevap verebilir miyim, hocam? Türkiye’de yükseköğretimin lisansüstü eğitime yönelik belirlediği bir çerçeve var. Bu çerçevede yüksek lisans programı açmak isteyen üniversiteler, bu programları açarken o çerçeveyi esas alıyor. Öğretmen yetiştirmeye yönelik olarak neredeyse fakülte düzeyindeki her öğretmenlik programının lisansüstü programı da mevcut. Üniversiteler öğretim üyesi yeterliliğine ve çerçevede belirlenen diğer yeterliklere sahip ise alan eğitimine yönelik tezli ya da tezsiz yüksek lisans başvurusunda bulunabiliyorlar. Ancak, programın açılmasına karar veren yükseköğretim kurumudur.

Saadet Maltepe

Ben şey pardon hocam bölüyorum. Sunumla ilgisini kuramadım. O yüzden...

Bayram Baş

Hocamın sorduğu soruya açıklık getirmek istedim.

Saadet Maltepe

Teşekkür ederim.

Alpaslan Okur

Teşekkür ediyorum. Şenel Hocamızın sunumunu dinliyoruz şimdi.

Şenel Gerçek

Sayın başkanım, değerli hocalarım ve öğrenci arkadaşlarım. Ko-caeli Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü olarak buradayız ve burada

olmaktan da mutluyuz. Ayrıca Hülya hocam ve Dilek hocamla birlikte buradayız. Bu çalışmada aslında bizim çıkış noktamız öğretmen adaylarımızın uygulama okullarında, uygulama öğretmenlerinin doldurduğu değerlendirme formlarından yola çıkarak öğretmen adayı öğrencilerimizin becerilerini irdelemektir fakat daha sonra bundan vazgeçtik ve formların kendisini irdelememiz gerektiğini düşündük. Bu çalışmada da öğretmen uygulama okullarındaki uygulama öğretmenlerinin öğrencilerimiz için doldurdıkları değerlendirme formlarını biraz sorgulamayı amaçladık açıkçası. Çalışmadaki verilerimiz, bu öğretmenlerimizin doldurduğu değerlendirme formlarıdır. Bu formlar Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesinin kendi değerlendirme formlarıdır. Çalışmada toplam 51 öğretmen adayı için 7 farklı uygulama öğretmeni- nin doldurduğu değerlendirme formları. temel alınmıştır.

Kocaeli Üniversitesi öğretmenlik uygulaması değerlendirme formu dört ana başlıkta 46 maddeden oluşmaktadır. Bir konu alan eğitimi, bir tanesi öğrenme ve öğretme süreci, üçüncüsü değerlendirme ve kayıt tutma, dördüncüsü ise diğer mesleki yeterliklerle ilgilidir. Bunlar alt maddeler hâlinde sıralanıyor. Örneğin konu alan eğitimi için dokuz tane madde ve iki alt başlık belirlenmiş. Örneğin konu alan bilgisi için şu maddeler var: Konu ile ilgili temel ilke ve kavramları bilme, konuda geçen temel ilke ve kavramları mantıksal bir tutarlılıkla ilişkilendirebilme, konunun gerektirdiği sözel ve görsel dili uygun biçimde kullanabilme, konu ile alanı diğer konularla ilişkilendirebilme şeklinde görüyoruz. Formda ayrıca, bu 46 madde dışında “Aday hakkında eklemek istediğiniz görüşleriniz varsa yazınız.” başlıklı bir boş alan daha ayrılmıştır. Her maddenin karşısında üç kutucuk vardır. (E) eksiği var, (K) kabul edilebilir, (İ) ise iyi yetişmiş göstermektedir. Bir de ayrıca formda hesaplama formülü yer almaktadır. Formları incelediğimiz zaman şu bulguları elde ettik:

Bütün maddelerin karşısına (İ) yani iyi yetişmiş yanıtını veren yanıtı verilen toplam form sayısı 20 tanedir. Yani bunlar 20 tane formda, başka hiçbir madde işaretlenmeden pardon başka hiçbir kutucuk

işaretlenmeden sadece hepsi için (İ) kutucuğu işaretlenmiş. Bu 20 form içerisinde sadece 8’inde aynı zamanda aday hakkında özel görüşlere yer verilmiştir. 12’sinde ise bu görüşlerden hiçbirisi bulunmamaktadır. 13 formda hem (İ) yani iyi yetişmiş hem de (K) kabul edilebilir seçeneği kullanılmıştır. Bunların 11’inde de ayrıca öğretmen görüşü öğretmen adayıyla ilgili uygulama öğretmeninin görüşleri yazılmış, 2’sinde ise hiçbir şekilde hiçbir madde işaretlenmemiş, hiçbir görüş ifade edilmemiştir. Hiçbir madde doldurmadan sadece adaylar hakkında eklemek istediğiniz başka görüşleriniz varsa yazınız bölümüne yorum yazarak genel görüş bildirilen toplam form sayısı 12’dir. Yani hiçbir şekilde hiçbir madde değerlendirilmeye alınmamıştır formlarda. Son olarak formda formlarda ne formdaki maddeleri dolduran ne de görüş bildiren sadece not veren bir öğretmenimiz var. Burada da toplam 6 öğretmen adayı formu yer almaktadır. Bu bulgulardan yola çıkarak biz şu yorumları yaptık: 4 uygulama öğretmeninin 20 öğretmen adayı için doldurduğu formlarda yalnızca (İ) yani iyi yetişmiş seçeneğini işaretlidir. Not olarak da tüm öğrencilere 100 tam not verildiği görülmüştür. Oysa formlarda (E) eksiği var ve (K) kabul edilebilir hiçbir şekilde işaretlenmemiştir. Bu bizim açımızdan oldukça düşündürücüdür. 3 uygulama öğretmeninin 13 öğretmen adayı için doldurduğu formlarda ise (İ) iyi yetişmiş ve (K) kabul edilebilir olmak üzere iki seçeneği işaretlediği görülür. Ancak bir uygulama öğretmeni maddeleri tek tek hesaplamamış, not vermemiş, yalnızca değerlendirmede bulunmuştur. Yani sadece görüş bildirmiştir bir formda. Bir uygulama öğretmeni 6 formda hesaplama yapmadan doğrudan 100 vermiştir ki bu matematiksel olarak zaten mümkün değildir. Hesaplama yapıldığı zaman başka sonuçlar çıkacaktır. Sadece bir uygulama öğretmeni (İ) ve (K) seçeneklerini işaretlediği formlarda hem hesaplama yapmış hem şıkları değerlendirmiş hem de ayrıca öğretmen adayları için değerlendirmede bulunmuştur. 3 uygulama öğretmeni 12 öğretmen adayı için doldurduğu 12 formda ise hiçbir maddeyi işaretlememiş, hiçbir puanlama yapmamış, hiçbir puan vermemiş, yalnızca “Adaylar

hakkında eklemek istediğiniz başka görüşleriniz varsa yazınız.”, bölümüne yorum yazarak genel görüş bildirmiştir.

Genel görüşlerde şu ifadelerin kullanıldığı görülmektedir: Yani örneğin olumlu ifadeler için genel olarak başarılı ve ilgilidir, genel olarak başarılıdır, derslere düzenli olarak devam etmiştir, uygulama derslerinde başarılı olmuştur, derslere hazırlıklı gelmiştir, iyi bir öğretmen olacağına inanıyorum, bir öğretmenin sahip olması gereken bütün niteliklere sahiptir, öğretmenlik mesleğine yatkın ve yakışır, üslubu ve anlatımıyla iyi bir öğretmen olacağını düşünüyorum, çok başarılı olacağını düşünüyorum, işte şu konuda başarılıdır, x konusunda sıkıntı yoktur, x konusunda oldukça iyidir, x konusunda gayet iyidir, x konusunda oldukça başarılıdır. Eleştirel ifadelerde ise şu cümleler yer almaktadır: Derse giriş yaparken dikkat etmelidir, öğrenciyi motive etmelidir, ses tonunu ayarlamada dikkatli olmalıdır, sınıf yönetiminde kendini geliştirmelidir, öğrencilerle iletişim konusunda kendini geliştirmelidir, sınıf hâkimiyeti zayıftır, sınıf hâkimiyeti ve ses kontrolü konusunda çalışmalıdır. Bir uygulama öğretmeni 6 öğretmen adayı için ne formdaki maddeleri işaretlemiş ne görüş bildirmiş ne de hesaplama yapmıştır. Yalnızca not vermiştir. İşte 65 vermiş, 75 vermiş fakat bunu neye göre verdiği belli değildir.

Yaptığımız çalışmadan şu sonuçları çıkardık: Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretmenlik Uygulaması Değerlendirme Formu'nda soru sayısı fazla, hesaplama yöntemi karışıktır. Bu yüzden de zannederseniz uygulama öğretmenleri her maddeyi ayrı ayrı değerlendirmekten, işte her şıkkı hesaplamaktan kaçınmış ve böylece kolaycı bir yöntem izlemişlerdir. Bize göre soru sayısı azaltılıp daha basit bir hesaplama yöntemi geliştirilerek bunun önüne geçilebilir. Öğretmenlerin çoğunlukla öznel ve genel yargılara dayanan değerlendirmelerde bulunduğu görülmüştür. Bunlar yerine ölçme değerlendirme mantığına dayalı ölçütleri kullanması konusunda uygulama öğretmenlerimizin teşvik edilmesi gerektiğini

düşünüyoruz. Uygulama öğretmenini ile uygulama öğretim elemanı arasındaki iletişim olanakları güçlendirilmeli, öğretmen başına düşen öğretmen sayısı bizce düşürülmelidir; çünkü zaman zaman 9'a, 10'a kadar çıkmaktadır öğretmen başına düşen öğrenci sayısı. Bir de tabi ki uygulama öğretmenlerine her dönem başında hizmet içi eğitim verilerek öğretmenlik uygulaması, okul deneyimi derslerinin içerikleri ve beklentiler ayrıntılı olarak açıklanmalıdır. Üniversitenin öğretmenlerden neler beklediği anlatılmalıdır, diyoruz. Teşekkür ediyorum.

Alpaslan Okur

Şenel hocamıza teşekkür ediyoruz. İlk üç hocamızın sunumları ve anlattıkları soru ya da katkıda bulunmak isteyen varsa onlara bir 10 dakikalık süre verebiliriz.

Mehmet Özdemir

En son Şenel hocaya bir önerim var. (Buyurun hocam) Aynı çalışmayı bir de öğretim üyelerinin bulunduğu değerlendirme formları üzerine yapıp birkaç... (Evet hocam aslında yaptık ama burada sadece...) yaptıysanız hocam bir fark çıkıyor mu? (çok farklı çıkıyor hocam, çok farklı çıktı. Yani biz daha biraz daha ciddi yapmıştık açıkçası) Bu değerlendirme formu Kocaeli Üniversitesi tarafından mı hazırlandı (evet, evet hocam) yoksa üniversiteler arası kurulun daha önce Millî Eğitim Bakanlığı, YÖK, Dünya Bankası işbirliğiyle hazırladığı bir çalışma vardı (evet). Biraz ondan faydalanılmışa benziyor (evet hocam. Ondan da faydalanarak 46 maddede yani şimdi diğer üniversiteler tabi ki ... açıkçası ama biz kendimiz üniversitemizden yola çıkarak... Bütün bölümlerde aynı form uygulanmakta. Yani bölüm farkı gözetilmeden.)

Alpaslan Okur

Hocam süremiz var.

Aysun Eroğlu

Ben Saadet hocaya soracaktım. Merhaba hocam. Ben Sakarya Üniversitesi'nden Aysun Eroğlu araştırma görevlisiyim. Hocam, sunumunuz evet çok güzeldi. 248 tane seçmeli ders olduğuna vurgu yaptınız. 248 tane seçmeli ders ile karşılaştığınızı söylediniz. Fakat bu seçmeli derslerin %31'i edebiyat yani alan bilgisi yok. Alanla ilgili olan içeriği çok yakındı. alan eğitimi %31'i edebiyat, %28'i dil bilgisi demiştiniz. Karşılaştığınız derslerden halen alan yeterliliğine dair seçmeli dersler yetersiz. Sizce hangi dersler bu alan yeterliliği alanındaki zayıflığı giderebilir, hangi dersleri öneriyorsunuz, sizce hangi dersler olmalı seçmeli dersler?

Saadet Maltepe

Tabi, şimdi burada aslında benim vurgu yapmak istediğim şey daha çok seçmeli derslerin neye göre belirliyoruz? Belki de hani içinizden birçok kişi bu konuda ortak noktada buluşuyor. Yani bölümdeki kişilerin uzmanlık alanları daha çok dikkate alınıyor. Dolayısıyla hani burada öneriler ne kadar dikkate alınır onu bilmiyorum ama. Bu dağılımı ben biraz ona bağlıyorum. Oradan girmek istedim, başlamak istedim. Yani çünkü seçmeli ders açıyorsanız o dersler açılacaksa o dersleri yürütecek kişiler olacaktır. Dolayısıyla o dersleri yürütecek olan kişiler çerçevesinde zaten kişiler seçmeli dersleri öneriyorlar. Yani böyle bir tablonun çıkması biraz ona bağlı diye düşünüyorum. Ama bir şey mi söyleyeceksiniz hocam? Ama tabi aslında ben sonda bir ölçüde önerilerimi söyledim. Düşünme becerileri çerçevesinde düşünülebilir, dedim. Düşünme becerileri ve tabi bu düşünme becerilerinin birer uzantısı olan dil becerileri ile birlikte kullanımı, eleştirel düşünme, eleştirel okuma var zaten, o tip dersler var. Yaratıcı yazma gibi dersler olan üniversiteler var ama burada hani tek tek oldukları için mesela şey dikkatimi çekti onu söyleyeyim yanılmıyorsa Bartın Üniversitesi en çok alan eğitimiyle ilgili seçmeli ders koymuş. O dikkatimi çekti. Onu söyleyebilirim yani orada işte ekran okuma, görsel

okuma, dediğim gibi eleştirel okuma, eleştirel yazma ya da pardon yaratıcı yazma, şu anda aklıma gelmiyor. Onların dökümleri var ama hani çok uzun olmaması için ben hepsini yansıtmadım.

Bu okuma, dinleme, konuşma, yazma, izleme, görsel okuma, görsel sunu gibi becerilerin içerisinde bizim değindiğimiz çocukların ya da öğrencilerin daha çok ilgi görebilecekleri bazı yöntemler çerçevesinde şeyler seçmeli dersler konulabilir. Yani onlar içerisinde mesela okuma eğitimi dersi içerisinde çok konumuz var. Yani burada tam olarak ele alamıyoruz, ona ilişkin uygulamalar yaptırıyoruz, aslında ayrı bir dersi hak ediyor; diyebileceğimiz alt başlıklarımız çıkacaktır. Herkes kendince bir başlık çıkaracaktır. İşte eleştirel okuma onlardan biri örneğin. Ekran okuma onlardan biri örneğin hani son dönemde yer alması bağlamında. Ya da PISA sınavlarıyla ilgili biraz bağlantı kurarsak bilmiyorum bu sorulara baktınız mı PISA'daki sorulara Türkçe sorusu mu bu, yoksa fen sorusu mu, matematik sorusu mu diye ilk önce şöyle bir durduğunuz sorularla karşılaşıyorsunuz. Oradaki grafikler, grafik ve metinle birlikte ilişkilendirilerek sorulan sorular orada Türkçe demeyeyim de dil ile ilgili ya da okuduğunu anlama, okuma ile ilgili sorularda. Dolayısıyla mesela görsel okuma ya da grafik okuma gibi bunun Türkçeyle birleştirilmesi gibi dersler konulabilir, diye düşünüyorum. Tabi burada başka öneriler de olabilir. Tabi tabi okuma dedim ben yanlış söyledim zaten onu düzelttim.

Elbette ki hocam OECD ülkelerinde uygulanan bir şeyde Türkçe keşke olsa da. Kes kopyala yaptınız değil mi Hocam. Onu söyleyecektim, çok sağ olun. Evet buyurun. (Çalışmaların çoğu araştırma görevlilerine bırakıldığı için aynı...) İşte ben bu sorunları tartışmak için biraz da şey yaptım. (Bence en temel problemlerden biri şudur. Bologna sistemine göre gerçi bilmiyorum öğretim görevlisi arkadaşlarımız kaç kişiye her hafta kendi belirtke tablosunu belirtke tablosuyla ders yapabiliyor? Kaç kişi buna uyuyor? Müthiş bir şey aslında bu) Yani. (kimse uğraşmak istemiyor birçok üniversitede. Benim şu an çalıştığım üniversitede seçmeli derslerde ... programı açan arkadaşlar.

Nasıl yaptığınızı, diye sordum. Dediler işte Gazi Üniversitesine baktık, Marmara'ya baktık. Onlar hepsinin sayfasında içerikler vardı, belirtke tabloları vardı) Aynen. (onu kestik, dedi. kopyaladık, yapıştırdık. Eski Türk Edebiyatı Metin Şerhi diye ders var. Metin Şerhi de.) Evet. (İsimleri de aynı zaten. Türk Dili Tarihi dersi birçok üniversitede. Bazı üniversitelerde özel olarak alan eğitimi yani, bazı arkadaşlarımız yabancı diller, bazıları, ben bunun Türkçesini yaparım ama) İngilizcesini yapmam. (yabancı dile nasıl tercüme edeceğim ...tercüme edeceğim, iyisi mi usulen biz buraya yapılmışlar arasında Hacettepe'den alalım, büyük üniversitelerden, şuradan alalım, Sakarya'dan da çok alınıyor bu arada.) Evet buranın formları kullanılıyor, biliyorum. (Seçmeli dersleri de açarken sorarlar Allah Allah bu neymiş, kim açtı bu Sinema Edebiyatı, nereden geldi, kim girecek şimdi bu derse şu anda tartışmalar var Türkçe bölümlerinde ikinci sınıftan dördüncü sınıfa kadar beş tane seçmeli ders var. Üç tanesi zaten dördüncü sınıfta. Sosyal seçmeli dersler var. Üniversiteler özellikle yönetici arkadaşlar...havuz oluşturulmasını, üniversite genelinde ortak seçmeli dersler açılmasını, mesela Mantık diye bir ders var mı?) Yok. (Neden Mantık diye bir ders olmasın?) Olmak zorunda bence de. (Medya Okur Yazarlığı neden olmasın bu tür dersler. Ben bunun temel probleminin aslında bizim hâlâ Bologna'ya uygun çalışmamamız, bize bunun iş yükü olarak görülmesi olduğunu düşünüyorum. Neden? Çok haklısınız Hocam. (Seçmeli dersleri belirlemişsiz Hocam 2015'e gelmişiz. Görüyorsunuz. Bir de zaten seçmeli seçtirmeli zorunlu seçmeli gibi espirileri de var onların...

Alpaslan Okur

Teşekkür ediyoruz. Son soru olarak... Buyurun.

Katılımcı

Hocam açılış konuşmalarında kıymetli hocalarımızın ve İsmail hocamızın da bulunduğu ortak bir nokta vardı. Erdemli bir öğretmen

olmanın erdemli bir insan olmanın gerektirdiği. Fakat bizim yaşadığımız en büyük sorunlardan bir tanesi erdemli bir insan olmanın ahlaklı bir insan olmanın iyi bir insan olmanın toplum olarak elle tutulur bir karşılığının olmaması. Biz öğrencilerimize sürekli koşturup seneye sınava gireceksin, günde bu kadar soru çözmen gerekir, diye yarış hâline sokuyoruz. Biz onlara bunu ne kadar anlatsak da iyi bir insan olmak ne yazık ki netle ölçülmüyor. Biz onların sadece netlerini ölçüyoruz ve iyi insan diye onu herhangi bir iyi liseye yerleştirmiyoruz. Biz sadece TEOG’da Türkçede 20 soruda 20 yapanları iyi liselere yerleştiriyoruz. Bu da ailelerde ve toplumda iyi insan olmaya ahlaklı olmaya karşı bir önemsizleştirmeye dönüşüyor. Bizim öğrencilerimizin tek ortak çatısı var şu anda o televizyonda gördükleri hayatı yaşamak, iyi kazanmak, kısa yoldan çok kazanmak velilerimizin de beklentisi bu. Bunun için de her yolu hemen hemen mübah görüyorlar. Böyle bir ortamda biz öğrencilerimize erdemli olmaya, ahlaklı olmaya ne yaparız da yönlendiririz, bu benim özellikle daha önce çok sorduğum bir soruydu.

Katılımcı

Teşekkür ederim. Hazreti Ali’nin güzel bir sözü var, hepinizce malum: “İlim bir noktaydı, cahiller onu çoğalttı.” Tabi teferruatta boğulan bir eğitim sistemimizi hepimiz kabul ediyoruz. Görüşlerinize katılıyorum. Araç, amaç hâline geliyor. Öyle olunca da maalesef birçok meziyetimiz ikinci, üçüncü hatta dördüncü planda kalıyor. Gaye eğitimde iyi bir insan yetiştirmektir, değil mi? Yani faydalı bir insan. Başta evrensel değerlere, ülkesine, milletine hizmet edecek bireyler yetiştirmek. Tek gayemiz bu. Mesela lisans eğitimi alan öğrencilerimin bazen velileri gelirdi eskiden. Çocuğunu şikâyet eder, başarısız olduğu için çocuğuyla bizimle dertleşirdi. Ben de onlara şöyle derdim, mesela çocuğun çok başarılı olsun ama küçük bir kusur olsun, cinsel eğitimi biraz farklı olsun, ne dersin? Hayır, derdi. Kesinlikle kabul etmiyorum. O zaman gaye başarılı insan değil adam yetiştirmek olmalı,

değil mi? Yani mesela hazırına da soruyorum: “Çocuklarınız ülkenizde en değerli meslek neyse o mesleği temsil eden bir gruba dâhil olsun ama küçük bir kusuru olsun çok basit bir şey söylüyorum yalancı olsun. Çok basit bir şey söylüyorum. Biraz önceki biraz daha ağır. Yalancı olsun, kabul eder misiniz? Tereddüt eder. Bu da bize gösteriyor ki öncelikle insan olmalıyız.

İnsan olmadıktan sonra siz bilgisayarın tuşuna bastığımız zaman bütün bilgi karşınızda. Hele hele günümüzde zaten makamların hepsi izafi, değişken ve hepsi de geçici. Kalıcı olan şeylere tevessül etmeliyiz. Ama mevcut sistem içerisinde gittikçe yozlaşan bir yapımız olduğunu kabul etmemek mümkün değil. Tenkitlerinize de katılıyorum. Katılıyorum aynen. Ama şunu söylememiz gerekir burada. Bizde bir ölçme sorunu var. Sonuçta TEOG gibi bir sınav bir ölçme. Ölçmek zorundayız, öğrenciyi diğerlerinden..) Tabi. (bir baraj konuldu ve bu barajla elememiz gerekiyor, elenmesi gerekiyor. Dolayısıyla bu ölçme sorunu aslında sistemin öğretmeni erdemsiz görmesine dolayısıyla okul sisteminin de çok erdemli bir kurum olmamasına sebep. Yani biz öğretmenimize güvenmiyoruz. Öğretmenin verdiği notlara güveniyor olsak öğretmenin verdiği notlar üzerinden öğrencilerimizi değerlendirip bir üst basamakta okullara tasnifini gerçekleştirmeyecek miyiz? Yani dolayısıyla önce sistem öğretmenine güvenmiyor.) Tabi. (Bunu açıkça söylemek gerekiyor.) Aslında ölçme de Özay bugün geçerli olan ölçme de tartışılabilir. (Elbette) Geçmişte ki hatırlayın, geçmişteki ölçme değerlendirmemize öğretmenlerimizi nasıl belirliyorduk? Tabi ki yazılı sınavlar vardı. Bunun yanı sıra mülakat vardı, değil mi? Örnek verecek olursak klasik eğitim sistemimiz içerisinde bugün olduğu gibi sicil dosyaları vardı ve o sicil dosyasında diyelim ki bir öğrenci yatılı mektepte yemeğin etli kısmını kendine alıyor veya arkadaşlarına alıyor diğerlerine eksik veriyorsa, arkadaşlar hatırlar, onun dosyasına kaydedilirdi. Bu öğrenci hukuk fakültesine kabul edilemez. Neden? Çünkü adalet duygusu zayıf. Veya bahçede kediye tekme attığı görülürse bu öğrenci tıp fakültesine gönderilemez. Canlıya olan merhameti

azdır, diye not düşüldü. Evet, Özay Hoca'nın dediği doğru. Bugün ölçme değerlendirmede de çok ciddi sıkıntılar var. (A. Okur: Hocam, çok kısa olarak...) Sadece tek başına alırsak o sınavı işte böyle kaos denen ortam oluşur. (A. Okur: Çok kısa.) (İki üç cümle ile katkıda bulunmak istiyorum. Kusura bakmayın. Öğrenme öğretme süreçleri ile ölçme değerlendirmedeki bu örtüştürmezseniz bu sorunları yaşarsınız. Bu Türkiye'nin ilköğretiminde var, ortaöğretiminde var, yükseköğretiminde de var. Nerdeyse ona has bir ölçme değerlendirme bulundu) Evet KPSS'ler, TEOG'lar, şunlar bunlar. Her neyse, adı neyse. Sınavlar devam edip gidiyor. Ama siz öğrenme öğretme sürecinde öğrenci merkezli diyorsunuz, Bologna süreci diyorsunuz, çoklu öğrenme ortamları diyorsunuz neyse. Ölçme arasındaki ilgi kurulamıyor, orada sorun yaşıyorsunuz. Böyle de biz bunları ihmal mi edeceğiz? Biz de değerler eğitiminden ya da düşünme becerilerinden vaz mı geçeceğiz? Kesinlikle hayır. Yani akan suya dönük şey yapmayacağız teslim olmayacağız. Biz kesinlikle ve kesinlikle değerler eğitimi. Genç arkadaşlara söylüyorum. Biz yine yapacağız diye düşünüyorum.

Alpaslan Okur

Teşekkür ederim hocam. Hocam daha beş kişi var. O yüzden burada kesmek zorundayım. Özay hocam zaten sıra size geliyor. Hocam teşekkür ediyoruz. Temel dil becerilerine geçiyoruz. Gökhan Bey ve Özay Bey dinleme ve konuşma becerileri üzerinde duracak.

Dinleme ile başlayalım.

Özay Karadağ

Sayın başkan, değerli katılımcılar. Şimdi öncelikle kendimi tanıtayım, ben Özay Karadağ. Biz de Hacettepe Üniversitesi Türkçe Bölümünün kuruluş çalışmalarını yapıyoruz. Hocam az önce bir sunum gerçekleştirdi. Bologna bilgi paketlerini hazırlıyoruz, yüksek lisans dosyalarını hazırlıyoruz. Dolayısıyla bu ideal olarak nasıl yapılabilir? Buna ilişkin birçok sorunla karşılaştık. Öncelikle bunları belirtmek

isterim. Normalde öğretmenlik yeterlikleri hepsi bunun bir bütün aslında birlikte değerlendirilmesi gereken hususlar. Normalde şöyle bir metin var elimizde. Türkiye yükseköğretim yeterlikler çerçevesi değıştiğimiz bir metin var. Yüksek lisans, lisans, ön lisans ya da doktora programlarını hazırlarken bu çerçeve metni esas almak durumundayız. Yani performans göstergesi olarak bunları kullanmak zorundayız. Ve burada birtakım başlıklar var. Yani esas öğretmen yeterliklerine geçmeden önce o başlıkları okumam gerekiyor. Çünkü meselenin çıkış noktası bu, Bologna süreci ile Türkiye'nin Avrupa Birliğine uyum süreciyle ilgili bazı meseleler.

Burada lisans düzeyinde öğretmen yeterlikleri; bilgi düzeyinde, kuramsal, olgusal, beceriler düzeyinde, bilişsel uygulamalı, bağımsız yetkinlikler düzeyinde bağımsız çalışabilme, sorumluluk alabilme yetkinliği, öğrenme yetkinliği, iletişim ve sosyal etkinlik, alana özgü yetkinlik olmak üzere farklı başlıklar altında sıralanıyor. Dolayısıyla bizim Millî Eğitim Bakanlığının belirlemiş olduğı ki şöyle bir belge bu da, Türkçe öğretmeni özel alan yeterlikleri. Her alan için belirlemiş olduğı bizim için de yaklaşık 14 sayfalık bir metin. Bu metnin normalde bu çerçeve metinle uyum hâlinde olması gerekiyor. Dolayısıyla bu çerçeve metin örneğın hocamın yaptığı çalışmada derslerin AKTS'si hazırlanırken performans göstergesi olarak bunların kullanılması gerekiyor. Performans göstergelerinin burada karşılığının olması gerekiyor. Millî Eğitim Bakanlığının hazırlamış olduğı öğretmen yeterliklerinin içinde karşılığının olması gerekiyor. Dolayısıyla hiç bir şey yalnız bu sistemle gerçekleşmiyor. Yani bu bütünlükle gerçekleşmiyor.

Biz bu eleştiriyi kendimize yapmak zorundayız, -mış gibi yapıyoruz. Bu eleştiriyi yapmadan bir adım öteye gitmemiz gerekmiyor. Ben şimdi kendimi eleştirerek başlayım meseleye. Hacettepe'nin biz Bologna bilgi paketini hazırlıyoruz. Toplamda onlarca ders var. Bütün derslerin AKTS'lerini iki kişi oturduk, hazırlıyoruz. Ben hiçbir zaman yürütmeyeceğim derslerin bilgi paketlerini de oluşturmak zorundayım. Neden? Çünkü benden bu hemen bölüm açılmadan önce ki

biz eylül ayında bize 60 tane öğrenci gelecek, bölüm açılmadan önce bunların hazırlanmış olması gerekiyor. Bunlar isteniyor bizden. Ben hiç yürütmeyeceğim dersin bilgi paketlerini, AKTS'lerini, performans göstergelerini, değerlendirme kriterlerini, içeriklerini, haftalık dağılımını, nasıl değerlendirileceğini, vs.yi, ölçmek, özür dilerim, düzenlemek, hazırlamak zorundayım bölümü açabilmek için. Böyle bir şeyin içindeyiz, böyle bir garabet durum söz konusu. Bizim buradaki konumuz çok uzatmadan, çok somut olarak gitmek istiyorum, öğretmen yeterlikleri. Bu belgenin içinde dinleme ile ilgili öğretmen yeterlikleri tanımlanmış, performans göstergesi olarak da üç düzey gösterilmiş. Birinci düzeyde öğrencilerin etkili dinlemede izlemenin önemini kavramalarını sağlar, diye bir şey tanımlanmış. A1 düzeyinde böyle bir çok genel çok genel bir özellik tanımlanmış. A2 düzeyinde öğrencinin etkili dinlemelerini, izlemelerini sağlayacak çeşitli etkinlikler ve ortamlar düzenler, demiş. Öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun olarak farklı dinleme izleme yöntem ve tekniklerini kullanır, demiş. Anlatım bozukluğu benden kaynaklanmıyor, metinden kaynaklanıyor. A3 düzeyinde öğrencilerin çeşitli durumlarda kendi dinleme izleme becerilerini değerlendirmesini alışkanlık hâline getirmelerini sağlar, demiş. Yine A3 düzeyinde öğrencilerin dinleme izleme stratejileri geliştirmelerine geliştirmelerine ve kullanmalarına yardım eder, demiş. Şimdi bizi temel dil becerileri dinleme, konuşma, okuma, yazma diye dört tane temel dil becerisi tanımlıyoruz. Dinleme becerisi konuşmayla karşılıklı bir beceri. Yani dinleme konuşmayla eş zamanlı gerçekleşiyor, karşılıklı gerçekleşen bir beceri. Sınıflanırken evet okuma ve dinleme-anlama becerisi olarak birlikte sınıflanıyor. Benzer özellikler var. Büyük oranda benzerlikler var. Farklılaşan özellikler var. Özelikle fiziksel boyut bakımından farklılaşan özellikleri var. Buna karşılık beceriler arası bir de çapraz ilişkiler var. Yani okumayla yazma arasında, konuşmayla dinleme arasında çapraz bir ilişki var. Karşılıklı gerçekleşiyor. Şimdi bu yeterliklere baktığımız zaman hemen, hocam biraz sonra konuşmayla ilgili yeterlikleri değerlendirecek, konuşmada

performans göstergeleri kaç tane bakıyorsunuz, ikisi arasında bir uyumsuzluk var. Daha buradan başlıyor. Dinleme ile ilgili performans göstergeleri konuşma ile ilgili performans göstergeleri ile benzerlik göstermesi gerekiyor. Yani karşılıklık özelliği göstermesi gerekiyor. Gökhan Bey biraz sonra onu anlatacak.

Yine aynı şekilde okuma ile ilgili de bir takım benzerliklerin olması gerekiyor. Okuma ile ilgili performans göstergeleri dinleme ile benzerlik, çünkü bunların her ikisi anlama becerisi, zihinsel yönleri ortak denebilecek kadar yakın, fiziksel bakımdan farklılıklar gösteriyor. Yani dinlemenin fiziksel boyutları farklı, okumanın fiziksel boyutları, duyu alımı süreci farklı. Dolayısıyla bunlar farklılık gösteriyor ama zihinsel süreçleri ortak. Dolayısıyla okuma ile dinleme arasında bir yakınlığın olması gerekiyor. Genellikle bu yakınlık kuruluyor. Programda da kuruluyor ki ben programı da getirdim. Hem birinci kademe hem ikinci kademe programlarını da yanımda getirdim. Bunlar arasında yakınlıkların olması gerekiyor. Çok güzel. Şimdi okuma ile ilgili performans göstergelerine bakıyorsunuz A1 düzeyinde dört, A2 düzeyinde dört, A3 düzeyinde dört tane performans düzeyi tanımlanmış, göstergesi tanımlanmış. Okuma, okuma o kadar abartıyoruz ki biz okuma ile ilgili bu alanda çalışanların hemen hemen büyük bir bölümü Türkçe eğitimi alanında çalışanların büyük bir bölümü önce ağırlıklı olarak okuma eğitimi çalışırlar. Ondan sonra yazma eğitimi, konuşma ve dinleme eğitimi çalışan neredeyse yok denecek kadar azdır. Neden? Çünkü bunu sahada bunun buna ilişkin veri toplamak, bunu işlemek, bunu değerlendirmek güçtür. Ondan kaynaklanıyor. Dolayısıyla bunu hazırlayanlar bir biçimde akademisyenler, bir biçimde bu işin içinde olanlar ne yapıyorlar, okuma ile ilgili çok fazla bilgi var ortada bunları kullanıyorlar. Ve bakıyorsunuz okuma ile ilgili olan performans göstergeleri burada çoğalıyor birden. Anlatabiliyor muyum? Bunların dinleme ile ilgili bir paralelliğinin olması gerekiyor. Tıpkı konuşmayla karşılıklı olması gerektiği gibi. Şimdi dönelim tekrar içeriğine. Yani burada yapısal birtakım sorunlar var. Ha bunu programları niçin

yanıma getirdim? Mesela 1-5 programında okuma ile ilgili kazanımlar en fazla sayıda kazanımlar okuma ile ilgilidir. Yani 72 tane olması gerekiyor. Sanıyorum hep okuma kazanımları en fazladır. Diğer kazanımlar onlara göre mesela ortalama 40, 42, 43 civarındadır diğer kazanımlar. Ama okuma kazanımlarının çok yüksek olduğunu görürsünüz. Elbette okuma yeni kazanılan bir beceridir. Okulla birlikte kazanılan bir beceridir. Yazma okulla elbette bir pozitif ayrımcılığa tabi tutulması gerekir, diyebilirsiniz. Çocuk bunu yeni kazanıyor ve geliştiriyor, diyebilirsiniz. Böyle bakabilirsiniz, ele alabilirsiniz meseleyi ama. Yine de iki beceri arasındaki yakınlığın ya da iki beceride ortak olan özelliğin örneğin programda kazanımlaşmasına ya da bir öğretmenin yeterliliğinde performans göstergesi olarak kullanılması gerektiğini düşünmemiz gerekiyor.

Şimdi biz bunları, programları kutsal metinler olarak görüyoruz. Öğretmenler de öyle görüyor. Benim öğrencilerim, benim öğrencim de var burada. Benim öğrencilerime söylediğim en önemli şey şudur yani bu bir kutsal metin değil. Öğretmen bu programı en en acımasız şekilde değerlendirmek zorundadır. Yani en önemli öğretmen yeterliği bence odur. Yani önce bunu söyleyeyim. En önemli öğretmen yeterliği programı değerlendirebilme yeterliğidir. Yani öğretmenin o düzeyde alan bilgisine sahip olması gerekiyor. Bütün bunların diğerleriyle ilişkili tabi bu. Bunu bunu yapamadığı zaman öğretmen programa kutsal metin hâline dönüştürüyor ve burada sadece hiç hata yapılmamış.

Doğrudur ben kaç tane yazım var buna ilişkin. Yani programlarla ilişkin. O kadar çok yanlışlıklar var ki. Örneğin şu anda uygulanan hâlen yürürlükte olan 6-8 Türkçe programında Bakanlık vizyonuna Millî Eğitim Bakanlığı vizyonuna 2005'ten sonra Bakanlığın vizyonu öğretim programlarının işte yapılandırmacı, çoklu zekâ, vs. gibi hani o öğrenci merkezli eğitimi esas alan yaklaşımları kabul etmişti? Ve bunu söyler. Yapılandırmacılık esas alınmıştır, der. Millî Eğitim Bakanlığının vizyon belgesinde bu açıklanır. 6-8 programının herhangi bir yerinde herhangi bir yerinde yapılandırmacılık, sarmal yaklaşım,

şu bu diye bir kavrama rastlayamazsınız, yoktur. Çünkü yapanlar o kadar güvensizdirler. Bunu hazırlayanlar yani çok, yanlış anlaşılmasın kişisel değil ama bunu hazırlayan kişiler bu kadar ehil değildirler. Yani bunu söyleyememişlerdir. Programın bir dil öğretim programının sarmal olması gerekir. Sarmal değildir. Doğrusaldır. Ama insanlar bunu ne yapıyorlar, sarmal bir programmış gibi kabul ediyorlar, öyle uyguluyorlar. 6. sınıfın 6. sınıfta bütün hedeflere ulaşmak esastır bu programda. Bakın 1-5 programı görece buna göre çok daha iyidir. Yani görece programlama tekniği bakımından da daha iyidir. Yani içindeki kazanımların, hedeflerin belirlenmesi ve açıklanması, izah edilmesi yani öğretmene bilgi verilmesi bakımından da daha iyidir yani çok daha iyidir. Kabul edilebilir düzeydedir ama özellikle 6-8 programının herhangi bir yerinde buna dair hiçbir açıklama göremezsiniz. Şimdi Bakanlık falan değildir bunun sorumlusu. Bunun sorumlusu üzerinde ismi olan, imzası olan kişilerdir. Sorumluları bunlardır. Önce bunu belirtelim.

Ve bu programın 6. sınıfında bütün hedeflerine ulaşırsınız. 7. sınıfta bütün kazanımlara tekrar ulaşırsınız. 8'de bütün kazanımlara tekrar ulaşmanız gerekir. Dolayısıyla 6. sınıftaki yazma kazanımlarından bir tanesi yazdıklarında özet, kaynakça, dipnot, vs. gibi şeyleri düzenler, der. Biz bunu üniversite 2. sınıfta Araştırma Yöntemleri dersinde üniversite öğrencilerimize kazandıramıyoruz. Yazılı Anlatım dersinde kazandıramıyoruz. Ama 6. sınıftaki öğrencilere kazandırmamız gerekiyor programa göre. Dolayısıyla öğretmen bunu aldığı zaman bunu yapmak bunu gerçekleştirmek için çaba harcarsa boşa zaman kaybedecek demektir. Öğretmenin programı değerlendirmesi bu bakımdan önemli.

Dönüyoruz tekrar yeterliklere. Yeterlikler de kutsal metinler falan değildir. Eleştirilemez, değiştirilemez metinler falan değildir. Burada son derece hızlı hazırlanmış, özensiz hazırlanmış yeterlikler görüyoruz. Diyor ki, bakın, az önce bir tanesini özellikle okurken öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun olarak farklı dinleme izleme yöntem

ve tekniklerini kullanır, diye bir ifade. Başlarken öğrenciye göre başlamış yüklemi hükme bağlarken yüklemi oluştururken öğretmene göre yüklem oluşturmuş. Bir kere anlatım bozukluğu var. Dolayısıyla bu öğrenci yeterli midir, yani bir kazanım mıdır yoksa bir öğretmen yeterli midir? Yani öğretmende bulunması gereken bir özellik midir? Sadece bunu konuşabiliriz. Sadece bunun üzerinde düşünebiliriz. Birinci A1 düzeyinde A1 düzeyi için gösterilen en genel en genel olan odur. Diğerleri daha daha spesifik daha daraltılmış performans göstergeleridir esas olarak. İşte öğrencilerin etkili dinlemelerini izlemelerini sağlayacak çeşitli etkinlikler, ortamlar düzenler. Peki bunları öğretmen nereden sağlayacak? Bu yeterlikleri nereden kazanacak? Alanda üniversite lisans eğitimi sırasında karşılaştığı derslerle. Peki bu derslere ilişkin bir gönderme var mıdır? Yani Bakanlıkla Yüksek Öğretim Kurumu arasında bu bakımdan bir paralellik kurulmakta mıdır? Ya da buna ilişkin bir dikkat çekme radarlarını buraya yöneltme gibi bir şey söz konusu mudur? Hayır. Ben program hazırlıyorum şu anda böyle bir şeyle karşılaşmıyorum. Dolayısıyla bu yeterliklerin yeniden tanımlanması gerekir. Son derece, yani dinleme için söylüyorum, biraz sonra Gökhan hocam farklı bir başlıkla bakış açısıyla başka bir şey bölüm için söyleyecek. Son derece saçmadır. Ve bunun için yapılmış bütün çalışmalar da saçmadır. Bunun için yapılmış bütün çalışmalar saçmadır çünkü öncelikle ana metnin doğruluğu üzerinde düşünmek, bunun üzerinde tartışmak, bunu yeniden üretmek gerekir. O acele üretilmiş olan bu metnin şiddetle derhal yenilenmesi yeniden tanımlanması gerekir. Bunu yaparken belki burada birtakım değişiklikler ve düzeltmeler yani Yüksek Öğretim Kurulunun hazırladığı çerçeve metinde de birtakım düzeltmeler talep edeceğiz. Dönelim Türkçe öğretmemine. Bu Yüksek Öğretim'in ortaya koyduğu çerçeve metnin bütün öğretmen yetiştirme alanları içindir. Bu Türkçe öğretimine özel olarak daraltılması gerekir ama mutlaka burada gösterilen yazılan her bir madde her bir performans göstergesi burada karşılığının kurulması gerekir. Teşekkür ediyorum.

Alpaslan Okur

Biz teşekkür ediyoruz. Gökhan Bey'in de sunusu var, ondan sonra sorulara geçiyoruz.

Gökhan Arı

Sayın başkan, değerli katılımcılar. Benim sunumum da Özay hocanın sunumu gibi eleştirel olacak. Ama başlangıçta konuşulmadı fazla Türkçe eğitiminde neler yapıldı veya öğretmen yeterlikleri neler onlara bir bakalım. Bir yerde okumuştum. 2004'te bu yeterlikleri belirlemeye başladıklarını ifade ediyor Bakanlık çalışanları. Ancak şu 165 performans göstergesine baktığımız zaman dört yılda değil bir ayda hazırlanabilir olduğunu görüyoruz. 2008'de Millî Eğitim Bakanlığı yeterlikleri kamuoyu ile paylaştı, yayınladı hatta eğitim fakültelerinin ilgili birimlerine bölümlerine de kitapçık olarak bu yeterlikleri gönderdi. Sivil toplum ve bundan sonra Millî Eğitim Bakanlığı hiçbir şey yapmadı. Yani yedi yıl oldu. Yedi yılda bu güncellenmedi. Bu yeterlikler nedir, nasıl değerlendirilmesi gerekir, yaptırımı var mıdır, öğretmenlere bunu yapabiliyor musunuz, 165 tane performansı tanımlayıp değerlendirebilir misiniz birkaç öğretmen üzerinde? 165 başlık altında bunu kim değerlendirebilir? Değerlendirebilecek birisi var mı mesela? Ben şahsen değerlendiremem. Herhalde burada da öyle bir babayiğit çıkmaz. 165 performans göstergesini bir öğretmen üzerinde değerlendirebilmek. Dolayısıyla Bakanlık hiçbir şey yapmamış.

Sivil toplum kuruluşu örgütleri ne yapmış? Örneğin TED üzerine düşeni yapmış mı, Türk Eğitim Derneği? 2009'da hemen 2008'in hemen sonrasında bir yıl içerisinde bir hazırlık yapıp bunların bu yeterliklerin yanlış olduğunu, yanlış yapılandırıldığını, yanlış belirtildiğini, yöntemlerinin yanlış olduğunu belirtmiş. Biz peki 2008'den bu yana Türkçe eğitimi üzerine çalışanlar nasıl çalışmalar yapmış akademik çalışmalar yapmış? Özay hocamızın dediği gibi kutsal metin olarak kabul etmişiz ve işte yeterliklerle lisans programı ders içeriklerini birbirine karşılaştırmışız ve sonuç olarak da çok yeterli bulmamışız

lisans programını. Ve öz yeterlik algısı tutumu üzerine birçok çalışma var. Benim gördüğüm 20 kadar daha da fazla olabilir. Dolayısıyla ama yeterliklerin nasıl tanımlandığı, performans göstergelerinin nasıl tanımlandığı üzerine çok fazla çalışma yapılmamış veyahut da eleştirilmemiş. Şimdi baktığımız zaman dil becerilerini geliştirme yeterlik alanında dil becerilerini geliştirme yeterlik alanına baktığımız zaman dokuz yeterlikten oluşuyor. Benim konum da konuşma becerilerini geliştirebilmesi yeterliği üzerine. Ama bu yeterlik tanımlarına baktığımız zaman da hepsi ile ilgili genel bir değerlendirme yapabiliriz.

Ben bu yeterliklerinin daha doğrusu performans göstergelerinin tanımlanmasında dört temel problem buldum. Birinci problem Bakanlık A1, A2, A3 düzeyi şeklinde tanımlamalar yapıyor ve özel alan yeterlikleri de bu tanımlamalara uymak zorunda. Mesela A3 düzeyinde konuşma yeterliliği öğrencilerin çeşitli durumlarda kendi konuşma becerilerini değerlendirmeyi alışkanlık hâline getirmelerine rehberlik eder. Ben A3'ü şuradan okuduğum zaman acaba A3'ü karşılıyor mu diye size sormak isterim. Öğretmenlerin A3'ün tanımı A2 düzeyinde geliştirdiği uygulamalarını, şimdi o performans göstergesi A1 ve A2'de var mı? Yok. A2'nin üzerine koyuyoruz. Öğretimin farklı değişkenlerini de göz önünde bulundurarak özgün bir şekilde çeşitlendirmesini içerir. Bu düzeydeki performans göstergelerine sahip olan öğretmen özgün yorumuna dayalı yeni uygulamalarla alanına katkı sağlayabilir, meslektaşları ve velilerle, sivil toplum kuruluşlarıyla sürekli iş birliği yapar. Şimdi öğrencilerin çeşitli durumlarda kendi konuşma becerilerini değerlendirmeyi alışkanlık hâline getirmelerine rehberlik eder, iş birliği var mı burada? Yok. Özgünlük var mı? Yok. Nasıl bir tanım yaptık biz burada? Bence tamamen yanlış bir tanım yaptık. Yani Bakanlığın kendi içerisinde A1, A2, A3 düzey tanımlarını oturtamamışız. Bu birinci problem.

İkinci problem tanımların, Özay hoca da belirtti, tanımların birbiriyle ilişkisi yok. Mesela konuşmada birbiri ile ilişkisi sadece birinci tabi Bakanlık bunu böyle yapmıyor da ben anlaşılabilir hâle getirmek

için düzeyleri böyle yaptım. A1 düzeyinde mesela anahtar kavramımız öğrencilerin kendilerini sözlü olarak ifade etmelerine fırsat tanır. Bu A1'in göstergesine baktığımız zaman da nedir, öğretim programını uygulamadır. Böyle bir tanım. İkinci düzeyde farklı anlatım biçimleri kullanarak ifade etmelerine olanak sağlar şeklinde tanımı bir üst düzeye oturtabilmiş. Üçüncü düzeyde de farklı konuşma etkinlikleri düzenleyerek okul içi ve okul dışı farklı etkinlikler düzenleyerek diyerek üçüncüsünü de oturtmuş. Yani şöyle baktığımız zaman düzey düzey bir gelişim var. Ama beden dili ile ilgili üçüncü performans düzeyi boş. Şunlar zaten havada kalıyor tek başlarına. Çünkü A2'nin tanımı da A1'deki uygulamalarının devam ettirmek A3'ün tanımı A2'deki uygulama... Eee ben nasıl şey yapacağım? Özay hoca da biraz önce söyledi bir sürü de yanlış var. Mesela diyor ki öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun olarak farklı konuşma yöntem ve teknikleri kullanır. Bizim öğretim programımızda öğrencilerin farklı yöntem ve teknikle konuşması diye bir kazanımımız var. Aslında ona mı gönderme yapıyor? Yoksa öğretmen mi kullanacak? Burası şöyle olmalı "...uygun olarak farklı yöntem farklı konuşma yöntem ve teknikleri kullanmasını sağlar." olması lazım. Tanımlar hatalı. Göstergelere göre düzenlenmemiş. MEB'in kendi içerisindeki göstergelere göre düzenlenmemiş.

Bir başka problem bir düzey tanımının alt ya da üst düzey tanımıyla ilişkisi yok denecek kadar azdır. Bu A2, A3'e geçişlerde belirttiğimiz gibi. Tanımlamaların, başka bir problem, bazıları konuşma becerisinin ya çok genel bir özelliği ya da çok spesifik bir özelliğidir. Yani çok dar kapsamlı bir özelliğidir. Şuraya baktığımız zaman öğrencilerin kendilerini sözlü olarak ifade etmelerine fırsat verir A1 düzeyinde çok genel bir tanımlama, çok genel bir performans göstergesi. Şuraya baktığımızda öğrencilerin konuşmalarında, bu benim ekleme-lerim ama burada var aslında, öğrencilerin konuşmalarında yabancı dil kökenli sözcüklerin yerine Türkçe karşılığını kullanmaya özen gösterir. Çok spesifik, çok özel, çok dar hem de aynı düzeyde aynı tanımı yapabiliyor. Bana göre bunların hepsini birleştirdiğimiz zaman

tutarsız çelişkilerle dolu yani belirsiz. Mesela öğrencilerin kendilerini sözlü olarak ifade etmelerine fırsat verir, nasıl yapacak bunu? Bunu öğretmen nasıl uygulayacak? Bunu kim değerlendirecek? Ben bu yeterlik karşısında öğretmene bir puan verebilecek bir yaptırım uygulayacak mıyım? Öğretmen kendini nasıl geliştirecek? Bunların cevabı var mı? Yok. Ve bundan tam 165 tane var Türkçe öğretmenliği için. Ben sadece dokuz tanesi benim konumla ilgili. Peki, bu çarpılar karşılığı olmayan performans göstergeleri tanımlanabilir mi? Tanımlanabilir. Çok basit yollarla şurada kırmızı şeylerle ifade ettiğimizde. Evet. Mesela A3 düzeyinde iş birliği anahtar kavramsa meslektaşları ile iş birliği yapar, deyip geçer gidersiniz. Hepsini A3'e koyarsınız. Elinizde ne olur? Dokuz tane olan performans göstergesi dokuz tane olan 18'e çıkar. Bir şey elde edebilir miyiz? Konuşma ile ilgili bu kadar çok detaylı bir performans göstergesi bekleyebilir miyiz öğretmenlerden? Bekleyemeyiz bence.

Bana göre ne olmalıdır'dan önce şunu da ifade etmek istiyorum çünkü o da önemli bir problem. Konuşma becerisini temel aldığımızda diğer becerilerle ilişkilendirdiğimizde Özay hocamızın söylediği gibi mesela dinleme ile konuşma arasında bağlantı kurulmamış. Konuşma ile yazma arasında da bir bağlantı kurulmamış. Dinleme ile okuma arasında da bir bağlantı kurulmamış. Gene performans göstergelerine göre çok havada kalan tanımlar. Buradaki önemli problem de bu. Mesela öğrencilerin etkili dinlemenin izlemenin önemini kavramalarını sağlar, diye bir kazanımımız, tanımımız var. Peki bunun karşılığında ne etkili dinleme izleme önemli ise etkili dinleme konuşma önemli değil mi? Etkili yazma önemli değil mi? Bunları niye önemini kavramalarını sağlamıyor öğretmen? Bir şey bulunamamış buraya yazılmış, bir şey bulunamamış buraya yazılmış. Tamamen bunu gösteriyor. Konuşmada mesela öğrencilerin konuşmalarında söyleyişlerinde vurguya, tonlamaya dikkat etmelerini sağlar ki bu önemli bir özellik. Bunun karşılığı nedir? Yazmada, yani bunun çok uzatmışlar, yazım kuralları ve noktalama işaretleridir vurgu tonlamanın. Ve

dinlemede nedir? Vurgu tonlamaya göre anlamaktır. Okumada nedir? Sesli okumada vurgu tonlamaya dikkat et noktalamaya işaretlerine göre. Bu ilişkilerin hiç biri kurulmamış. 14 sayfa sanırım ve 165 performans göstergesi bana göre çöpe atılmalı. Eğer Bakanlık bu konuda yeterliliklerde devam etmek istiyorsa da bunu yok sayıp sıfırdan daha kabul edilebilir, daha ölçülebilir özellikler ve tanımlamalar getirmeli ve A3 performans düzeyi diyor ya bütün öğretmenlik genel tanımlarında iş birliği yapmak bence Millî Eğitim Bakanlığı akademisyenlerle iş birliği yaparak A3 performans düzeyini göstermelidir. Beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Alpaslan Okur

Evet, biz teşekkür ediyoruz. Bilhassa Özay Bey'in dinleme izleme yeterlikleri üzerine eleştirel bakışına ve aynı şekilde Gökhan Bey'in konuşma hususundaki eleştirel bakışına sorusu ya da katkısı olan varsa... Evet, sağdan başlayalım sırayla.

Katılımcı

Hocam tekrar hoş geldiniz. Ben şunu sormak istiyorum. Başka kazanımlarda bu kadar sıkıntılar sıkıntı var mı? Ders kitaplarında biz ne yapalım? Ders kitaplarında daha çok sıkıntılar var. Hani bambaşka kazanımlar zaten bu şekildeyken biz hocam bambaşka kazanımlara ulaşmaya çalışıyoruz. Bu nedenle ders kitaplarındaki dinleme metinlerini nasıl buluyorsunuz? Ben bunu sormak istiyorum.

Alpaslan Okur

Hocam kısa kısa olsun. Soru çok çünkü o yüzden.

Özay Karadağ

Evet, şimdi, yani ders kitabı hazırlama çok zahmetli bir iş ve insanların kolayca yükün altına girdikleri üstlendikleri ama aslında gerçekte çok ağır bir sorumluluk. Önce bunu belirtelim. Benim kişisel görüşüm programların bu kadar detaylı olmaması gerektiğini

savunuyorum. Yani programların ilkeler düzeyinde olması gerektiği. Öğretmelerin program bilgisine sahip olabilmeleri. İlkeler düzeyinde kendilerine tanımlanan bir programdan hareketle gerçek öğrenme yaşantıları, öğrenme ortamları düzenleyebilmeleri gerektiğini savunuyorum. Benim kişisel görüşüm bu. Bu kadar detaylı, bu kadar ayrıntılı program verdiğiniz zaman bir kere öncelikle öğretmeni tembelliğe itiyoruz. Dolayısıyla bugün bu programa uygulamakta olan öğretmen arkadaşlarımızın bir kısmı hâlâ arkasındaki yatan mantığı kabul etmiyor ve bu programı eleştiriyor. Programı en çok eleştiren benim. Ezgi benim öğrencim. En çok eleştirdiğimi de bilir zaten. Dolayısıyla bunu bu programı eleştiriyor ama eleştirme gerekçesi doğru değil. Hani eleştirirken öğrencinin öğrenmelerine aracılık etmekten hoşlanmıyor. Davranışçı yaklaşımı çok benimsemiş ya da o zihnine oturmuş. Dolayısıyla onu kutsayarak eleştiriyor. Dolayısıyla böyle bir sıkıntı böyle sıkıntılar var. Dolayısıyla kazanımlarla ilgili sıkıntılar var. Ben öğretmenlere her zaman söylüyorum. Öğretmen bunu değerlendirebilmeli. Gereksiz gördüğü, ulaşılması mümkün olmayan, 6. sınıfta ulaşılması mümkün olmayan kazanım için boşa zaman kaybetmemesi gerekiyor. Öğretmenin ama öğretmen de genellikle şey baskısı üzerindeki yönetsel baskılar, bu bakımdan tereddütler yaşıyor. Ben o tereddütlerin öğretmen tarafından kırılıp atılması karşısına gelen muhataplarına bunu izah edebilmesi izah edebilme özgüveni yeterliliğinin olması gerektiğini savunuyorum.

Alpaslan Okur

Sağ olun, teşekkür ediyorum. Hemen, sizin var mı sorunuz? (Evet) Buyurun.

Katılımcı

Özay hocam ve Gökhan hocam şeyden bahsettiniz ya. Akademisyenler, bakanlıkta akademisyenlerin görüşlerini, kanaatlerini, değerlendirmelerini almalılar... Peki akademisyenlerin alanımızla, diğer

alanlarla ilgili bir çalışması var mı Bakanlık'a sunabileceği ya da Bakanlık'ın akademisyenlerin görüşlerini önemsiyor mu? Öyle bir tavsiye niteliğinde de olsa görüşlerini kabul ediyor mu? Ben hani bu aradaki koordinasyonu merak ediyorum. Çünkü gerçekten söyledikleriniz çok doğru. Biz sahadayız. Bizim yaşadığımız sorunlar da belli. Ama neler yapılıyor, neler yapılabilir, yapılmak için çaba sarf ediliyor mu, çalışmalar yapılıyor mu?

Özay Karadağ

Önce şunu söyleyeyim bu bir sipariş. Burada bir heyet var. Bu heyete sipariş edilmiş. Bu heyet de çok bence ki tanıyoruz da yani onu da söyleyeyim. Bu heyeti tanıyoruz. O ayrı bir mesele. Bu heyet bunu çok hızlı bir şekilde üretmek zorunda kalmış, öncelikle bunu belirtelim. Yani bu mesela gerçekleşmesi üç yıl, beş yıl, iki yıl, bir yıl neyse altı ay sürecektir bir şey mi? Örneğin iki haftada yapılmasını istenmiş izlenimi doğuyor. Öncelikle bunu söyleyeyim. Ama ben konuşmam içinde asıl eleştiriyi akademiye yönelttim. Biz sosyal olanla çok ilgilenmiyoruz. Sosyal olanın içinde değiliz. Ne demek bu? Biz kendi alanımızla ilişkin olarak yeterince içine girmiyoruz sorunların... Mesela nedir benim hedef kitlem, öğretmen yetiştirdiğim alan nedir, ortaokul öğrencisidir. Dolayısıyla ortaokul öğrencisiyle ben bir akademisyen olarak yeterince vakit geçirmiyorum ve onların ihtiyaçlarını yeterince görmüyorum, gözlemlemiyorum. Dolayısıyla öncelikle kendimize bu eleştiriyi yapmamız gerekiyor. Daha fazla sahaya inmemiz, daha fazla öğretmenle iş birliği yapıp iş birliğine dayalı çalışmalar yapmamız gerekiyor. Bu net olarak bunu söyleyebilirim.

İkincisi yine akademiye yönelik bir eleştiri yapalım. Dedik ki bu kutsal metin değil ama herkes bunu sanki kutsal metinmiş ve doğruymuş gibi ele alıp kullanmış şimdiye kadar. Dolayısıyla ya buna ilişkin işte TED'in yaptığı çalışma veya da arada küçük çalışmalar var ama çoğunlukla bunu düşünmek istemiyoruz. Program üzerinde programın, programa ilişkin öğretmen görüşü alıyoruz ama öğretmenler

bunu şu kadar birtakım istatistikler veriler üreterek program üzerine değerler... Hayır, öyle değil. Bu bir bu toplumsal gerçek, insana dair bir şey, nasıl sonuç veriyor ona bakmamız lazım. Ben biliyorum ki öğretmen arkadaşların çoğu şu programları büyük ölçüde uygulamıyorsunuz. Birinci sınıfta benim bir tane öğretmenle konuşuyorum, birinci sınıf öğretmeni, bunu da bitireyim, diyor ki, hocam diyor, tamam diyor, sen çok güzel söylüyorsun ama diyor, ben diyor, senin diyor, en nefret edeceğin öğretmenim diyor. Ama diyor, bu bulunduğum ilde bütün fabrika sahipleri, genel müdürler, vali çocuğunu bana gönderiyor, diyor. Senin diyor, senin söylediğin öğretmene en uzak öğretmen benim, diyor. Ama bütün en iyi ailelerin çocukları bana gelmek istiyor. Ne yapıyorsun hocam sen, diyorum. Ben birinci sınıfta çocuğa ilkokul birde test çözmeyi öğretiyorum, diyor. Anlatabiliyor muyum? Yani dolayısıyla bu iş ne sadece öğretmenlerin suçu ve kabahati ve sorumluluğu ne sadece akademisyenlerin suçu, kabahati, sorumluluğu. Ha bu iş birliğine dayalı çalışmaların artması gerekiyor. Daha fazla bizim o bilimsel nesnemize daha yakın olmamız gerekiyor akademisyenler olarak. Öğretmenlerin de yeniliklere açık olması gerekiyor. En önemli şey o. Yani öğretmen arkadaşların hani mesela o yaklaşımlar biraz felsefe biraz mantık biraz epistemoloji bilmesi gerekiyor, okuması gerekiyor, kendini geliştirmesi gerekiyor. şu örnekle bitireyim. Yeni Kültür diye bir dergi var. Koleksiyonunu yapıyoruz arkadaşlar da biliyor. Topluyoruz hani o eski dergileri. İşte 1940 yılında Sivas'ın şarkışla ilçesinin bilmem ne köyündeki öğretmen abone olmuş o dergiyi okuyor. İptidai diye bir dergi var 1936 yılında bilmem Anadolu'nun yurdun en ücra köşesinde öğretmen o dergiyi okuyor. Ve bunlar çok ciddi de yayınlar yapmışlar. Yani söylediğim isimleri biraz böyle şeyle uğraşan arkadaşlar bilecekler eğitim tarihiyle uğraşan arkadaşlar bilecekler. Yani demek istediğim daha özenli, daha çok çalışmamız gerekiyor. Her iki tarafın da bunda kabahati olduğunu ya da sorumlu olduğuna en azından kabahat demeyelim sorumlu olduğunu söylememiz gerekiyor.

Evet, öncelikle teşekkür ederim her ikinize de. Yeterliklerle ilgili özensizliğe ya da performans göstergelerinin gözlemlenemez olma durumuna ya da ölçülemez olma durumuna katılıyorum. Ama bir ölçüde anlıyorum da çünkü bunları yayınladıktan sonra kullanmışlar mı, kullandık mı, niye yapıldı, hani sadece yapılmış olmak için yapıldığından dolayı da hani bunun fark edilmemesi doğal. Yani şimdi biz bilmiyorum ama benim bilğim de olmuyor olabilir, herhangi bir eğitim fakültesinde mezun ettiğimiz öğrencilerin bu yeterlikleri sağlayıp sağlamadığına dönük performans göstergelerini gözlemlemek gibi bir çabamız var mı? Ya da böyle bir şey isteniyor mu bizden? Böyle bir şey yok. Atanırken, pardon hocam atanırken böyle bir şey var mı? (Yok) 2013 yanılmıyorsam bir alan sınavı geldi. Bir de bunu soru olarak yönelteceğim size. Alan sınavına bir yeterlik sınavı diyebilir miyiz? Daha önce var olan yeterlik sınavı adlandırmasına hatırlarsanız yeterlik sınavı denilebilir mi? Bu alan sınavı içeriğiyle göstergeler ya da nasıl söyleyebilirim, özel alan yeterlilikleri bu anlamda örtüşmeli mi? Evetse (Ölçülebilir mi?) niye 2008'den bu yana bir güncelleme yok? Bunlar arasında bağlantı kuruluyor mu? Böyle bir hazırlık var mı yok mu, bilginiz var mı? Bunu da merak ediyorum.

Ben kısmen cevaplayayım hocam. Bunlardan 160 siz de belirttiniz 165 performans göstergesi. Ben de sordum kimse de ben ölçülebilirim demedi. Bu ölçülemediği için Bakanlık ölçmek istese bile işin içinden çıkılamayacak bir durum olduğunu anlayıp yani yedi yıldır (Saadet hoca: Ölçmek istediği için değil sadece) ya da (basılsın diye yapıldı) basılsın diye yani bunun (Özay hoca: uyum yasası çerçevesinde) üzerinde uygulama yapılacak olsa yapar, yapması gerektiğini düşüncede de değiştirdi bunu zaten. Değiştirmede de, öyle kaldı. Sizin dediğiniz esas yani öylesine yapmış olmak için. Sorulara baktığımız zaman 2013'ten bu yana kısmen bunlarla bağlantı kurulabilir.

Yani her şeyiyle bağlantı kurabilirsiniz. Kısmen bununla da kurabilirsiniz. İsterseniz kurabilirsiniz. Yani zorlarsanız kurabilirsiniz ama esas alınmadığı belli.

Alpaslan Okur

Buyurun.

Katılımcı

Ben öncelikle hoş geldiniz diyorum. Ağzınıza sağlık. Düşüncelerinize katılıyorum. Dokuz senelik öğretmenim ben. Öncelikle şunu söyleyeceğim. Öğretmen hep yenilikçi olacak, yeniliklere açık olacak diyoruz ama MEB bunu yapmıyor. Mesela 4+4+4 sistemi geldi. Dile getirilirken 1-5, 6-8 dedi. Aslında artık 1-4, 5-8. (program yok). Artık ayrıldık. Onlar ilkokul biz ortaokuluz. Ortada ilköğretim falan kalmadı. Ama hâlâ biz İlköğretim Kurumları Yönetmeliğine tabiyiz. Ders kitaplarına bakıyoruz. Senelerden beri aynı ders kitapları önümüze sürülüyor. Artık ben sıkıldım. Gerçekten aynı metinleri okuyup aynı şeyleri yapmaktan sıkıldım. Artık kendim başka metinler bulup getiriyorum öğrencilere. İşte performans göstergelerine bakıyorum, öğrencinin kendini farklı ortamlarda ifade edebileceğini, ifade etmesini sağlar, diyor. Müfettiş Hanım geliyor sınıfa. İşte beşinci sınıf öğrencisine soruyor, ben nasıl birisiyim, dışardan nasıl birisi olarak görünüyorum. Öğrenci kendini ifade ediyor, kötü birisi olarak görünüyorsunuz, diyor. Beşinci sınıf öğrencisi bir açıklamasını dinle. Vay efendim, sen nasıl böyle bir şey söylersin, öğrenciye bağırıyor, öğretmene bağırıyor, daha kendisini ifade etmeyi öğretememişsin, bana nasıl böyle bir şey söyler. Ya bir dinle beşinci sınıf öğrencisi. Belki yanlış ifade etti. Belki farklı bir şey söyleyecekti o kelime çıktı ağzından. Yani hiçbir şekilde hani müfettişler de yenilenmiyor, ders kitapları da yenilenmiyor, müfredat da yenilenmiyor. Yani öğretmen kendini yeniliyor, tamam, yeniliyor ama her şey yenilenmeyince öğretmenin yenilemesi yeterli kalmıyor. Program değişti 4+4+4 oldu, bundan kimsenin belki

de doğru düzgün haberi yok. Siz de artık 1-5 dediniz (Hayır 1-5 demiyorum, öyle zaten) Öyle bak yenilenmiyor. (1-5 geçerli, sistem 4+4 ama 1-5 yıldan beri geçerli, program yürürlükte.) Yenilenmedi. (Sistemde 1-5 programı geçerli hâlâ) Öyle. Her sene.. (Şurada bulunan programlar geçerli.) Her sene bizden ders kitaplarını, bir saniye son bir şey, ders kitaplarını işte beşinci sınıfta altıncı sınıfın müfredatını değerlendirmemiz isteniyor. Yapmış olmak için sırf bunun için değerlendiriyorum ama hiçbir şekilde bizim görüşlerimize bakıp da hiçbir şekilde bir şey yapılmıyor. Bu yüzden hani ben biraz da sizlere umut bağlıyorum bu konuda İsmail Hoca bir şey söyledi, Hocam.

A. Okur: Son sorumuzu da alalım ondan sonra.

Hocam bunu söylemem lazım. İsmail Hoca bir şey söyledi. Dedi ki bunu biz Allah rızası için, gerçeklik için yani öğretmenliğe bakışımızı değiştirmemiz lazım. Öğretmenliğe bir toplumsal rolü, bir sembolik şiddetin aracı hâline getirmememiz lazım. Biz bunu niçin yapıyoruz, bu mesleği niçin yapıyoruz? Orada yeni bir rol tanımlamamız gerekiyor. Diğer kalıplaşmış yerleşik rollerden hareket edersek o bir sembolik şiddet aracı hâline geliyor. Bunu özellikle kullanıyorum. Yani o tanımladığımız o rol bizim aslında öğrencilere haksızlık etmemize sebep oluyor, etmemize yol açıyor, sebep oluyor demeyeyim, yol açıyor. Dolayısıyla biraz daha öğretmen rolünü belki yeniden kendi zihninizde bireysel olarak tanımlamak, işimizi sevmeye çalışmak, işte motivasyonumuzu böyle arttırmak gerekiyor.

A. Okur: Son söz.

Bir şey ekleyeyim ben. Ben mesela Amerika'da bazı yaklaşımlar var. Mesela, bir şey var writing program diye. Yani şeye karşıt. Devletin programına karşıt görüşler geliştirip bunların uygulanmasını istiyorlar. Hani bu isyan noktasında falan değil. Bilimsel mantıklı şeyler üzerinde. Yani öğretmenler de böyle platformlar oluşturarak işte siz diyorsunuz ya ben başla metinler okutuyorum. (Ne kadar güzel.) Zaten sosyal medyada paylaşımlar da yapıyor öğretmenler. Ders

kitaplarından sıkılındıysa öğretmen de Millî Eğitim Bakanlığı da yeni bir şey yapmıyorsa kendi işini kendin hallet,... (Bakanlık engellemiyor mu hocam?) Engel.. (Farklı metin kullanmasını engellemiyor Bakanlık.) Engellemiyor zaten. (Başka bir metin kullanmayı engellemiyor. Ama hani kendi kitabını kendin oluşturmanı engelliyor. Araya tabi ki farklı metinler serpiştiriyorsunuz. Ama oradan da yine işliyorsunuz. İşlemek zorundasın.)

Alpaslan Okur

Evet, son sorumuzu alıyoruz. Teşekkür ediyoruz.

Katılımcı

Rica ederim. Naçizane sorudan ziyade birkaç şey eklemek, tam tersi bu konuda dert yanmak istiyorum. Öncelikle öğretim programından bahsedecek olursak aslında eleştirmem gereken pek çok şey var ama programda ama öncelikle öğretim programından başlayayım. Dinleme becerilerinde mesela dinleme CD'lerinde söz konusu dinleme araçları bir kısmı yetersiz. Yani oradaki konuşmacının dinlemeye çalıştığınız kişinin vurgusu tonlaması kesinlikle çok sık. Sorunlardan bir tanesi. Yazma becerisine yönelik doktoradan derslerde birtakım şeyleri tespit etmiştim ama şu anda hepsini hatırlamıyorum. Yalnız şunu söylemek lazım. Programımız işlevsel değil. Yani bizim aslında genel olarak Türk insanın da genel bir sorunu şekilci bir toplumuz, programımızda da hocalarımız da ifade ettiler, şekil olarak ibareler var ama bunlarda görecelilik söz konusu. Mesela yani o kazanımlar pek çok öğretmen çıkartabilir. Buna bir örnek vermek istiyorum. İşte tezimi ben değerler eğitimi üzerine yaptım, millî, manevi, ahlaki değerleri öğrenir, benzeri bir ibare var. Ama burada hangisi millî, hangisi manevi, hangisi ahlaki? Bu pek çok Türkçe öğretmenine göre değişir. Oysaki öğretim programı dediğimiz şey bize rehberlik etmesi gerekir. Yani söyledikleri şeyler... (Ana kılavuz var zaten hocam adında, kılavuz var zaten adında, kılavuz diyor ya, kılavuz yani.)

Kılavuz ama yani göreceli ifadeler söz konusu. Şunu da ek olarak söylemek istiyorum. Türkçe kitapları da gerçekten çok yetersiz. Özellikle bu sene ben altıncı sınıflara girdim. Yayınevi ismi vermek istemiyorum ama. Gerçekten pek çok tespit yaptım. Bunlarla ilgili pek çok şey yazmayı düşünüyorum. En son aklımda kalanı sizinle paylaşmak istiyorum. Yazma becerisine yönelik. Noktalama işaretleriyle ilgili etkinlik var, orada noktalama işaretleri getireceğiz. Yaklaşık bir 30-35 tane noktalama işareti gelmesi gerekiyor ama bunun ilk 15-20 tane-sinde hep nokta geliyor. Ve açıklaması da bu: Biten cümlelerin sonuna nokta konur. Yani bunu zaten bir kere vermişsin. Daha sonra ve daha sonra 15-20 defa niye veriyorsun? Son olarak da öğretmenlere biraz eleştiri getirmek istiyorum.

A. Okur: Çok kısa olsun hocam.

Öğretmenler, tamam, sistemin yönlendirmesiyle aslında bu şekilde, bu hâle geliyorlar. Hiç kimse kendini geliştirmeye çalışmıyor. Öğretim programından bahsediyoruz ama bence pek çok öğretmenimizin de öğretim programına baktığını düşünmüyorum. Şu anki sistem üzerinde sadece öğretmen etkinlik öğretmeni. Etkinlikler faydalı, evet, tamam. Bunların kazanımlarla ilişkilendirilmesi, ders kitapları da çok yetersiz. Sadece sembolik olarak ifade edilmiş. Bu etkinlik şu kazanımla ilişkilidir, şeklinde. Bunu öğretmenler de dikkat etmiyor. Kitaplarda da dikkat edilmiyor. Ve sadece giriyoruz birinci etkinlik şu, hemen yapalım, ikinci etkinlik hemen yapalım. (arka arkaya) Sistem. Evet kesinlikle. Yani öğretmen burada kendini işlevsel hâle getirmeli ama ben açıkçası o çabayı öğretmenlerde görmüyorum kendilerini geliştirmeyle ilgili olarak. Çünkü geliştirse bile sistem onu ödüllendirmiyor.

Alpaslan Okur

Hocam teşekkür ediyoruz. Hocam çok kısa olsun çünkü bir saati-miz kaldı. Üç hocamız var daha dinlemek istediğimiz. Ali Fuat hocam

Ali Fuat Arıcı

Sadece eleştiri üzerinden devam edince ben biraz sahip çıkma anlamında değil ama gerçeğe dikkat etmek, dikkatinizi çekmek isterim. Mesela diyoruz ki o eksik bu eksik ama Türkiye’de mesela dinleme konusunda kaç tane kitap var? Yani dinleme eğitiminde kullanabileceğimiz saysanız beşi geçmiyor. Öbür taraftan makale saysanız onların da yeterli sayıda makaleye sahibiz. Dolayısıyla Türkiye’nin malesef hâli ortada. Dolayısıyla o manada değil de bütünüyle eleştiri üzerine götürmemiz doğru olmayabilir.

Alpaslan Okur

Hocam teşekkür ediyoruz. (Bir kelime de ben söyleyebilir miyim?) Hocam üç hocamız var. Bir saat süremiz kaldı. Yani diğer hocalarımıza haksızlık etmeyelim. Hocam bir iki cümleyle o zaman...

Adnan Karadüz

Fakültelerdeki öğrenme ortamları bu yani Türkçe öğretmenliği bölümündeki öğrenme ortamlarını da buna ekleyebiliriz. (Evet.) Kültürü ne kadar kendi kurumlarımızda oluşturabiliyoruz? (Evet) (Ama eleştiri hem Millî Eğitim tarafından hem kendi tarafımıza yaptık.)

Alpaslan Okur

Evet hocam. Sağ olun. (Bu da yapıcı eleştiri.)

Bu oturumun son etabında Emine Kolaç hocamız, Ahmet Eyüp Salbaş hocamız ve Sedat Balyemez hocamızı dinleyeceğiz. Okuma eğitimi, yazma eğitimi ve dil bilgisi eğitimi. Hocam yerimi size vereyim.

Emine Kolaç

Öncelikle hoş geldiniz. Anadolu Üniversitesinden Doçent Doktor Emine Kolaç. Eleştiriler çok yoğun. Benden önceki konuşmacı arkadaşlarımızın eleştirileri yoğun. Program üzerine eleştirileriniz vardı. Yeterlilikler üzerine eleştirilerimiz vardı. Ben de eleştiri kavramı

üzerine bir sunu yapmak istiyorum. Eleştiri kavramı, eleştirel okuma, programlarımızda eleştirel düşüncenin ne oranda yer aldığı, eleştirel okuma kavramına yönelik hangi vurgularda bulunduğu üzerinde duracağım. Ve Türkçe eğitimi bölümlerinde Eleştirel Okuma dersinin yerine ilişkin vurgular yaparak sunumumu bitireceğim.

Evet özellikle bilgi çağının kavranması, bilginin etkili ve hızlı bir şekilde iletişim araçlarıyla daha kolay elde edilebilir olması, elde edilebilir olması başla bir ifadeyle hızlı bilgi akışı okunanların her zamankinden daha çok zihin süzgecinden geçirilmesi gibi bir ihtiyacı beraberinde getirmiş. Bu nedenle eleştirel okuma eğitim-öğretimi-mizde yakın zamanlarda üzerinde sıkça durulan bir kavram olarak karşımıza çıkıyor. Eleştirel okuma kavramına program bazında bakmak gerekirse 1981 programında eleştirel okuma kavramının yer almadığını görüyoruz. Ancak programlarda sadece 2005 programında eleştirel okuma, eleştirel düşünce kavramının yer almaya başladığını görüyoruz. Eleştirel düşünce vardı ama eleştirel okuma düşüncesinin bizim için ne kadar yeni olduğunun gösteriyor.

Eleştirel düşüncesinin kelime anlamına baktığımızda, çok hızlı bunu geçeceğim, değerlendirme, yargılama, ayırt etme anlamlarına gelen Yunanca kritikos teriminden türetildiğini biliyoruz. Latinceye de kritikos olarak geçmiş, bu yolla diğer dillere yayılmış. Bireyin hızla, bilginin hızla yayılarak ilerlediği, zamanla yarıştığı 21. yy. günümüz yüzyılı bilgi edinimini özelde bireyler genelde toplumlar için önemli bir kazanım hâline getirmiş. Kaldı ki artık amaç sadece bilginin kazanımı değil bilginin de kullanımı olmuştur. Bilginin kullanılabilmesi için onun doğru anlaşılması, doğru yorumlanması, doğru bir şekilde, doğruluğunun, yararlılığın, gerekliliğin de sorgulanması gerekiyor. Yeni fikirlerin, bilgilerin ortaya çıkması ve gelişmesi var olan, öğrenilen bilgilerin sorgulanmasına, eleştirilmesine ve reddedilen bilgilerin yerine yenilerinin getirilmesine bağlı. Tüm bu becerilerin kazandırılmasında okuma etkinliğinin işlevi ve niteliği de oldukça önemli. Eleştirel okuma kavramına baktığımızda kişinin okuduğu materyal

üzerinde düşünmesi, okuduklarını değerlendirmesi ve okuduklarına ilişkin kendi yargılarını kullanabilmeyi alışkanlık durumuna getirmesi, okunan metin üzerinde yorum yapabilmesi, çıkarsamalarda bulunabilmesi, olaylar ve fikirler arasında ayırt edebilme becerisini kazanması, yazarın niyeti ve bakış açısını anlama yeteneği olarak tanımlanabilmekte.

Eleştirel okuma beraberinde eleştirel düşünmeyi de tabi ki getiriyor. Eleştirel okumayı bilen bireyler aynı zamanda okudukları materyali, Türkçe eğitimi bölümlerinde özellikle bu çok önemli, sorgulayıp değerlendiren aynı zamanda eleştirel düşünebilen bireylerdir. Az önce programa ilişkin vurgularda bulunuldu, sıkıntılar dile getirildi, ders kitabına ilişkin sıkıntılar da dile getirildi. İşte burada eleştiri kavramı biraz daha yoğun bir şekilde karşımıza çıkıyor. Eleştirel düşünme bir süreci ifade ediyor. Bu süreç bireylerin kendi düşüncelerine değer vermeyi, kendi düşüncelerini yorumlamayı, başkalarınınkiyle karşılaştırmayı ve gerekli zamanlarda bu süreci geçirmeyi ve kabul etmemeyi öğrenmeleri için gerekli. Ön koşul beceriler var eleştirel okuma için. Metnin içerdiği sözcüklerin anlamını bilme, bir sözcüğün birden çok anlamı varsa metindeki anlamını kestirme, sözcüklerin asıl anlamları ile mecazi anlamlarını ayırt edebilme, metnin bütünlüğü içinde ana fikri ayırması, ana fikrin gelişimi ve yan düşüncelerle zenginleştirilmesini kavrama, metni kendi ifadesiyle bireyin anlatması. Yine bölümler arasında ilişkiler kurabilme, yazarın amacını, hedef kitlesini anlama, metnin özünde belirtilmemiş, atlanmamış, çelişilen, çelişki olan noktaları yakalama. Yine yazarın görüşlerini doğrudan yazarın görüşlerini kabul etme değil yazarın görüşlerini kendi gözlemleriyle geçirdiği yaşantılarla ve daha önceden okuduğu kaynakların görüşleriyle karşılaştırarak yorumlaması gerekiyor. Ve arkadaşlarımızın, hemen bu örneği vermek istiyorum, 1998 yılında yaptıkları bir deneysel çalışmada eleştirel düşünme ve eleştirel okumaya ilişkin ciddi bir sonucu var, ulaştıkları sonuç var. Eleştirel okuma eğitimi bunu hepimiz zaten biliyoruz artık. Böyle bir sonucu hepimiz

gözlüyoruz. Eleştirel okuma eğitimi alan öğrencilerin sorulara verdikleri yanıtların bu konuda eğitim almayan öğrencilerin yanıtlarından çok daha fazla çıkarsamaya yönelik olduğu, kelimesi kelimesine aynı olmadan ve ezberden uzak olduğunu gözlemlemiş Wolf ve arkadaşları. Biz hepimiz zaten günümüzde de bunu gözlüyoruz. Evet temel sorulara geçtiğimizde; yazar neye inanmamı, hangi konularda düşüncesini paylaşmamı istiyor, okumadan önce hangi konu konuyla ilgili inançlarım neler, düşüncelerim neler, şimdiki düşüncelerim neler, bu parçanın beni özellikle ikna ettiği husus nedir, çelişkilerim bu konuda hangi çelişkilere sahibim, hangi konularda bu parça ilgimi çekti, bu parçayı okumadan önce ki hâlime göre şu anda ki durumda neler kazandım? Evet kuramsa...madem zamanımız az kuramsal bölümlerden ziyade, evet.

Eleştirel okuma peki bize ne kazandırıyor? Eleştirel okuma çeşitli bilgi, propaganda ve reklam etkinliklerinin olumsuz ve yıkıcı etkilerini ki bu yıkıcı etkilere çok açığız, çok yoğun olarak bu yıkıcı etkileri yaşıyoruz, korur. İyi ve doğruyu yanlı ve kötüden ayıran vatan-daşlar olma yolunda ilerlemelerini sağlar. Körü körüne bağlanmamıza aynı zamanda bir engeldir. Bir barajdır aslında eleştirel okuma dersi, eleştirel okuma becerisi. Eleştirel okumanın günümüz koşulları için de gerekliliğine ve önemine bakıldığında okuma, okuduğunu anlama, okuma alışkanlığı kazanma konusunda hâlâ sorun yaşayan bir ülkede yaşıyoruz ki bu sorunun sadece bizim ülkeye has olmadığı pek çok ülkede de bu sorunun en üst düzeyde yaşandığını biliyoruz. Araştırma sonuçlarının hepsinde de bu sonuçlar karşımıza çıkıyor. Öğretmenlere bu konuda önemli görevler düşüyor ancak öğretmenler bu bilgi birikimi alarak yetişiyorlar mı? Önce program bazında bakalım. Öğretmenler öğrencilere iyi bir model olmalıdır, diyoruz. Ancak iyi bir model olurken tam donanık bir hâlde öğrencinin karşısında olmaları gerekiyor. Tam donanık hâlde biz öğretmen adaylarımızı yetiştirebiliyor muyuz, öğrencinin karşısına donanık öğretmenler gönderebiliyor muyuz? Onu sorgulamamız gerekiyor gerek program bazında

gerekse Türkçe eğitimi bölümlerinde yer alan dersler bazında. Onu öncelikle sorgulamak gerekiyor.

Öğretmenin amacı öğrencilere öğrenme, hatırlama, sıralama, sınıflama, birleştirme, yorumlama, sonuçları tahmin etme, araştırma yapma, işte öğrenilen bilgileri yeni durumlara uyarlama, karşılaştırma, var sayımlar oluşturma, var sayımları irdeleme ve buna benzer bakış açılarına sahip bireyler yetiştirmek durumunda. Okullarda derslerde yapılan okuma etkinliklerine baktığımızda durumun hiç de bize yabancı olmadığını görüyoruz. Daha çok bilgilendirmek, bilgiye dayalı, bilgi aktarmaya dayalı bir okumanın gerçekleştirildiğini görüyoruz. Kimi zaman ezberletmek amacıyla gerçekleştirilen bir okumayla karşı karşıya kalıyoruz. Öğrencilerin okuduklarını anlama, irdeleme, sorgulama, değerlendirme aşamalarına önem verilmediğini hatta az önce verilen örnekte öğrencinin kendini ifadesine bile tahammül edilmediğini görmekteyiz. Bunlar da çok acı gerçekler olarak karşımıza çıkıyor. Öğrencinin eleştirel okuma yapabilmesi için sözcük dağarcığı da çok önemli. Sözcük dağarcığı eleştirel okuma becerisini kazanmada aynı zamanda bir ön koşul olarak karşımıza çıkıyor. Eleştirel okuma becerisine sahip olmak ile okuma becerisi arasında zaten çok yakın ilişkilerin olduğunu biliyoruz. Peki, eleştirel okuma eğitimi bu kadar önemliyken eleştirel düşünce becerisini kazandırmak bizim için çok çok önemliyken bu eğitimin verilmeye başlanması ve uygulanmaya başlanması, kazandırılması gereken ilk ve ortaokul Türkçe derslerindeki uygulamaların nasıl olduğuna bakmak gerekiyor. Programımızda çok yoğun eleştirilerin aldığı programımıza baktığımızda gerek 1-5 gerekse 6-8 programına baktığımızda eleştirel düşünce ve eleştirel okumaya yönelik vurguların çok yüzeysel olduğu, sınırlı şekilde vurguların yer aldığını görüyoruz. Çok önemli beceriler olduğu hâlde. Bakalım, programda nasıl vurgular yer alıyor? Hemen hızlıca.

Evet, birinci beşinci sınıf öğretim programına baktığımızda Türkçeyi doğru, güzel, etkili kullanan, eleştirel ve yaratıcı düşünebilen, zaten ilk cümlede bunu görüyoruz, eleştirel ve yaratıcı düşünebilen

burada vurguda yer alıyor ama uygulamada yer aldığını söyleyemiyoruz. Yaratıcı düşünebilen, bilgiyi kullanabilen, üretebilen, girişimci, kişisel ve sosyal değerlere önem veren bireyleri yetiştirmeyi amaçlamaktadır, şeklinde bir amaç cümlemiz yer alıyor. Yine benzer şekilde eleştirel düşünme becerisi öğretim programının genel amaçlar ve temel beceriler bölümünde de kısmen vurgularla geçirtilmiş. Genel amaçlar bölümüne baktığımızda bilimsel, yapıcı eleştiri... eleştirel ve yaratıcı düşünme, kendini ifade etme, iletişim kurma, iş birliği yapma problem çözme ve girişimcilik gibi temel becerileri geliştirmenin temel amaç olduğu genel amaçlardan biri olduğu ifade edilmiş. Temel becerilere baktığımızda 1-5 programında temel becerilerde de yine karşıda gördüğünüz gibi eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme vurgularının çok silik de olsa yer aldığını görüyoruz. Yine öğretim programında bir başka vurgu eleştirel bakış açısına yönelik yapılmış. O da şu şekilde yapılmış. Metinler öğrencilerin hayal dünyalarını, yaratıcılıklarını zenginleştirecek ve öğrencilere eleştirel bakış açısı kazandıracak nitelikte olmalıdır. Vurgu çok güzel ancak metinler gerçekten bu işlevi yerine getirecek nitelikte mi? Onu da sorguluyoruz tabi ki. 1-5 programında, yine devam ettiğimizde, okumanın tanımı yapılmış. Okumanın tanımı yapılırken de yine eleştiri kavramına, eleştirel düşünme kavramına yer verildiğini görüyoruz kısmen de olsa. Yine 1-5 programında tam olarak eleştirel düşünce, eleştirel okuma kavramına isim olarak yer verilmemiş olsa bile onu çağrıştıracak ifadelerin yer aldığını görüyoruz. 1-5 programında var olan bu durum peki 6-8 programında nasıl? Onu bir sorgulayalım. Programdaki temel yaklaşıma baktığımızda altı...sekizinci sınıflarda öğretim programıyla dinlediklerini, izlediklerini, okuduklarını anlayan duygu, düşünce, hayallerini anlatan, eleştirel ve yaratıcı düşünen... 1-5 programında olduğu gibi eleştirel ve yaratıcı düşünme vurgusu burada da var. Sadece vurgu olarak kalıyor. Uygulamaları beceri ve kazanım kapsamında biraz sonra göreceğiz. Kazanımlar kapsamında bu daha da silikleşiyor. Genel amaçlarda yine 7. amaca baktığımızda yapıcı, yaratıcı, akılcı,

eleştirel ve doğru düşünme yollarını öğrenmeleri, bunları bir alışkanlık hâline getirmeleri amaçlanmakta, diye bir ifade ifadeye rastlıyoruz.

Temel becerilerde de yine eleştirel düşünme vurgusunun yer aldığını görüyoruz. Gördüğünüz gibi eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme bir arada kullanılmış. Yine okumanın tanımı yapılırken 1-5 programında olduğu gibi 6-8 programında da okumanın tanımı yapılırken eleştirel okuma, eleştirel düşünme, eleştirel bakışa açısı vurgularının olduğunu görüyoruz. Keza bu vurgular çok silik de olsa amaç ve uygulama bölümlerinde de yapılmış gördüğünüz gibi. Zamandan kazanmak adına... Kazanımlara geçmek istiyorum.

Kazanımlarla ilgili vurguları paylaşmak istiyorum. Yine 1-5 öğretim programına baktığımızda ilkokul 5. sınıfa yönelik 15 kazanımın yer aldığını görüyoruz. Bu kaza...6.-8. sınıf düzeylerinde ise her sınıf seviyesinde eleştirel okumaya yönelik altışar adet kazanımın yer aldığını görüyoruz. Verilen örneklerin konuya uygun olup olmadıklarını sorgular şeklinde, kazanımlar hem 1-5 seviyesinde hem de 6-8 seviyesinde yer almış. Peki, sonuç olarak bizim programımızda eleştirel okumaya yönelik istediğimiz ölçüde olmasa dahi gerek genel amaçlar kapsamında gerek özel amaçlar kapsamında gerek kazanımlarda eleştirel okuma, eleştirel düşünceye yönelik vurguların olduğunu görüyoruz. Hiç yok değil. Tabi ki var ama istenilen ölçüde değil. Silik şekilde vurgular yer alıyor. Ancak biz bu programın istediği öğrenme becerileri ya da kazanımları gerçekleştirebilmemiz için Türkçe eğitimi bölümlerinde yetiştirilen öğretmenlere göz atmamız gerekiyor. Öğretmenler bu şekilde donanımlı hâlde yetişebiliyor mu, yetişebiliyorlar mı? Biz onlara eleştirel düşünce odaklı, eleştirel düşünebilen, eleştirel okuma becerilerine sahip öğretmenler olarak yetiştirebiliyor muyuz? Çünkü öğretmenin sahip olmadığı beceriyi öğrencisine kazandırması mümkün değil. Biz programları bu şekilde Türkçe eğitimi bölümünde yer alan dersleri değerlendirdiğimizde bu bakış açısıyla değerlendirdiğimizde eleştirel okuma dersin sadece ve sadece bazı üniversitelerde bazı bölümlerde seçmeli ders kapsamında olduğunu

görüyoruz. Oysaki dedi ki, bilgi çağındayız. Bilgi çağında çok hızlı bir şekilde bilgi akışı gerçekleşiyor. Adeta bir bilgi çöplüğüne sahibiz. Bu bilgi çöplüğünde doğruyu seçebilecek, yorumlayabilecek, sorgulayabilecek öğrencileri yetiştirmek artık olmazsa olmazlarımız içinde. Biz bu öğrencileri yetiştirmeyi hedef almışken bunu gerçekleştirecek öğretmen adaylarını yetiştirebiliyor muyuz? Hayır, yetiştiremiyoruz. Çünkü onlara sunduğumuz dersler kapsamında zorunlu ders kapsamında eleştirel okuma dersi yok. Sadece seçmeli dersler kapsamında birkaç üniversitede var. Bunlar da yeterli mi? Tabi ki yetersiz. Benim önerim ki pek çok arkadaşımız aynı şekilde hemen her arkadaşımız aynı şekilde düşünüyor eminim, seçmeli ders kapsamından da artık çıkarmak gerekiyor. Bilgi çağında madem yaşıyoruz. Seçmeli ders kapsamından çıkarmak zorunlu ders kapsamına en kısa zamanda geçmek gerekiyor. Eleştirel okuma dersini, eleştirel düşünme dersini programlarda yer alması artık olmazsa olmazlarımız arasında yer alıyor. Teşekkür ederim.

Alpaslan Okur

Hemen arkasından Muhammet Eyüp Sallabaş hocamız yazma eğitimi ile ilgili sunumu

Muhammet Eyüp Sallabaş

Sayın başkan, değerli konuklarımız. Hepinizi saygıyla selamlıyorum. Tabi burada öğretmen yeterliklerini konuşuyoruz. Bizden evvelki hocalarımız epeyce bir şey söylediler. Siz de belki artık sabırlarınızın sonuna geldiniz dinleme açısından. Kısaca yazma meselesiyle ilgili görüşlerimi ifade edecek olursam. Bu yeterlilik çerçeve programlarını ben benden evvelki hocalarım gibi elbette eleştiriyorum pek çok bölümünü. Fakat o kadar acımasız değilim. Neticede bunlar bir çerçeve programı yani genel beklediği nitelikleri öğretmenlerden söylüyorlar. Bu da ölçülebilir mi? Mutlaka ölçülebilir. Niçin ölçülmesin? Çünkü buradaki ifadeler ölçülmez ifadeler de değil diğer taraftan.

Burada eksikleri elbette çok fazla. Çünkü zamanın ruhu diye bir şey var. Teknoloji her geçen gün ilerlerken, dünya ilerlerken programın sabit kalması beklenemez. Çerçeve programın da sabit kalması beklenemez sadece öğretim programının değil. Burada ilk maddeyi okumak istiyorum izniniz olursa:

Öğrencilerin kendilerini yazılı olarak ifade etmelerine imkân sağlar.

Öğretmenler öğrencilerin kendilerini yazılı olarak ifade etmelerine imkân sağlar. Burada temel mesele, az evvel hocam da söyledi ben de aynı endişeyi tekrar etmiş olacağım, öğretmenlerimiz kendilerini yazılı olarak ifade edebiliyorlar mı? Yani öğrenciler kendilerini yazılı olarak ifade edecekler. Öğretmen bundan mesul. İfade ettirecek fakat kendileri yazamıyorlar maalesef. Çünkü yapılan araştırmalarda gün içerisindeki dil becerilerini kullanma yüzdelerine baksak en küçük kısmı yazma alıyor zaten, değil mi? Okumayan bir toplum olarak kendimizi değerlendiriyoruz. Her programda öğretim programında mesela şiir defteri tutar, kazanımı var. Özay hocam kazanımların işlevsel olmadığından bahsetmişti bunlardan bir tanesi. Veya günlük tutar, diyoruz. Bizim öğretmen adaylarımız karşımızda. Onlara: Siz günlük tutuyor musunuz, diye soruyoruz. Hayır. Peki, ortalokuldayken hiç günlük tuttunuz mu? Hayır. Şiir defteri tuttunuz mu? Hayır. E bunlar öğretmen olacaklar diğer taraftan, değil mi? Veya çeşitli türlerde yazılar yazmalarını bekliyoruz çocuklardan. Öğretmenlerimize ben soruyorum işte ‘Aranızda şiir yazan var mı?’ Bir sınıfta bir tane çıkabiliyor öğretmen adaylarından. Hikâye yazan var mı? Birkaç sınıfta bir tane çıkabiliyor. Diğer türleri deneyenler pek yok. Burada yazmakla ilgili genel bir problem var hem öğretmenlerin hem öğretmen adaylarının.

Bu yeterlilik çerçevesi ile ilgili Amerika Birleşik Devletleri yeterlilik çerçevesinden iki maddesi çok hoşuma gidiyordu. Onları ben aldım. Burada özellikle paylaşmak için. Öğretmenler öğrencilerine ve öğrencilerin öğrenmesine adanmıştır, diyor. Bu müthiş bir ifade yani öğretmeni tanımlarken öğretmenler aslında adanan bireylerdir yani

öğretme işine ve öğrencilerine. Burada pek çok arkadaşımızın olduğu gibi benim de çok sevdiğim ve kıymetli hocam Fahri hocam da ifade etti. Yani mesele önce kendimiz uygulamak ama bu adanmışlık meselesi de çok önemli. Çünkü öğrencileri hocamızın ifade ettiği gibi artık mülakat yoluyla alamıyoruz. Genel bir sınav var. Ben birinci sınıf öğrencilerine soruyorum. İşte diyorum ki aranızda kitap okuyan var mı? Sınıfın genellikle yarısı az da olsa okuduğunu ifade ediyor. Diğer yarısı hayır, okumuyoruz, diyorlar. Tabi hemen eleştirmeden, olumsuz eleştiri yöneltmeden peki okumayı düşünüyor musunuz sevgili gençler, diyorum gerçek fikirlerini öğrenmek için. Önemli bir kısmı hayır, diyor. Biz kitap okumaktan nefret diyorum, diyenler var. Ve bunlar Türkçe öğretmenliğine gelmişler. Edebiyat bölümlerinde okuyorlar. Böyle bir hâl var. Yani yazma, okuma ilk görünen kısmı. Yazma meselesi zaten çok yok. Bu adanmışlık meselesini halletmeden zaten diğerlerinin öğretme işine kayması çok zor. Çünkü sevmediğimiz bir şeyi gönüllü bir şekilde yapmamız mümkün gözüküyor pek de.

Diğer taraftan tabi zamanla beraber ilerleyen bir mesele var. Burada artık bu yazma çalışmaları artık kalem ve çıktı. Dijital yazma yöntünde, değil mi, geliyor. Yani artık öğrencilerimiz belki kalemde fazla cep telefonlarının tuşlarını kullanıyorlar. Bilgisayar tuşlarını daha az kullanıyorlar üstelik. Böyle bir yazma söz konusu. Haydi burada diyelim ki sosyal medyada yazdıkları birkaç cümle dışında daha uzun metinler yazdıklarını var sayalım. Bununla ilgili yapılan araştırmalar var. Mesela bu dijital yazma meselesi ile ilgili. Bunun sağladığı kolaylıklar var. Çünkü az evvel hocamız da ifade etti ya, akan bir sel var. Hocamızın ifade ettiği kısma katılıyorum. Orada o sele kapılmamak lazım ölçme-değerlendirme meselesinde. Burada bu sel çok yoğun akıyor. Buna çok yoğun itiraz da göstermemek lazım. Yani siz öğrenciye, tamam kalemi kâğıdı sevdireceğiz ama bu artık hayatın gerçeği. Tablet var, o değil mi, bilgisayar var, sunumları bu şekilde yapıyoruz. Burada yazmaları da mühim. Bunun sağladığı kolaylıklar var. Mesela noktalama işaretlerini, yazım hatalarını daha az yapıyor öğrenciler.

Çünkü zaten program onu uyarıyor. Düzeltiyor, değil mi, yanlış yazdığı zaman. Bu işin bir tarafı. Veya zaman tasarrufu açısından bunun olumlu bir yönü olduğu araştırmalar tespit edilmiş. Fakat olumsuz tarafları çok var. Mesela dikkat dağınıklığının önemli sebeplerinden bir tanesi. Hele hele küçük yaşlarda çocuklarda dikkat dağınıklığı neredeyse hastalık seviyesine ulaştı. En önemli sebeplerinden bir tanesi bu medya meselesi televizyon, bilgisayar, tabletler, vs. Diğer taraftan ahlaki bir mesele olarak intihal var. Yani geçenlerde bir tane sosyal medyada paylaşılmış. Artık Mevlana Hazretleri de twitter kahramanına dönüştü. Resmen orada yaşıyor gibi. Onun sözlerini sadece oraya yazmak için bakıyormuşuz gibi. Yazmış işte Dîvânü Lügâtî't-Türk'teki bir atasözünü yazmış. Atasözünü bildiğim için... Altına da Mevlana yazmış. Veya başka şey yazıyor. İntihal meselesi hakkında küçük bir boyutu. Bu çok intihal sayılmaz ama... Çünkü kes-kopyala-yapıştır.

Performans ödevlerinden söz ettik. Farklı meseleler var. Topluca metni alıyor, hoca ödev verdiğinde, değil mi, yazma ile ilgili. Çocuk bir yerden kopyalıyor. Ödev siteleri var artık. Hiç uğraşmıyor bile. Öğretmen de araştırmıyorsa, zaten iş olsun diye vermişse, çünkü sevmediği meslekle ilgili bir çalışmada e hâliyle böyle durumlar ortaya çıkabiliyor. E tabi burada öğretmen adaylarının bu yeterlilik meselesini de halletmek lazım. Bu yeterlilik meselesini hallederken bence çocuklara yapıldığı gibi başlamak lazım. Yani aşamalı bir gelişim göstermelerine bakmak lazım. Cümle yazamayan birisinin paragraf yazması, paragraf yazamayan birisinin uzun bir metin yazması mümkün değil. Burada ben çocuklara konuşma eğitimi dersleri veriyorum, yazma eğitimi dersleri veriyorum lisans düzeyinde. Çocuklar önce temel konu başlıklarında tam, asgari kelime şartı vererek en az şu kadar kelimeli birer cümle yazın diyorum. Çocuklar başta çok zorlanıyorlar. Ama sonra yavaş yavaş bu alışkanlığı kazandıkça cümleler güzelleşmeye, sağlamlaşmaya başlıyor. Sonra paragrafa sonra metne.

Burada bizim belki de en büyük sıkıntılarımızdan bir tanesi öğretmenler olarak acelemiz çok. Yani aslında zemini tam sağlam kurmadan

biz hep üst düzey bekliyoruz. Çocuklara hemen konu verip kompozisyon yazmalarını bekliyoruz. Hemen kompozisyonu verip hikâye yazmalarını bekliyoruz. Hâlbuki burada sabırlı olmak lazım. Mesela beşinci sınıf öğretmeni çocuğa temel nitelikleri kazandırmak için sabretse ve bir yılın sonunda çocuktan daha uzun metinler beklese belki o çocuk altıda, yedide, sekizde ve lise hayatında daha rahat edecek. Ama biz her seferinde hemen'i bekliyoruz. Yani daha uzun metinleri yazma ile ilgili olarak söylüyorum.

Ve başka bir temel sıkıntıdan söz etmek istiyorum son olarak. Bizler akademisyenler olarak bu çerçeve programın istediği şeyleri de elbette araştırıyoruz temel becerilerle ilgili olarak. Fakat araştırmalarımızın sonunda genel olarak işte araştırmacılara, öğretmen adaylarına, öğretmenlere diye tavsiyelerde bulunuyoruz. Bu tavsiyelerin ben pek yerine geldiğini görmedim. Mesela işte bu alanda başka bir çalışma yapmayan kişi o makaleyi açıp okumuyor. Mesela bir öğretmen ben işte çocuklara yazma becerisini geliştirmek için başka ne yapabilirim'in cevabını bilimsel araştırmalarda aramıyor. Hâlbuki burada bizim temel kazandırmamız gereken becerilerden bir tanesi de araştırma becerisi ve bunu uygulama. Şikâyet etmek elbette mümkün. Haklı şikâyetlerimizi mutlaka yapacağız. Eleştirmeden olmaz. Fakat sorumluluğu bir parça bu adanmışlık meselesi üzerinden başa geleerek ifade ediyorum. Bir parça üzerimize alıp değerlendirmek gerektiği kanaatindeyim. Teşekkür ediyorum dinlediğiniz için.

Sedat Balyemez

1. Giriş

Sözlerime böylesine olumlu bir etkinliğe ev sahipliği yaptıkları için Sayın Prof. Dr. Firdevs Karahan'a ve Sayın Prof. Dr. İsmail Güleç'e teşekkür ederek başlamak istiyorum.

Konumuz "öğretmen yeterliliği". Ben sizlere öğretmenlerimizin dil bilgisi alanındaki yeterlilik durumuna ilişkin bazı örnekler sunacağım. Tabii bunu yaparken iğneyi kendimize batırmayı ihmal etmeyeceğim.

Çünkü bir öğretmenin alanındaki yeterlilik düzeyinden öncelikle biz akademisyenler sorumluyuz.

Benden önceki konuşmalarda değerli hocalarım öncelikle “adam gibi adam olmaktan” ve mesleğe kendini adamaktan bahsettiler. Kuşkusuz bunlar, çok doğru nitelikler. Ancak bizim burada bu tür genel nitelikler yerine daha özel ve daha somut nitelikler üzerinde durmamız, tartışmamız gerektiğini düşünüyorum. Bir öğretmen, öncelikle “iyi bir insan” olmalıdır ama aynı zamanda alanında iyi olmalıdır. Bizim burada alana özgü ayrıntılara girmemiz ve öğretmenlerimizin bu konulardaki yeterliliği üzerine görüş belirtmemiz “iyi insan olmak” niteliğini ikinci plana attığımız anlamına gelmemelidir.

Bir öğretmenin kendini mesleğine adanmış olmasından bahsettik. Ben işte bu noktadan hareketle şu soruyu sormak istiyorum: Öğretmen yetiştiren hocalar olarak bizler, kendimizi mesleğimize adayıp iyi öğretmen yetiştirebiliyor muyuz? Lisans öğrenimleri boyunca öğrencilerimizi kendi hâllerine bırakıp akademik kariyerimize mi odaklanıyoruz yoksa öğrencilerimizi iyi öğretmen yapmak için kendimizi mesleğimize mi adıyoruz?

Ülkemizde maalesef “üniversite” algısında bir yanlışlık var. Öğrenciler, ortaöğretimde sıkı bir ders çalışma sürecinden geçip üniversiteyi kazanınca artık bundan sonraki hayatlarında hiç ders çalışmaya ihtiyaçları olmayacaklarını, üniversite hayatını eğlenerek, yeni arkadaşlıklar edinerek geçireceklerini düşünüyorlar ve buna göre davranıyorlar. Belki farklı meslek alanları için “saha pişmek, sahada öğrenmek” hoş görülebilir ama öğretmenler, sahaya indiklerinde yeteri donanımına sahip olmalı, zira öğretmenin herhangi bir konudaki eksikliği sadece kendisini değil yüzlerce öğrencinin geleceğini etkiliyor.

İlköğretimde dil bilgisinin yeterliliği, sınırlılığı, ne kadar olup olmaması gerektiği her zaman tartışılır. Yeni programla birlikte biliyorsunuz dil bilgisi konuları azaltıldı ve sezdirme yöntemiyle öğretmeye ağırlık verildi. Ben sunumumda dil bilgisi konularının azlığı

veya çokluğu, gerekliliği veya gereksizliği üzerinde durmayacağım, o tamamen ayrı bir konu. Mademki programda belli oranda dil bilgisi konusu var, var olan bu konuları daha doğru öğretmenlerin önemi üzerinde duracağım ve öğretmenlerimizin bu konudaki yeterliliklerinden örnekler vereceğim. Şunu da göz önünde bulundurmamız gerekiyor ki her ne kadar kazanım sayısı azaltılmış da olsa, doğrudan bilgi vermek yerine sezdirme yöntemiyle öğretilmesi önerilmiş de olsa öğretmenlerimizin büyük çoğunluğu derslerinde dil bilgisi konularına çok fazla yer veriyor ve bu konuları geleneksel yöntemle işliyor. Az önce vurguladığım gibi mademki biz okullarda bu dil bilgisini işliyoruz mademki programda da belli bir ölçüde var o hâlde bunu en iyi şekilde öğretebilmek. Doğru öğretmek için elbette donanımlı öğretmen gerekiyor. Donanımlı öğretmen için de iyi bir lisans eğitimi gerekiyor. Şimdi biz hep okullardaki eğitimi sorguluyoruz. Türkiye'deki sorunları konuşulunca hep böyle olur. Hep ilkokuldaki, ortaokuldaki, lise-deki eğitim sorgulanır ama üniversite eğitimi hani çok da fazla sorgulanmaz. Biz acaba okullara gönderdiğimiz öğretmenleri ne kadar eğitebiliyoruz? Bu noktada da hani üniversitelerin işte kendini sorgulaması gerekiyor.

2. Yöntem

Ben çalışmamda doküman incelemesi yöntemi kullandım. Öğretmenlerimizin dil bilgisi alanındaki soru ve cevaplarını inceleyerek dil bilgisi yeterlilik düzeyleri üzerine görüş belirteceğim.

Türkçe öğretmenliği bölümünde dil bilgisi olarak nitelendirebileceğimiz veya öğretmenlere dil bilgisi donanımı kazandıracak zorunlu dört ders var: Türk Dil Bilgisi -1 Ses Bilgisi, Türk Dil Bilgisi - 2 Biçim Bilgisi, Türk Dil Bilgisi - 3 Sözcük Bilgisi ve Türk Dil Bilgisi – 4 Cümle Bilgisi.

Türkçe öğretmenliği lisans programını başarıyla bitirmiş bir öğretmenin yukarıdaki derslerde dil bilgisine ilişkin bazı temel kazanımları

edindiği varsayılmaktadır. Ancak birazdan göstereceğim örneklerde de göreceksiniz ki bazı öğretmenlerimiz, dil bilgisi alanında bir öğretmenin bilmesi gereken en temel konularda bile bilgi sahibi değiller. Ya bu öğretmenlerimiz lisansta yeterli eğitim almadı ya da lisans derslerine yeterince önem vermeyip bir şekilde mezun olmayı başardı ve sonuçta öğretmen olarak atandı.

Bildiğiniz gibi internetin yaygınlaşması, bilgi paylaşımını da kolaylaştırdı ve yaygınlaştırdı. Öğretmenlerin değışik konularda bilgi paylaşımında bulunduğu pek çok web sayfası var. Öğretmenler, bu web sayfaları aracılığıyla sunum, ders notu, çalışma kâğıdı, sınav sorusu gibi dokümanları paylaşıyorlar, aynı zamanlarda bilmedikleri ve tartışmak istedikleri konuları sitedeki forum bölümünde tartışmaya açıyorlar. Ben, yaklaşık yüz bin öğretmenimizin üye olduğu www.turkcedersi.gen.tr adlı web sitesinin forum bölümünü inceledim ve öğretmenlerimizin dil bilgisi alanında sordukları konuları tespit ettim. Bu soruların bir kısmı daha özel ve ayrıntı bilgi gerektiren konular ama bazı soruları incelediğimde gördüm ki lisans öğrenimini başarıyla tamamlamış bir öğretmenin böyle bir soru sorması gerekiyor. Ders kitabındaki konu sıralamasına göre neredeyse her yıl farklı birkaç öğretmenimiz, aynı konuda sorular sormuş. Yani buraya aldığım örnekler sadece bir defaya mahsus ve sadece bir öğretmenimiz tarafından sorular soru değil. Değişik zamanlarda değişik öğretmenlerimiz tarafından sorulduğuna göre öğretmenlerimizin bir bölümünün bazı temel dil bilgisi konularında yeterli bilgiye sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

3. Bulgular ve Yorumlar

Sunumuma aldığım örnekleri, değişik konulara göre (ses bilgisi, sözcük türleri, sözcükte yapı vb.) sınıfladım. Sunumda hem öğretmenler tarafından sorulan sorulara hem de yine öğretmenlerimiz tarafından bu sorulara verilen cevaplara yer vermeye özen gösterdim.

Gerekli durumda ilgili web sayfasından ekran görüntüsü aldım, bunlardan bazılarını sizlere paylaşacağım¹.

3.1. Ses Bilgisi Alanına İlişkin Yeterlilik Örnekleri

Ses bilgisi alanında öğretmenlerimizin zamir n'si konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığını ve konuda çok fazla soru sorduklarını gördüm. Meselâ bir öğretmenimiz "kapısından" kelimesindeki n ünsüzü hakkında aşağıdaki soruyu sormuş:

emrah_inon

Kayıt: 11.09.2008
Gönderen:
Gönderiler: 54

Gönderilme Zamanı: 25.02.2009 15:31

Kaynaştırma harfleri

Arkadaşlar kaynaştırma harflerini anlatırken şu ifadeleri kullandık. "Ünlü ile biten kelimelerden sonra ünlü ile başlayan bir ek gelirse araya kaynaştırma harflerinden (y,ş,s,n) biri girer."
su+u=suyu

Peki;
kapısı+dan== kapısından bu örnekteki "n" sesi kaynaştırma olmuyorsa (ki değil) nedir? Böyle bir örneği veren öğrenciye ne cevap verilir? Saygılarımla...

CEVAPLA

Yine zamir n'si konusunda başka bir soru. Öğretmenimizin lisanstaki Türk Dil Bilgisi-1 Ses Bilgisi dersinde zamirlerin hâl eki ve çokluk eki alması sırasında araya zamir n'si dediğimiz n ünsüzünün girdiğini öğrenmesi gerekirdi:

hibocak

Kayıt: 24.12.2005
Gönderen:
Gönderiler: 79

Gönderilme Zamanı: 10.11.2008 20:55

Kaynaştırma harfleri

Arkadaşlar,-y ,-ş, -s ve -n harflerinin kaynaştırma harfi olduğunu hepimiz biliyoruz,kaynaştırma harflerinin iki ünsüz harf arasına getirildiğini de biliyoruz;ama "ondan, bundan, şundan " kelimelerini incelersek "-dan " hâl eki oluyor.Öyle ise "-n" kaynaştırma harfi mi oluyor?

CEVAPLA

Zamir n'si konusunda başka bir öğretmenimiz tarafından sorulan soru:

dosoca

Kayıt: 26.06.2007
Gönderen:
Gönderiler: 21

Gönderilme Zamanı: 06.11.2008 17:10

"onları" kelimesinin kökü "o" mu "onlar" mı?

Arkadaşlar onları kelimesinin yapısı hakkında bana yardımcı olur musunuz? Kafam karıştı.Bana göre o-n-lar-ı şeklinde ama "n" ne oluyor orada? Yardımcı ünsüz değil.Sizce nasıl?

CEVAPLA

Bu sorular, ilgili web sitesinden paylaşılnca konu hakkında bilgisi olan öğretmenlerimiz, söz konusu n ünsüzünün zamir n'si olarak

1 İlgili web sitesinden ekran görüntüsü alınırken öğretmenlerimizin rumuzlarının yazdığı bölümü görüntünün dışında bıraktık.

adlandırıldığı şeklinde cevaplar yazarak soruları cevaplamışlar. Bir öğretmenimizin zamir n'si cevaplarına ilişkin yazdığı aşağıdaki mesaj ise zamir n'sini lisans öğrenimi boyunca hiç duymadığını gösteriyor.

akecici

Gönderilme Zamanı: 14.11.2012 09:41

Re: kelime tahlili

"Zamir n'si" dediğiniz nedir? İyelik zamirinden mi bahsediyorsunuz? Eğer öyleyse zamir olmadığını düşünüyorum.

Zamir n'si ile ilgi daha pek çok öğretmenimiz soru sormuş. Bu soruların neredeyse tamamı *"Kaynaştırma harfi iki ünlü arasına girer ama bu n'si iki ünlü arasında değil. O hâlde bu n sesi nedir?"* ana fikrine dayanıyor. Oysa daha önce vurguladığımız gibi zamir n'si konusu çok temel bir konudur. Zamir n'si üç yerde karşımıza çıkar: 3. kişi iyelik ekinden sonra hâl eki gelirse; zamirler hâl eki ve çokluk eki alırsa; ki aitlik ekinden sonra hâl eki gelirse araya zamir n'si girer ve bu konunun iki ünlünün yan yana gelmesiyle alakası yoktur: *arabasında, bunlar, şunlar, evdekinde*

Ünlüyle biten kelimelere ek-fiilin ve *ile* edatının ekleşmesi sırasında öncelikle iki ünlü arasına y kaynaştırma ünsüzü girer. Daha sonra orta hece vurgusuzluğundan dolayı ek-fiil, *ile* edatının *i'si* düşer: *hasta idim > hastaydım > hastaydım, araba ile > arabayla > arabayla*. Mevcut durumda y kaynaştırma ünsüzü, bir ünsüzle bir ünlü arasına girmiş gibi görünmektedir ama aslında iki ünlü arasına girmiş, daha sonra ünlülerden biri düşmüştür. Bu düşme olayı da ses bilginin temel konularından biridir her Türkçe öğretmenin bilmesi gerekir. Ancak bazı öğretmenlerimizin bu konuda da yeterli bilgi sahibi olmadığını görüyoruz. Öğretmenlerimizin bu konudaki sorularına ilişkin bazı örnekler şöyle:

omar

Gönderilme Zamanı: 13.04.2006 16:35

Kayıt:

18.09.2005

Gönderen:

Antakya

Gönderiler: 96

"ile" edati

Sevgili Arkadaşlar , "Ali, okula kardeşiyle geldi." cümlesinde bulunan "ile" edatının, sözcüğe bitişik yazılmasından dolayı meydana gelen ses olayını açıklayabilir misiniz?

Şimdiden size teşekkür ederim.

CEVAPLA

S_yavuz

Gönderilme Zamanı: 13.04.2006 22:11

Kayıt:
26.03.2006

Gönderen:

Gönderiler: 32

Re: "ile" edatı

basit gibi görünen kimi konular an gelmiş elimizi kolumuzu bağlamaya yetmiştir... bu da onlardan biri olsa gerek?
bana kalırsa "kardeşi ile" sözcükleri yan yana geldiklerinde edattaki i düşer(ünlü düşmesi) ve söyleyişte kolaylık esasına dayanan bi olay sonucu araya y ünsüzü girer.

Gönderen

elmas

Kayıt:
13.09.2005

Gönderen:

Gönderi

Gönderilme Zamanı: 09.05.2007 18:20

söyle-di-y-di-m

söyle-di-y-di-m Buradaki "y" nedir arkadaşlar? Siz derslerde y için ne diyorsunuz?

Ses bilgisi alanında öğretmenlerimizin yetersiz olduğu konulardan biri de hecelerine ayırma konusudur. Türkçenin hece yapısı ve hece ayırma kuralları 1996 yılından itibaren TDK tarafından yayımlanan bütün kılavuzlarda yer almaktadır. Türkçenin hecelerine ayırma kuralları şöyledir:

1. Kural: Türkçede kelime içinde iki ünlü arasındaki ünsüz, kendinden sonraki ünlüyle hece kurar: *a-ra-ba, bi-çi-mi-ne, in-sa-nın, ka-ra-ca vb.*
2. Kural: Kelime içinde yan yana gelen iki ünsüzden ilki kendinden önceki ünlüyle, ikincisi kendinden sonraki ünlüyle hece kurar: *al-dı, bir-lik, sev-mek vb.*
3. Kural: Kelime içinde yan yana gelen üç ünsüz harften ilk ikisi kendinden önceki ünlüyle, üçüncüsü kendinden sonraki ünlüyle hece kurar: *alt-lık, Türk-çe, kork-mak vb.*
4. Kural: Bitişik yazılan kelimelerde de bu kurala uyulur: *ba-şöğ-ret-men, il-ko-kul, Ka-ra-os-ma-noğ-lu vb.*

Maalesef birçok öğretmenimiz *ilkokul, hanımeli, başöğretmen* gibi bitişik yazılan birleşik sözcükleri hecelerine ayırırken iki ayrı anlamlı kelime çıkmasına özen göstermekte ve *ilk-okul, ha-nım-eli, baş-öğ-ret-men* şeklinde yanlış ayırmaktadır. Oysa TDK'nin hece bölme kurallarında da belirtildiği üzere bitişik yazılan birleşik sözcükler, hecelerine ayrılırken tek bir sözcük gibi düşünülür. Çünkü bu iki kelime

hem anlam hem de ses bakımından iyice bütünleşmiştir. Üstteki kurallar *ilkokul*, *hanımeli*, *başöğretmen* gibi kelimelere uygulandığında bu kelimelerin *il-ko-kul*, *ha-nı-me-li*, *ba-şöğ-ret-men* şeklinde hecelelerine bölüneceği görülür. Ancak öğretmenlerimizin hece bölünme konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığı, bu konudaki bilgisini yenilemediği görülüyor. Aşağıdaki ekran görüntüsünde de anlaşılacağı üzere bir öğretmenimiz hecelerine ayırma konusu için “basit bir konudur” deyip “ilk-ög-re-tim” şeklinde hecelerine ayırıyor, doğrusunun “il-köğ-re-tim” şeklinde olduğunu öğrenince de şaşkınlığını gizlemiyor:

seviim

Kayıt: 01.08.2006

Gönderilme Zamanı: 15.12.2006 14:48

hecelerine ayırma
geçen gün öğretmenler odasında sınıf öğretmeni bir arkadaşım ilköğretim sözcüğü nasıl hecelenir diye sordu.hecelerine ayırma basit bir konudur,ben ilk-ög-re-tim şeklinde olacak deyince yanlış olduğunu doğrusunun il-köğ-re-tim olması gerektiğini söyledi.ben okul hayatım boyunca böyle bir şeyle karşılaşmadım ya da hiçbir kaynaktan görmedim eğer bilgisi olan varsa lütfen cevaplarınızı bekliyorum

Bir başka öğretmenimiz, üstteki soruya şöyle bir cevap veriyor ve yanlışlı devam ettiriyor:

Konuk

Gönderilme Zamanı: 16.12.2006 21:30

Re: hecelerine ayırma
doğrusu sizin hecelemenizdir.Onun yaptığı İL-KÖĞ-RE-TİM deki KÖĞ sadece bir ulamanın okunuş biçimidir.O arkadaşımız hece ile ulamayı karıştırıyor.Selamlar.

CEVAPLA

Atatürk'ü kelimesinin hecelerine ayrılmasında da benzer bir durum vardır. Öğretmenlerimiz, *Atatürk'ü* kelimesindeki anlamlı Türk yapısını bir türlü bölmek istemiyorlar. Oysa Türkçenin hece bölünme kuralına göre *A-ta-tür-kü* şeklinde hecelerine ayrılır. Bu konuda öğretmenlerimizin tartışmalarını içeren ekran görüntülerini arka arkaya sıralıyorum:

dragonn
Kayıt: 18.10.2008
Gönderen:
Gönderiler: 9

Gönderilme Zamanı: 13.11.2008 14:49

ATATÜRK'Ü KELİMESİNİ HECELERE AYIRMA HAKKINDA
ARKADAŞLAR ATATÜRK'Ü KELİMESİNİ HECELERİNE AYIRIRKEN NASIL AYIRIYORUZ.A-TA-TÜR-K'Ü MÜ YOKSA A-TA-TÜRK-'Ü MÜ GÖRÜŞLERİNİZİ ALMAK İSTERİM. YARDIMCI OLURSANIZ SEVİNİRİM.

Konuk

Gönderilme Zamanı: 13.11.2008 14:51

Re: ATATÜRK'Ü KELİMESİNİ HECELERE AYIRMA HAKKINDA
A-TA-TÜRK-Ü

CEVAPLA

dragonn

Gönderilme Zamanı: 13.11.2008 14:53

Re: ATATÜRK'Ü KELİMESİNİ HECELERE AYIRMA HAKKINDA
SAĞOLUN HOCAM BEN DE O ŞEKİLDE DÜŞÜNÜYÜMKayıt: 18.10.2008
Gönderen: 9
Gönderilen: 9**Barcey**

Kayıt: 08.10.2005

Gönderilme Zamanı: 13.11.2008 15:25

Re: ATATÜRK'Ü KELİMESİNİ HECELERE AYIRMA HAKKINDA
Birleşik sözcükler de bir tek sözcükmüş gibi hecelerine ayrılır: A-TA-TÜRK-Ü biçiminde olmalı diye düşünüyorum.**Konuk**

Gönderilme Zamanı: 14.11.2008 15:40

Re: ATATÜRK'Ü KELİMESİNİ HECELERE AYIRMA HAKKINDA

Burada birleşik kelimeden ziyade özel bir isim ve ona gelip kesme işareti ile ayrılan bir ek var...Özel isim ile cins ismi arasında hecelere ayırmada bir fark olmalı...

Türk-ü---Türk-ü

Buna dikkatinizi çekerim...

CEVAPLA

nurhat

Gönderilme Zamanı: 14.11.2008 20:19

Re: ATATÜRK'Ü KELİMESİNİ HECELERE AYIRMA HAKKINDA

A-TA-TÜRK-Ü DİYE OLUR HOCAM.ÇÜNKÜ TÜRK İSMİ TEK HECELİ ZATEN ONU NASIL AYIRABİLİRİZ Kİ?

Kayıt: 16.01.2007
Gönderen: 78
Gönderilen: 78**Konuk**

Gönderilme Zamanı: 14.11.2008 16:40

Re: ATATÜRK'Ü KELİMESİNİ HECELERE AYIRMA HAKKINDA

Burada birleşik kelimeden ziyade özel bir isim ve ona gelip kesme işareti ile ayrılan bir ek var...Özel isim ile cins ismi arasında hecelere ayırmada bir fark olmalı...

Türk-ü---Türk-ü

Buna dikkatinizi çekerim...

CEVAPLA

nurhat

Gönderilme Zamanı: 14.11.2008 20:19

Re: ATATÜRK'Ü KELİMESİNİ HECELERE AYIRMA HAKKINDA

A-TA-TÜRK-Ü DİYE OLUR HOCAM.ÇÜNKÜ TÜRK İSMİ TEK HECELİ ZATEN ONU NASIL AYIRABİLİRİZ Kİ?

Kayıt: 16.01.2007
Gönderen: 78
Gönderilen: 78

Diğer birleşik sözcüklerin hecelerine ayrılma konusu da öğretmenlerimiz arasında tartışma konusudur. Burada üzerinde durulması gereken nokta da öğretmenlerimizin kafalarına takılan bu hece meselesi için en doğru bilgisi yazım kılavuzunda bulabileceklerini bilmemeleridir. TDK'nin Yazım Kılavuzu, TDK web sayfasında çevrimiçi olarak da yayımlanmaktadır. Ancak maalesef bazı öğretmenlerimiz, kaynak taraması konusunda yeterli bilgiye sahip değildir ve konuşmamın başından beri vurguladığım üzere bu konudaki en büyük sorumluluk, öğretmen yetiştirme programlarında ders veren akademisyenlerindir. Konuyu daha fazla uzatmamak üzere hece ayırma konusunda birkaç örneği daha paylaşmakla yetiniyorum:

Gönderen	Gönderen
rihamxx	Gönderilme Zamanı: 21.05.2010 13:40
Kayıt: 20.03.2010	Birleşik kelimelerin hecelere ayrılması
Gönderen:	Arkadaşlar bugün sınıf öğretmeni bir arkadaş birleşik kelimelerin hecelere nasıl ayrılacağını sordu.Örneğin:
Gönderilen: 139	Ha-nım-e-li mi?
	Ha-nı-me-li mi?
	Ben birinci örnekteki gibi ayırdım ancak test kitaplarında ikinci örnekteki şekli doğru olarak kabul ediliyormuş.
	Sizce doğrusu hangisi.

soydane	Gönderilme Zamanı: 28.12.2011 22:45
Kayıt: 17.04.2010	YARDIM HECELER
Gönderen:	Arkadaşlar ilköğretim sözcüğü nasıl hecelerine ayrılır?
Gönderileri: 120	il-köğ-re-tim mi ilk-öğ-re-tim mi?

Dil bilgisinin diğer alanlarına ilişkin örneklerle de yer verebilmek amacıyla ses bilgisi alanını burada noktalayıp öğretmenlerimizin sözcük türleri alanıyla ilgili yeterliliklerini ortaya koyacak örneklerle geçmek istiyorum.

3.2. Sözcük Türlerine İlişkin Yeterlilik Örnekleri

Sözcük türleri alanında dikkatimi çeken en önemli nokta şu oldu: Birçok öğretmenimiz, sıfat-fiillerin cümlede mutlaka sıfat olarak kullanılması gerektiğini zannediyor. Önünde isim olmayan bir sıfat-fiille karşılaştığı zaman bu sözcüğün sıfat-fiil olup olmadığı konusunda tereddüt yaşıyor. Mesela aşağıdaki öğretmenimiz öğrencilerine “sıfat-fiiller, sıfat tamlaması şeklindedir.” dediği için karşına çıkan farklı örneklerde sıkıntı yaşamıştır:

Gönderen	Gönderi
52yas52	Gönderilme Zamanı: 09.10.2011 21:29
Kayıt: 07.10.2006	fiilimsi yardım
Gönderen: Bodrum	gelen gideni aratır derken gelen ve giden adlanmış sıfattır.bunları fiilimsi olarak kabul etmiyoruz değil mi?
Gönderileri: 269	sıfat fiiller her zaman sıfat tamlaması şeklinde midir?öğrencilerin getirdiği sorulardan kafam karıştıben sıfat fiiller sıfat tamlaması şeklindedir demiştim yanlış mı demişim?
	CEVAPLA

Aşağıda arka arkaya sıraladığım ekran görüntülerinde de öğretmenlerimiz “olduğuna” kelimesinin önünde bir isim göremedikleri için bunu sıfat-fiil olarak kabul etmeyip zarf-fiile kadar götürüyorlar. Oysa özellikle -dık ve -acak ekiyle kurulan sıfat-fiiller, cümle içinde genellikle sıfat görevinde değil isim görevinde kullanılırlar, önlerine isim almazlar. Bu durum, onları fiilimsi olmaktan çıkarmaz, çünkü bir sıfat-fiilin cümle için sıfat olarak kullanılması gibi bir zorunluluk yoktur. Aşağıdaki öğretmenlerimiz, maalesef bu en temel bilgidен yoksun bırakılmış:

Gönderen	Gönderi
erhanac	Gönderilme Zamanı: 24.10.2008 09:00
Kayıt: 21.09.2008	FİLİMSİ
Gönderen:	"Ancak hepimiz bir kitabın ilk sayfasını açar açmaz ordaki kahramanların gerçek olduğuna inanmaya başlarız." cümlesindeki olduğuna kelimesinde dik sıfat fiil midir. ol-duk -u-n-a ayırım doğru mudur? duk eğer sıfat fiilse isim olan sözcük nerededir? yoksa adlağmı sıfat mı vardır? eğer varsa düğen isim nedir? Cevaplarınız için teşekkürler.erhanac
Gönderileri: 20	CEVAPLA

Gönderen	Gönderi
Kadirhoca	Gönderilme Zamanı: 24.10.2008 12:41
	Re: FİLİMSİ
	Ayırım doğrudur;ama dediğiniz gibi isim olan sözcük ortada yok ve buna uygun bir isim getirmekte zor filimsi değil bence.

Gönderen	Gönderi
marashi	Gönderilme Zamanı: 23.10.2008 20:59
Kayıt: 09.10.2008	Re: FİLİMSİ
Gönderen:	neyin sıfatı olarak kullanılmış biraz açar mısın yapı olarak benziyor ama ..?
Gönderileri: 52	CEVAPLA
kocbası	Gönderilme Zamanı: 23.10.2008 21:08
Kayıt: 09.10.2008	Re: FİLİMSİ
Gönderen:	"olduğu" sözcüğü bağ fiildir.
Gönderileri: 67	CEVAPLA

Gönderen	Gönderi
marashi	Gönderilme Zamanı: 23.10.2008 20:59
Kayıt: 09.10.2008	Re: FİLİMSİ
Gönderen:	neyin sıfatı olarak kullanılmış biraz açar mısın yapı olarak benziyor ama ..?
Gönderileri: 52	CEVAPLA
kocbası	Gönderilme Zamanı: 23.10.2008 21:08
Kayıt: 09.10.2008	Re: FİLİMSİ
Gönderen:	"olduğu" sözcüğü bağ fiildir.
Gönderileri: 67	CEVAPLA

-ken zarf-fiil eki konusunda da birçok öğretmenimiz yeterli donanımına sahip değildir. -ken zarf-fiil eki, sadece i- fiiline (ek-fiil) doğrudan eklenir ve iken olduktan sonra kip eki almış başka bir fiilin üzerine gelir: *koşuyor i-ken > koşuyorken, gelecek i-ken > gelecekken*. Görüldüğü gibi orta hece vurgusuzluğundan dolayı i- sesi düşmektedir. Sonuç olarak mevcut durumda -ken ekinden önce yüzey yapıda bir kip eki kalmaktadır. Aşağıdaki sorulardan da anlaşılacağı üzere bu konuda bazı bilgi eksiklikleri bulunmaktadır:

Gönderen	Gönderi
derya1	Gönderilme Zamanı: 14.10.2014 16:20
Kayıt: 13.09.2008	meb fiilimsi
Gönderen:	Meb 8.sınıf çalışma kitabında,"Hüseyin koşarken terden sınıslıklaam oldu."cümlesinde "koş-ar-ken "fiilimsi -ken zarf fiil eki,peki -ar ne ekidir acaba?
Gönderileri: 80	----- Herkes gerçekten ölür ama,gerçekten yaşayamaz.

Gönderen	Gönderi
gargara	Gönderilme Zamanı: 20.02.2011 14:22
Kayıt: 04.01.2009	-ar,-er eki
Gönderen:	Arkadaşlar ben ,yaparken,bağlarken,giderken kelimelerindeki -ar,-er ekinin işlevini bulamadım.yardımcı olur musunuz?
Gönderileri: 24	

Gönderen	Gönderi
erhanac	Gönderilme Zamanı: 02.10.2010 20:20
Kayıt: 21.09.2006	filimsi
Göndereni:	arkadaşlar görürken eklerine ayırmada ken zarf fiil mi zarf yapan ek mi eğer zarf fiilse
Gönderileri:	filimsiler çekimlenmezdi peki gör-ür-ken ür ne eki allah aşkına zaman eki olamaz
20	

İlköğretimde ve ortaöğretimde biz isim durumlarını *yalın, yönelme, ayrılma, çıkma, belirtme* şeklinde beş grupta inceliyoruz. Ancak lisans öğretiminde bu hâllere ilgi hâli, eşitlik hâli, vasıta hâli gibi hâlleri de ekliyoruz. Yani Türkçe öğretmenliği lisans programını bitiren bir öğretmenin vasıta hâli eki konusunda bilgi sahibi olması gerekiyor. Aşağıdaki örnekler gösteriyor ki bazı öğretmenlerimiz, lisans öğrenimi boyunca vasıta hâli ekini hiç duymamış. Yine vurgulamak istiyoruz ki bu eksiklikten öncelikle bizler sorumluyuz:

OZAlper	Gönderilme Zamanı: 06.05.2010 08:35
Kayıt: 01.10.2006	Özel isimlerle birleşen "ile"
Göndereni: Osmaniye	Kılavuz özel isimlere getirilen iyelik, hal ve bildirme ekleri kesme işaretiyle ayrılır dese de bazı tartışmaları yaşıyor. Bunlardan biri de "ile". Örn: Bügra'yla mı Bügrayla mı? Kılavuz da ilgi eki (-ın/-in/-un/-ün) demese de ayrı yazılıyor. Sizce nasıl olmalı arkadaşlar?
Gönderileri: 95	
cebiyusuf	Gönderilme Zamanı: 18.05.2010 17:38
	Re: Özel isimlerle birleşen "ile"
	Ahmet'le sözcüğündeki -le nin nasıl hâl eki olduğunu kaynak göstererek açıklarsanız seviniriz.
calikusu_78	Gönderilme Zamanı: 02.12.2010 14:05
	Re: Özel isimlerle birleşen "ile"
Kayıt: 30.10.2005	Nasıl yani? Ahmet ile bunları konuştuk. Ahmet'e bunları konuştuk. İkisinde de ile edat değil midir? 'ile' edatını kelimeye ekleyerek de yazamıyor muyuz? Hem edat hem de hâl eki nasıl olabilir?

Sözcük türleri konusunda lisans eğitimi boyunca verilmesi gereken konulardan biri de ek-fiil ve buna bağlı olarak bildirme eki konusudur. Birçok öğretmenimiz, bildirme eki konusunda yeterince eğitilmediği için gördüğü her -dir ekini ek-fiil zannetmektedir. Bindildiği üzere ek-fiilin görevlerinden biri de birleşik kipli fiiller kurmaktır: *gelmişti (öğrenilen geçmiş zamanın hikayesi), gelecektmiş (gelecek zamanın rivayeti), gelecektse (gelecek zamanın şartı)*. Bildirme ekimiz -dir, çekimli fiillerin üzerine gelerek o fiillere kesinlik ve olasılık anlamı katar: *gelecektir, gelmiştir, yapıyordur ...* Bildirme eki konusunda yeterli bilgiye sahip olmayan öğretmenlerimiz

gelecektir, gelmiştir, yapıyordur gibi yapılarla karşılaşınca bunları nasıl adlandıracağı, birleşik zamanlı olup olmadığı konusunda tereddüt yaşamaktadırlar. Oysa bildirme eki -dir, çekimli fiillerin üzerine geldiğinde ek-fiil görevi üstlenmez:

Gönderen	Gönderi
perizad	Gönderilme Zamanı: 04.04.2009 12:06
Kayıt: 21.01.2008	BİRLEŞİK ZAMAN ÇEKİMLERİ
Gönderen:	Uçak inmştir. Ali geliyordu, Ahmet ödevini yapmıştı.
Gönderileri: 24	yukarıdaki gibi cümlelerde "mştir" şeklinde bir kullanım var.Bu bir birleşik zamanlı çekim mi yoksa ne emk gerekir? verad

Lisans öğrenimi sırasında bildirme ekini öğrenmemenin sıkıntısı aşağıdaki öğretmenlerimizde de devam etmektedir:

Gönderen	Gönderi
arif1980	Gönderilme Zamanı: 11.03.2014 22:13
Kayıt: 12.09.2005	ek fiil
Gönderen:	ek fiilin ikinci görevi basit zamanlı fiilleri birleşik çekimli yapar ve hikaye -di, rivayet -miş, gart -se vardır. "gel-miş-tir" örneğindeki "-tir" ekini hangisini nasıl açıklarız?
Gönderileri: 5	

Gönderen	Gönderi
Kaos	Gönderilme Zamanı: 29.03.2007 12:36
Kayıt: 19.10.2005	"-dır/-dir" ekeylemi
Gönderen:	"koş-muş-tur/gel-ecek-tir" gibi fiillerin üzerine gelen ekeylemi görüyorsunuz.İlk bakışta birleşik zamanlı eylem gibi mi geliyor.Bir daha bakın.
Gönderileri: 19	(i)se/(i)miş/(i)di ile birleşik eylem yapılıyor ama -dir ayrı bir durumda.Fiile ihtimal anlamı katıyor.
	Bu konuyu ele alan ders kitabına rastlamadım henüz.Açıkçası derinlemesine de incelemedim.
	Bu konuyu ele almış bir dilbilgisi kitabı ismi verebilirsenez sevinirim.
	Ayrıca yorumlara da açışım:)

Gönderen	Gönderi
arnasi	Gönderilme Zamanı: 05.01.2010 21:41
Kayıt: 22.02.2009	"duyuyorsunuzdur" sözcüğünü ekine köküne ayırabilirmisiniz.
Gönderen:	sözcüğün sonundaki -dur ne oluyor orda takılı kaldım.
Gönderileri: 7	

Gönderen	Gönderi
sinemnn	Gönderilme Zamanı: 21.03.2013 09:55
Kayıt: 15.10.2005	ek fiil
Gönderen:	arkadaşlar "yapmıştır" kelimesinde br ekinin görevi nedir? şimdiden teşekkür ederim
Gönderileri: 3	

CEVAPLA

Gönderen	Gönderi
seven40	Gönderilme Zamanı: 21.12.2013 08:50
Kayıt: 02.12.2012	fiilde bileşik zaman sonucu
Gönderen:	gelmektedir sözcüğü bileşik zamanlı mıdır? yoksa dir eki sadece isimlere gelerek onlarda mı ekfiil olarak kullanılır, şimdiden yardımlarınız için teşekkürler.
Gönderileri: 83	geliyordu gelecektir gelmiştir bunlar birleşik zamanlı mı?

Gönderen	Gönderi
esc20	Gönderilme Zamanı: 29.12.2012 13:24
Kayıt: 13.09.2006	Ek fiilin hangi zamanıdır?
Gönderen:	Arkadaşlar" O kitap okuyordur." cümlesindeki "okuyordur" kelimesindeki "dur" ekinin görevi nedir?Ek fiilin hangi zamanıdır?
Gönderileri: 102	

CEVAPLA

Gönderen	Gönderi
milis33	Gönderilme Zamanı: 22.05.2012 17:49
Kayıt: 25.02.2010 Gönderen: Gönderileri: 62	ek fiil Arkadaşlar bi konuda yardımınıza ihtiyacım var. Cümle şöyle:Babam eve varmıştır. yüklem ek fiil mi? eğer ek fiil ise yani birleşik çekimli ise nasıl okunur?
CEVAPLA	

Öğretmenlerimizin belki de en çok soru sorduğu konu bu bildirme eki konusudur. Öğretmenlerimiz –dir ekini sürekli ek-fiil zannettikleri için “ek-fiilse birleşik zamanlı fiil yapmalı o hâlde bu birleşik fiil adı ne? Rivayet mi hikâye mi şart mı?” sorusuna cevap aramaktadırlar. Oysa bildirme eki, birleşik zamanlı fiil yapmaz.

3.3. Sözlük – Yazım Kılavuzu Kullanımına İlişkin Yeterlilik Örnekleri

Sözlük ve yazım kılavuzu, Türkçe öğretimin en temel iki materyaledir. Ancak bir sözlüğün veya yazım kılavuzunun nasıl kullanılabacağı, üniversite de dâhil eğitim sürecinin hiçbir basamağında öğretilmez. En azında Türkçe, TDE bölümlerinde ders veren hocalarımız, bu konuda öğrencilerine bilgi vermelidir. Çünkü öğretmenlerimizin kafasına takılan birçok sorunun cevabı sözlükte ve yazım kılavuzunda yer almaktadır.

Bunlardan birisi fiillerin geniş zamanlı çekimleridir. Diğer kipler, fiillere standart olarak gelirken geniş zaman eki farklılık gösterir. Mesela neredeyse tamamen aynı ses yapısına sahip olan *böl-* fiili, *böler* şeklinde çekimlenirken *öl-* fiili *ölür* şeklinde çekimlenir. Bazı fiiller vardır ki bunların geniş zaman çekiminin nasıl yapılacağı karıştırılır:

Gönderen	Gönderi
ERHANS1	Gönderilme Zamanı: 01.12.2014 18:19
Kayıt: 24.12.2008 Gönderen: Gönderileri: 26	sannmak sannmak fiilini geniş zamanda nasıl çekimleriz? sanar mı sanır mı?
CEVAPLA	

Gönderen	Gönderi
destina	Gönderilme Zamanı: 29.11.2008 15:08
	ör-er mi ör-ür mü? Her şey öğrencime "Ör- fiiline geniş zaman eki getir" dedikten sonra bağladı. örür mü örür mi? "örür" kulağa sanki yanlışmış gibi geliyor. Fakat benzer örneklerle baktığımızda görür, bulur bir taraftan da sorar,ürer, sular... Sorum şu :Yuvarakak harften sonra gelen yardımcı ses hangi kurala göre değişiyor ?

Geniş zaman ekinin bu durumuyla ilgili Sadettin Özçelik'in Ahmet Bican Ercilasun'un, Tahir Necat Gencan'ın çalışmaları vardır. Lisansta ders veren bir akademisyen, geniş zaman ekinin bu özel durumu hakkında

gereklî açıklamaları yapmalı ve ilgili makaleleri okutmalıdır. Ancak üst-teki soru için verilen aşağıdaki cevap gösteriyor ki öğretmenlerimiz, herhangi bir sorunla karşılaştıkları zaman akademik kaynaklara bakmıyorlar:

1Gazili

Kayıt: 18.11.2009

Gönderen: HAYAT

Gönderileri: 359

Söndürme Zamanı: 29.11.2009 21:08

Re: Ö-er mi Ö-ür mü?

Hocam, doğrusu Ö-er olacak. Ama bunun esasen bir kurala bağlanması gerekir. Sözde göre değişen kurallar Türkçemize yakışmıyor.

İnadığı davayı yaşamayanlar, Yaşadıkları hayata inanamak zorunda kalırlar...

[CEVAPLA](#)

destina

Kayıt: 03.12.2009 06:37

Gönderen: HAYAT

Gönderileri: 359

Söndürme Zamanı: 03.12.2009 06:37

Re: Ö-er mi Ö-ür mü?

evet hocam ben de bunu sorgulamak için bu soruyu sormuştum bizim dilimizde İngilizce gibi sözde göre değişen kurallar yok, diye öğretildi bizlere

[CEVAPLA](#)

1Gazili

Kayıt: 18.11.2009

Gönderen: HAYAT

Gönderileri: 359

Söndürme Zamanı: 29.11.2009 21:08

Re: Ö-er mi Ö-ür mü?

Hocam, doğrusu Ö-er olacak. Ama bunun esasen bir kurala bağlanması gerekir. Sözde göre değişen kurallar Türkçemize yakışmıyor.

İnadığı davayı yaşamayanlar, Yaşadıkları hayata inanamak zorunda kalırlar...

[CEVAPLA](#)

destina

Kayıt: 03.12.2009 06:37

Gönderen: HAYAT

Gönderileri: 359

Söndürme Zamanı: 03.12.2009 06:37

Re: Ö-er mi Ö-ür mü?

evet hocam ben de bunu sorgulamak için bu soruyu sormuştum bizim dilimizde İngilizce gibi sözde göre değişen kurallar yok, diye öğretildi bizlere

[CEVAPLA](#)

Geniş zaman ekinin bu özel durumundan dolayı Türkçe Sözlük'te fiillerin geniş zaman ekini nasıl alacağı belirtilmektedir: Öğretmenlerimiz, bu tür sorularına cevap bulmak için sözlüğe bakabilirler. Mesela san- fiili TDK Güncel Türkçe Sözlük'te aşağıdaki şekilde verilmiştir. Kelimenin hemen yanındaki *-ır* uyarısı, bu fiilin geniş zamanının *"sanır"* şeklinde çekimleneceğini göstermektedir:

sanmak -ır
nsz

1. *nsz* Bir şeyin olma veya olmama ihtimalini kabul etmekle birlikte, olabileceğine daha çok inanmak, zannetmek, zannetmek.
2. Gibi gelmek, farz etmek.
3. Bir şey veya kimsenin ... olduğunu düşünmek.

Birleşik Sözler (Göster)

Türk İşaret Dili
Parmak alfabesiyle gösterilişi:

Aşağıdaki sorular göstermektedir ki öğretmenlerimiz, geniş zaman ekine ilişkin sıkıntı konusunda lisans eğitimleri sırasında çok fazla bir şey öğrenmemişler:

Fatma05

Kayıt: 23.10.2009

Gönderen: 88

Gönderileri: 88

Söndürme Zamanı: 23.10.2009 11:36

geniş zaman eki hakkında

Geniş zaman ekini geniş zaman eki kal- fiiline -ır şeklinde hece fiide de böyle pısmaksızlar ki fil di -ır sesleri ile biten fiilde kip ekindeki bu farklılık fiillerin ilk sesleri ile ilgili mi yoksa başka bir açıklama mı var?Bilgilendirirseniz sevinirim.

[CEVAPLA](#)

Korpinar

Kayıt: 05.10.2009

Gönderen: 26-82

Gönderileri: 26-82

Gönderileri: 359

Söndürme Zamanı: 23.10.2009 12:02

Re: geniş zaman eki hakkında

Aynıda geniş zaman kipinin eki "-ıdır,ancak önlü uyumu ve Türkçe'nin hece yapısı gereği "-(e)r,-(e)r,-(e)r,-(e)r,-(e)r" şeklinde alır.

[CEVAPLA](#)

Fatma05

Kayıt: 23.10.2009

Gönderen: 88

Gönderileri: 88

Söndürme Zamanı: 23.10.2009 17:03

Re: geniş zaman eki hakkında

Tamamı da değil avı, seslerle biten fiillere farklı yardımcı seslerle geliyor mantığı var mı?

[CEVAPLA](#)

Gönderen	Gönderen
biber	Gönderme Zamanı: 14.11.2006 16:10
	<u>e-eki mi -i eki mi?</u> Arkadaşlar bu konuda bana yardımcı olursanız çok sevinirim. "Ahmet, antene elleme." cümlesindeki anten kelimesi doğru ek mi almıştır? okuldaki bazı arkadaşlar -i eki alması gerektiğini, "Ahmet, anteni elleme" şeklindeki kullanımın doğru olduğunu söylediler. sizin düşüncelerinizi de merak ettim.. -i eki almasıya neden almalı? Şimdiden teşekkür ederim..
Kayıt: 13.10.2005	
	ARA

- 92 -

temel bilgilerden yoksun olduğu gerçeği ile karşı karşıyayız. Bu öğretmenlerimizin söz konusu eksikliklerini kabul edip web siteleri aracılığıyla bu sorularına cevap bulmaya çalışmaları olumludur. Ancak üzücü olan bir şey var ki bu bilgiler Türk dilinin her gramerinde bulunan bilgilerdir. Öğretmenlerimiz, dil bilgisine ilişkin herhangi bir probleme karşılaştığında hangi temel kaynağa bakması gerektiği konusunda yeterince bilgi sahibi değildir. Öğretmeni sahaya donanımlı bir şekilde göndermek, alana ilişkin temel eserlerin neler olduğunu ve nasıl kullanılacağını öğretmek biz akademisyenlerin görevidir. Bizler derslerimizde öğrencilerimizi kendi hâline bırakmayıp iyi yetiştirmeliyiz ki mezun olduklarında alan bilgisi donanımını kazanmış olsunlar. Akademik çalışmalardan yeteri kadar haberdar olmayan bir öğretmen, kafasına takılan soruların cevaplarını niteliksiz yayınlarda aramakta ve maalesef çoğu zaman yanlış bilgilere ulaşmakta ve kullanmaktadırlar. Böyle olunca da ortaya birbirinden farklı “dil bilgisi” çıkmaktadır. Bu durum, öğrencilerimizin Türkçeye olan inancının da sarsılmasına Türkçeyi “bol istisnalı” bir dil olarak algılamalarına neden olmaktadır.

Bizler öğretmenlerimizi donanımlı, kaynak taramasını bilen, belli başlı kaynakları tanıyan bireyler olarak yetiştirmeye özen göstermeliyiz ki ilerleyen yıllarda da “öğretmen yeterliliğini” tartışmak zorunda kalmayalım.

Böyle bir etkinliği düzenleyen sayın hocalarımıza, konuşmacılara ve bizi dinleyen öğrencilerimize, öğretmenlerimize teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

Alpaslan Okur

Teşekkür ediyoruz Sedat Hocam. Şimdi soru ya da katkılara geçiyoruz. Evet, Aysun.

Aysun Eroğlu

Değerli katılımcılara sunumları için teşekkür ediyorum. Hocam ben size soru sormak istiyorum. Hocam bildiğimiz gibi sağlıklı her

birey okula başlamadan önce konuşma ve dinleme becerisini edine-
rek büyüyor. Fakat yazma ve okumayı okulda öğreniyor. Yazma bece-
risi hani öğrencilerin kendilerini ifade etmesi anlamında, iç dünyala-
rını yansıtmaları ve bir şeyler üretmesi anlamında en zor kazandırılan
beceri sizin vurguladığınız gibi. Ama günümüzde artık hemen hemen
her evde akıllı telefon ve tablet bilgisayarın olduğunu söyledik. Bu-
nunla beraber artık bir yaşını bile doldurmamış çocukların e-okuma
ve ekran yazma daha doğrusu ilk çizgilerini tablet bilgisayara attık-
larını biliyoruz. Bu da doğal olarak artık yeni neslin yeni bir okuma
ve yazma becerisi kazandığını gösteriyor bize. Yani bu da artık yazma
becerisinin ya da okuma becerisinin yeni bir tanımlamaya yeni uy-
gulamalara kapı açtığını gösteriyor bize. Peki hocam, yazma beceri-
sinin biz diğer beceriler kadar önemli olduğunu vurgulamak için ya
da onlar kadar önem kazandığını çocuklara göstermek için bu tek-
nolojik araç-gereçlerden nasıl faydalanabiliriz? E-yazmayı nasıl daha
fazla önemli kılabiliriz? Hani dedik avantajları var, zamandan, kırtı-
siyeden bize tasarruf sağlıyor. İlham kaynağı sağlıyor. TDK istediği
an açıp bakabilir. Ama dezavantajları da var. Peki biz bu dezavantaj-
ları nasıl avantaja çevirip bu beceriyi gerekli önemi kazandırabiliriz?

M. Eyüp Sallabaş

Şimdi dezavantajların tamamını saymadım aslında ben burada.
Mesela kişileri tembelleştirme önemli bir dezavantajı. Diğer taraftan
düşünce tembelliği oluşturma da var. Sadece bireysel tembelliği de
zihni de tembelleştiriyor. Bu maruz kalınan ışıklardan olabilir, yani
şeyde diyelim ki tablettan yazarken. Şimdi okuma meselesinde bir
parça halledildi. Diyelim ki elektronik kitaplarda gözü biraz daha az
yoran sırf okumak için üretilmiş tablet benzeri, değil mi, cihazlar var.
O bir parça orada halledilmiş. Şimdi bununla ilgili en büyük eksiklik
aslında yazma becerisini bu teknolojiyle beraber geliştirmek için uy-
gulama yeter. Yani mobil uygulama değil. Aplikasyon diyorlar ya, mo-
bil uygulama yetersizlikleri çok fazla. Biz bunu geçen hafta Ali Fuat

hocamla Eskişehir’de başka bir çalıştaydaydık. Teknoloji eğitimde Türkçe öğretiminde teknoloji kullanımıyla ilgili bir çalıştaydı. Orada da yani en az kullanılan teknolojinin en az işe sürüldüğü kısım yazma. Şimdi akıllı tahtalar bir parça işte diyelim ki bunda işimize yarıyor. Ama tabletlerde tabi çocuklara dağıtıldı. Bunu oyuncak dışında çok fazla kullanmıyor çocuklar. Çünkü uygulamalarla çok fazla maalesef desteklenemedi. Yani tabletler dağıtıldı ama çocuklara. En önemli aslında bize sağlayacak kolaylıklardan bir tanesi öğretmenin hızlı dönüt verebilmesi. Çünkü bizim temel uygulamalarımız çocuklara diyelim ki yazı yazdırıyoruz ama çocuk onu yazdığıyla kalıyor. Öğretmen ona nerede hata yaptı, tek tek düzeltip dağıtma çok az. Bu birazcık işte öğretmenin kendini sorumlu hissetmesiyle ilgili. Hâlbuki çocuk yani sırf zamanın bir bölümünü yazmaya ayırması yazma eğitimi midir? Onun yaptığı hatalar anında düzeltilmesi gerekiyorken düzeltmemek onun gelişimine katkı sağlar mı? Değil. Yani burada öğretmene sağlayacak kolaylıklar var çoğunlukla. Öğretmen öğrenciye buna benzer sağlayacak kolaylıklar var. Bu yeni bir mesele önümüzde dağ gibi duruyor aslında bu teknoloji. Ve kaçınılmaz yani buna sürüklenip kalmak yerine olumlu müspet işlere yönlendirmek lazım. Bunu eğitimsel bir araç olarak kullanmak lazım. Çokça araştırma yapmak lazım. Bol bol işte uygulama üretmek lazım hem tabletler için hem bilgisayarlar için. O kanaatteyim. Genel olarak.

Alpaslan Okur

Teşekkür ediyorum. Son soru olarak bu oturumdaki son sorunuzu alalım.

Katılımcı

Hem sorum olacak hem naçizane düşüncelerimi iletmek istiyorum. Sahada olan biri olarak söyleyeceğim bunu. Öncelikle okuma ve yazma becerileriyle ilgili program ile ilgili söylemek istediklerim var. Yazma becerisi öğrencilerimizde çok sınırlı. Bir konuyu direkt

verdiğimizde öğrenci tabi bununla ilgili düşüncelerini veremiyor ama üniversitede aslında öğretmenler adaylık aşamasında yazmayla ilgili ciddi çalışmalar yapıyorlar. Eğer o çalışmayı gerçekten ciddiye alırsa öğretmen adayları önemserse aslında biz onları aşabiliyoruz. Ben bölge olarak kötü bir yerde çalışıyorum. Muhit olarak potansiyelimizin kötü olduğu bir yerde çalışıyorum ama bu sorunların çoğunu aşabildik. Öncelikle öğrencileri bu konu üzerinde çalışıyoruz. Onların yaşıntılarından ön bilgilerinden yararlanıyoruz. Ve ön koşul olarak da okumayı sağlırsak yani bu sorunların aslında üstesinden geliyoruz. Akademik anlamda orada aldığımız eğitim bizim burada çok fazla işimize yarıyor. Okuma becerisinde ise öğrencilerle ilgili en büyük sorunlarımızdan bir tanesi okuma var; anlamlandırma yok öğrencilerimizde. Okuma becerisi yok değil var ama anlamlı okuma yok. Yazma ile ilgili çok ciddi bir sıkıntı, sanıyorum siz de yaşıyorsunuzdur, bitişik eğik yazı. Tabletlerden bahsediyoruz bir yandan bir yandan bitişik eğik yazı bizim işimizi çok zorlaştırıyor bu anlamda. Hem bize vakit kaybettiriyor hem öğrencilerimizin ne yazdığını dahi okuyamıyoruz çoğu zaman. Gerçekten bu konuda öğrenciler çok yetersiz. Ben buradaki aslında bir domino etkisinden söz edebiliriz. Programda sıkıntılar var ama iğneyi kendimize de batırmak lazım. Dil bilgisinde kitapların yetersiz olduğundan, kazanımlarla metinlerin uyuşmadığından, her yıl aynı metinlerin geldiğinden mutlaka bahsedebiliriz. Sözcük türlerinin mesela çok etkisiz bir, pardon çok dengesiz bir dağılımı var. Mesela bu da çok ciddi bir problem bizim için. Beşinci sınıflarda dil bilgisine zaten giriş aşaması oluşturuyoruz. Ama program çok boş. Altı saat dersimiz var. İki saat seçmeli ile birlikte sekiz saat dersimiz var. Altıncı sınıflarda program bütün sözcük türlerini vermeye yönelik. Yedide sadece fiil, zarf, ek-fiil var. Sekize geliyoruz sözcük türü olan fiilimsinin sekizinci sınıfta yer aldığını görüyoruz. Orada program çok yoğun. Yani beşte yedide program çok rahatken altı ve sekizde aslında programımız bizim çok yoğun. İngilizcede aynı zamanda fiilimsiler konusu yedinci sınıfta verilirken biz Türkçesini

sekizinci sınıfta vermeye çalışıyoruz. Yani çocuk yedinci sınıfta çocuk Türkçesini bilmediği bir şeyin İngilizcesini öğrenmeye çalışıyor. Aslında sıkıntılar çok ama şunun da Millî Eğitim bize söylüyor, müdürlerimiz, müfettişlerimiz de söylüyorlar b konuda haklarını yemek de istemem. Başladığınızda bir tarama testi uygulayın. Çocuğun düzeyini belirleyin. Buna yönelik bir çalışma yapın. Bitirdiğinizde siz kazanımların tamamını vermek zorunda değilsiniz. Yani buradan aldım bu seviyeden aldım bu noktaya getirdim dersek kimse de gelip bizim kulağımızı bukecek değildir sanıyorum. Seviyeyi belirlemek önemli. Bu noktada bize çok görev düşüyor. Çalışmamız gerekiyor. Bunu hep söylüyoruz ama şu yoğunlukta bu kadar angarya işin de öğretmenlerin üstüne yüklendiği bir ortamda da buna ne kadar sağlamak mümkün takdiri size bırakıyorum.

Alpaslan Okur

Teşekkür ediyorum. Sağ olun. Evet, yaklaşık iki saat kırk beş dakika süren ilk oturumumuzu burada tamamlandı. Hepinize sabrınızdan dolayı teşekkür ediyor ayrıca konuşmacı olarak aramızda bulunan hocalarımıza da teşekkür ediyor onlara katılım belgelerini takdim etmeden önce şu duyuruyu da yapmak istiyorum. Yemek saat 13'te olup personel yemekhanesinde, burdan sonra hep beraber çıkacağız. İkinci oturumumuz saat 14.30'da başlayacak. Tekrar teşekkür ediyoruz.

II. OTURUM

MESLEK BİLGİSİ VE MATERYAL- TEKNOLOJİ KULLANIMI YETERLİLİKLERİ

Firdevs Karahan

Evet öncelikle zamanlamaya uyduğunuz için gerçekten çok teşekkür ediyorum sayın katılımcılarımız. Çalıştayımızın ikinci oturumunun ana başlığı “Meslek Bilgisi ve Materyal Teknoloji Kullanımı Yeterlilikleri” konusunda ama her bir konuşmacımızın kendilerine özel çalışma alanlarına özel başlıklarımız var. Dilerseniz programda belirtildiği sırayla gidelim sizler açısından takip de kolay olur. Ben ilk sözü Erciyes Üniversitesi’nden Doç. Dr. Adnan Karadüz hocamıza “Branş Olarak Türkçe Öğretmeni Olmak” konu başlıklı sunusunu yapmak üzere vermek istiyorum.

Adnan Karadüz

Teşekkür ederiz Sayın Hocam.

Firdevs Karahan

Buyurun Hocam.

Adnan Karadüz

Bizleri davet ettiğiniz için Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü yöneticilerine, Eğitim Bilimleri

Enstitüsü'nün yöneticilerine teşekkür etmek istiyorum. Aynı zamanda bugün herhalde çok hatırlamadık, Türk Dil Kurumu'na da sponsor olduğu için teşekkür etmek istiyorum burada. Çünkü Türk Dil Kurumu genellikle, daha çok Türkoloji çizgisinde gidiyordu eskiden ama son zamanlarda Türkçe öğretimine de ciddi anlamda destek olmaya başladı, bu iyi.

Ben aslında bizim öğretmen yetiştirmenin paradigması üzerinde durmak istiyorum. Çok genel anlamda Türkçe Öğretmenliğini değerlendirme şeklinde değil. Zaten sabahleyin bu performans gösterge-leri hakkında bir hayli de konuşuldu. Aslında sorun şu; bizde sistem sorunu var ya da bizdeki sistem sorununun geçmişe mi ait günümüz paradigmalarına mı ait olduğu çok da kesin değil. Yani şunu söylemeye çalışıyorum. Bir geleneksel öğretmen yetiştirme modelleri vardı bu güne kadar, bir de bu son yıllarda işte bu pragmatist felsefeyle birlikte bunları birazdan konuşacağız, işte daha çok öğrenci merkezli sistemlerin yöneticisi durumunda işte öğretmeni durumunda olan bir öğretmen yaklaşımı son zamanlarda gündeme geldi. Şimdi biz bunların hangisindeyiz? Bence bunların ikisinin ortasındayız. Bizde tam bir sistem yok gibi düşünüyorum, yani ben paradigmamı bu ikisi üzerine kurmak istiyorum. Geleneğe de çok bağlıyız. Yani pozitivist paradigmalara da çok bağlıyız bana göre. Katılmayabilirsiniz. Bu yenilikçi yaklaşımları da belki tanımaya çalışıyoruz ama onları özümsemişimiz söylenemez. Mesela ben sınavımda şunu sordum öğrencilerime, “Öğretmen nedir?” diye bir sordum, şöyle bir diyalog halinde başlayalım isterseniz ben okuyayım sizlere burada öğretmen tanımlarında neler ön plana çıkmış; beş, altı, yedi, sekiz, on madde falan burada var. Mesela şöyle diyor: “Hayatı öğretendir.” diyor ve “Bilgilendirendir.” diyor. Böyle tanım yapıyor. Hayatı öğreten, bilgilendiren diyor. Bir başkası “Öğretmen bir ağaç gibidir.” diyor. Bir başkası “Öğrencilerini çalışması için zorlayan.” diyor. Bir başkası “Kendini yenileyip geliştirebilen”, daha bir başkası “Öğrenciyi insan evladı olarak gören” diyor, işte “Gerektiğinde anne baba olan” diyen var. “Öğretmen ışıktır” deyip bir

metafor kullanan var. “Gerekli bilgi birikimine sahip teknolojiyi kullanabilen öğretmen” diye bir tanım var. “Balık tutmayı öğreten” var, “Öğretmen, öğrenciye yardım edendir” var, “Sabır taşı” var, garip bir ifade “Kâinatın en büyük imtihanına çekilen kişidir” diyen var. Şimdi ben burada sormak istiyorum yorum yapmak isteyen varsa bir iki arkadaşımıza belki burada yorum yapabilirler. Bunların hangisi geleneksel paradigmaya uygun, hangisi yenilikçi bir yaklaşıma uygun, hangisi kültürel bir kod kullanmış gerçi çok açık ama mesela birazdan bu çalıştaysa diyalog halinde gitmeyi arzu ediyorum tabii, daha sonra ben kendi sunumumu yapacağım. Konuşmak isteyen varsa, ben devam edebilirim yoksa. Şimdi burada baktığınızda hayatı öğreten, bilgilendiren diyor birisi, öğrencileri çalışmaya zorlayan diyor birisi. Burada bilgi odaklı bir yaklaşım var. Yani öğretmen burada ne? Bilginin otoritesi, bilginin tek hâkimi, bilginin işte sınıftaki işte efendim kendi tek egemen güç olan kişi gibi geliyor bana. Dolayısıyla böyle bir algıda öğrenci merkezli sistemden söz edilemez. Yani böyle bir öğretmen de kendini tam egemen gören hakim gören... Bir başkası mesela balık tutmayı öğreten diyor. İşte tam bizim yapılandırmacılık değil mi? Yapılandırmacı öğrenme ortamının öğretmeni böyle, balık tutmayı öğreten. Hayatı öğreten ikisinin ortasında kalmış. Hayat öğretilir mi? Hayat öğretilmez, hayat öğrenilir.

Özay Karadağ

Aslında hocam balık tutmayı öğrenir.

Adnan Karadüz

Ona da katılıyorum.

Özay Karadağ

Yani balık... İlk önce hisseder. Balık tutmayı öğretmek de bence geleneksele kaçıyor biraz daha. Balık tutma ihtiyacını veren desek belki bir nebze daha modern...

Adnan Karadüz

Yani balık tutma ortamlarını hazırlayan diyelim ona

Katılımcı

Evet

Adnan Karadüz

Balık tutmaya yönlendiren o noktada danışmanlık yapan... Bravo... Teşekkür ederim değerli katkılarınızdan dolayı. Kültürel yaklaşımlarda bulunan var mesela. Diyor ki anne baba diyor mesela bir başkası kâinatın en büyük imtihanına çekilen kişidir diyor. Burada da aslında bir ölçme değerlendirme yaklaşımı var bilinçaltında öğrencinin. Şimdi öğrenciden ziyade bu incelemeleri bir kenara bırakalım. O zaman bakalım ki geleneksel paradigma ne, günümüz paradigmaları ne bunları da isterseniz birazcık konuşalım. Daha sonra başka şeylere geçelim buradan da. Şimdi 21. yüzyıla gelindiğinde pozitivist paradigmanın nesnel bilgi algısı vardı bunu hepimiz biliyoruz. Bilginin tanımına daha çok ampirizm hâkimdi yani deneyci, işte görgün efendim bilginin deney yoluyla ulaşıldığı bir ortam vardı. Dolayısıyla buradaki bilgi olgusu nesneldi. Böyle bir ortamda elde edilen bilgi elbette ki öğretmen tarafından kitap tarafından aktarılan mutlak bilgidir, değişmez. Şimdi günümüze bakalım burada, günümüzde bunlar var mı? Var. Sabahleyin hocam söyledi çok güzel metafor kullandı işte biz programları, ders kitaplarını kutsal metinler sayarız. Böyle kutsal materyaller sayarız. Yani kutsal derken dokunulmayacak, çok eleştirilmeyecek, değiştirilmeyecek materyaller olarak sayarız. Bu aslında bize bu pozitivist paradigmanın getirdiği bir şey gibi düşünüyorum ben. Daha sonra ne oldu? Daha sonra işte pragmatizmdir, işte daha sonra efendim işte varoluşçuluktur bunlara yani çok ayrıntılı girmeye gerek yok. Pragmatizmde nedir mesela bilginin yararcılığı, bilginin sosyal hayatta kullanılabilirliği boyutu. Fenomenolojik yaklaşım dediğimiz yaklaşım daha sonra yönetime dönüştü bu, burada

insanların algısı ön plana çıktı. Var olan bir gerçekliğin kendi değil, gerçekliğin algılanış biçimi önemliydi. Şimdi bunu öğrenmeye taşıyacak olursak ne diyebiliriz burada? Burada öğrenenin algısı her şeydir. Öğrenenin bilgisi her şeydir. Öğrenen ne kadar anlarsa ne kadar öğrenirse öğrenme odur. Böyle bir ortamın öğretmeni nasıl olmalı? Biz bunu tanımlayamadık. Yani şunu anlatmaya çalışıyorum. Biz bu felsefi yaklaşımlara dönük ya da felsefi yaklaşımlar üzerinden öğretmen yetiştirme paradigmamızı kuramadığımız için işte efendim davranışçı öğretim ortamlarında, eğitim fakültelerinde slaytlardan sunumlardan işte bilmem ne yaparak testler üzerinden öğretmen yetiştirdik. Haydi bakalım siz gidin geleneksel yaklaşımla yetiştiniz öğrenci merkezli sistemlerin öğretmeni olun dedik. Bu mümkün değil. Öğrenme ortamlarında öğrenci neyi görür neyi yaşarsa deneyimlerini öyle geliştirir, kendisini öyle değiştirir ve daha sonra gider bunları gerekli olduğunda kullanır. Yani öğrenme bir değişimdir, öğrenme bir bilgi aktarımı sürecinde gerçekleşen bir süreç olarak görmek yanlış olur. Öğrenmeyi bir değişim olarak görmek gerekiyor. Mesela bu ilerlemeciliğin şeyi de yine işte bu eğitimdeki yansımaları yapılandırmacılık falan bunlara çok girmeye gerek yok. Ya da çoklu zekâlar şunlar bunlar falan, işbirlikli öğrenme ortamları, programlara bunların yansımaları gibi. 2005 yılında bizim programlarımız biliyorsunuz hayata geçirildi ve burada ihmal edilen bir şey vardı: Öğretmen. Uyguladığınız, ortaya koyduğunuz öğretim programının felsefesine dönük öğretmen yetiştiremezseniz, sabah da aslında buna dönük bir cümle kullanıldı, o programı tam anlamıyla hayata geçiremezsiniz. Tabi ölçme değerlendirme de bunun bir boyutudur, materyal de bunun bir boyutudur ama öğretmen her şey burada. Yani öğretmenin algısı, öğretmenin yaklaşımı, öğretmenin deneyimleri, pratikleri her şeyidir burada. Dolayısıyla bizim şu anda en büyük sorunumuz burada bana göre bu öğrenci merkezli sistemlerde yaşadığımız en büyük sorunlardan birisi öğretmen sorunu.

Öğretmen. Ne yazık ki biz 20. yüzyılda ortaya çıkan paradigma-
lar üzerinden yenileyemedik ve yenileyemiyoruz da. Yani yenilediği-
miz söylenemez. Peki bu öğretmen nasıl olmalı? Mesela özel alan yer-
terlilikleri diye bir şey var bunu hepiniz biliyorsunuz oradan biraz da
devam etmek istiyorum. Yeniden Roma'yı keşfetmeye gerek yok. Bu
söylenmiş. Öğretimi planlama ve düzenleme. Öğretimi planlama ve
düzenlemeden ne anlayacağız? Bir defa şunu belirtmek isterim. Gü-
nümüz öğretmeni bilgi aktaran değil öğrenme ortamını tasarlayabi-
len, öğrenme ortamının bütün enstrümanlarını tutarlı bir şekilde bir-
biriyle çelişmeyecek bir şekilde tasarlayan, ona dönük materyaller
geliştiren ve bu süreci doğru zamanda ve doğru şekilde yöneten ve
doğru ölçen kişidir günümüz öğretmeni. Öğreten değil, öğrencinin bil-
giye ulaşmasına dönük süreçleri oluşturan kişidir. Planlamadan bunu
anlamak gerekiyor. Mesela Türkçe dersinde bir öğretmen bana göre
hedef ve kazanım yazamıyorsa, bu hedef ve kazanımlara dönük işte
efendim neler olsun etkinlikler geliştiremiyorsa, çalışma yaprakları
geliştiremiyorsa ya da o kutsal dediğimiz şeyi programa böyle çok
sıkı ondan vazgeçmiyorsa hatta kılavuz kitap denen o şeye çok böyle
sıkı sıkıya bağlanıp, "Aman onsuz sınıfa girmem" yaklaşımında dav-
ranıyorsa, öğrenci merkezli sistemde bu olmaz. Bu olsa olsa davra-
nışçı yaklaşımın katı, kalıplaşmış bir başka formatı olur. Yine orada
öğrenci etkinlikleri nesnel bir olgu olarak algılayacak, oradaki kaza-
nımları da öğretmen yine aynı şekilde nesnel bir olgu olarak algılaya-
cak, etkinliklerin niteliği, derinliği, boyutu, felsefesi nedir ne değildir
sorgulamadan bunu öğrencilere aktarmaya çalışacak. Bir defa bizim
programda şunu biliyoruz ki bu program düşünme becerilerine dö-
nük bir programdır. Düşünme becerileri programda her şeydir. Mesela
sabahleyin bir hocam anlatıyordu eleştirel düşünmeyi anlattı. Eleştirel
düşünmeyi bir şeye yazmışlar bir beceri alanı olarak yazmışlar, kaza-
nımlara da serpiştirmişler ama o programın açıklamalar bölümünde
o kazanımın eleştirel düşünme boyutuna ait, eleştirel okuma boyu-
tuna ait kısmını açıklamamışlar. Bu şu anlama gelmektedir. Programı

yazanlar bu işin felsefesini ya bilmiyorlar ya da gözden kaçırmışlar. Bilmiyorlar demek istemiyorum ben burada.

Bir başka boyut, dil becerilerini geliştirme boyutu. Öğretmenin bir başka görevi de oymuş demek ki. Öyle ya dil sosyal bir olgu. Biz bunu dört temel dil becerisi üzerine yoğunlaştırırız. Ama ne yazık ki bu dil becerilerini öğrencilere aktarırken tek tip işte efendim etkinlikler, tek tip işte efendim yöntemler teknikler üzerinden gideriz. Her öğrencinin farklı olabileceği, her öğrencinin farklı düşünebileceği, farklı tekniklerin, yöntemlerin konuşmada, yazmada, dinlemede, okumada olabileceğini hiç bir zaman aklımıza getirmeyiz. Bunlar sadece kılavuz kitaplarda kalır. Aslında kılavuz kitapların en güzel tarafı o. Orada bu dil becerilerine dönük olan farklı yöntem ve teknikleri oraya koymuşlar. Güzel. Belki öğretmenler oradan şey yapabilirler ama burada kabahat öğretmenlerin değil tabi ki. Burada hep biz böyle akademisyenler sopayı elimize aldık mı hep öğretmeni döveriz. Aslında o öyle değil. Kabahat bence eğitim fakültelerinde, eğitim fakültesindeki öğrenme ortamlarında diye düşünüyorum.

Bir başka boyut mesela dil gelişimini izleme ve değerlendirme. Şimdi öğretimi planlama, değerlendirme işte öğrenme ortamı, öğrenme öğretme sürecini tasarlamada nasıl bir Türkçe dersi, nasıl bir Türkçe öğretimi ortamı dersiniz tabi ki çoklu, işte az önce söylediğimiz paradigmaların daha baskın olduğu önde olduğu, çoklu zekânın olduğu diyelim, işbirlikli çalışmaların olduğu, gerçek yaşama dönük uygulamaların olduğu, öğrencilerin sadece sınıf içi değil sınıf dışı uygulamaların, etkinliklerin öğrenme sürecinin içerisinde yer aldığı bir süreç. Peki bunun ölçme ve değerlendirmesi nasıl olmalı? Bunun ölçme ve değerlendirmesi ne SBS'dir ne TEOG'tur ne KPSS'dir hiç biridir. Onlar belki nispeten kısmen bir bölümünü oluşturabilir. Aslında bunun cevapları var. Projeler, performanslar, tutum ölçekleri, öz değerlendirme, akran değerlendirme gibi hususlar. Bunların hepsinin anlamını bizler biliyoruz. Ama bunlar ne yazık ki uygulanmıyor. Niye uygulanmıyor? İsmi biz bunların biliyoruz, ezbere de biliyoruz, neye

yaradığını da biliyoruz teorik olarak. Ama bunlara yönelik algılarımız zayıf diye düşünüyorum. Yani bir tutum ölçeğinin neye yarayacağı, niçin var olduğu, motivasyonlu öğrenme ortamında her şeyin olabileceğine dönüş algımız zayıf. Öz değerlendirmenin, akran değerlendirme eğitimi-öğretim sürecinde çok önemli olduğunu belki görmüyoruz ya da ihmal ediyoruz ya da sistem buna izin vermiyor. Yani bizim arzu ettiğimiz öğretmen aslında bu çoklu değerlendirme ölçeklerini kullanabilmeli ya da bir öğretmen mesela rubrik geliştirebilmeli. Dereceli puanlama anahtarı ya da işte analitiğini, ayrıştırılmışını hepsini bütüncülünü hepsini geliştirebilmeli. Geliştirebilmeli de eğitim fakültesinde ölçme ve değerlendirme dersini anlatan kişi bunu öğretmene kazandırmış mı?

Şunu anlatmaya çalışıyorum: Profesyonel bir öğretmenlik anlayışından söz ediyorum ben aslında burada. Daha çok bilimsel paradigmaya dayalı, daha çok çağdaş eğitim uygulamalarındaki öğrenme öğretme sürecindeki sistem olarak gördüğüm bir öğretmenden söz ediyorum burada ben. Bir başka husus mesela çok uzatmak istemiyorum bu bölümleri okul-aile ve toplum işbirliği yapma diye bir şey var. Şimdi öğretmenin okulla, aileyle, toplumla iş birliği yapmasına dönük bir sistem bir kültür var mı? Bunun mahiyetine niteliğine inanıyor muyuz? Öğrenmenin sadece okulun duvarlarında değil, okulun duvarlarının sınırlarında değil okul dışında da gerçekleştirilebileceğine dair kanaatlerimiz güçlü mü? Tabi ki değil. Öğrenme ve öğretme sürecinin en önemli unsuru olan yapılandırmacı yaklaşımın özellikle sosyal çevre olduğuna dönük ödevler verebiliyor muyuz? Projeler verebiliyor muyuz burada? Okul dışı zamanlarda, öğrencilere verdiğimiz ödevler ne derece onların sosyal yaşamlarına, sosyal hayattaki pratiklerine dönük? Öğretmenlerde bu tür özgün görev verme özgün proje verme anlayışı ne kadar yaygın? Bunu her dönüp öğretmeni değerlendirdiğimde şunu da söylemek istiyorum bu aslında bunun çıkış noktası yine neresidir? Eğitim fakültesidir. Biz eğitim fakültesinde o kültür oluşturmuyoruz. Oluşturmamamızın nedenlerinden birisi de

şudur: Bu Bologna Süreci aslında iyi olabilirdi onu da değerlendiremedik. Biraz da ona parantez açmak istiyorum. Sabahleyin mesela iş paketleri falandır bilmem nedir bunlar aslında çok da anlaşılmış şeyler değil. Sadece sayısal olarak yazarız, atlarız. Hâlbuki öğrenci, sosyal yaşamda bir proje yapar, bunu planlar, işte bundan not alır ya da işte bir sosyal proje geliştirir ya da bir organizasyon düzenler. Bizim alanımız açısından söylüyorum. Bunların hepsi not olur, puan olur öğrenciye ama bunların hepsi iş yükü olarak döner şeye sisteme.

Katılımcı

Önceden tanımlamak şartıyla.

Adnan Karadüz

Önceden tabi kazanımlarını yazacağız bunların mutlaka. Tabi Mutlaka doğru söylediniz. Teşekkür ederim. Şimdi hal böyleyken biz bunun mantığını mahiyetini anlamadan bu işlere girişmişiz. Böyle sistemsiz bir yaklaşım bu yüzden söyledim eğer uyguladığınız sistemin felsefesini bilmiyorsanız, derinliğini bilmiyorsanız, düşünsel boyutunu bilmiyorsanız sisteminizi yerine oturtamazsınız. Ben öğrencilere şöyle örnekler veririm. Getirirsiniz Mercedes bir arabaya Murat 124 parçası takarsınız. 124 bir arabaya veya neyse biraz daha yeni bir araba olsun haydi bakalım Renault bir arabaya diyelim, getirirsiniz 2015 model bir Audi arabanın parçalarını takarsınız. Bizim yaptığımız şu anda o. Böyle bir sistemsizlik falan olmaması gerekiyor.

Şu öğretmen performanslarına girmeyeceğim orda şunu gördüm yalnız öğretmen performanslarında A3te güzel şeyler gördüm ben öğretmenin konferans vermesi, bilimsel araştırma yapması güzel şeyler. Orda öğretmen kendini yenileyebilir. Ben seminerlerle bu işin olacağını çok düşünmüyorum. Seminer de vermemiş bir insan değilim.

Bir başka husus da şu özgürlükçü ve demokratik bir ortamın tasarımcısıdır öğretmen. Yani iyi bir öğretmen, sınıf ortamında, öğrenme ortamında özgün, özgürlükçü, öğrenciyle birlikte öğrenmeyi

kabul eden, öğrenciyle birlikte düşünen, öğrenen, sadece danışmanlık yapan öğretmen, eleştirel düşünen çok önemli bu eleştirel düşünmeyi zanneden diye anlamamız gerekiyor, eleştirel düşünme bir olayın olumlu ve olumsuz yanlarını ortaya koyarak ayrıştırma, alternatif düşünceler ortaya koyma mantığı, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanabilen, ITC diyor yabancılar buna, bilgili kültürlü insanlar olmalı öğretmenler mutlaka okuyan insanlar olmalı, model insanlar olmalı. İletişim becerileri her şeyidir öğretmenlerin. Biraz bitirmeye çalışıyorum burada. Bilgiyi anlatan değil bilgiyi oluşturabilen, bilgiyi ezberleyen değil bilgiyi yönetebilen, öğrencinin bilgiye ulaşmasını sağlayabilen öğretmenden söz ediyorum. Eğitim fakültesi programları da buna dönük olmalı, öğrenme öğretme ortamları da kesinlikle buna dönük olmalı ve MEB'deki öğretmenlere de kesinlikle ve kesinlikle ben tezsiz yüksek lisans getirilmesi kanaatini taşıyorum, dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Firdevs Karahan

Dilerseniz bir sonraki konuşmacımız Doç. Dr. Ali Fuat Arıcı hocamızla devam edelim. Başlıkları birbirleriyle örtüşüyor veya tamamlayıcı görünüyor. Yıldız Teknik Üniversitesi'nden Hocamız Türkçe Öğretmenlerinde Meslek Bilinci konusunda konuşacaklar.

Ali Fuat Arıcı

Sayın Başkan, değerli katılımcılar, ben de konuşmama başlama-dan evvel hepinizi saygı ile selamlıyorum. Bu arada dekanlığa, enstitü müdürlüğüne, Türkçe bölüm başkanlığına teşekkür ediyorum. Bizi yaklaşık bir ay içerisinde iki tane etkinlikte bir araya getirmeyi başardılar. Türkçe eğitimi alanında çok iyi hizmetler yapıyorlar, bunun için de ayrıca bir teşekkürü hak ediyorlar diye düşünüyorum. Ben konuşmamı üç kısma ayırdım. Birincisi mevcut durum ne diyor, ne istiyor bizden? İkincisi bu konudaki eksiklikler neler? Üçüncüsü de olması gerekenler yani çözüm olarak ne sunabiliriz? Şimdi Türkçe alanındaki

mesleki gelişimi sağlamayla ilgili sabahtan arkadaşlarımızın da ifade ettiği gibi yeterlilikler hazırlanmış Milli Eğitim Bakanlığı tarafından. Bu 2008’de bitmiş, ondan sonra doğru dürüst bir şeyler çalışılmamış. Bunlara baktığımız zaman mesleki gelişimle ilgili üç ana başlıkta toplandığını görüyoruz bunların. Detaylarına girmeyeceğim ama bilmekte fayda var. Birincisi öğretmenlerin mesleki yeterliliklerini belirleyebilme, ikincisi Türkçe öğretmenlerine ilişkin kişisel ve mesleki gelişimini sağlayabilme, üçüncüsü de mesleki gelişime yönelik uygulamalarda bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerinden yararlanabilme. Bunların detayları var onlara girmeyeyim ama şöyle birkaçına bakarsak mesela “öğretmenlerin mesleki yeterliliklerini belirleyebilmede meslektaşlarının eleştirileri ve önerileri doğrultusunda mesleki gereksinimlerini belirler” diyor. Yani aslında güzel, önemli bir beklenti diyebiliriz, performans düzeyi diyebiliriz. Diğer bir taraftan mesela alttaki başlıkta üçüncü başlıkta diyor ki alanıyla ilgili akademik düzeyde çalışmalar yapar. Yine üçüncüsünden bir hususu dile getireyim: Mesleki gelişime yönelik araştırmalarda bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerini kullanır, dikkate alır. Ama bu durumda aslında bunları belirlerken bunların tutarsızlığıyla ilgili eleştirilerde bulunabiliriz. Yalnız ben burada asıl dikkatin şuraya çekilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bugün öğretmenlerimiz bu beklentilere karşı ne durumdalar? Yani öğretmenler yapılan araştırmalarda ne düzeydeler? Böyle şeyler bekliyoruz biz onlardan, ama onların dertleri neler? Mesela, öğretmenlerimizin genel haline baktığımız zaman bugün, gelir boyutunda öğretmenlerimizin OECD ülkelerinin yıllık gelirlerinin yarısına sahip olduğunu görüyoruz. Yani OECD ortalamasında 28 bin dolara tekabül eden bir yıllık gelir söz konusu iken, yuvarlatarak söylüyorum Türkiye’de ortalama 14 bin dolar yıllık gelire sahipler. Öbür taraftan yine öğretmenlerimizin halini açıklamak için şunu da söylememiz lazım. Mesela 2009’daki bir veriye göre Türkiye’deki öğretmenlerin % 35’i 30 yaşın altında. Dolayısıyla epey bir genç öğretmene sahibiz. Gençlik iyi bir şey güzel bir şey ama hocalıkta baktığımız zaman bu

çok da iyi bir şey değil aslında. Tecrübe açısından ele alırsak ki mesela bir atasözümüz bu manada der ki “Hocanın eskisinden kitabın yenisinden okuyun, öğrenin”.

Öbür taraftan üçüncü husus da mesela Türkiye’deki öğretmenlerin 1/5’i, % 21 civarında, alan dışından geliyor. Yine bir başka husus, öğretmenlerin % 17’sinin sınıfında 41’den fazla öğrenci var. Epey kalabalık sınıflarımız var. Ondan sonra öğretmenliği isteğinin dışında yapanlar, gayri ihtiyari öğretmen olanlar diyelim, % 35 civarında, yine çalışma süresi ile ilgili bir okulda bir öğretmen % 71 oranında beş yıldan daha az çalışıyor Türkiye genelinde baktığımız zaman. Ayrıca mesleki gelişimleri az, bunları özetleyeyim isterseniz, veliler öğretmenlerin yetersizliğinden dolayı %60 oranında öğrencilerine ek ders aldırıyorlar okul dışında. Yine velilere göre öğretmenlerin okuldaki öğrencilerin ders dışı etkinlikleri yetersiz. Yine bunlarla ilgili bir sürü şey var söyleyebiliriz. Mesela öğretmenlerin yarısı teknoloji kullanmıyor bugün itibariyle baktığımız zaman. Öğretmenlerle geçen hafta yaptığımız teknoloji kullanımı ile ilgili çalıştayda öğretmenlerin genel itibariyle bunları kullanmak bir tarafa, teknolojiye karşı tepkili oldukları, hiç kullanmak istemedikleri şeklinde de bir intiba da aldık. Bilmiyorum yanılıyor muyum arkadaşlar nasıl düşünüyorlar? Dolayısıyla bugün bizim karşısında olduğumuz kitlenin ciddi problemleri var, eksiklikleri var. Dolayısıyla bunları, yeterlilikleri, biz bu şartlarda çok mükemmel de belirlesek aslında bunları ne kadar bunlara yaklaştıracamız, bununla ilgili düşünmenizi isterim.

Diğer taraftan tabi öğretmenlere sorsanız ki bununla ilgili araştırmalara da baktım, benim de böyle bir araştırmam var. Öğretmenler mesela özellikle okuma eğitimindeki sorunların büyük ölçüde, büyük ölçüde değil hatta tümüne yakınının kendileri dışından kaynaklandığını söylüyorlar. Kendilerinde hiç kabahat bulmuyorlar. Tabi bu işin doğasında var. Koca Mustafa Paşa’nın bir sözü var bununla ilgili “Sorsalar mağdurun gaddar kendisini gösterir” diye. Belki bize de sorsalar biz de herhalde suçu kendimizde bulmayız ama çözüm ne? Bunlara

ilaveten bizim bu yeterliliklerde “Mesleki gelişimle ilgili ne yapmamız lazım?”a bakarsak, bu konuda öğretmenler yine bir araştırmada drama eğitimi, kişisel gelişim, hızlı okuma ve tiyatro eğitimi almak istediklerini söylemişler. Dolayısıyla öğretmenlerin istekleri de çok farklı. Yani bizim onlardan beklentilerimizle, performans noktasında istediklerimizle onların beklentisi de ayrı bir uyumsuzluk gösteriyor.

Diğer taraftan üçüncü bir konuya geçerse eğer olması gerekenler veya bu durumda çözüm ne o zaman? Çözüm, tabi bir sürü çözüm var ama başta öğretmene değer, kıymet vermemiz gerektiğini düşünüyorum. Nurettin Topçu da “Medeniyetler muallimlerle kuruldu” der. Dolayısıyla öncelikle mutlaka öğretmenin gelir eksikliğini gidermemiz gerekiyor. Daha sonra mekânla ilgili hususlardır, sınıfların kalabalıklığıdır şunlar bunlar falan bu manadaki eksikliklerin giderilmesi gerekir. Öbür taraftan mesela biz buraya baktığımız zaman bu yeterliliklere buradaki en büyük eksikliğin bir ruhsuzluk olduğunu düşünüyorum. Yani, hocam da biraz önce ifade etti yani bu işin felsefesini bir araştırmamız lazım, bunun üzerine düşünmemiz lazım. Biz gerçekten Türkiye’de nasıl bir öğretmen yetiştirmek istiyoruz? Bunun üzerine ciddi bir şekilde eğilinmesi gerektiğini, öğretmenlerden ne beklendiğini, nesillerimizin nereye gitmesi gerektiğini ve nerede hata yaptığımızın iyi bir şekilde sorgulanması lazım. Öbür taraftan bu noktada mesuliyet de ciddi manada öğretmendedir, doğrudur ama bu mesuliyetle ilgili toplumun diğer kesimleri neler yapıyor buna bakmak lazım. İşte bu manada mesela çözümlerimden birisi şudur: Mesela bu öğretmen yeterlilikleri işte sabahtan da konuşulduğu gibi 2008’de yazıldı, ondan sonra bir şey yapılmadı. Bunu mesela Milli Eğitim Bakanlığı yaptı ama ne kadar dikkate alındı, eğitim fakülteleri veya üniversiteler ne yaptı? Bununla ilgili bir görüş belirttiler mi? Bununla ilgili bir çalışma yaptılar mı? Sağ olsun arkadaşlar çalıştay düzenlediler ve söylüyoruz. Dolayısıyla bunların eksikliklerinin ortaya konması için bir kere Milli Eğitim’in, ondan sonra YÖK’ün, üniversitelerin birlikte çalışması gerekebilir değil gerekmesi lazım. Hatta bu işin

belki bir bütün olarak ele alınması gerekir, bu önemli diye düşünüyorum. Diğer taraftan öğretmen yetiştirmedeki uygulamaların mutlaka bütün paydaşlarıyla beraber tekrar gözden geçirilip yeniden düzenlenmesi gerekiyor.

Burada öğretmenden beklenenler noktasında en büyük eksikliklerden birisi de kültür atmosferi oluşturmaktır. Yazma ortamı oluşturmak mesela okulda beklenen bir şey değil ama bunların eğitim fakültelerinde öğretmenler yetiştirilirken orada istenmesi lazım, beklenmesi lazım. Öbür taraftan bugün sabahdan ifade edildi. Şimdi Pisa bizden başka bir şey bekliyor biz Pisa'ya başka şekilde öğrenci gönderiyoruz, kafa yapısı itibarıyla. Dolayısıyla Pisa'da biz önceden sonlarda yer alıyorduk şimdi yine sonlara yakın yerlerde yer alıyoruz. O da Pisa'nın genişlemesinden dolayı. Okuma eğitimi anlamında söylüyorum. Dolayısıyla burada mesela programımıza bakıyorsunuz yorum yapma, değerlendirme yapma, düşünme ondan sonra muhakeme yapma meseleleri orda açıklanmış var, beklenen şeyler. Ama bunu yeterliliklerde göremiyoruz. Dolayısıyla yeterliliğin de programla uyumlu olması lazım. Bütün bunlardan hareketle bu meselenin çok ciddi bir şekilde ele alınması ve nasıl bir öğretmen yetiştireceğimizi iyi bir şekilde düşünerek tekrar ele almamız gerektiğini düşünüyorum. Dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Firdevs Karahan

Şimdi konuları toparlayarak gidelim isterseniz. Öğretmen olma bilinci ve branş öğretmeni olarak Türkçe öğretmenlerine has paradigmalardan bahsetti iki hocamız da. Bu konuda katkısı sorusu olan? Buyurun lütfen:

Katılımcı

Hocam, şimdi Adnan hocamıza ek ya da destek olarak da söylemek istiyorum. Şimdi her kültür kendini yeniden üretirken yani eğitim yoluyla yeniden üretiyoruz, defa defa yeniden üretiyoruz. Dolayısıyla sembolik sermayeler biriktiriyoruz. Biz bir öğretmen olurken aslında sosyolojik

kavram olarak sembolik sermaye dendiği için kullanıyorum. Sembolik bir sermaye ediniyorum yani o rolü tanımlıyorum, öğretmenlik rolünü. Ve bizim için bu rol tanımlarken de öyle bir şey koyuyoruz ki mesela biraz otoriter bir rol, biraz hâkim, sözü dinlenir, toplum içinde kabul görür, insanlar ona saygı gösterir falan diyoruz ama pek eylemleri ya da verimi dolayısıyla saygı görmesi gerektiğini düşünmüyoruz mesela öğretmen rolünün. Dolayısıyla sembolik sermayeyi biraz yanlış biriktiriyoruz gibi geliyor bana. Yani bu paradigma değişikliği takip edebilmesi öğretmenin, o kadar önemli o kadar anlamlı ki sembolik sermayesinin bir kısmını onlardan oluşturmali, sağlamali ve bu değişime dönüşüme ayak uydurabilmeli. Ama tabi ki şunu da belirtmek gerekiyor; sistem bu tür değişiklikleri bu kadar hızlı bir şekilde mi gerçekleştirmeli? Yani öğretmenlere buna hazırlanabilecek zaman tanımalı mı tanınamalı mı? Bunun da tartışılması gerekiyor.

Adnan Karadüz

Çok doğru hocam. Siz yine devam edeceksiniz. Biz böyle çok hızlı sistem değişikliği yapan bir devlet, ülke kültürüne sahip olduğumuz için, sistemin anlamını da çok fazla bilmediğimiz için, sistem diyoruz hadi değişelim beş gün sonra bir daha değiştiriyoruz, olmaz yani sisteme doğru karar vereceksiniz. Doğru paradigmayı alacaksınız ve ona emek ve zaman vereceksiniz. Buyurun hocam.

Katılımcı

Şimdi mesela bütün bu değişime ayak uydurabilen öğretmenlerimiz yok mu? Var.

Adnan Karadüz

Var tabi.

Katılımcı

Çok başarılı bir şekilde ben gördüm. Çok nadir olarak çok başarılı yapılandırmacı öğretmenler gördüm. Yapılandırmacılığı uygulayabilen

öğretmenler gördüm. Ama çok yaygın olarak gördüğümü söylemem mümkün değil. Yani şöyle bir soru sormamız gerekiyor mesela yapılandırmacılığı öğrenme yaklaşımının hakim olduğu bir sınıf ortamı nasıl tasarlanır? Mesela ben her öğretmen arkadaş, her öğretim üyesi arkadaş önce buna cevap vermeli.

Adnan Karadüz

Aynen öyle bravo.

Katılımcı

Yani gerçekten yapılandırıcı sınıf nasıl olmalı? Bizim öncelikle buna cevap vermemiz lazım. Türkiye de şuan da şu anki şartlarda böyle bir imkân yok. Böyle bir yok.

Adnan Karadüz

Fiziki ortam yok, öyle bir kafa yok, kültür yok, doğru söylüyorsunuz.

Katılımcı

Bilgi kaynağı yok. Diyoruz ki biz bilgiyle ilgili kabullerimizi değiştirelim. Bilginin ampirik deneysel hani o nesnel bilgi....

Adnan Karadüz

Ondan vazgeçtik.

Katılımcı

Bundan vazgeçtik tamam. Bilgi öğretilabilir bir şey değildir bilgi ancak öğrenilebilir paradigmasına geçtik. Bunu kabul ediyoruz. Sınıf içinde öğrenme kaynaklarını düzenlememiz gerekiyor. Yani öğretmen bir öğrenme kaynağı sınıf içinde. Çocuğun kendi akranı yani yaşıtlarından birisi de bir öğrenme kaynağı.

Adnan Karadüz

Sosyal yapılandırmacılık Vigotsky'nin.

Katılımcı

Yani okul içindeki diğer fiziksel ortam, yani öğrencilerin yaptıkları bir gezi- gözlem bir öğrenme kaynağı. Doğaya ilişkin gözlemleri, internet, sınıf kitaplığı, okul kütüphanesi, okul içinde oluşan sosyal ortamlar bütün bunlar hepsi öğrenme kaynağı. Dolayısıyla bu öğrenme kaynaklarını kullanabilmesi gerekiyor. Öğretmenin rolü de bütün bunları yönetebilmek. Yani burada yaşam koçu gibi şeyler söylenir ya öğrenme koçu diye öğretmenin yeni öğretmen rolü bu. Yeni sembolik sermaye bu aslında.

Adnan Karadüz

Yani hiç de ucuz ve kolay değil bu işler

Katılımcı

Hiç değil. Bu sermayeyi biriktirmek gerekiyor yani. Bu sermayeyle öğrencinin karşısına geçmek gerekir yani. Tamamlıyorum hocam. Dolayısıyla bu dönüşüme ayak uydurabilmemiz gerekiyor. Bunu tasarlayanlar da, değiştiren bunu diyenler de, içinde yaşayanlar da bunun ne kadar önemli aslında uygulanabilse ne kadar sonuç alınabilecek bir şey bir taraftan. Ama da çok da farkında olmadan bir heyulanın içinde sürüklenip gidiyoruz gibime geliyor.

Adnan Karadüz

Aslında farkındalığımız yüksek olsa sizin bahsettiğiniz gibi sistem sorunumuz diye bir şey olmaz zaten. Hiçbir yerde hata yapmayız zannederim.

Firdevs Karahan

Ben de bu vesileyle Ali Fuat hocamızın biraz öğretmenlere yüklediğini düşünüyorum açıkçası. En son İstanbul Üniversitesi Mesleki İtibar Araştırma sonuçlarında aslında öğretmenlik dördüncü sırada. Çok da toplumumuzda aşağılarda görülen bir meslek değil. Dolayısıyla itibarı halen yüksek bir meslek. Şuna katılıyorum hocamızın sonuçta

tek başınayız. O sınıfta o sınıfın hakimi biziz. Öğretmenleriz. Dolayısıyla öğretmenin donanımlı olması önemli... Bizim kullandığımız bir tabir vardır bir öğretmen ne kadar çok cepleri dolu sınıfa girerse, öğrenci açısından o kadar büyük kazanımdır deriz.

Ali Fuat Arıcı

Hocam ben orda isterseniz bir açıklama yapayım. Yani öğretmenlerimizin saygınlığına tabi ki bir şey dediğimiz yok. Hatta Türkiye’de mesela yapılan araştırmalarda annelerden babalardan sonra hatta anneden sonra en çok güvenilen kişi öğretmendir. Yani güven noktasında itibar noktasında kesinlikle öyle ama bir de bir gerçek var. Benim demek istediğim şu, biz buradaki performanslarda çok şeyler istiyoruz, bu performanslar da çok eksik diyoruz ama mevcut öğretmenlerimizin hali de budur. Dolayısıyla gerçekçi olmakta fayda var bir. İkinci burada ifade etmedim yine son yapılan araştırmalardan birinde Türkiye’de öğretmenlerin düzenli kitap okuma durumu % 33 civarında. Yani her üç kişiden birisi Türkiye’de öğretmenlerin kitap okuyor. Ama bu yeterliklerde diyor ki yabancı dil bilir, bir yabancı dilde okuryazar. Dolayısıyla Türkçe okumayan yazmayan bir öğretmen, yabancı dilde nasıl okuryazar? Bunu merak ediyoruz yani.

Firdevs Karahan

Tabi ki yani. Sonuçta Türkçe öğretmenlerinin başarısı aslında bütün branşlara da yansıyor. Türkçede iyi okuyan birey yabancı dilde de iyi okuyor. Türkçede iyi yazan birey yabancı dilde de. İngilizce Öğretmenliği bölümünde çalıştığım için hep, anadilinde var olmayan becerileri bir de yabancı dilde geliştirmeye çalışıyoruz diye hayıflanırız. Ana dilinde okumayan ana dilinde konuşamayan, ana dilinde dinlediğini anlamayan bireylere İngilizce öğretmeye çalışıyoruz bir taraftan da yıllardır. Dolayısıyla bu handikap, ana dilinde başlayan handikap diğerlerine de yansıyor. Okuduğunu anlayan matematikte de başarılı

oluyor okuduğu problemi iyi anladığı için, fende de başarılı oluyor. Dolayısıyla her ikisi de koştur.

Özay Karadağ

Hocamla ilgilide mesela şuna da dikkat çekmek isterim ben. Öğretmenlik mesleği feminen bir meslek haline dönüyor. Yani bayanların tercih ettiği bir bölüm hocam. Yani sınıflarınıza bakın, arkadaşlar baksınlar, şimdi bunu hem bayanlar yani ben toplumsal cinsiyet farklılığı bakımından düşünmüyorum. Asla böyle bir cinsiyetçi bakışım söz konusu değil. Sadece tespit amaçlı olarak söylüyorum. Hem bayanlar bunu yapıyor sebep oluyorlar hem erkekler. Yani çünkü erkek mesela bayanlar evlenecekleri kişinin öğretmen olmasını çok arzu etmiyorlar. Bu birçok araştırmadan örneklenilebilir bunun için. Ama şöyle söyleyeyim yanlış anlaşılmaya sebep olmak istemiyorum. Bayan öğretmen arkadaşlar, öğretmen beylerle evlenmek istemiyorlar örneğin böyle bir durum var. Aynı şekilde erkeklerde yani üniversite okuyan erkek, üniversite kazanabilecek olanlar işte mesela mühendislik alanlarında çok daha fazla erkek öğrenci olduğunu gözlemleyebilirsiniz. Yani basit bir şeyle, gözlemle, ya da hukuk alanına giderseniz yarı yarıyadır belki oran. Ama öğretmenlik sınıflarına döndüğünüz zaman iş değişiyor. Dolayısıyla burada ciddi bir sorun da, geleceğe yönelik olarak da ciddi bir sorun var. Yani öğretmenlik mesleğinin algısı cinsiyetçi bir ayrıma da tabi tutulacak bundan sonra yani tutulmaya başlandı.

Ali Fuat Arıcı

Tabi doğru. Verilere mesela baktığınız zaman tam da Özay Hoca'nın dediği gibi, özellikle bayan öğretmenler bu işin bayan mesleği olduğu kanaatine sahipler.

Firdevs Karahan

Ama Milli Eğitim'de de yöneticilere doğru gittiğinizde sayısal anlamda çok çok az bayan var.

Katılımcı

Ben bunun sebebini biraz da Ali Fuat hocamın değindiği gelir seviyesine bağlıyorum. Hocamın söylediği gibi mühendisliği tercih eden erkek arkadaşlar orda kendini gösterip, gerçekten diğer mühendislerden sıyrıldığında gelir bakımından çok güzel şeyler kazanabiliyorlar, yükselebiliyorlar. Ama öğretmenlikte yükselme şansın yok. Yüksek lisans da yapsan, doktora da yapsan yüklemeiyorsun. Maaşında hiç bir değışiklik olmuyor. Müdürde olsan yine maaşında çok çok az bir değışiklik oluyor belki de. Olmuyor da diyebilirim. O yüzden hani evlenecek bayanların geliri iyi olsun mantığıyla hareket ettikleri için o yüzden erkekler pek fazla tercih etmiyor. Bayanlar da hem çalışma koşulları iyi yaz tatili var, çocuğuma vakit ayırabilirim diye düşündükleri için.

Katılımcı

Fıtrata uygunlukta burada önemli bir mesele. Yani sadece farklı düşünmemek lazım. Yani gerçekten de daha uygun bayan fıtratına.

Katılımcı

Bence bu geleneksel bir bakış açısı hocam.

Katılımcı

Size de katılıyorum. Yanlış anlaşılmasın ama bayanlar çocuklara karşı biraz daha sevecen olabiliyorlar. Daha sabırlı oluyorlar. Bu nedenle de hani toplum içerisinde bayan mesleği olarak görülmesi ondan.

Firdevs Karahan

Evet son yorumu da Bayram hocamdan alalım sonra devam edelim.

Bayram Baş

Teşekkür ediyorum hocam. Çok kısa zaten. Yaşadığımız toplumun bazı gerçekleri var. Her birimizin büyüdüğümüz aile şartları. Neredeyse

tamamımız davranışçı bir modelle büyüyor ve yetişiyor zaten. Sanki boş bir kovayız. Başta ailemiz ve sonra çevremiz o kovayı dolduruyor.

Katılımcı

Otoriter bir sistem.

Bayram Baş

Evet böyle bir sistem var zaten. Davranışçı bir sistem. Davranışçı bir sistemin içinden birebir çıkmış bir toplumun gerçekleri karşısındaki yapılandırıcılık ise davranışçılığın bıraktığı birçok boşluğu doldurup bazı yanlışlarını düzelteren bir sistem aslında. Yapılandırıcılık açısından bakıldığında bir defa öğretmenin adı bile yanlış. Ne demek öğretmen? Kimse kimseye aslında bir şey öğretemez.

Katılımcı

Öğretme kökünden gelmez o bir defa.

Bayram Baş

Öğretmek kavramı, tamamen bir aktarımı karşılıyor. Elimizde bir dizi bilgi var ve öğretmen bunu olduğu gibi alıp başka bir noktaya aktarmaktan sorumlu. Öğretme işi aktarım işi gibi kendini gösteriyor. Belirli kurallar ve geçmişten gelen edinimler var. Bunların çoğu değişmez nitelikte. Öğretmenin işi de yorum yapmak değil, ona sunulanı aktarmak. Günümüz küresel dünyasında düşündüğümüz zaman bu boşluk daha da belirginleşiyor. Sistem çocukluğumuzdan itibaren geldiği için ben bunun toplumsal bir dinamiğe dönüştüğünü düşünüyorum. Yapılandırıcı yaklaşım davranışçılığın birçok boyutunu düzeltecek niteliğe sahip olsa da eğitim sisteminde bize adeta bir libas olarak sunuluyor. Elbise eğitimin sistemine de üzerinde giydirilmiş bir hâlde gözüktüyor, Bu durumda da öğretmenlerin bazıları “Ben öğretirim, ben hâkimim, ben böyle yaparım ve böyle uygun görürüm” biçiminde sürdürüyor mesleğini. Bazıları kendini yenilemeye çalışıyor. Çok büyük bir grup da maalesef arafta kalmış durumda. Ama en büyük

problem bence sabahtan beri konuştuğumuz üzere “Nasıl?”ın cevabını verememek. Bu sorunları nasıl çözeceğiz? Tamam, çözeceğiz sorun da belli. Ama nasıl? Kimse bunun cevabını bilmiyor.

Katılımcı

Özür dilerim hocam bir şey eklemek istiyorum. Mesele bizde şekilden ibaret çoğu zaman. Çünkü bizim öğrencilerimiz, benim şu anki öğrencilerim, lisans öğrencilerim, yapılandırmacı yaklaşımla liseyi okudular. Bu adamlar şimdi üniversitede okuyorlar. Çocuklara eğitim nedir dediğimde hala eski tanımı yapıyor. Senin bu tanımı öğrenmemen gerekir bir kere. Bu tanım değişti. 2005’te değişti. Bu tanımı sana kim öğretti?

Bayram Baş

Selahattin Ertürk’ün tanımından bahsediyorsunuz

Katılımcı

Yani bu tanım istendik davranış değiştirme süreci. Kime sorsan bunu söylüyor. İşte bu tanımla karşılaşmaması gerekiyordu. Normal süreç bunu gerektirirdi. Değişen bir yaklaşım var.

Bayram Baş

Ama o yaklaşımı kâğıt üzerinde yaşıyorlar. El yazısı eğitimi gibi. İlkokulda öğreniyor, ortaokulda bırakıyor.

Katılımcı

Sorun şu: Öğrenmeyi sadece yapılandırmacılık, ilerlemecilik, daimîlik bu açıklar demek bir kere yanlış. Ama biz şu andaki programda, Milli Eğitim’in programlarla ilgili vizyonundan. Biz çocuğumuza karnende şu kadar notun şu olursa ya da şöyle şöyle davranırsan sana bisiklet alacağız diyorsak, çocuğumuz onu yapınca biz ona bisiklet alıyorsak, bu davranışı bir koşullamadır. Zaten günlük hayatımızın her aşamasında yani farklı öğrenme ve öğretme biçimleri

gerçekleşiyor. Davranışçılık yok olmuş değil. Şimdi bazı hocalar mesela kitaplarında bunu üniversite hocaları akademisyenler bizim akademik yükselmemize karar verenler yazdı. Davranışçılık öğrenmeyi açıklamaz yazıyor kitaplarında. Böyle bir şey olamaz. Önemli bir şey hocam bu. Böyle bir saçmalık olamaz. Yani davranışçılık da öğrenmeyi açıklar. Elbette kıyasladığımız zaman bir program vizyon olarak. Bu programların vizyonu budur dendiği için yapılandırmacılık üzerine odaklanıyoruz. Elbette davranışçılık öğrenmeyi açıklar.

Katılımcı

Hocam bir şey ekleyebilir miyim? Burada önemli olan siz hangi insan niteliğini hedefliyorsunuz? Burada davranışçılık ya da yapılandırmacılık tercihi ortaya çıkıyor.

Firdevs Karahan

Peki şimdi isterseniz teknoloji kullanımıyla devam edelim. Öncelikle Sayın Barış Horzum hocamızı Sakarya Üniversitesi'nden dinleyelim. Arkasından da Akdeniz Üniversitesi'nden Ahmet Zeki Güven hocamızı dinleyelim.

Barış Horzum

Öncelikle hepinize hoş geldiniz diyorum. Sabrınızı zorlamadan kısa sürede toparlamaya çalışacağım. Ben aslında biraz teknolojik açıdan bakmak istiyorum olaylara. Öğretmen yeterliliklerini konuşurken yeni öğretmen yeterliliklerini Amerika'da ya da Amerika'yı temel alan, yapılandırmacılığı temel alan yaklaşımlar TPEC dediğimiz bir çerçeveden bakıyorlar. TPEC dediğimiz çerçeve de aslında öğretmen yeterliliklerini üç boyutta inceliyor. Bunlardan bir tanesi alan ya da içerik bilgisi, bir tanesi pedagoji ya da formasyon bilgisi, üçüncü boyut olarak teknoloji bilgisini ifade ediyorlar. Nerden geliyor? Aslında burası sabit. İçerik ve pedagoji bilgisi sabit. Shulman'ın ortaya koyduğu, içeriğin bağımsız olamayacağı, pedagoji ile tümleşik olabileceği üçlü yapı geçmişten günümüze var. Ne zaman ki 2000'li yıllara geliyoruz Punya

Mishra adında Illinois Üniversitesi'nde çalışan bir hocamız diyor ki bu öğrenme alanlarına teknolojiyi de eklememiz gerekir ve öğretmen yeterlilikleri bu üç çerçevede gerçekleşir ve iyi bir öğretmen çerçevesi, öğretmen yeterliliği aslında tam bu üçünün birleştiği yerde teknolojik pedagojik içerik bilgisinin olduğu yerdedir diyor. Bunu tümleşik olarak alabilen öğretmen yeterliliklere sahip öğretmendir diyor. Biz buradan çıktık aslında.

Peki bu çerçevenin nereden geldiğini söyleyeyim. Temel çıkış noktası da dijital yerli dijital göçmen ve dijital göçebe kavramlarıyla ilişkilendiriliyor. Günümüzün çocuklarını dijital yerlilerle açıklıyorlar. Diyorlar ki bu çocuklar bu dünyanın içine doğdu. Çünkü ben doğduğumda bilgisayar yoktu benim evimde. İnternet yoktu, cep telefonu yoktu, telefon dahi yoktu. Sadece, tahmin ediyorum bütün hocalarım aynı şeyi söyleyecektir, evimizde bir televizyon vardı. O da renksizdi sonradan renklisine kavuştuk. Ama bugün benim oğlumun, dört yaşındaki oğlumun, tableti, cep telefonu, bilgisayarı, interneti hepsi var ve şu anda yetiştirdiğimiz öğretmenler ve şu anda öğretmenlik yapanlar, bu çocuklara öğretmenlik yapacaklar. Birinci nokta bu yani öğretmen yeterliliklerini tartışırken kime öğretmenlik yapacaklarını bilmemiz lazım.

Evet, yapılandırmacılık, katılıyorum yapılandırmacılık önemlidir ama bir şey söylemek zorundayım: Bizde siyah ve beyaz var. Yani bir şeyi ya kabul ettik ya da reddettik. Davranışçılığın da bence güzel tarafları var. Kaçırılmaması gereken yerleri var. Elmanın elma olduğunu haydi yapılandırmacılıkla ortaya koyalım, çocuklar keşfetsin demek saatlerimizi harcamak demektir. Bazen pozitif taraflarına bakmak lazım. Niye bunu söyledim? Şundan dolayı söylüyorum teknolojinin olumsuz tarafları var ama biz teknolojiyi olumlu kanalize edebilir, çocuklara doğru teknoloji kullanma alışkanlığı kazandırabilirsek bunu yapabiliriz. Ama programlarda şu FATİH projesi var evet geleceğiz birazdan bahsedeceğim ama yaşadığımız sıkıntı şu: Lütfen şu üç sacayağından bir tanesini kaybettiğimizde durmayacağını, ayakta

duramayacağını kabul etmemiz lazım. Öğretmen, öğrenci aile. Bu üç faktörü göz önüne almadığımız müddetçe hangi programları yaparsak yapalım, hangi programları tanımlarsak tanımlayalım burada başarısız olabileceğimizi düşünüyorum. Sebebi şu, yapılandırmacılığın ne olduğunu bilmeyen ailelerimiz var bizim. Bu ailelere, çocuğa görev veriyorsunuz performans görevi diyor ki “Hocam sen derste bir şey bilmiyor musun? Çocuklara sürekli bir şeyler veriyorsun.” Yani ben daha farklı yerlerde de problem olduğunu düşünüyorum. Tekrar konuma dönecek olursam biz şunu yaptık, Türkçe öğretmen adaylarıyla bir çalışma yaptık. Dedik ki bu TPEC çerçevesinin şuradaki görünen yedi boyutundan ne kadar öz yeterliliğiniz var? Bunu bir de Türk Dili ve Edebiyatında formasyon alan öğrencilerle karşılaştırdık. Sonuçlarımız burada. Biraz küçük, görünmüyor ama sadece şunu söyleyeyim, sadece anlamlı farklılık içerik bilgisinde var. Hangisinin daha yüksek olduğuna bakacak olursak şurada Türk dili ve Edebiyatı bölümünden formasyon almaya gelen öğrencilerin durumunun, içerik bilgisindeki öz yeterliliğinin daha yüksek olduğunu görüyoruz. Peki Türkçe Öğretmenliği? Maalesef şöyle bir durumla karşılaşıyoruz: 1, 2, 3 ve 4. sınıfta, 1. sınıftaki giriş düzeyi ile 4. sınıftaki giriş düzeyi, pedagoji bilgisi ve teknoloji bilgisi anlamında değişim göstermiyor. Bu bir bulgu, Sakarya Üniversitesi’nden bulgu.

Sonra şeyi merak ettik, dedik ki acaba, aslında bizim çıkış noktamız burasıydı, aynı çerçeveye interneti eklese, günümüzün önemli teknolojilerinden biri, beş boyutlu yapı içeriyor. Genel olarak interneti kullanmak, iletişimsel anlamda interneti kullanmak, interneti içerik olarak kullanmak, interneti pedagojik içerik olarak kullanmak ve web tabanlı eğitime yönelik neler olduğunu görelim dedik ve burada da karşılaştırmayı şöyle yaptık: Türkçe öğretmenliğinde, İngilizce öğretmenliğinde, İngiliz dili edebiyatında ve Türk dili edebiyatında 4. sınıfta okuyan öğrencilere bu öz yeterlilik algılarını sorduk ve birbiriyle karşılaştırdık. İnterneti genel kullanımda, interneti iletişim amacıyla kullanımda, internetin içerik olarak kullanımında ve web tabanlı

eğitimde hep fark var ve farkın kaynağına baktığımızda hep -burada göreceğiniz gibi- İngilizce Öğretmenliğinin ciddi anlamda yüksek olduğunu gördük. “Peki, neden İngilizce Öğretmenliği yüksek?” diye baktık. İki gerekçe geliyor benim aklıma. Bir, yabancı dili biliyorlar ve öz yeterlilikleri çok yüksek diye düşünüyorsunuz ama baktığınızda İngiliz dili ve edebiyatı öğrencilerinin Türkçe Öğretmenliğinden daha düşük. Demek ki dil bilmekle alakalı değil durum diye düşündük. Sonra biz bunu düşünüürken şöyle bir gerçek karşımıza çıktı. İngilizce Öğretmenliği programında, sınıfında en kalabalık olduğu durum 35’in üzerine geçmiyor. Hocalarımın bölümü. Ama Türkçe Öğretmenliğine döndüğünüzde maalesef o rakam çok büyüyor. Mesela üçüncü sınıflarda hocam ben yanlış bilmiyorsam biz 15 kişilik bir veri toplayabildik.

Firdevs Karahan

35 bile değil hocam şubeler. İkiye böldüğümüz için maksimum 20-25 oluyor.

Barış Horzum

Ama Türkçe Öğretmenliği Programı’nda bu 60’a geliyor ve öğrenci sayısının ne kadar önemli olduğunu görebiliyoruz burada. Bir diğer nokta, bir şeyden bahsetmek zorundayım zaten buraya da getirmek istiyorum sözü, İngilizce Öğretmenliği programını inceledik, Türkçe Öğretmenliği programını inceledik iki şey çıkıyor karşımıza. Bir, İngilizce öğretmenliği programında şu yapılmış: Nasıl hani öğretim ilke ve yöntemleri diye bir dersiniz var bir de özel öğretim yöntemleri diye bir dersiniz var, Öğretim ilke ve yöntemleri dersinde öğrenciler, öğretim ilke ve yöntemlerini klasik olarak eğitimcilerden alıyor. Özel öğretim yöntemlerinde ise alana özgü uygulama alıyor. Türkçe öğretmenliğinde, öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme dersi var, bilgisayar I-II dersi var. Bizde onu da birleştirmişiz bilgisayar I dersi var. İngilizce Öğretmenliğinde öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme dersi varken ekstra İngilizce ya da yabancı dil öğretiminde

materyal kullanımı, yabancı dil öğretiminde teknoloji kullanımı dersi var. Bence bu önemli bir gösterge. Neden? Çünkü şunu alıyoruz eğitimcilerden nasıl öğretim ilke ve yöntemlerini alıyorsak bilgisayar ve öğretim teknolojileri alanından eğitim teknolojisiyle ilgili ya da öğretimsel araçları kullanmayla ilgili bilgiyi aldıktan sonra alanımızdaki hocalarımızdan materyal geliştirme ve teknoloji kullanımını almakta fayda olduğunu düşünüyorum. Bizim bulgularımız bununla ilgiliydi.

Bir diğer nokta, bizim alanımızda kullanılan teknolojinin kabul edilmesi için temel gösterge teknoloji kabul modeli 89 yılında Davis tarafından oluşturuluyor. Bilişsel faktörler var ama bir teknolojinin kabul edilebilmesi için iki temel nokta var: Algılanan kullanılabilirlik, algılanan yarar. Yararlı olduğunu ve kolay kullanılır olduğunu gören bir kişi teknolojiyi kabul ediyor. Şunu karşılaştıralım dedik. Türkçe öğretmenleriyle öğretmen adayları FATİH projesi kapsamında akıllı tahtayla ilgili teknoloji olarak akıllı tahtayı kabul ediyorlar mı? Aralarında fark var mı? Bir de buna bakmak istedik. Nerede fark var biliyor musunuz hocalarım? Öz yeterlilikte fark var. Öğretmenler akıllı tahtayı daha iyi kullanabiliyorum diyor. Öğretmen adayları kullanamam diyor. Öz yeterliliği düşük öğretmen adaylarının. Kullanımını kolay bulma konusunda öğretmenler daha kullanımını kolay bulduğu için öz yeterliliği ve kullanıma yönelik niyetleri düşük çıkıyor. Bu bulguları ele aldık. Öğretmenlerin yüksek olması ilginç. Neden ilginç çünkü FATİH Projesi kapsamında öğretmenlere akıllı tahta kullanımıyla ilgili seminer verildi. Ancak biz öğretmen adaylarımıza böyle bir eğitim vermiyoruz. Bu sınıflara yetiştiriyoruz ama öğretmen adaylarımızın eksikliği var.

Ben şunu aslında bu bulgulardan sonuçta ben tamamlamış oldum ama şunu söylemek istiyorum, yani bu bulguları ele almak için teknoloji, öğretim programlarında ya da öğretim programların bir şeye entegre etmenin iki yolu var: Bu yollardan bir tanesi bağımsız olarak teknoloji dersi koymak. Bilgisayar dersi, akıllı tahta dersi ya da ne dersiniz. Öğretim teknolojilerinin hepsini sayabilirsiniz. Birinci yol

bu. İkinci yol ise derslere entegre etmek. Ben ikinci yolu tercih ediyorum sizin söylediklerinizden yola çıkarak. Çünkü müfredatta kazanım olarak, çıktı olarak bir şeyleri yazmak yeterli olmuyor. Bu nedenle naçizane önerim, bakış açım alandaki hocaların derslerinde teknolojiyi kullanımına yönelik deneyim kazandırması lazım öğrencilerine ki bu yaygınlaşsın. Biz rol model olmakla yükümlüyüz öğrencilerimize, öğretmen adaylarına ki öğretmen olduklarında bunu kullansınlar. Öğretmenler de okullara gittiğinde bunu kullanabilsin.

Bir deneyimim var kimin anlattığını hatırlamıyorum isim veremeyeceğim ama hocamızın biri okul deneyimi dersinde öğrencilerini dinlemeye gidiyor. Öğretmen adayı akıllı tahtayı kullanırken bir anda akıllı tahta açılıyor ve kapanıyor. Sonra tekrar başlıyorlar. Bir üç beş dakika sonra tekrar açılıp kapanıyor, böyle devam ediyor. Sonra anlaşılıyor ki öğrencilerden bir tanesi cep telefonunu akıllı tahtayla irtibatlandırmış ve dersi sabote etmek için sadece açıp kapatıyor. Ve 45 dakikalık dersin -Mehmet Hocam sizle mi konuşmuştuk yanlış hatırlamıyorum değil mi?- bir 10 dakika mı 15 dakika demişti Mehmet Hocam anekdotu daha iyi bilir ama 40 dakikalık 45 dakikalık dersi 10 ya da 15 dakika da işleyebiliyor öğretmen adayı. Bu nedenle ben, eğer FATİH Projesi'ne devam edeceksek, akıllı tahtaları kullandıracaksak, tablet bilgisayarları kullandıracaksak öğretmen adaylarımızı ona göre yetiştirmemiz gerektiğini düşünüyorum. Kullandırmayacak bile hepimizin çocuğu var, gelecek nesiller teknoloji ile öğrenmeyi daha çok istiyorlar özellikle dijital yerliler. Teşekkür ediyorum Hocam.

Firdevs Karahan

Şimdi olayın muhatabı olduğum için kısa bir açıklamayla beraber hocanın bulgularını destekleyeyim. İngilizce Öğretmenliği bölümünün her sınıfında, 1. 2. 3. ve 4. sınıflarında mutlaka materyal dersiyle ilgili ya da uygulamalarıyla ilgili bir dersimiz var ve ikinci sınıfta materyal geliştirme dersini teknolojik anlamda aldıktan sonra üçüncü sınıfta biz bütün derslerimizde özellikle beceri öğretimi derslerinde,

öğrencilerimizin mikro sunumlarında mutlaka bir uygulama istiyoruz. Etkinliklerden birinin mutlaka teknolojiye dayanmasını istiyoruz. Son sınıfta da daha çok kolejlere staja gönderiyoruz. Dolayısıyla orada da teknoloji yoğun olarak kullanılıyor. Fakültemizde de bu akıllı tahta uygulamalarına da ilişkin olarak son sınıflarda öğretmen adaylarımıza da, bütün bölümlere birer akıllı tahta en son ders dönemi-mizde tahsis ettik, onlara yönelik bilgisayar ve teknoloji hocalarımız da seminerlerini verdi. Evet, var mı bir katkısı olan?

Mehmet Özdemir

Hocam bir katkıda bulunmak istiyorum ben de. Bu teknoloji kullanmakla ilgili bir kaç şey yaşadım. Birini paylaştım birini de burada paylaşayım. Bir adayımız dizüstü bilgisayarıyla geldi, bağladı yansı-tıcıya fakat bir türlü yansı-mıyor. Uğraştı uğraştı en sonunda oradan dediler ki en arkada oturanlardan birisi “Alper çözer” dediler. “Alper kim?” dedi öğretmen adayımız. Gösterdiler Alper’i. Alper kalktı. Elekt-ronik sevdasıyla geldi “Hocam” dedi, “Bir açıp kapatalım” dedi. Açıp kapattılar ve ondan sonra yansıdı ve öğretmen adayımız devam etti. Barış Hocamız bu konuda son derece haklı. Yani bu eksikleri gider-memiz gerekiyor.

Katılımcı

İkinci dil öğreniminde, yabancılara Türkçe öğretimi ile ilgilen-diğimiz için bu teknoloji kullanımına çok müsait. Uygulamalar çok fazla yani tabletler için şeyler için bilgisayarlar için çok çok müsait. Bunları belki bizim alana transfer etmek lazım uygun olanlardan. Epeyce bir eksiklik var, uygulama eksikliği var. Bu formasyon mese-lesinde de ben onu genellemekte zorluk çektim. Veriler güzel belki buraya Sakarya’ya mahsus belki buradaki uygulamayla ilgili olabilir. Bizde açık öğretimden gelen epeyce bir talebe vardı. Yani bu çocuklar alan bilgisi olarak çok çok çok yetersiz. Yani onları ölçüyoruz, ders-ler anlattırıyoruz, bir şeyler işliyoruz vs. yani formasyonu belki örgün

öğrenimden mezunlar ve açık öğretimden mezunlar diye de araştırmaya muhtaç bir tarafı var.

Firdevs Karahan

Bizde açık öğretim mezunu yok.

Bayram Baş

Materyal tasarımı dersine iki yıldır giriyorum. Bu ders, formasyonda da lisansta da alan eğitimcileri tarafından yürütülüyor. Hasbelkader kendim çok uzun yıllardır bilgisayarla uğraştığım için birçok eğitim programını da kullanıyorum. Tabi öğrencilerin birçoğu hazırladıkları sunumlarını, PowerPoint dediğimiz yirmi sene öncenin programıyla yapma eğiliminde. Yedi sekiz tane program gösterdik, kendileri de bir şeyler yapmaya başladılar çok da mutlu oldular. Kesinlikle hocamın sunumunda söylediklerine katılıyorum. Umberto Eco'yla Jean-Claude Carriere'nin söyleşilerinden oluşan *Kitaplardan Kurtulabileceğinizi Sanmayın* adlı çok güzel bir kitap yayımlandı birkaç yıl önce. Kitaplar her zaman var olacak. Bazı hocalarımızda maalesef teknoloji düşmanlığı da var. Teknolojiyi sevmek, kitaba düşman olmayı gerektirmiyor. Mesela hard diskini hatıra olarak saklayan var mı? Ya da 20 sene önceden kalan bilgisayar kasalarını? Elbette yok. Teknoloji sürekli gelişen bir şey. Sanki şey varmış gibi "Ders kitabının yerini hiç bir şey tutmaz hocam!" diyor bazıları. Ya niye tutmasın? Bu da o da kitap işte. Onu da kullan onu da kullan. İkisinden de yararlanmak lazım. O bakımdan çok avantajlı bir bölümünüz var. Bu dersleri yürüten bazı öğretim üyeleri, teknolojiyi yeterince kullanmıyor. Bazı genç arkadaşlar da buna dâhil. O yüzden program öğrenmek önemli. Çok güzel ara yüz programları var tabletlere uyarlanabilecek ve cep telefonlarına. Kendimizi bu yönde geliştirmek gerekiyor. Teşekkür ederim.

Bariş Horzum

Hocam bir şey ekleyebilir miyim? Özür dilerim. Ben hani çok uzatmamak adına biraz kısa kesmek için işin o boyutunu atladım ama

hocam şunu söylemekte fayda var. Şimdi alan uzmanlarının doğrudan pek çok teknolojiyi birebir hem alanını takip etmesini hem teknolojiyi takip etmesini beklemek biraz zor. Sizin özel bir ilginiz vardı büyük ihtimal o yüzden takip ettiniz ama ben o konuda disiplinler arası çalışmanın daha sağlıklı olduğunu, bilgisayar ve öğretim teknolojileri bölümünde zaten alanı teknoloji uzmanlığı olan arkadaşların hani teknoloji konusunda daha disiplinler arası çalışmayla daha faydalı olabilecekleri kanaatindeyim.

Katılımcı

Burada şunu söyleyeceğim Hocam. Örnek veriyorum, diyor ki adam bana “sen” diyor “fuzuli ile bir bilgisayar programının ne ilgisi olabilir?” diyor. Ben de ona bir şey gösteriyorum daha sonra “aaa” yapıyor bana. Bilgisayar öğretmenliğinden arkadaşlarımız bu ders bizindir diyor ama burada edebiyatın ya da Türkçenin materyali söz konusudur. Belki şöyle daha iyi olur hocam, bu tür derslerde bilgisayar öğretmenleri alan hocalarıyla beraber yürütülmesi bence daha mantıklı.

Barış Horzum

Benim söylemim şuydu hocam öğretim ilke ve yöntemleriyle özel öğretim yöntemleri dersleri nasıl bağımsız işlenebiliyorsa, bu dersler de alana özgü materyal tasarımı ve öğretim teknolojileriyle ayrı ayrı ders olarak eklenebilir diye önerim var.

Firdevs Karahan

Yine teknoloji konusunda Ahmet Zeki Güven hocamızla devam edelim isterseniz.

Ahmet Zeki Güven

Teşekkür ederim sayın başkan. Kıymetli katılımcılar, konuşmama başlamadan önce hepinizi saygıyla selamlıyorum. Barış Hoca’mdan biraz daha farklı konulara değineceğim. Mevcut öğretmenlerin özellikle teknolojiyi kullanım durumlarıyla ilgili. Gerek İzmir il merkezine

yakın bir okulda yaptığımız bir çalışma, gerekse geçtiğimiz ay içerisinde Antalya il merkezinde yaklaşık 126 tane Türkçe öğretmenleriyle yapmış olduğumuz çalışmalardan elde ettiğimiz neticeleri paylaşacağım sizlerle. Malumunuz hocamız da bahsetti bir FATİH Projesi var. Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi adı altında ortaya atılmış ve şu anda uygulamaya devam ediliyor. Liselerde, ortaokullarda ve en son ilkokullarda üç aşamalı olarak zaten planlanmış bir proje bu. Projeyle ilgili evet pek çok görüş var yalnız uygulamalarda ve kullanımlarda bazı sıkıntılar var. Barış Hocam öğrenci arkadaşlar üzerinden gitti. Ben, öğretmenlerin projeye bakış açıları, bu projenin haricinde eğitim teknolojilerini kullanma yeterliliğiyle ilgili bir çalışma yaptım. Daha önce İzmir’de yapmış olduğumuz çalışmada ise il merkezindeki okulda nitel bir çalışma yaptık, mülakat yöntemi kullandık. Antalya’da ise Aytekin İşman hocamızın “Eğitim Teknolojileri Anketi” var, 2002 yılında Ohio Üniversitesi’nden Türkçeye uyarladığı ve güvenilirliği sağlanmış bir anket, o anketi kullandık. Sadece fen bilgisi laboratuvarı maddesini çıkardık anketten. Çünkü Türkçe öğretmenlerinin fen bilgisi laboratuvarlarını kullanma durumuyla ilgili anlamsız bir değer ortaya çıkabilirdi diye onu çıkardık.

Elde ettiğimiz verileri şöyle paylaşayım ben sizlerle. İzmir de yapmış olduğumuz çalışmada öğretmen arkadaşların genellikle şikayet ettikleri konu, mülakat neticesinde elde ettiğimiz, okulların teknolojik açıdan yetersiz oldukları noktasında. Ve görüşme yaklaşık yirmi öğretmenle yapıldı ve yirmi öğretmen de hemen hemen aynı konudan muzdarip. Yaklaşık dört beş öğretmen yani yüzde yirmi beşlik bir kesimi bunla ilgili bir şikayetten bahsetmedi. Ancak öte yandan, okulla ilgili yapmış olduğumuz başka bir çalışmada, okulun bir bilgisayar laboratuvarı olduğu, projeksiyon cihazının olduğu, internet bağlantısının olduğu ve her türlü teknolojik imkanlara sahip olduğu ortaya çıktı. Bunu okul müdürüyle ben özel bir görüşmeyle kendisine sordum. Dedim ki : Müdür Bey okulunuzda teknolojik açıdan sıkıntılar olduğu söyleniyor . “Hocam buyurun dedi sıkıntıları beraber

inceleyelim” dedi, beni bilgisayar sınıfına götürdü. İnanın ben Buca Eğitim Fakültesi mezunuyum ama yaklaşık bir on beş yirmi sene geçti mezun olalı, bizim eğitim fakültesinde olmayan imkanlar, çok çok daha iyi imkanlar tabi, o merkezdeki okulda vardı. Ancak öğretmenlerin düşüncesi ve görüşleri şu: “Biz teknolojik olarak sıkıntılar içerisindeyiz çünkü onları kullanamıyoruz, yetersiziz.” Müdür beyle bunu sonrasında paylaştığımda kendisinden şöyle bir şey geldi: “Hocam genellikle mesleki kıdemleri yirmi beş yıl ve üzeri olan arkadaşlar tercih etmiyorlar.” Bu durum benim Antalya’da yapmış olduğum, o 126 öğretmenle yapmış olduğum çalışmayla da paralellik arz ediyor. İşte mesleğe yeni girmiş bir-yedi yıl kıdemi olan öğretmen arkadaşlar, bilgisayar laboratuvarını daha aktif kullandıklarını söylediler. Öte yandan Antalya’da yapmış olduğumuz bu çalışmada elde ettiğimiz sonuçlarla ilgili farklı şeyler var. Bunları sizlerle kısa kısa paylaşayım. Biraz evvel de belirttim özellikle bilgisayar teknolojileri içerisinde biraz önce Bayram hocamın söylediği Prezi’yi ve benzeri programları maalesef öğretmenler bilmiyorlar. Ne olduğundan da habersizler. Power pointi biliyorlar ama power pointi kullanma oranı çok çok düşük. Sınıflarda hiçbir şekilde kullanılmıyor. Staja gönderdiğimiz dördüncü sınıf öğrencilerinden elde ettiğim gözlemlerden de hareketle şunu söyleyebilirim rahatlıkla, sınıflarda akıllı tahta var ve öğretmen kullanmayı bilmiyor. Biraz evvel Barış Hocam öğretmenlerin bunla ilgili eğitim aldıklarını söyledi. Evet hizmet içi eğitimler veriliyor ancak verildiği halde hiçbir şekilde Bayram Hocamın söylemine bir atıfta bulunayım, teknolojiye düşmanlık gösterip kullanmayan öğretmenler de var. Onun haricinde akıllı tahtayı, bu tarz şeyleri, gereksiz olarak düşünüp el atmayanlar var. Biraz önce hocamın paylaştığı hadise de, öğrencinin aslında hocadan, çok daha iyi teknolojiyi kullanması da ayrı bir hezeyan doğruyu söylemek gerekirse. Onun haricinde cinsiyet açısından da incelediğimizde, bu teknolojileri, yani eğitim teknolojilerini, çok bir fark görülüyor.

Ve genel olarak, Antalya il merkezi için konuşayım, Türkçe öğretmenleriyle yapmış olduğumuz çalışmada, öğretmenlerin eğitim teknolojilerini çok da aktif kullanmadıkları ortaya çıkıyor. Bu daha önce Erzurum’da sınıf öğretmenleriyle yapılmış bir tez çalışmasıyla örtüşüyor. Yaklaşık 200 civarı sınıf öğretmeniyle yapılmış bir çalışma. Orda da hemen hemen aynı sonuçlara ulaşılmış. Maalesef biz de hemen hemen aynı sonuçlara ulaştık. Öğretmenlerin, özellikle Türkçe öğretmenlerinin üzerine konuşuyorum, genel olarak teknolojiyi çok da sınıflarda efektif, etkili bir şekilde kullanmadıkları görüldü çalışmanın neticesinde. Tabi bunun altında yatan farklı etkenler var. Bunlardan birkaçını biraz önce hocalarımız da saydı. Bizim Türkçe Eğitimi Bölümünde Bilgisayar I ve II dersimiz var. Dersin içeriği evet çocuklar Word, power point vb şeyler öğreniyor ama geçenlerde şöyle söyleyeyim bir öğretim üyesinden şöyle bir öneri geldi. “Biz bu derslerin içeriğini nasıl değiştirebiliriz?” şeklinde. Zaten çocuklar wordu biliyor, zaten çocuklar power pointi biliyor ya da bu derslerin içeriğini bir şekilde değiştirelim ama nasıl yapabiliriz bunu? Yani bir web tasarımı yapmayı, bir akıllı tahta kullanmayı, bir onun haricinde ses kayıt cihazını kullanabilmeyi nasıl verebiliriz, şeklinde bir öneri geldi. Tabi burada biz bölüm olarak çok da bir şey yapamıyoruz.

Onun haricisinde değineceğim birkaç nokta daha var. Daha önce İzmir’de yapmış olduğumuz nitel çalışmada öğretmenle idareci arasında da bazı sıkıntıların olduğu görülmekte. Öğretmenlerden bazıları teknolojik araç gereçleri kullanmama nedenlerini idarecilere bağlıyor. Çünkü herhangi bir problem olması durumunda idareci diyor ki sorumluluk o saatte hangi öğretmen ordaysa ona aittir. Yani projeksiyon cihazı hafazanallah bozuldu. Sorumlu doğrudan o öğretmendir. O derste kim kullandıysa. O anda elektrik kesildi ve bir şey oldu sorumlu doğrudan öğretmendir. Öğretmen diyor ki “Ben neden bu riske gireceğim zaten aldığım para ortada. Ben bu projeksiyon cihazına neden para ödeyeceğim?” diyor. Böyle de bir şey söz konusu.

Hizmet içi eğitimler, evet sabahtan beri dinliyoruz hizmet içi eğitimler maalesef Milli Eğitim’de çok etkin ve efektif yapılamamakta. Çünkü şu anda tam seminer dönemindeyiz. Gerçi bazı iller bu seminer dönemine hizmet içi eğitimi koymaya başladılar ama ben de yaklaşık on sene milli eğitimde öğretmenlik yaptım o süreçte hiçbir şekilde seminer dönemlerinde, bu yaz tatili okullar bittikten sonra işte haziranın sonuna kadar olan kısımda, biz amiyane tabirle boş boş oturuyorduk. Bu bir gerçek. Hani bilmiyorum sözümün yanlış anlaşılmasını da istemiyorum. Hizmet içi eğitimler genellikle biz sabah saat 09.00- 15.00 arası çalışırdık. 15.00’ten sonra 15.30’dan sonra konulurdu. Şimdi sekiz saat derse girmiş bir Türkçe öğretmeni akabinde saat altıya yediye kadar mecburi olmadıkça tırnak içinde, ne kadar istekli katılır? Bu da apayrı bir sorun.

Tabii ders içerikleri dedik hizmet içi eğitim dedik son olarak sözümü şöyle noktalamak istiyorum. Barış Hocama şu noktada sonuna kadar katılıyorum. Özellikle teknolojiyi derse entegre etmemiz lazım. Tabi bu noktada öğrencinin öğretmenden teknolojiyi daha hakim ve daha iyi bir şekilde bilmesinden ziyade öğretmenin daha hakim olması gereklidir. Öğretmen her zaman bir adım önde olabilmelidir diye düşünüyorum. Sadece öğretmen değil öğretmeni denetleyen mekanizmanın da mutlaka teknolojinin aslında eğitim alanında ne kadar önemli olduğunun farkına varması gerektiğini düşünüyorum. Sabrınız ve dinlediğiniz için de teşekkür ediyorum. Saygılar sunuyorum.

Firdevs Karahan

Teknoloji konusunda iki hocamıza sorusu olan veya katkıda bulunmak isteyen var mı? Buyurun:

Emine Kolaç

Ben teknoloji kullanımıyla ilgili birkaç hocamızın kullandığı ifadeyi paylaşmak istiyorum. Teknoloji düşmanlığından bahsedildi. İfadeyi biraz daha yumuşatmak isterim. Teknoloji düşmanlığı değil de

teknolojiye karşı bir direnç söz konusu yani düşmanlık değil de belki bilememekten kaynaklı bir direnç, belki çok da anlamlı olmadığını düşündüğünü algıladığı için bir direnç...

Bayram Baş

Emine hocam “düşmanlık” sözünü kasten kullandım. Amaçlı olarak kullandım. Kesinlikle direnç var. Mukavemet başka bir şey. Yapamıyorum, öğrenemiyorum diyenler var elbet. Benim kastettiğim direnç gösterenler değil. Amaçlı şekilde teknolojiye düşman olan öğretmenler gördüm ben. Yani diyor ki, kara tahtanın yerini -o kadar da kibirli şekilde- hiçbir şey tutamaz. Yani kara tahta güzel bir şey tabi. Birinci sınıfta ilk okuma yazma öğretirken kara tahtasız olmaz. Bu da önemli. Düşmanlık kavramını kasten kullandım yani bu demek değil herkes teknolojiye düşman. Zaten teknolojinin içinde yaşıyoruz. Wall-e diye bir çizgi film vardı. Çok önemlidir. Öğretmen olan arkadaşlara tavsiye ederim, öğrencilere izletsinler. Teknolojinin gelecekte insana getireceği tehlikeyi işliyordu bu film. Ben de teknolojiye bazen direniyorum. Çünkü iletişimimizi bozabiliyor. Hocam örnek veriyorum, yıllardır sadece sosyal ortamda yazışabiliyoruz Emine hocayla. Birbirimizi aradığımız yok, konuştuğumuz yok. Düşmanlık kavramını özel olarak kullandım. Belki bunların sayısı az ama direnenler dışında bir de özel olarak bu konuya salt bir şekilde düşmanca bakanlar mevcut. Bu ve benzeri düşmanlıklar sürdüğü müddetçe bizden gelişmemiz de gelişime açık almamız da güç görünüyor. Maalesef teknolojiye yönelik olarak bunların hepsini atmak lazım, yıkmak lazım diyenler var.

Emine Kolaç

Ben de katkıda bulunmak istiyorum. Şöyle ki biz hep öğretmenlerin teknoloji kullanımıyla ilgili sıkıntılar yaşadık. Ya da teknolojiyi kullanmadıklarıyla ilgili. Bir de olayın diğer tarafına baktığımızda öğretim elemanları olarak teknolojiyi ne kadar kullanıyoruz? Herkes teknolojiyi gerçekten derste kullanıyordu. Ben isim vermek istemiyorum Farabi Programı'na katıldığı bir üniversitede bir dönem kaldım.

Teknolojiyi kullandığımda öğrencilerden şöyle bir tepki aldım. Herkes çok şaşkın bir şekilde beni izliyor Ne oldu dedim ? Hocam biz ilk defa böyle bir şeyle karşılaştık. Niye? dedim. Biz düz anlatım yöntemi kullanan hocalarla, öğretim elemanlarıyla karşı karşıya kalan öğrenci kitlesiydik. Bu da bir gerçek. Bütün öğretim elemanları gerçekten teknolojiyi kullanıyor mu? Bu kullanıma vakıf mı? Bunun anlamını önemini anlamış mı?

Firdevs Karahan

Biz de öbür tarafını yaşıyoruz üniversitede olarak. Teknoloji fazlasıyla kullanıldığı için öğrencilerin üzerinde yeterli etkide olamadığı gibi bir sorun yaşıyoruz bu günlerde. O yüzden böyle bir sorunumuz var. Bir taraftan da silikon vadisi çalışanlarının tamamen teknolojisiz ortamda evlatlarını okuttuğunu okuyoruz gazetelerde vs. ne kadar doğru bilemiyoruz ama. Bir de öbür tarafta böyle bir gerçek yaşıyor. Dolasıyla belki işin dengeli tutulması herhalde en güzel çözüm olacaktır diye düşünüyorum.

Katılımcı

Son zamanlarda şu var hocam her şey çok çabuk tüketiliyor. Teknoloji de öyle. yani power point kullanılıyor; iki ders sonra o da alışkanlık haline gelmiş oluyor. Yani başka yeni bir materyal getiriyorsunuz, iki ders üst üste kullandığınızda...

Katılımcı

İnsan doymuyor işte

Katılımcı

Doymuyor. Şu zamanın getirisi

Emine Kolaç

Bir başka katkıda daha bulunmak istiyorum şöyle ki biz tamam özel öğretim yöntemleri dersine eğitim bilimleri bölümünden destek

olarak alıyoruz ya da kendi alan hocalarımız bu dersi veriyorlar. Bilgisayar teknolojileri dersi için de böyle bir durum söz konusu olabilir dendi. Oysa ki her alanın hocası kendi dersinde teknolojileri çok dikkatli bir şekilde kullandığında böyle bir şeyi ileri sürmeyeceğiz. Yeni Türk Edebiyatı dersinde, dil bilgisi, dil öğretimi dersinde biz zaten teknolojiyi yeterince kullanırsak, öğrencilere örnek oluşturmuş olacağız. Öğrencilerin ayrıca bir alan hocasını, bilgi teknolojileri dersini tercih etme durumuyla karşı karşıya öğrenciyi getirmeyecek. Böyle bir sorun yaşamayacağız. Biz kendi dersimizde yapılması gerekeni yaptığımızda zaten sorun kalmayacak.

Firdevs Karahan

Evet teşekkür ediyorum. Şimdi materyal konusuna gelelim müsaade ederseniz. Bu konuda Mustafa Kemal Üniversitesi'nden Doç. Dr. Eyyüp Coşkun hocamızın "Adayların Öğretim Materyali Geliştirmede Model Sorunu" başlıklı konuşmalarını dinliyoruz.

Eyyup Coşkun

Sayın Başkan, Değerli Katılımcılar,

Bugün sizinle paylaşacağım "Öğretmen Adaylarının Öğretim Materyali Geliştirmede Model Sorunu" konusu uzun süredir kafa yorduğum, bu çalıştay vesilesiyle de meslektaşlarımla paylaşmak istediğim bir konu. Aslında Türkçe Eğitimi Bölümü öğretim üyeleri olarak belki de birçok arkadaşımızın karşılaştığı bir sorun bu. Her sene öğrencilerimizin "Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme" dersi kapsamında ürettikleri materyallerden oluşan sergiler düzenlenir. Bu sergiyi gezerken yüzümde acı bir tebessüm oluşur. Öğrencilerimiz yaptıkları ürünleri heyecanla sunarken bizden takdir beklerler. Ben onların bu beklentilerini karşılamak üzere olumlu cümleler söylemeye çalışırım. Ancak hazırlanan materyallerin eğitsel bir değeri olmadığını, öğretim materyalinden ziyade neşeli vakitler geçirmek için yapılmış basit oyuncaklar olduğunu düşünürüm.

Burada sorunu sadece öğrenciye ve o derse giren eğitim bilimci hocaya bağlamak doğru değil, bir öz eleştiri de yapmak gerekir. Bahsettiğim öz eleştiri, aslında sadece materyal üretmeye yönelik değil; Türkçe öğretimi alanında çalışanlar olarak rotamızdaki genel bir probleme yönelik.

Bildiğiniz üzere Türkçe öğretiminin akademik bir disiplin olarak ortaya çıkışı 1990'lı yıllarda gerçekleşiyor. O günden bugüne hızlı bir gelişme var. Bu alanda doktora yapan akademisyenler 1990'larda onlu rakamlarla ifade edilirken şimdilerde tahmin ediyorum 500'e yakındır. Türkçe öğretimi alanında ilk çalışmalar başladığında, lisansüstü eğitim veren hocalarımızın tamamına yakını Türkologdu. Bunun yanı sıra olarak bir bakıma Türkoloji diliyle konuşuluyordu, belki bazılarınca hamaset olarak görülebilecek "Türkçemizi kurtarmak için Türkçeyi öğretmeliyiz" sadeliğinde bir yaklaşım vardı. Biz bu işi başlatım, gençler zamanla bu işin teknik alt yapısını oluşturur ümidi vardı.

Nitekim beklendiği gibi de oldu. Aradan geçen zaman içinde bu alanda yüksek lisans ve doktora yapan sayısı arttı. Hatta lisansı, yüksek lisansı, doktorası ve doçentliği Türkçe öğretimi alanında olan çok sayıda arkadaşımız var. Doğal olarak bu alandaki akademik birikim de arttı. Bu olumlu gelişmeye rağmen öte tarafta acı bir gerçek var. Türkçe öğretiminde yeterince başarılı değiliz. On yıl önceki, yirmi yıl önceki kitap okuma oranı şimdi var mı? İlkokul, ortaokul, lise öğrencileri arasında arka arkaya 3-5 düzgün cümle kuramayanlar maalesef çoğunlukta. Bu durumun tek sorumlusu biziz demiyorum tabi ki. Ama bizim de bir payımız var ve temel meselelerde daha yapacak çok işimiz var.

Yine bir öz eleştiri olarak şunu söyleyebilirim: Çoğu zaman kendi kavramlarımızın ve önceliklerimizin peşinde olmak yerine başkalarının malını pazarlamakla uğraşıyoruz. Bu ne demek? Bunu bir rekabet havası içinde söylemiyorum ama korktuğum şey şu: Eğitim bilimcilerin kavramlarının esiri hâline geliyoruz.

Bakın bu toplantıda da olduğu gibi Türkçe öğretimiyle ilgili her sempozyumda, kongrede, makalelerde birtakım eğitim ekolleri ile dil öğretimi arasında ilişki kurmaya çalışıyoruz. Davranışçılıktan, yapılandırmacılığa, Vygotsky'den radikal yapılandırmacılığa bir sürü şey okuyor, yazıyor ve konuşuyoruz. Bunun yansıması ne oluyor? Türkçe Öğretmenliği Bölümünden mezun olan öğrenciler Vygotsky'nin yedi ceddini tanıyor ama bir paragraf sorusu hazırlamayı bilmiyor. Yapılandırmacılığın ne devasa bir şey olduğunu (!), davranışçılığın geri kalmış toplumlara özgü olduğunu (!) onlarca gerekçeyle açıklıyor ama iki tane eleştirel düşünme sorusu yazamıyor; derste kullanacağı metni nasıl çözümleyeceğini, bir dramada diksiyon çalışmasını nasıl yaptıracağını bilmiyor. Okuma, yazma, dinleme ve konuşmanın beynin hangi kıvrımlarında gerçekleştiğini Latince isimleriyle söyleyip Bruner ve Skinner'ın kuramlarıyla ilişki kurarak açıklıyor ama yazma eğitiminde öğrenciye konu ve komut vermekten öteye geçemiyor.

Batı'da dil eğitimiyle ilgili yüz makale okuyalım; üçünde davranışçılık, bilişselcilik, yapılandırmacılık geçiyor mu acaba? Ama son on yılda Türkçe öğretimiyle ilgili yazılı yüz makalenin doksanının besmelesi bunlar oldu. Batı'dan aldığımız kavramları Batı'dan daha çok önemsiyoruz. Kraldan fazla kralcı mı olduk?

1995 - 2005 arasında eğitimde her derdin devası "Çoklu Zekâ Kuramı" olduğu gibi 2005'ten bu yana da can simidimiz "Yapılandırmacı Yaklaşım". Bir sakız gibi çiğnenip atılan kavramlar arasına yapılandırmacılık da dâhil olunca başka bir kurtarıcı bulunacak. Yapılandırmacılık eskidi, artık üstbilişsel (metacognitive) yaklaşım var diyeceğiz belki.

Peki, buraya kadar söylediklerimizin konumuzla, yani öğretmen adaylarının materyal üretme becerileriyle ilgisi ne? İlgisi şu Türkçe eğitimcileri olarak çoğunlukla cevizin kabuğuyla uğraşıyoruz ama cevizin içine girmiyoruz. Eğitim felsefecilerinin yüzlerce yıldır tartıştıkları kavramlarla örülü kuramlar içinde kaybolup öğrencilerimizi uygulamanın içine sokamıyoruz. Balık tutma teknikleri üzerine paneller,

sempozyumlar, sergiler düzenliyoruz, enstitüler kuruyoruz, araştırma merkezleri açıyoruz ama sahilde balık tutan yok!

Evet, zaman zaman eleştiri yaptığımız da oluyor ama bunu da üst bir dille yapıyoruz. Örneğin bir tarihçi, fizikçi ya da edebiyatçı olsaydık bu üst dil bizi kurtarabilirdi. Şöyle ki mesela ben katıhal fiziği alanında çalışan bir akademisyen olup bir maddenin belli bir ısı ve basınç altında erime noktasıyla ilgili çok spesifik bir deney sonucu bulsaydım bunu bilimsel bir makale olarak yayınlardım ve sonra yeni bir deneye geçerdim. Benim ürettiğim kuramsal bilginin günlük hayata nasıl yansıtılacağını, örneğin cep telefonu içinde nasıl kullanılacağını mühendisler, teknisyenler düşünürdü. Ama Türkçe eğitimcisi olarak benim görevim, bir taraftan kuramsal bilgiyi üretmek ve paylaşmak, bir taraftan da söylediklerimin uygulamadaki karşılığını düşünmek. Bu işin felsefesini küçük gördüğüm düşünülmesin. Tabi ki öncelikle işin felsefesini tarihsel birikimi içinde bilmem önemli. Felsefesini mutlaka anlamalıyım ama benim muhatap olduğum kitle için, öğretmen için, öğrenci için, veli için felsefenin yanında mutlaka uygulama lazım ve bunu yapacak başka bir ara eleman da yok. Başka bir mühendis ya da teknisyen yok. Yani akademisyen olarak yaptığım işin felsefesine kafa yormam gerekir ama bir taraftan da bu felsefenin somut yansımaları olarak somut ürünler geliştirmeliyim. Yüksek lisans, doktora öğrencilerime söylediğim bir şey var: İyi bir eğitimci bir akademisyen olmak istiyorsanız çalıştığınız konuda mutlaka materyal üretin. Materyal üretme beceriniz yoksa söyledikleriniz, düşüncükleriniz havada kalabilir.

Değerli arkadaşlar, şimdi buraya kadar genel hatlarıyla özetlediğim düşüncelerimi biraz daha somutlaştırmak için hazırladığım sunu ile bazı örnekler göstereceğim.

Eğitimde başarı için öğretmen, eğitim politikaları, öğretim programları, öğrenci, veli, sosyal çevre ve ders kitapları gibi birçok faktör var. Öğretmen, bunlardan en başta geleni. Örneğin eğitim politikaları,

öğretim programları değişebilir ama öğretmeni değiştirmedikten sonra bütün değişiklikler havada kalır.

Öğretmenlerin bilgi ve beceri olarak bazı yeterlilikleri sahip olması gerekir. Türkçe Eğitimi bölümlerindeki dersler dikkate alındığında bilgi yeterliliğini şu başlıklarla ifade edebiliriz: Alan bilgisi, alan eğitimi, eğitim bilimleri ve genel kültür. Beceri yeterlilikleri ise başta dil kullanımı olmak üzere teknoloji okuryazarlığı, materyal kullanımı ve materyal geliştirme. Eğitimde kuram, uygulama ve materyal geliştirme birbirini tamamlayan bir süreç olarak yürütülmelidir.

Peki iyi bir öğretim materyalinden neler bekleyeceğiz? Kullanışlı olmalı iyi bir materyal. Belli bir amaca dönük olmalı, ekonomik olmalı. Yani ayırdığımız zamana, paraya değmeli. Esnek olmalı, yenilenebilir olmalı. Vakti daha verimli kullanmak için bunların detayına inmiyorum.

Türkçe Eğitimi bölümlerinde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersi dördüncü yarıyıl da yani ikinci sınıfın sonunda veriliyor. İki saat teori, iki saat uygulama olmak üzere toplam dört saat. Meslek bilgisi dersi grubunda sayılıyor, dolayısıyla çoğu yerde eğitim bilimleri hocaları tarafından veriliyor. Çünkü YÖK'ün sınıflandırmasında o grupta. Ama istisnai durumlar da var.

Dersin kur tanımında öne çıkan kavramlar daha çok teknoloji ağırlıklı:

- öğretim teknolojisi ile ilgili kavramlar
- çeşitli öğretim teknolojilerinin özellikleri
- öğretim teknolojilerinin öğretim sürecindeki yeri ve kullanımı
- okulun ya da sınıfın teknoloji ihtiyaçlarının belirlenmesi
- uygun teknoloji planlamasının yapılması ve yürütülmesi
- eğitim yazılımlarının incelenmesi
- öğretim teknolojileri yoluyla iki ve üç boyutlu materyaller geliştirilmesi öğretim gereçlerinin geliştirilmesi (çalışma yapıları,

etkinlik tasarlama, tepegöz saydamları, slaytlar, görsel medya (VCD, DVD) gereçleri, bilgisayar temelli gereçler),

- çeşitli nitelikteki öğretim gereçlerinin değerlendirilmesi,
- İnternet ve uzaktan eğitim, görsel tasarım ilkeleri,
- öğretim materyallerinin etkinlik durumuna ilişkin araştırmalar,
- Türkiye’de ve dünyada öğretim teknolojilerinin kullanım durumu.

Bu kur tanımından hareketle şunu söyleyebiliriz: Teknoloji kullanımı kur tanımında materyal geliştirmenin önüne çıkmış. Ama uygulamada teknoloji geride, materyal geliştirme çok daha baskın. Materyalin niteliği ayrı bir konu ama öğrencilere teknoloji kullandırmaktan ziyade “materyal” diye bir şey üretmeleri söyleniyor. Teknoloji kullanılarak materyal hazırlanmaz mı? Hazırlanır ama akla o gelmiyor. Mukavvalarla, kartonlarla yani yüz-iki yüz yıl önceki teknolojiyle yaptığımız materyaller çıkıyor ortaya.

Şekil 1: Hazırlanan Materyallerde Öne Çıkan Özellikler

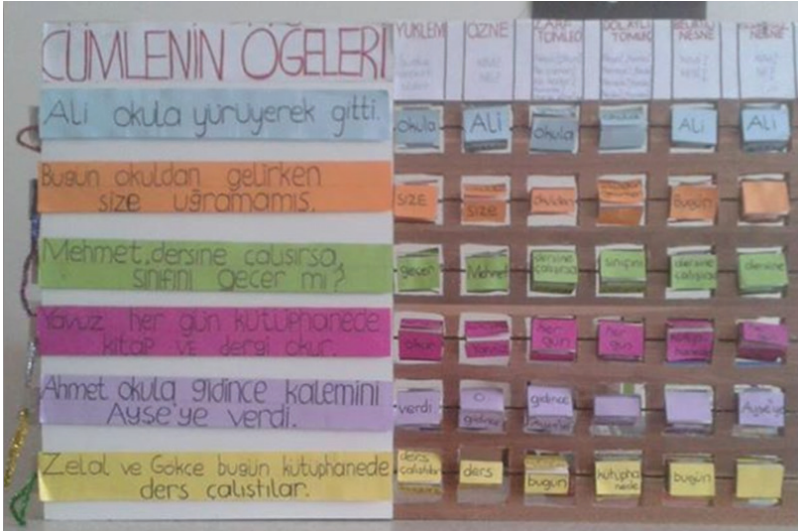
Öne çıkan materyal özellikleri şunlar: Renkli kâğıtlar, mukavvalar, kutular, ışıklandırma ve çarklar. Bu özellikler her yerde aynı. Sadece kendi bölümümde olsaydı belki bu kadar incelemeyecektim bu

konuyu. İnternette taramalar yaptım. Sergilere ilişkin fotoğrafları gördükçe her yerde benzer işler yapıldığı kanaatine vardım.

Sadece biçim değil içerik de hep aynı. Hazırlanan öğretim materyallerinde ele alınan konular: Eş anlamlı kelimeler, zıt anlamlı kelimeler, atasözleri ve deyimler, hecelerden kelime oluşturma, kelimelerden cümle oluşturma, dil bilgisi konuları, yapım ekleri, cümle türleri, yazım kuralları ve noktalama işaretleri. Bu konular iki noktaya odaklanıyor: Dil bilgisi ve kelime anlamı. Yani beceri geliştirmeden ziyade bilgi ve kural aktarmaya imkân veren konular.

Örneklere geçelim. Göstereceğim ilk örnekler, internette öğrenenlerin gururla paylaştıkları materyallerden.

Örnek 1:

Bu örnekte öğrenciden beklenen şey, tam yazılan cümleyi yan tarafta öğelerine ayırmak. Ancak bazı cümlelerde ögenin birden fazla öğeden oluştuğu göz ardı edilmiştir.

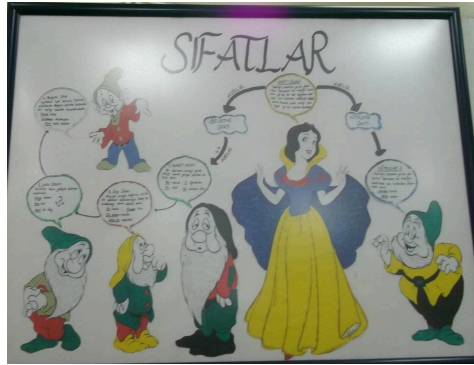
Bu örnekte öğrenciden 4 kelimelik cümleler oluşturması bekleniyor. Işıklarla, saat figürüyle anlaşılan o ki özenle hazırlanmış. Bütün

Örnek 2:

bu emeğin sonucunda yapılacak iş, zeminden alınan 4 kelimeyi bir cümle oluşturacak şekilde saatin gövdesine yerleştirmek. Yapabileceğiniz en fazla 4 kelimelik cümleler oluşturmak. Bir de fişi prize takarak cümlelerinizi ışıklandırabilirsiniz. Ortaya çıkan teknoloji yüz yıl önce-nin teknolojisi. Teknoloji içerikli bir derste öğrenciler yüzyıl öncenin teknolojisiyle materyal olmanın sevincini yaşıyor.

Örnek 3:

Bu örnekte masal kahramanlarını görünce farklı bir yaklaşım var mı diye düşünüyoruz ama yakından bakınca görüyoruz ki o her

konuşma balonunda sıfat türlerinin tanımı var sadece. Yani paragraflar hâlinde yazılan bilgiler konuşma balonlarına yazılmış, o kadar.

Örnek 4:

Bu örnek de cümle öğelerine yönelik. Tırtılın her halkasında bir cümle yazılı ve her cümlemin altındaki kekebeğin kanatlarında cümlemin öğeleri ayrılmış durumda. Ancak bu uygulama sadece beş cümle için geçerli ve öğrenciden beklenen sadece yazılan beş cümleyi okuması. Hazırlanan materyalin yenilebilir, esnek ve öğrenci merkezli olmadığı görülüyor.

Buraya kadar gösterdiğimiz örnekler öğrencilerin internette paylaşmış örnekler. Bir de bu örneklerin kitaplaştırılmış hâlleri var. Türkçe Öğretmenliği Bölümlerindeki Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme derslerine yönelik olarak hazırlanan iki kitaba rastladım. Bu kitaplarda öğretmen adaylarının hazırladığı başarılı (!) örnekler kısa açıklamalarla sunulmuş. Hazırlayanlar değişse de yaklaşım ve mantık benzer. Şimdi bu kitaplardan alınan bazı örneklerle bakalım.

“Eşimi Tart” isimli bu materyalde eş anlamlı sözcükler terazide yan yana konulup tartılıyor. Eş anlamlı kelimeler terazide eşit ağırlıkta çıkacak şekilde ayarlanmış. Kurdeleler, kartonlar, kekebeklerle süslemeler yapılmış. Belli ki çok emek verilmiş. Ancak sonuçta on kelimelik bir çalışma için harcanan emek ekonomik mi? Değil. Esnek mi? Değil. Kullanışlı mı? Değil.

Örnek 5:

Katılımcı

Dayanıklı mı?

Eyyup Coşkun

Değil. Tekrar edilebilir mi? Çoğaltılabilir mi? Yenilenebilir mi? Değil.

Katılımcı

Amaca da hizmet etmiyor. Tam olarak eş anlamlı sözcük var mı?

Eyyup Coşkun

Evet, içerikteki sorunların, kavram problemlerinin ayrıca değerlendirilmesi gerekir.

“Görevimiz Atasözü” isimli bu materyalde küplerden oluşan dört satır var. Her satırda dört tarafında birer kelime yazan kutucuklar var. O küplerin yönünü değiştirerek kelimelerden 4 tane atasözü üretiliyor. Öğrenci yandaki çiçekler, böceklerle bu materyali yapmak için birkaç gününü harcamış olmalı. Ama bunun kullanımı dört dakika. Dört dakikalık malzeme için dört gün uğraşmış öğrenci.

Örnek 6:

İsmail Güleç

Bunlar kitapta mı hocam?

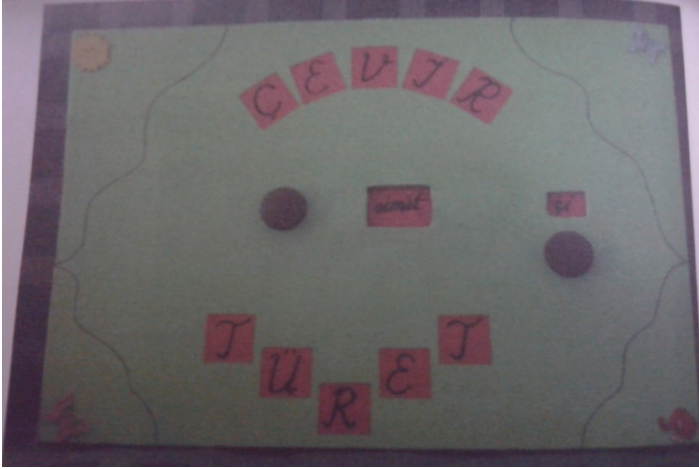
Eyyup Coşkun

Evet, kitapta hocam. İyi örnek olarak sunulanlardan. İşin ilginç şudur. Az sonra öğrencilerin Facebook paylaşımlarını göstereceğim. Bu dersi alan öğrenciler bir ödev verildiğinde “Eyyah ne yapacağım? Nasıl yapacağım ben bunu?” kaygısı taşıyor. Facebook’ta herkes birbirine telaşla ne yapabilirim, nasıl yapabilirim, diye soruyor. Bunun gibi kitaplar kurtarıcı oluyor. Bakıyor, a burada yapılmış var zaten deyip benzerini yapıyor ve dersini geçiyor öğrenci.

“Çevir-Türet” adlı bu materyalde öğrenci birinci çarkta kelimeyi, ikinci çarkta yapım eklerini seçip kelime türetiyor. Bizim bölümde de yapılmıştı böyle bir tane. Bir tarafta kalem kelimesi duruyor, bir tarafta da çarklar üstünde ‘lık’, ‘lik’, ‘luk’, ‘lük’ ekleri. Ne yapacağız,

dedim öğrenciye. Diyor ki: Hocam kaleme bakacağız, ünlü uyumuna göre hangi ekin geleceğini bulacağız. Tabi ki 'lık' olmayacak, 'lük' olmayacak, 'lik' olacak. Onu getirecek öğrenci, o zaman bravo diyeceğiz. Peki, anaokuluna giden bir çocuğa sorsan kalemlük mü kalemlik mi der? Kalemlik der. O zaman bu materyal ne işe yaradı? Sen ortaokula dönük bir materyal hazırladığını düşünüyorsun, ama anaokulu öğrencisi için bile bir karşılığı yok.

Örnek 7:

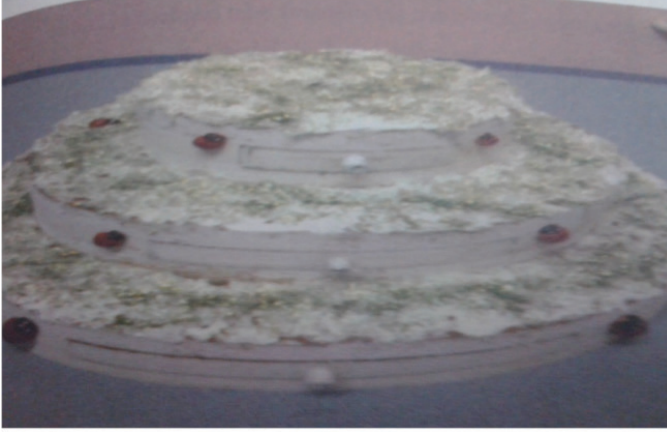

Örnek 8:

Yapım ve Çekim Ekleri Çarkı adlı bu materyalde yine kelimeler ve çarklarla değiştirilen ekler var.

Örnek 9:

“Sürpriz Pasta” isimli bu materyalde, pastanın her katında belli belirsiz üç tane düğme var Onları çekiyorsunuz içinden soru çıkıyor. O soruyu öğrenciye soruyorsunuz, etkinlik böyle. Peki, öğrenciye üç tane soru sormak için bu kadar işe, pasta yapmaya gerek var mı?

Örnek 10:

Bu materyalde eş anlamlı kelimeleri, kelebeğin kanatlarıyla karşı karşıya getiriyoruz. Tabi bütün bu zahmet sınırlı sayıda kelime için.

Çarklar devam ediyor. Bu etkinlikte geniş çarktan bir fiil, dar çarktan da bir ek seçiliyor.

Bu resimde benzer ürünleri gururla sergileyen öğrenciler görülüyor.

Örnek 11:

Buraya kadar gösterdiğimiz örnekler derste “başarılı” (!) örnekler sunan öğrencilere aitti. Şimdi biraz daha geriye gidelim. Öğrencilerin materyal hazırlama ödeviyle ilk karşılaştıkları zaman. Gençler bütün dertleriyle birlikte ödevleriyle ilgili ihtiyaçlarını da Facebook’tan paylaşıyorlar. İşte bu paylaşımlardan bazıları:

- *Merhaba arkadaşlar. Zamirlerle ilgili 'değerlendirme'ye yönelik bir materyale ihtiyacım var. Yardımcı olur musunuz?*
- *sıfatlarda ismin önüne gelmesiyle ilgili nasıl bi materyal hazırlanabilir ? yardımcı olur musunuz*
- *Zarflarla ilgili bir materyal tasarlamam gerekiyor ama aklıma hiçbir şey gelmiyor. Bana yardım edebilecek olan birileri var mı?*
- *söz varlığını zenginleştirme ile ilgili materyal yapmam gerekiyor. yardımcı olabilir misiniz acaba ?*
- *merhaba dil bilgisi konulu bir materyal bulmam lazım (çok acil) yardımcı olabilir misiniz?*
- *arkadaşlar isimlerle ilgili materyal var mı yha*
- *arkadaşlar sıfatlar konusunda ne gibi materyaller hazırlayabilirim yardımcı olabiliyor musunuz ?*

İşte bu arayışta olan öğrenciye böyle bir kitap da kurtarıcı oluyor. Kitabı eleştirmek için söylemiyorum. Derli toplu, materyaller bir arada olduğu için o kitaptan örnekler aldım. Aslında, benim de yazarları arasında olduğum birçok kitapta, bundan çok da iyi olmayan bir sürü materyal örneği var. Yani kendim de yazarları arasında olduğum için rahatlıkla söylüyorum. Ben yazmadım belki o bölümü ama aynı düzeyde bir başka arkadaşım yazmış. Dolayısıyla Türkçe öğretiminde materyal kavramına yönelik, akademisyenlerden başlayan bir sorun var.

Türkçe öğretimine yönelik materyallerde ele alınan konular şunlar:

- Eş anlamlı kelimeler
- Zıt anlamlı kelimeler
- Atasözleri ve deyimler
- Hecelerden kelime oluşturma
- Kelimelerden cümle oluşturma
- Dil bilgisi konuları
 - Yapım-çekim ekleri
 - Cümle öğeleri
 - Kelime türleri

- Yazım kuralları ve noktalama işaretleri

Türkçe öğretimine yönelik materyallerde ele alınmayan konular ise şunlar:

- Okuduğunu anlama
- Okuma stratejileri
- Metinler arası okuma
- Özetleme
- Eleştirel okuma
- Konuşma eğitimi
- Hazırlıklı konuşma
- Diksiyon
- Planlı yazma
- Paragraf oluşturma
- Metin yapıları
- Hikâye yazma
- Deneme yazma
- Şiir yazma
- Dinlemede dikkat çalışmaları
- Dinlediğini anlama
- Eleştirel dinleme
- Medya okuryazarlığı
- Web uygulamaları
- Çevrim içi kaynaklar

O kadar tarama yaptım, örnek inceledim, inanın okuduğunu anlamayla ilgili bir materyal bulamadım. Okuma stratejilerini kazandırmaya yönelik materyal yok, metinler arası okumaya yönelik bir materyal yok, özetlemeye dönük bir materyal yok. Eleştirel okuma, konuşma eğitimi, hazırlıklı konuşma, diksiyon, planlı yazma, paragraf oluşturma, metin yapıları, hikâye yazma, deneme yazma, şiir yazma,

dinlemede dikkat çalışmaları gibi konularda bir materyal yok. Yani beceri odaklı bir materyal üreten görmedim arkadaşlar.

Kitaplarda ancak şöyle var: Örneğin, yazma eğitimi bölümlerinin altında yazma ile ilgili birkaç çalışma var. Ama öğrenciler materyal diye onu anlamıyor. Materyal geliştirme dersi kapsamında onlar hiç gündeme gelmiyor.

Biraz geriye gidersek, anaokulu çağındaki çocukların yaptıkları ile çok da farklılaşmayan şeyler yaptıklarını görüyoruz öğretmen adaylarımızın. Anaokulu öğrencileri de kelimeleri yan yana getirip cümleler kuruyorlar;

Peki, gerçekler ne ya da ihtiyaçlarımız ne? Dünya bizden nasıl bir öğretim bekliyor? Çocuklarımızın dünyadaki yaşlıları ne-lerle karşılaşılıyor. PISA'daki sorular üzerinden bir örnek verelim:

CEP TELEFONU GÜVENLİĞİ

Cep telefonları tehlikeli midir?

	Evet	Hayır		
	1. Cep telefonlarından yayılan radyo dalgaları, vücut dokularında ısı artışına neden olabilir, bu nedenle, zararlı etkileri olabilir.	Radyo dalgaları vücudaki kaynaklı zarar verecek kadar güçlü değildir.		
Önemli Nokta Cep telefonlarının yol açtığı sağlık problemleriyle ilgili birbirine çelişen raporlar fosforun sonuna ortaya çıkmıştır.	2. Cep telefonları tarafından yaratan manyetik alanlar, vücut hücrelerinin çalışma biçimini etkileyebilir.	Manyetik alanlar son derece köpektir ve bu nedenle vücudumuzdaki hücreleri etkileme ihtimali yoktur.	Önemli Nokta Cep telefonu kullanıcılarının sayısının ne kadar çok olduğu düşünülürse, telefonların yaratacağı küçük bir yan etki bile büyük bir halk sağlığı sorunu yaratabilir.	
	3. Cep telefonuyla uzun konuşmalar yapan insanlar bazen yorgunluk, baş ağrısı ve konsantrasyon kaybolma şikayeti olurlar.	Bu etkiler laboratuvar koşulları altında hiç gözlemlenmedi ve mode yaşam tarzlarındaki diğer nedenlerden kaynaklanıyor olabilir.		
Önemli Nokta Cep telefonlarının etkilerini araştırmak için yapılan bilimsel araştırmalara şimdiye kadar milyonlarca YTL yatırım yapılmıştır.	4. Cep telefonu kullanıcılarının beyinlerinin cep telefonuna maruz kalan bölümünde kanser gelişmesi riski 2,5 kat daha fazladır.	Araştırmacılar bu artışın nedeninin cep telefonu kullanımıyla ilişkisinin kesin olmadığını kabul etmektedirler.	Önemli Nokta 2000 yılında yayınlanan Stewart Raporu (İngiltere kaynaklı bir rapor) cep telefonları kaynaklı bilinen bir sağlık problemi olmadığını buldu fakat daha fazla araştırma yapılana kadar özellikle gençlerin önlem almalarını önerdi. 2004 yılında yayınlanan bir sonraki rapor, önceki rapor sonuçlarını desteklemiştir.	
	5. Uluslararası Kanser Araştırmaları Derneği, çocukluk yıllarında gelişen kanser ile yüksek gerilim hattı arasında bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmıştır. Yüksek gerilim hattı da cep telefonları gibi radyasyon yaymaktadır.	Yüksek gerilim hattı tarafından üretilen radyasyon, cep telefonlarından gelen enerjiden çok daha fazla enerjili ve sahip, farklı bir radyasyondur.		
	6. Cep telefonlarındakine benzeyen radyo frekans alanları, ileri beyin taramalarıyla ilgili çalışmalar	İlk kurtulan insan değildi. Bu nedenle, bizim beyni etkileyecek bir şey yok.		
			Eğer bir cep telefonu kullanıyorsanız ...	
			Şunları Yapınız	
			Şunları Yapmayınız	
			Aramaları kısa tutunuz.	Telefon baz istasyonu ile iletişim için daha fazla ihtiyaç duyacağı ve bu nedenle daha fazla radyo dalgası yatacağı için çözümler bulunuz.
			Cep telefonunuzu bekleme konumundayken vücudunuzdan uzakta tutunuz.	"SAR" değeri yüksek cep telefonu satın almayınız. SAR değeri yüksek olması, telefonu daha fazla radyasyon yaydığı anlamına gelir.
			Konuşma süresi uzun olan cep telefonları satın alın. Bu daha verimli olur.	Badımsız bir kuruluş tarafından test edilmeyen sözde konuyu cihaza satın almayın.

Bunlar PISA 2009'da sorulan bir grup soru için verilen metinler. Aslında arka arkaya, birbirleriyle ilişkili, onlarca metin iç içe burada. Ne anlatıyor? Cep telefonları tehlikeli midir, diyor. Evet diyenlerin görüşleri var, altı gerekçesi var. Hayır diyenlerin görüşleri var, onların da altı gerekçesi var. Bu gerekçeler, birbirleriyle aynı düzlemde. Biri 'a' derken, öbürü 'z' diyor, tam tersini söylüyor. Öğrenciden bu altı gerekçeyi karşılaştırarak okumasını, yan taraftaki dört tane de önemli nokta diye vurgulanan hususları okuyup hepsini bir arada değerlendirmesini ve arkasından diğer tablodakileri okuyup anlamasını istiyor. Sonra şunun gibi soruları soruyorlar:

Soru 2: CEP TELEFONU GÜVENLİĞİ

R

Metinde yer alan önemli noktaların amacı nedir?

- A. Cep telefonu kullanmanın tehlikelerini tanımlamak.
- B. Cep telefonu güvenliğiyle ilgili tartışmaların halen devam ettiğini ileri sürmek.
- C. Cep telefonu kullananların almaları gereken önlemleri tanımlamak.
- D. Cep telefonları kaynaklı bilinen bir sağlık problemi olmadığını ileri sürmek.

R

Soru 11: CEP TELEFONU GÜVENLİĞİ

"Bir şeyin kesinlikle başka bir şeye sebep olduğunu kanıtlamak zordur."

Verilen bu bilginin **Cep telefonları tehlikeli midir?** adlı tablonun 4. maddesinde alan **Evet** ve **Hayır** ifadeleriyle ilişkisi nedir?

- A. Bu bilgi, evet kısmında yer alan iddiayı destekler fakat bunu kanıtlamaz.
- B. Bu bilgi, evet kısmında yer alan iddiayı kanıtlar.
- C. Bu bilgi, hayır kısmında yer alan iddiayı destekler fakat bunu kanıtlamaz.
- D. Bu bilgi, hayır kısmında yer alan iddianın yanlış olduğunu gösterir.

Şimdi bizim az önce materyal diye sergilediğimiz ürünlerle, çarklarla, eklerle, çiçeklerle böceklerle bu soruları çözecek beceri kazandırılabilir mi? Bu durumda PISA'da kırkıncı, kırk beşinci filan oluyorsak iyi, dedim. Öğretmen az önce örneklerini gördüğümüz materyallerle eğitim verirse çocuklar bu sorular karşısında bu da soru mu, böyle soru mu olur, nereden çıktı bunlar deyip bırakır kalem.

Evet, soru örneklerine baktığımızda hakikaten çok can alıcı şeyler var. Mesela şurada dört tane önemli nokta var ya, küçük kutular. Soru: Metinde yer alan önemli noktaların amacı nedir? diyor. Bakın, anlamlandırmanın ötesinde metnin amacını soruyor. Detayına inmeyeyim ama bu soruyu cevaplandırmak için evet-hayır sütunlarındaki altı maddeyi artı, o dört kutucuğu bir arada okumanız değerlendirmeniz, o iki grup - üç grup metin arasında ilişki kurup bir sonuca varmanız lazım. Bizden dünyanın beklediği şey bu. Yarıştığımız ülkeler bunlarla uğraşıyor.

- 154 -

Soru 8: BALON

R

Bu metnin ana fikri nedir?

- A Singhania balon yolculuğu süresince tehlikede ydi.
- B Singhania yeni bir dünya rekoru kırdı.
- C Singhania hem deniz hem de kara üzerinde yolculuk yaptı.
- D Singhania'nın balonu çok hızlıydı.

Soruları, 2009 PISA sınavından aldım.

Evet, eleştiriyoruz, eksikleri dile getiriyoruz ama çözüm de önermemiz lazım. Benim âcizane kendi derslerimde yapmaya çalıştığım ve önerebileceğim yöntem şu:

1. Açıkla
2. Göster – Örnekle
3. Uygula – Değerlendir

Öğrenciye bir bilgi veriyorum, açıklayıp, örnek gösterip kendilerinden uygulamalarını istiyorum. Bu yöntem ile başarılı olduğunu gördüm. Sürem azaldığı için kısaca örneklendireyim. Örneğin birleşik cümlelerin tanımı, ne için kullanıldığı, nasıl oluşturulduğu hakkında bilgi veriyoruz.

Birleşik Cümle: Bir temel cümle ile ona bağlı en az bir yan cümlecikten oluşan cümlelerdir. Temel cümle, cümlelerin yüklemine bulunduğu bölümüdür; yan cümle ise temel cümlelerin herhangi bir ögesi veya bir ögenin parçasıdır. Yan cümlecik, temel cümlelerin anlamını yer, zaman, durum, koşul, kişi gibi çeşitli yönlerden tamamlar.

İkinci adım göster ve örnekle.

Örnek

- *Dün okulda bir öğrenci yanıma geldi. Adı Murat'mış. Bana babasının selamını ilettil. Çocuğu tanımyordum. Çok şaşırmıştım. Babası, benim liseden sınıf arkadaşım İskender'miş.*

Yukarıdaki altı cümleyi ikiye ikiye birleştirerek üç cümleye düşürebilir miyiz?
Deneyelim:

- *Dün okulda Murat adında bir öğrenci geldi yanıma. Tanımadığım bu çocuk bana babasının selamını ilettil. Çok şaşırmıştım çünkü çocuğun babası benim liseden sınıf arkadaşım İskender'miş.*

Peki, bu üç cümleyi tek cümlede birleştirebilir miyiz? Bunu da bir deneyelim.

- *Liseden sınıf arkadaşım İskender'in oğlu olan fakat daha önce tanımadığım Murat adında bir çocuk, dün okulda yanıma gelip bana babasının selamını iletince çok şaşırdım.*

Materyal geliştirmeye yönelik olarak söylüyorum bunu, tabi ki birleşik cümle başka şekillerde de anlatılabilir. Yukarıdaki altı cümle, iki cümleye böyle düşürülebilir. Sonra altı cümleyi tek cümleye de düşürebilirsiniz gibi. Bir örnek veriyoruz sonra öğrenciye diyoruz ki: Hadi bakalım, sen de şu üç bağımsız cümleyi birleştir.

2. **EĞİTİMİK** : Siz de aşağıdaki cümleleri en az iki ayrı şekilde birleştirerek aşağıdaki tabloya yazınız.

Bağımsız Cümleler	Birleşik Cümle
(A) Pazarda Hayri Amca'yı gördüm.	1.
(B) Hayri Amca elindeki torbalarla yürüyordu.	2.
(C) Hayri Amca'ya yardımcı oldum.	

Bu materyal, cümle düzeyinde eğitim alması gereken öğrenciye dönük bir materyal. Daha ileride ise o zaman benzer etkinlikleri aynı aşamalarla paragraf düzeyinde, metin düzeyinde yapabiliriz.

Özay Karadağ

Ama öğretmen bunu materyal olarak görmüyor, etkinlik olarak görüyor Hocam.

Evet Özey Hocam, ama Türkçe öğretiminde materyal hazırlıyor-sak bunlar mutlaka okuma, konuşma, yazma, dinleme becerileriyle ilişkili materyaller olmalı, yani beceri odaklı olmalı. Aksi durumda hazırlanan malzeme az önceki örneklerde gördüğümüz gibi öğretim materyali değil, oyuncak oluyor.

Bir örnek de şiir yazma üzerinden vereyim: Şiir yazmada alışıl-mış bağdaştırma ve alışılmamış bağdaştırmayı kısaca tanımlıyoruz.

Bağdaştırma

Yeni anlamlara ulaşmak veya bir anlam inceliği yakalamak için sözcüklerin yan yana getirilmesine bağdaştırma denir.

- **Alışılmış Bağdaştırma:** Günlük dilde yaygın olarak kullanılan bağdaştırmalardır. Bu tür bağdaştırmaların şiir diline bir katkısı yoktur. Mavi önlük, çalışan öğrenci, demir kapı, soğuk hava vb.
- **Alışılmamış Bağdaştırma:** Günlük dilde yan yana getirilmeyen iki sözcüğün bir arada kullanılmasıyla oluşturulan bağdaştırmalardır. Bir tür anlamsal uyumsuzluktur aslında. İsim ve sıfat tamlamalarında, özne-yüklem arasında görülebilir. Bu tür bağdaştırmalar şiir diline katkı yapar, söylemin güçlü ve estetik olmasını sağlar.

Sonra örnek üzerinden gösteriyoruz. Bakın, bu dörtlükte dört tane alışılmamış bağdaştırma böyle kullanılmış, diye açıklıyoruz.

Güneşin çekici yukarda
Suyun bıçağı aşağıda
Krom alçakgönüllü, bakır utangaç;
Ağaç: Bir damla iki kıvılcım arasında

(Cemal Süreya)

Alışılmamış bağdaştırmalar:

- ▶ güneşin çekici
- ▶ suyun bıçağı
- ▶ alçakgönüllü krom
- ▶ utangaç bakır

Şimdi, sen de benim burada verdiğim örneklere benzer örnek-ler yaz diyoruz.

Türkçe öğretimi materyallerinin bu şekilde yani açıkla, örnekle ve uygula aşamalarıyla geliştirilmesi gerektiğine inanıyorum. Ancak bunun için Türkçe Eğitimi bölümlerinde bu derslere mutlaka Türkçe eğitimcilerinin girmesi ve bu derse giren hocaların da teknoloji bilgisini geliştirmesi lazım.

Türkçe Eğitimi bölümlerinde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme dersine yönelik önerilerimi altı madde de toplamıştım, hızlıca söylüyorum:

1. Bu dersin kur tanımının materyal tasarımını biraz daha belirgin hale getirecek şekilde yeniden yazılması uygun olur çünkü içerik teknoloji ağırlıklı, ama uygulama öyle değil.

2. Bu ders, ikinci sınıf yerine biraz daha ileri bir sınıfa, üçe veya dörde alınırsa daha iyi olur diye düşünüyorum. Çünkü öğretmen adayları neyi, nasıl öğreteceklerini çok öğrenmeden başlıyorlar bu derse.

3. Dersin statüsü «alan eğitimi» dersi hâline getirilmeli ve bu ders alan eğitimcileri tarafından verilmeli.

4. Bu ders kapsamında teknolojiden yararlanılarak materyal üretimine yönelik uygulamalar yapılmalı. Burada gördüğümüz örnekler gibi yüz yıl öncesinin teknolojisiyle yapılacak ürünlere değil de, gerçekten internet çağını yaşayan çocukların ilgisini çekecek, kullanışlı, esnek, yenilenebilir, çoğaltılabilir nitelikte ve bilgisayarın devreye sokulduğu materyallere yönlendirmemiz lazım öğretmen adaylarını.

5. Bu ders kapsamında geliştirilen materyaller dil becerilerini geliştirmeye yönelik olmalı. Bakın, bu derse alan eğitimcileri girmediği zaman hoca dersi alana özgü kılacak bir bilgiye sahip olmadığından yaptığıın yanlışlığını da fark etmiyor. Ben bölüm başkanı olarak iki yıl önce bölümümüzde bu derse giren hocaya ısrarla dedim ki, “Bakın hocam bu dersle ilgili bu sorunlar var. Çocuklar bilmiyor ama siz bilin. En azından şunları, şöyle yapsanız” gibi önerilerde bulundum. Hoca çok meseleyi anladığını söyledi ama baktım, netice değişmedi çünkü Türkçe adına, dil becerisi adına hocaların bildiği şeyler sınırlı

olduğu için bütün örnekler dil bilgisi konuları üzerinden oluyor. Çocuklar da artık alışlagelen, örnekleri internette tekrarlanan şeyleri yapıp yapıp gidiyor, ders hiçbir anlam taşımaz hâle geliyor. Biz de Vygotsky ile Bruner’le gereğinden fazla zaman harcayınca bunlara sıra hiç gelmiyor. Bizim bölümde bu yıl ilk defa bu ders için Türkçe öğretimi alanında doktora yapan bir öğretim üyesi arkadaşımızı görevlendirdik. Yıllar içinde verimli sonuçlar alacağımızı umuyorum.

6. Son olarak öğrencilere örneklerini göstermediğimiz şeyleri istemeye hakkımız yok. Onun için Açıkla + Örnekle + Uygula formülüyle materyal üretmemiz ve ürettirmemiz gerekir.

Son olarak şu noktayı tekrar vurgulayayım. Eğitimci olarak, felsefe ile uğraşacağız ama felsefe ile uğraşmaktan uygulamaya sıra gelmiyorsa, orada eksikimiz, problemlerimiz var demektir. Başka bir teknisyen, ara eleman filan beklemeden, akademisyen olarak hiç gurur meselesi filan da yapmadan uygulamayı da planlamamız gerekir. Bazen öyle yaklaşım seziyorum; akademisyen dediğin, bilimle uğraşır, üst bir felsefe ile üst düzey bir dil ile iş yapar, şeklinde bir yaklaşım. Bunu yapmaya hakkımız yok yani gidip felsefeci olaydın kardeşim ya da edebiyatçı olaydın kardeşim, diyesim geliyor. Ben eğitimci isem, mutlaka bir ayağım uygulamanın içinde olmalı. Bunu kabullenmem lazım.

Adnan Karadüz

Bu pragmatizm değil mi zaten. Bu da bir felsefe sonuçta.

Katılımcı

Hocam, uygulama yapanlar, felsefe ile uğraşmasın diye bir şey yok. Onlarla da uğraşabilirler, onu da yaparlar diye düşünüyorum.

Eyyup Coşkun

Tabi, felsefe ile uğraşmayalım demiyorum. Ancak felsefe ile felsefeciler kadar uğraşıp bizden başka kimsenin işi olmayan asıl işimizi unutursak, biraz önce söylediğim gibi Batı’dan aldığımız ama aslında

Batı'nın çok da önemsemediği felsefi tartışmalar yüz makalemizin doksanında yer buluyorsa, birtakım şeyleri abartıyoruz demektir.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Firdevs KARAHAN

Evet, materyal konusuna isterseniz ara vermeden devam edelim sonra ortak bir şekilde sorularınızı veya katkılarınızı alalım. Yıldız Teknik Üniversitesi'nden Sayın Bayram Baş Hocamızın ders kitabı kullanma konusundaki çalışmasını dinleyelim.

Bayram Baş

Değerli katılımcılar 2005 yılından itibaren ders kitapları üç kitaba bölündü. Bu bazı dersler için geçerli değil. Örnek veriyorum lise edebiyat kitaplarında maalesef kılavuz kitap yok. Üç tane kitabımız var okullarımızda. Öğretmenler aramızda, kullanıyorlar bunları. Ders kitabı, çalışma kitabı, kılavuz kitap. Bunlar üzerinde konuşmaya çalışacağım. Biraz da pekiştirerek konuşacağım. Eyüp Hocamın aslında söylediği şeyi yine felsefeyle açıklayalım. Sosyolojik praksise gelmek lazım. Herkes ders kitabına bindirme yapıyor, bunları eleştiriyor. Ben de birçok yazımda ders kitaplarını eleştirdim. Eksik ve yanlış taraflarını dile getirdim ama elimizdeki tek malzeme de aslında bu. Yani bir eğitim öğretim ortamında en önemli materyal ders kitabının kendisidir. Kılavuz kitaplar ders kitaplarını ve çalışma kitaplarını içerdikleri için ben sadece kılavuz kitapları üzerinden konuşmak istiyorum. Kılavuz kitapların öğretmenler tarafından hangi verimlilikle kullanıldığı, ne kadar beğenildiği, içlerinde ne tür yönlerini eksik gördüklerine yönelik yapılmış birçok çalışma okudum. Kılavuz kitaplar, Millî Eğitim Bakanlığı'nın kitapları ve özel yayınevlerinin kitaplarına göre farklılık arz ediyor. Kitapların içerisinde başlangıçta, içindekiler bölümünden hemen sonra bir tanıtım şeması var. 2005'ten önce öğretmenlik yapanlar hatırlar. Ünite planı dediğimiz, yıllık plan dediğimiz, hatta öğretmenler arasında "çarşaf plan" olarak da adlandırdığımız

planlar vardı. Onların küçültölmüş halleri içerisinde, bir öğretim yılı boyunca bir öğretmenin yapacağı her şey, sözüm ona öğrencide farkındalık oluşturmasına yönelik bütün kazanımların hangi ünite ve nerede olacağına dair bütün tablolar başlangıçta verilmiş durumda idi. Bugün de kılavuz kitaplarının nasıl kullanılacağına yönelik yaklaşık yedi, sekiz sayfalık bir giriş bölümü var. Ama yine yapılan araştırmalardan çıkan bir sonuç var ki ben de okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinde ya da bazı çalışmalarında bu sonucu gördüm ve gözlemledim. Öğretmenlerimiz farklı sebeplerden ötürü, kılavuz kitaplardan ya faydalanamıyor ya zaten kılavuz kitaplarda birazdan da benim sayacağım birçok eksiklikten dolayı yardımcı kitaplara yönelmek durumunda kalıyor.

Türkçe derslerinde kılavuz kitabın içerisinde altı tane bölüm var. Dersin işlenişi altı bölümden meydana geliyor. Hazırlıktan dilbilgisine kadar. Şöyle ilginç bir özellik var: 1.-5. sınıf programının hazırlanma mantığı, ikinci kademeye göre daha doğru ama ikinci kademenin ders kitapları ve kılavuz kitapları birinci kademeye göre çok daha iyi durumda. Biz buradaki tartışmalarımızda ilk kademeyi atlдық çoğu noktada. İlkokul da Türkçe öğretiminin içerisinde oysa. Eyüp Coşkun Hoca ile de bunu daha önce çok tartıştık hatta. 1.-5. sınıf kitaplarındaki metin işleme örnekleri çok kötü. Bu örnekler, ön hazırlık, zihinsel hazırlık diye başlayıp otuz yakın başlıktan meydana gelen ve yüzde ellisi tamamen birbirinin aynısı olan cümlelerden aşamalardan meydana geliyor. Öğretmen bir hazırlık yapıyor, hazırlıkta yaptığı şeyi ileride bir daha yapıyor, anlamada bir daha yapıyor, ölçmede bir daha yapıyor, her şey birbirine giriyor. O zaman diyor ki öğretmen: Ben bundan bir şey anlamadım, iyisi mi ben bildiğim yöntem ile eski usul ile devam edeyim. İlk kademe Türkçe ders kitaplarının metin işleme örneğı baştan sona kadar eksik ve tekrarlarla dolu. Tabii, bazı yöntemleri başka ülke programlarından çeviri esaslı olarak Türkçeye uydurulduğu için bu problem var.

Ders işleme süreci, bizim hedef kitlemiz olan ikinci kademede biraz daha oturmuş durumda. Ders kitaplarında öğretmenlere yönelik olan en öncül bölüm yönergeler. Yönergeler öğretmene diyor ki: Bu aşamada bunu yap, bunu yaptın mı, tamam şimdi bunu yap, şimdi bunu yap ama öğretmenler diyor ki: Hocam ben buna bakıyorum. Bunu yap diyor ama ondan sonra ders kitabı hazırlayıcısı bazı şeyleri atlıyor ve bunu yaptıktan sonra bunu yap diyor. Etkinliğe gidiyor öğretmen, etkinliği yaptırıyor, etkinliği yaptırdığı zaman başka bir ortam oluşuyor. Tekrar kılavuz kitaba döndüğü zaman “Aaa! olmadı, tutmadı!” diyor. Yani kılavuz kitaptaki yönergeler öğretmeni etkinliğe gönderdiği zaman, etkinlik çalışmasından tekrar öğretmen kılavuz kitabına dönemeyebiliyor. Örnek olarak, mesela normalde Antalya Havalimanına indiğini düşünün. Tekrar Atatürk Havalimanı’na dönecek. Kendini Mardin’de buluyor öğretmen. “Allah Allah!” diyor, ben neden buraya geliyorum. Öğretmenlik yapan arkadaşlar bunu bire bir kendileri açıklıyorlar. Yönergelerde problemler var ve bu yönergeleri kendileri tamamlamak durumunda kalıyor öğretmenler.

İkinci olarak, ilintileme ve ilişkilendirme problemi diyorum ben buna. Program ile ders kitaplarının içeriğinde bulunan etkinlikler, metinler şekli olarak programa uyuyor ancak içerik açısından kesinlikle uymuyor. Buna ne isim verirsiniz verin. Yani program diyor ki -program ayrıca tartışılabilir elbette- bunu böyle böyle hazırlayacaksınız. Şematik koşullanma diyorum ben bu duruma. Yani şematik olarak koşullanmış durumdayız. Programa şematik olarak uygun ama içerik kesinlikle uygun değil. Neden uygun değil? Bunun farklı sebepleri var. İkinci kademede, örnek veriyorum kazanımlar, 6, 7, 8. sınıfların düzeyinde hep aynı olduğu için hep aynı ifade yazıyor. Yani parantez açıyor orada hemen, kitapta işte d1, c bilmem ne. Yani dinlemenin bilmem ne amacının bilmem ne kazanımı var, her sınıf için geçerli. Peki hangi sınıf için hangi düzeyi ifade ediyor, cevap ve belirlilik yok. Hatta o kadar çok kopyala yapıştır problemleri var ki aynı yayınevi ya da aynı ekip tarafından düzeyli olarak 6, 7, 8. sınıf kitabı

hazırlandıysa -bunu üç sınıfa da giren öğretmenler biliyordur- aynı cümleleri kullanmak şartıyla hem 6. sınıfta hem 7. sınıfta hem de 8. sınıfta aynı açıklamalar yapılıyor. Yani bir kopyala yapıştır mantığı var. Öğrencinin biri 6. sınıfta biri 8. sınıfta. Açıklama aynı. Öğretmenin yapması gereken de yönerge olarak aynı veriliyor.

Bunun yanında, yöntem-teknik ile ilgili problemler de var ders kitaplarının içerisinde. Öğretmene diyor ki: Burada empatik dinlemeyi kullan. Ne demek bu? Kılavuz kitabın sonunda yazıyor: Öğretmen okuyor, karşılığını bulamıyor. Yöntem-teknik açıklamalarıyla ilgili ciddi sıkıntılar var. Bazı öğretmenler de diyor ki: Nerede o eski kitaplar. Nihat Sami Banarlı'dan okumuştuk biz edebiyatı vs.. Şimdi eskiye gitmeye de gerek yok. Yeni edebiyat kitapları ya da ortaokul kitaplarında sorulan sorularda öğretmen görüşlerine müracaat etmişler ama taksonomiye uyulmuyor. Yani öğretmenler kılavuz kitabın içerisine bakıyor, metni öğrenciye okutmuş ya da dinletmiş ki onlar da ayrı bir problem, sorulan soruların birçoğu maalesef bilgi ve kavrama düzeyinde kalıyor. Daha üst basamaklarda sorularla karşılaşma olasılığı çok güç. Kılavuz kitaplara bağlı olarak öğrencilere dağıttığımız etkinlik kitapları, birinci kademe için söylüyorum, istisnasız yazma etkinliği. Yani hepsi yazma etkinliği. Ne demek bu? Dinleme, konuşma, yazma, okuma, görsel okuma, görsel sunum yani altı tane öğrenme alanına yönelik bütün etkinlikler sadece yazma becerisiyle ölçülmeye çalışılıyor. Hocamın az önce gösterdiği gibi yanlarına çiçekler yapıyorsunuz, çerçevelerden bazılarına tavşan yapıyorsunuz, diğeri pembe, kırmızı, mavi renkle donatıyorsunuz, ya da küçük uçan filler oluyor ama ortada yine aynı sayfa duruyor. Şekli olarak öğrencinin dikkatini çekelim, yeter! Bakış açısı da ortada olan da bu maalesef. Kesinlikle etkinlik açısından öğretmenler çok şikayet ediyor. Öğrenme alanlarına yönelik değil zaten etkinlikler.

Son problem metin problemi, metin seçimi. İkinci kademede altı tane tema var. Her temada üç tane hedef okuma metni, bir dinleme metni var. Altı kere dört yirmi dört, artı iki tane serbest okuma parçası.

Metinlerin seçildiği edebî türler ile ilgili bir sınıflandırma yapılmış mı? O zaten ayrı bir problem. Metinler öğrencinin seviyesine uygun mu? Bu da ayrı bir problem. Metinlerin sahip olduğu söz varlığı unsurları derecelendirebiliyor mu? E, o da ayrı bir problem. Ne çıkıyor sonuç olarak: 6. sınıf kitabındaki metinler, 7. sınıf kitabından daha zengin çıkıyor. Bununla ilgili de maalesef bir derecelendirme yok. Şöyle bir problemden daha bahsediyorlar: Mesela iki tane farklı anlayış var. Örnek veriyorum bir bilgi metni yer alması gerekiyor kitapta, uçağın nasıl uçtuğunu anlatacak. Öğretmenlerin bazıları şunu bekliyor: Bize vereceğiniz bütün bilgileri bir tahkiyenin, bir kurgunun içinde verin ya da Istranca dağlarını anlatacaksanız, bunu bir hikayede anlatın. Bir metnin edebî değerinin olması demek, onun mutlaka bir hikaye ya da bir deneme olması anlamına aslında gelmiyor. Yapılan çalışmalarda resim-metin ilişkisine bakılmış. Bu zaten apayrı bir sıkıntı, metin kalitesi apayrı bir sıkıntı.

Bütün hepsinin sonunda bazı öğretmenlerimiz temel öğretim kaynağı olarak, ellerinde araç olarak ders kitaplarını ve buna bağlı olarak kılavuz kitaplarını kullanmak yerine özellikle birinci kademedede yasak olmasına rağmen ikinci sınıftan itibaren öğrencilerine dilbilgisi kitapları aldırıyor ve dilbilgisi dersi yapıyor. Bunun yanında bazı yardımcı kaynaklar ile derslerine devam ediyorlar. Tabi şu çıkıyor sonuç olarak: İki soru soruluyor. Eskiden öğretmenlere plan yaptırılıyordu, plan yazıyorlardı sınıf öğretmenleri. Onlar diyordu ki: Biz bundan bıktık. Şimdi her şeyi öğretmen için hazırladılar, bir araya getirdiler. Kılavuz kitapları yapıldı, şimdi deniyor ki bizi tembelleştiriyorsunuz. Biz çalışmıyoruz, bizi sınırliyorsunuz. Benim kendimce tavsiyem: Öğretmenler kesinlikle kılavuz kitapları çok iyi değerlendirmeli. Eksiklikleri mutlaka var. Bazı öğretmenlerimiz bunun dışında etkinlikler tasarlıyor, materyaller geliştiriyor, öğrencilere okuma yaptırıyor şüphesiz. Güzel bir gelişme bu da. Ancak Türkiye'nin şartları ortada. Türkiye'de iddia ediyorum on evin yarısından fazlasının tek okuma kaynağı Türkçe ders kitabıdır. Teşekkür ediyorum Hocam.

Firdevs Karahan

Evet, yine ders kitabına bağılı olarak ama belki biraz daha dışında diğerk materyallere değinecek Hocamız da Ahmet Akkaya Hocamız, Adıyaman Üniversitesi'nden.

Ahmet Akkaya

Öncelikle teşekkürler, Alpaslan Hocama, İsmail Hocama, Mehmet Hocama, çok teşekkürler ediyorum buraya çağıldıkları için. Materyal kavramına baktığımız zaman her türlü belge, araç, gereç vb. anlam-ları bizlere vermektedir. O zaman bizim aklımıza gelecek ilk yapı, her şeyin materyal olarak karşımıza çıkabileceğı durumudur. Tabii ki öğ-rencilerin karşısına çıkacak Bayram Hocamın da anlattığı gibi ders ki-tapları. Ders kitaplarının içerisinde ne var? Metinler var, etkinlikler var, resimler var, karikatürler var. Bunlar ders materyali olarak kar-şımıza çıkmakla birlikte bunların aynısının ders dışında kullanımı ise ders dışı materyaller kullanımı olarak değerlendirilebilir. Özellikle öğ-retmenleri etkinlik yapmaya zorlaması yahut da dinleme, konuşma, okuma, yazma gibi becerilerin kazanımlarında yer alan bir kazanım okumak istiyorum: Konuşmasını sunarken görsel- işitsel materyal-leri ve farklı iletişim araçlarını kullanır gibi materyal kullanmaya öğ-retmeni sevkederek durumlar bizlerin karşısına ders dışı materyaller olarak çıkar. Özellikle metin kavramı üzerinde durmak istiyorum. Me-tin üzerinden anlam kurabilirliğimiz her şey olarak tanımlanıyor. O zaman materyal de bizlerin öğrenme-öğretme sürecinde bizlere yar-dımcı olabilecek her şey olarak düşünüldüğü zaman her bir materya-lin bir metin olarak düşünülmesi de gerekmektedir. Bu da özellikle serbest okuma metinleri yahut da onların etkinliklerinin hazırlan-ması gibi durumları bizlerin karşısına çıkartmaktadır.

Burada yirmi dört tane Türkçe öğretmeni ile yapmış olduğumuz bir nitel araştırmayı sunmak istiyorum. Öğretmenlere ders kitapları dışında materyal kullanma sıklığınız nedir, nasıldır, ders kitapları dı-şında materyal temin etme yollarınız nelerdir, ders kitabında yer alan

görseller dışında derslerinizde kullandığınız görseller nelerdir gibi bir takım sorular yönelttik. Yirmi dört öğretmenin on biri; ders kitabı dışında herhangi bir materyal kullanmadığını bizlere ifade etti. Hafta da birkaç kez ise on tane öğretmenin materyal kullandığını bizlere ifadesini görüyoruz. Çok az, ayda bir materyal kullanan öğretmen sayımızın ise üç olduğunu görüyoruz. Özellikle öğretmenlerimizin internet, özel yayınevlerinin CD'leri, gazete ve dergi kupürleri ve materyallerin kendileri tarafından yapıldığını ifade ettiğini görmekteyiz. Özellikle öğretmenin kendi materyalinin kendisi tarafından oluşturulması ise hem öğretmenin hem öğrencinin öğrenme öğretme ortamı için daha sağlıklı sonuçlar doğurabileceği de gerçektir. Bununla birlikte resim, afiş, fotoğraf, kukla, renkli karton, oyun kartı, kart postal, harita, grafik animasyon, karikatür gibi materyallerden öğretmenlerimizin yararlandığını görmekteyiz. Bunlar içerisinde resim ve afişlerden en fazla yararlanıldığı ise açıkça ortadadır. Eyüp Hoca'mızın ifade etmiş olduğu gibi eleştirel düşünmeye yahut da konuşma eğitimiye yönelik ise herhangi bir materyalin olmadığını ve bu noktada öğretmenimizin özellikle metinlerden yola çıkarak materyallerini oluşturması gerektiğini söyleyebiliriz. Eyüp Hoca'nın göstermiş olduğu Pisa soruları da bunun da açıkça olması gerektiğinin bir göstergesidir çünkü her ders kitabı dışı materyal kullanımı aynı zamanda bir metinler arası-cılık olarak bizlerin karşısına çıkar ki sorulara baktığımız zaman da onların metinler arası-cılıkla ilişkilendirilebileceği söylenebilir. Bununla birlikte öğretmenlerin materyal bulmada zorluk çektiklerini ve bu nedenle de MEB'in yahut da çeşitli kurum ve kuruluşların bir materyal bankası, özellikle de internet tabanlı görsel bir banka oluşturması gerektiğini bizlere söylemektedirler. Araştırmamızın sonuçları bu kadardı. İlgile dinlediğiniz için teşekkür ediyoruz.

Firdevs Karahan

Evet, son konuşmacımız materyal konusunda, Mersin Üniversitesinden Doç. Dr. Namık Kemal Şahbaz Hocamız.

Merhabalar arkadaşlar. Mersin kadar sıcak değil ama sıcak bir atmosferde, böyle ağır bir konuyu paylaştığımız atmosferin bir parçası olmak benim için bir kıvanç. Bu kıvançla hepinizi selamlıyorum. Konuma baktığınız zaman, dilbilgisi öğretiminde materyal tasarımı olarak geçiyor ama ben biraz sonra kendimce dünden itibaren isim bulduğum, üç m modeli dediğim modeli anlatacağım ama o modele geçmeden önce bunun neden hasıl olduğu, nereden ortaya çıktığı, yani dilbilgisi öğretiminde materyal tasarımı diyeceğiz ama bunun nereden ortaya çıktığına değineceğim.

Bu sabahdan beri öğretmen yeterliliği dediğimiz şeyin dönütlerinden ortaya çıktı. Öğretmen yapıp gönderdiğimiz öğrencilerimize sorduğumuzda; neyiniz yetersiz, yani biz burda size eğitim verdik, gittiğiniz yerlerde nelerden mahrumsunuz, bizden neler bekliyorsunuz dediğimiz zaman dilbilgisi öğretiminde özellikle sorun yaşadıklarını söylediler. Tabii dilbilgisini düşündüğünüz de ses bilgisinden cümle bilgisine kadar hemen hemen her dönem alan eğitimi olarak düşünüyorum, tür alan olarak düşündüğünüzde bunun hepsini görüyorlar ama bunun eğitimini bir türlü beceremiyorlar. Bu becerememenin geri planında neler var? Onu kendi kafamda sorguladım ve özellikle özel öğretim yöntemleri II dersi, bir ve ikiye giriyorum, iki dersinde sadece dilbilgisi eğitimi anlatıyorum. Daha doğrusu bütün beceriler anlatılıyor ama dilbilgisi eğitimi ağırlıklı olarak kazanımlar verilerek anlatırılıyor öğrenciye. Tabii öğretmen bu anlatımlarında ya da o öğretmen adaylarının anlatımlarında neler var ya da ben neyi, neye göre belirliyorum onu söyleyim öncelikle. 3m modeli dedim. O model nedir?

Bir metod. Metod dediğimiz şey nedir? Yani tamamen soyut kavramlar bütünü olarak düşündüğümüz o dilbilgisini öğretimde metod olarak hangi metodu benimseyeceğiz? Bizim önerimiz: Discovery metod denilen metod. İşte, Bruner'in getirmiş olduğu, yine yapılandırmacılık diyeceğiz ama ben onu bir kenara itiyorum, doğru söylüyor

Eyüp Hocam. Onu bir kenara iterek söylüyorum çünkü biz Bruner’i örnek alıyoruz ama Bruner’in işte nedir o process of education, eğitim süreci denilen bir kitapçuktur aslında baktığınızda yapılandırmacılığı ortaya koyduğu. Otuz beş ya da daha fazla bilim insanı Amerika’da toplanıyor. İlköğretim ve ortaöğretimdeki eğitim öğretimi nasıl daha iyi, daha işlevsel hale getirebiliriz diye toplanıyorlar. Çözüm önerileri sunuyorlar. O çözüm önerilerini de Bruner topluyor, bize anlatıyor. Orada ne vardır? Discovery metod dediğimiz metod vardır. Ne zaman yapmış bunu? 1960’ta. Bizim memleketimizde ne zaman var bu? 1910’da. Satı Bey’i açıp baktığınız zaman, Tedrisad dergisini açıp baktığınızda, usûl-ü teşkif, usul-ü takrir diye makale yazıyor. Usul-ü teşkif nedir? Keşfederek öğrenme. Çocuğa bütün ama bizi ilgilendiren özellikle burda dilbilgisi öğretimi. Dilbilgisi öğretiminde mesela sıfattan hiç bahsetmez. Tüme varımsaldır, evet, varıyoruz, nasıl varıyoruz ama. Kavram olarak sıfattan bahsetmeden varıyoruz. Çocuğa bulduruyoruz. Çocuk en sonunda büyük bir âlimin keşfi gibi buymuş diyor. Yöntem olarak ne yapıyoruz? Bunu benimsiyoruz öğrencilerde. Bunun tabii kavramsal çerçevesini ben anlatıyorum, aktarıyorum. Çocuklara diyorum ki: Bakın dersi bu şekilde anlatacaksınız. Böyle bir söz de vardır ya, gök kubbe altında söylenmemiş söz yoktur, adamlar söylemiş, söylemiş ama biz işte Amerika’yı yeniden keşfedeceğiz ya, onları örnek alacağız. Baktığımız zaman onları örnek almaya gerek yok. Kendimiz yapmışız zaten, bunları uygulamışız. Dediğim gibi ne kadar fark var arada? Elli- altmış yıl fark var. Hala biz bugün bunu tartışıyoruz ama yapılandırmacı değil. İşte, şey gibi bu, aynı öğretmen yeterliliğinin bir diğer boyutunu, siz sabah çok güzel söylediniz İsmail Hocam, Vizontele’de de vardır öyle bir replik: Bir yeri seversen, o yer dünyanın en güzel yeridir; bir yeri sevmezsen o yer dünyanın en güzel yeri değildir. Yani öğretmenliği seversen, öğretmenlikte başarı sağlıyorsun. Çocuğu sevmen lazım, öğrenciyi sevmen lazım başarıyı yakalamak için. Bütün öğretmenlere baktığımızda başarılı öğretmenlerin temel noktası budur. Sevmezsen olmuyor zaten. Adam

çocuğu para olarak görüyor, öğrenciyi para olarak görüyor. O zaman değer atfedemiyor ki. Hoca öğrenciye değer atfedemiyor çünkü ederi yok. Sözcükleri saydığı zaman para geliyor ama öğrenciye hitap ettiği zaman ne geliyor? Bir şey gelmiyor. Böyle bir yaklaşımda çocuk birilerinden eğitim aldığı zaman öğretmen olduğunda da aynı şeyleri satamıyor diyeyim daha doğrusu.

Evet, bir diğer nokta dilbilgisi öğretiminde metin. 3m modeli dediğimizde metine baktığımız zaman yine bütün o dilbilgisi kazanımlarına da baktığımızda ya da bütün yapılan çalışmalarda, doktora çalışmaları da var bu konuda, metin temelli dilbilgisi öğretimi başarı sağlıyor. Yani bağlamı içerisinden alacaksınız. Ben o ders esnasında metinleri bir dönem kendilerinin yazmasını istedim. Kendileri ürün çıkardılar. Her bir tür de ayrı ayrı aktarıldı ayrıca. İşte 6.sınıf dilbilgisi kazanımını aynı zamanda 6. sınıf türüyle anlatacaklar, 7. sınıf dilbilgisi kazanımını 7. sınıf türüyle ama her bir öğrenci farklı türde metin kaleme alıyordu. O pek sağlıklı olmadı. Yani hem yazma eğitimi açısından ya da işte bizim edebi metinlerdeki estetik yapıyı hissetmeleri mümkün olmadı. O yüzden edebi metinlere göre anlatmalarını istedim. Nedir kazanımım? İşte belli bir kazanım var: İsmi kavrar diyelim. O isimle ilgili en güzel metini çocuk aynı zamanda çıkaracak. İşte öncelik olarak yüz temel eser. Yüz temel eserinde de yazar sadece. Yazarı diğer eserleri bizim için serbest. İsteddiği metni bulup gelecek ama ne ile ilgili? Yine dilbilgisi kazanımıyla ilgili. Tema, tür beraber yürüyecek.

Bir diğer nokta, son boyut, materyal dediğimiz boyut. Hocam biraz önce gösterdi. Ben de öğrencilerin yaptığı materyalleri göstereceğim. Hedef kitlenin özelliğine bağlı olarak sizin kullanacağınız materyaller biraz önce Hocam'ın küçümseyerek söylediği materyaller çok etkili ve işlevsel olabiliyor ama işte kullandığınız yere bağlı olarak. Öğretmen gittiğinde, siz de aynı şeyi çıkardınız bir yönüyle, öğretmen kendi materyalini kendi yapıp sunduğunda başarı yakalanabiliyor. Biraz önce Hocam da söyledi, teknolojiye karşı bir sert duruş tarihten beri var mı bizde? Var. Yani bu memlekete taş tablet nasıl gelmiştir? Bugün tabletlerden

bahsediyoruz ama taş tableti getirirken yazdıkları metne baktığımızda, özellikle 1847 talimatnamesinde Mekke’de ve Medine’de olduğu gibi diyor. Taş tablet kullanmak zinhar suç. Sen nasıl yazarsın o alfabenin kitaplarını ya da işte Kur’ân ile ilgili ya da ayet ile ilgili bişeyleri taş tablete. Onu getirirken bile insanlar ne diyor: Mekke’de ve Medine’de olduğu gibi onları ürkütmemek için, bazılarını ürkütmemek içindi. Teknoloji diye değerlendirebilir misiniz bunu? Evet, yani sıranın gelmesi, Selim Sabit’in bu memlekete sırayı getirmesi kaç yıl aldı düşündüğünüzde. Teknoloji öyle kolay kolay da gelmiyor. Birden de benimsenme durumu olabilir mi? Olsa iyi olur. Daha iyi gelişir, gideriz.

Bir diğer boyut, bu konuşmalar esnasında birçok şey birikti kafamda. O yüzden onlara da açıklık getirmek istiyorum. Orada bir yeterlilik maddesinde, öğretmen akademik olarak kendini geliştirir, öyle mi? Öyle bir madde vardı Ali Fuat Hocam, şimdi öğretmen yüksek lisans yapmış, bildiri sunacağız, okuldan izin alamıyor, rapor alıyor, raporla gidiyor. Raporu da sorguluyor müdür. Sırtın ağrıyormuş, sırtında ne var? Akademik çalışma yapacak diyorsun, akademik çalışmayla kendini geliştireceksin diyorsun, adam bildiri sunmaya giderken izin alamıyor. Yok öyle bir şey. Yok çünkü izin formatında böyle bir şey ama bu geçmişte var mıydı? Belki spesifik bir örnek olacak ama Eyüp Hamdi Akman diye bir adam var. Öğretmendir bu. Sivas Erkek Muallim Mektebi Ruhیات Hocası diye geçer. Pek çok yerde öğretmenlik yapmıştır, Niğde’de yapmıştır vesaire. Bireysel psikolojide Türkiye’nin dışarıdaki yüzüdür. Yurtdışına gidiyor adam ama ne zaman 1930’larda. Aynı zihniyeti bizim belki canlandırmamız lazım. Öğretmen gidip istediği gibi bildirisini sunuyor ve Türkiye’yi temsil ediyor ama bu adam söylediğim gibi spesifik bir adam. Dokuz dil biliyor. Evet, böyle ya da bu tür üretken öğretmenler yetiştirme umuduyla hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Firdevs Karahan

Sunumunuzu paylaşacak mısınız Hocam?

Namık Kemal Şahbaz

Onu bir göstereyim isterseniz, zamanım var mı Hocam?

Firdevs Karahan

İsterseniz...

Namık Kemal Şahbaz

Bu dönem derse girdiğim özel öğretim yöntemleri dersi 2015, yani daha notlarını vermedim, final notlarını. Şimdi tema sevgi, vatan sevgisi; edebi tür, tiyatro düşmüş buna mesela. 6. sınıf, kırk dakika, burada dersi işlerken nelere dikkat edeceğini kuramsal olarak anlatmış ama baktığınızda çocuk mümkün olduğunca bizim o ders numunelerinde de ortaya çıkardığımız bir şey vardı. Yani en son kavramı söyleyeceksiniz. Çocuk onu hissedecek. Bu, öğretmen için zor mudur? Çok zordur. Bu metini oluşturmak, her konu için bu metini oluşturmak çok zordur ama oluşturduğunuz zaman bir kere öğreniyor çocuk. Bir daha da unutmuyor. Sizin o tüme varım dediğiniz ya da işte bütüncül anlayışla bütünden hareket ettiğiniz zaman sıfat, iki nokta üst üste, tanımını yapıp altına maddelerini verdiğiniz zaman ne oluyor? Üniversiteye geliyor çocuk, hâla sıfatı bilmiyor ama böyle olduğu zaman ya da ismi ya da diğer türleri bu şekilde öğrettiğimiz zaman ne oluyor? Başarı yakalanmış oluyor bence.

İşte, biz geçen hafta sonu nereye gittik diye, çocuk isimleri anlıyor. Bunların hepsini soruyor tek tek. İşte bu fotoğraftaki ne peki? Kedi öğretmenim. Devam ediyor. Kimdir bu adam? Hayvanların bakıcısı Mehmet Amca şeklinde devam ediyor. Bütün isime ait unsurları veriyor. En son söylemesi lazım öğrencinin baktığımız zaman. İşte bunlar isimdir sonra o isimleri kendi içerisinde ayırıyor. İşte cins isimdir vesaire vesaire. Arkadaşlar beş duyu organlarımızdan herhangi biriyle hissedebildiğimiz kavramları karşılayan isimlere somut isim diyoruz. Onun örneklerini vermiş. Buna karşılık rüya gibi, var olduğunu bildiğimiz ama bu 6. sınıf öğrencisi olduğu için, 6. sınıfın kazanımı olduğu

için söylüyoruz ama beş duyu organımızdan herhangi biriyle hissetmediğimiz kavramları anlatan isimlere ise soyut isim diyoruz. Bitti, çocuk burada kafayı netleştiriyor ama soruyu sora sora çocuğa bulduruyor. Bu metni kim yazıyor? Öğrenci yazıyor. Yine aynı şekilde hâl ekleri konusunda anlatımı bu şekilde yapıyor. Usul-i teşkif dediğimiz, işte discovery metod dediğimiz ya da işte bizim keşfederek buluş yoluyla öğrenme dediğimiz yöntemi uyguluyor. Sonra metin var. Metin nedir? Yine edebi metinlerden seçtik. Namık Kemal'den seçmiş. Teması nedir? Vatan sevgisi olduğu için Namık Kemal ile ilgili verileri yüklemiş. Metin de çocuğa görelilik olarak hazırlanmış, sonra da yine değerlendirmeler, metni anlama soruları, en son bizim temel amacımız materyal değil ama en son araç olarak materyali kullanmak esas burada. Yani bu anlattıklarımızı pekiştirmek adına materyal kullanımına, sizin dediğiniz o çarklara yer verme, işlevsel oluyor. Evet, diğer örnekler de var, onları geçelim. Teşekkür ederim.

Firdevs Karahan

Teşekkür ederiz Hocam. Evet materyal konusunda konuklarımızla paylaşmak istedikleriniz, sorularınız, buyrun Hocam. Önce İsmail Hocamı ...

İsmail Güleç

Ben materyal konusunda Eyüp Hocamın söylediklerini çok önemsiyorum. Buna benzer şeyleri ben de daha önceden hissetmiş ve öyle olması gerektiğine dair bazı kanaatlere ulaşmıştım. Eğitim Fakültesinde okul öncesi ve sınıf öğretmenliği bölümleri var. Sergileri oluyor. Bizim öğrencilere de okul öncesi öğrencilerinin yapmış olduğu etkinliklere benzer etkinlikler yaptırıyoruz. Bir de öğrencilerin işlerine en kolay geleni en kolay şekilde yapma arzularıyla birleşince bu, galiba bu iş yaygınlaşmaya doğru gidiyor. Birkaç yıl önce bunlar materyal derken, bunlar materyal mi sorusuyla başlamak lazım. Evet, materyal kavramının içini doldurmak ve Eyüp Coşkun'un o anlattığı

etkinlik, çalışma yaprakları vb. çalışmaların da materyale dönüştürülebilme kapasitesi olduğu, yeteneği olduğunu bilmemiz ve buna göre çalışmalar yapmamız zannımca çok önemli olacak. Bu açıdan çok önemsiyorum ve dediklerinizi can u gönülden destekliyorum. Ben daha kötüsünü söyleyeyim, Türk Dili Edebiyatı öğretmenleri adaylarına da benzer materyaller hazırlatılıyor ve bunu lise 3. sınıftaki öğrencilere ne faydası olacak öğrenmelerine diye sorduğum zaman cevap veremiyorlar. Staj için gittikleri okulda da buna benzer materyaller yok. Çok işlevsel olmadığının öğrenciler de farkında fakat bir ders var. Bir şey yapması lazım ve onu yapıyor. Bu bakımdan bizim biraz düşünmemiz lazım.

İkincisi, materyal deyince teknolojiyle özleştiriyoruz âdeta. Birbirinin ayrılmaz bir parçası gibi görüyoruz. Oysa biz bir bilgiyi aktarmak için araç olarak teknolojiyi kullanma becerisine dönüştürürsek, o zaman bir powerpoint sunumu olmayacak. O an biz neyi anlatmamız gerekiyorsa, teknolojinin bize sunmuş olduğu imkanları bilirse öğrenci, onlardan hangisi o şarta uygunsa seçip birebir değerlendirip yapacak ve bu sefer teknolojinin efendisi olacak. Teknolojinin kölesi değil. Bu ayırmada da galiba bize çok iş düşüyor. Bunun da üzerinde sanki biraz durmamız gerekir. Materyal dedik ya, materyal deyince hep böyle bir somut nesneler algılıyoruz, somut eşyalar algılıyoruz. Peki, ben edebiyatçıyım, bahar mevsimini anlatacağım, bahar mevsiminin işlendiği bir şiir işliyoruz. O anda ben bir çiçekten bahsediyorum. Ben ağaç özür, ağaç isimleri bilmeyen ancak meyvesini gördüğümde ismini söyleyen bir adamım. Benim ağaç bilgim bu kadar. Çocukların da böyle olmasını istemiyorum. Dolayısıyla ben nergis çiçeğini anlatacağım yani örnek vereceğim. Şimdi bu sefer bahçeye çıkarmak, bir çiçekçiye gitmek veya bahar anlatan bir şiiri baharın hissedildiği bir ortamda veya tam tersi sonbaharı mesela bizim kampüste sonbaharda görenleriniz var mı bilmem, böyle sonbahar hazan mevsimi olur, Baki'nin 'Hazan' gazelini gel orada oku, öğrenci hissetmiş gibi durur. Bu da bir materyal. Sinemaya götürmek, tiyatro seyrettirmek,

duvar gazetesi hazırlatmak. Şimdi duvar gazetesi hazırlatmak okullarda tutulmuyor. Televizyon, bilgisayarlar var, çok güzel programlar var. Duvar gazetesi hazırlayan programlar var. Öğrenciye mesela bir duvar gazetesi hazırlatmak internet ortamında, buna benzer veya bir müze gezmek. Bizim Şentürk Hoca, Topkapı Sarayı'nı gezmeden gazelle işlemeye başlatmazdı bizi. Şimdi kılıç geçiyor, kılıcı sen görmüyorsan oradaki şeyi nasıl algılayacağız, nasıl anlatacak sana. Dolayısıyla bu tür geziler de bir materyal olmalı.

Eyüp Coşkun'un o materyal kavramının, o sene sonu gösterilerden kurtarılıp daha zenginleştirilerek oluşması oldukça önemli. Bence Eyüp Coşkun'un söylediklerinin içini doldurmak hepimize düşüyor. Zenginleştirin ve öğrenciler de başka örnekler gördükten sonra onları yapmaya mahkûm olmasın. Eminim onlar öbür türlü yapmaya başlayınca diğerleri de yapacaklardır.

Bir de bir şeye dikkat etmemiz gerektiğini düşünüyorum. Tüm öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının becerilerinin eşit olduğunu, aynı istikamette olduğunu düşünerek konuşuyoruz. Böyle bir şey aslında hiçbir zaman mümkün olmayacak. Aramızda öğretmen arkadaşlarımız var, öğretmenlik yapan arkadaşlarımız var. Bazılarımızın teknolojik yatkınlığı bazılarımıza göre çok daha fazla. Dolayısıyla onlardan teknolojik bir materyal beklemek biraz haksızlık olur. Diğerinin ise sosyal hayatı çok kuvvetli. Bunların hepsinin çiçeklerin farklı kokuları gibi öğrencilere verilecek farklı özellikler olduğunu düşünüp bir diğerinin yerine o daha iyi, bu daha kötüden daha ziyade yapılan işin daha iyi yapılması veya eksikliklerin tamamlanması, eksik bir şey bırakılmaması şeklinde düşünülmesinin daha doğru olacağını düşünüyorum ve ben bütün arkadaşlarıma çok teşekkür ediyorum, çok istifade ettim.

Firdevs Karahan

Buyurun Hocam.

Hocam, şimdi bu Türkçe öğretmeni yeterlilikleri içinde altı performans göstergesi sayılmış ve bu altı performans göstergesinden A1 ve A2 düzeyindekiler, tamamı ile materyalleri kullanmaya yönelik şeyler. Şöyle söyleyelim: Mevcut yazıda görsel ve işitsel materyaller, içeriği öğrencilerin dil gelişimine ve düzeylerine göre, kural-larına uygun olarak geliştirir, kullanır biçiminde söylüyor yani daha çok mevcut materyali bir adım öteye taşımaktan bahsediyor. Yeni bir materyal üretmekten bahsetmiyor. A3 düzeyindeki kazanımlarda da aynı şey, ifade olarak zenginleştirir diyor. Yine A3 düzeyindeki diğer şey, zenginleştirtince arkadaşlarıyla paylaşır. Aslında burada bir tane maddede tam olarak belki şey var yani zenginleştirdiği materyali arkadaşlarıyla paylaşır diyor. Dolayısıyla materyal geliştirmeyle ilgili öğretmen yeterliliklerinin kesinlikle ve kesinlikle yeniden tanımlanması gerekiyor. Çalıştayın konusu bu olduğu için bu performans göstergelerinin yeniden tanımlanması gerekiyor. Şimdi birkaç şey daha söylemek istiyorum ben.

Materyal geliştirme dersi için Yök'e tabiyiz ve Yök diyor ki: Bilgisayar dersinin devamı niteliğindedir. Yani bu öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme dersi, bilgisayar dersinin devamı niteliğindedir ve birçok üniversitede de bu ders eğitim bilimleri ya da eğitim bilimleri kodlarıyla kodlandırıldığı için doğrudan doğruya eğitim bilimlerine yönlendiriliyor, onlardan da bir programcı tarafından... Yani hiçbir zaman aslında bilgisayar öğretim teknolojilerinden bir kişi gelip bu dersi yürütmüyor. Önce onu söyleyeyim yani eğitim bilimci birisi bu dersi gerçekleştiriyor. Dolayısıyla burada ciddi bir hata var. Hocamın söylediğine katılıyorum, mutlaka bilgisayar öğretim teknolojilerinden destek alınması gerekiyor materyal geliştirmeyle ilgili ama hiçbir zaman oraya gitmiyor, eğitim bilimlerinin program geliştirme bölümüne gidiyor. Dolayısıyla birçok unsuru materyal olarak kullanabileceğimiz gibi birçok basit unsuru da materyal olarak kullanmamız mümkün. Lisede edebiyat dersinde, dil ve anlatım dersinde bir

şehir krokisi bir materyal haline gelebiliyor. Yani üzerinden anlatım yaptırıyorsunuz öğrencilere, üzerinden bir güzergah belirleyip anlatım yaptırıyorsunuz, çok da keyifli. Defalarca kullanılabilecek bir materyal haline gelebiliyor ya da çok daha basit düzeyde söyleyelim, mesela ilk okuma-yazma, biz Bayram Bey’le aynı üniversitede çalıştık, aynı birimlerde çalıştık. Bayram Bey ilkokuma-yazma dersinde öğrencilerinden bir sunum yapmalarını istiyor ve bir materyal geliştirmelerini istiyor. Bir öğrencisi bir gün bana geldi ve dedi ki: Hocam ben bir materyal bulamadım. Öğrenciye yardımcı olmak için bir materyal tanımladık. Yaklaşık otuz santimlik teller dedik, esnek, kıvrılabilen katlanabilen teller. Hocam dedi, siz sakın Bayram Hoca’ya söylemeyin. İlk önce bunu beğenmedi, Hocam dedi, telden materyal mi olur sonra kendisi başka bir çıkış yolu bulamamış ve bu materyali üretmiş. Bana geldi dedi ki: Hocam sakın Bayram Hoca’ya söylemeyin. Bayram Bey, derste bu çocuğun sunumunu değerlendiriyor ve yüz veriyor, hemen oradan da bana telefon ediyor, teli sen mi söyledin diye. Tel basit bir şey, kolay katlanabilen, öğrenci için bir tehdit değil, bir tehlike oluşturmuyor. Harflerin şekillerini verebiliyorsunuz. İlk okuma-yazmada harfleri kavratmak için farklı duyulara hitap eden basit bir materyal, öğretmenler tarafından ulaşılabilen bir materyal. Dolayısıyla öğretmenin o bilinçte olması gerekiyor. Açık olması gerekiyor. Basit unsurları materyal olarak kullanabileceği bilincinin olması gerekiyor.

Yine ben Eyüp Hocama bir konuda katılarak şunu söyleyeyim: Öğleden önceki oturumda da söylemiştik, biz sosyal olanla ilgiliyiz. Sosyal olanla uğraşıyoruz ama sosyal olandan uzaktayız. Ben kendi adıma söyledim ve eleştiri yapmıştım, bir kez daha hatırlatayım. Biz akademisyenler olarak ortaokulu hedefliyoruz, ortaokul çocuklarını gözlemlemiyoruz, onların içinde bulunmuyoruz. Onlarla birlikte yaşamıyoruz. Sadece bir takım ölçekler gönderiyoruz birileriyle. Onlardan bir takım veriler alıyoruz ve ahkâm kesiyoruz. Ben kendi çocuğumla kurduğum iletişimde, etkileşimde onların dünyasının çok farklı

olduğunu fark ediyorum. Dolayısıyla o bağı bir şekilde kurmamız gerekiyor. Kendi bilimsel nesne, bilimsel alanımızla ilişkili bu bağı biz hep çok iyi bildiğimizi düşünüyoruz ve buna dair hep yorumlar yapıyoruz ama onların içinde yeterince zaman geçirmiyoruz ve dolayısıyla onların ihtiyaçları nedir, beğenileri, ilgileri, istekleri nelerdir, bunları yakalamakta güçlük çekiyoruz. Son olarak Hocam, çok bıktırdım sizi, çok özür dilerim, mesela Pisa sınavındaki öğrencilerin karşılaştıkları sorular ve bunların metin kaynaklarının daha ciddi araştırılması gerekiyor çünkü oradaki metin tipleri, metin özellikleriyle ders kitaplarındaki metin özellikleri örtüşmüyor bizde.

Firdevs Karahan

Çeviri gibi bir faktör var.

Özay Karadağ

Çeviri faktörü elbette var ama şunu özellikle söyleyeyim: Türkçe ders kitaplarında ya da diğer ders kitaplarında bu nitelikte metinle karşılaşmıyor çocuklar. Dolayısıyla bizim öğretmenimizde daha çok edebi alandan gelen metinlerin öğrenme ve öğretimiyle ilgili faaliyetlere zaman ayırdığı için Pisa sınavındaki metinlere ya da onları daha iyi kavratacak ne materyal ve yöntem geliştirmiyor. Dolayısıyla böyle bir ihtiyaç durumu yok. Eğitim ve öğretim sürecinde böyle bir ihtiyacımız yok ama çocuklar sınava girdiği zaman böyle bir ihtiyaç kesinlikle duyuyorlar. Dolayısıyla şunun yapılması gerekiyor: Elbette, Pisa sınavında sadece sıralamayı nicel olarak yerimizi yükseltelim anlamında değil de bu becerileri öğrencilerimize kazandırmamız aslında bu tipte, farklı tiplerde metinlerle öğrencilerimizi karşılaştırmamız gerekiyor diye düşünüyorum.

Saadet Maltepe

Oradaki başarı değil de aslında bunun çıkış noktasından hareket edersek bizim de ders kitaplarına girmesi gerekiyor.

Özay Karadağ

Onu daha rahat söyleriz, daha gerçekçi.

Firdevs Karahan

Öğretmen arkadaşlarımız için tekrar üzerine basa basa söylemek isterim, metin dediğimiz zaman hocamızın dediği gibi hikaye şiir değil, gerçek yaşamda kullanılan harita, istatistik okuma, bir resmi yorumlama...

Bayram Baş

Materyal de bir metin hatta hocam.

Firdevs Karahan

Tabii, dolayısıyla şablon okuma vesaire gibi pek çok metin türlerinden bahsetmemiz, öğrencilerimize tanıtmamız gerekiyor. Buyrun Hocam.

Eyyup Coşkun

Teşekkür ederim. Benim değinmek istediğim birkaç nokta var. Birincisi metin temelli dil bilgisi öğretimi konusu. Namık Hoca kapıyı açtı, oradan devam edeyim. Ben doğrudan dil bilgisi öğretimi üzerinde çalışmadım ama bir çalışmaya ön hazırlık olarak literatür taraması yaptığımda şöyle bir manzara çıktı karşıma: Benim aklımdaki anahtar kelimeler “metin temelli dil bilgisi öğretimi”ydi. Türkiye’de yazılan birçok makale ve yirmi-yirmi beş tane tez buldum. Onları inceledim. Fakat hayal kırıklığı yaşadım çünkü benim kafamdaki metin temelli dil bilgisi öğretimiyle kaynaklarda karşılaştığım çok farklıydı. Bu alandaki doktora tezlerinde de aynı durum vardı. Şöyle açıklayayım: Metin temelli dil bilgisinin alternatifi, yani klasik dil bilgisi öğretimi diye söylediğimiz yöntem ne? Dil bilgisi konularını sıralayıp her birine birer cümle ile örnek vermek değil mi? Örneğin sıfat çeşitlerini sıralamak, tanımlamak ve birer örnek vermek. Örneğin sayı sıfatının içinde geçtiği bir cümle söylemek. Peki, metin temelli dil bilgisi

öğretimi diye yapılan çalışmalarda ne yapılıyor? O cümleyi paragraf veya daha uzun birkaç paragraflık bir metin olarak yazıyor insanlar sadece. Konu temelli anlatımdan sonra örnekleri daha uzun cümleler veya paragraflar üzerinde göstermenin metin temelli dil bilgisi öğretimi olmayacağını düşünüyorum. Metin temelli dil bilgisi öğretiminden benim anladığım şu: Aynı olayı anlatan biri hikâye, diğeri gazete haberi olarak yazılmış iki metin arasında dil yapısı olarak ne fark var? Metinlerde kullanılan kipler, fiiller, fiil çekimleri, cümle yapıları, öznel anlatım vb. açısından iki metin türünde nasıl bir farklılaşma oldu? Yani metni doğal hâliyle bir bütün olarak alıp dil bilgisi kuralından metne gitmek yerine metinden dil bilgisine gitmek. Metindeki bütün dil öğelerini bir arada değerlendirip bir sonuca varmak. Benim metin temelli dil bilgisi öğretiminden anladığım bu. Ancak bu yaklaşımın da bir ön koşulu var. Bunu yapabilmek için öncelikle dil bilgisine dair temel kavramları vermeniz gerekiyor. Yani metni dil bilgisi açısından bir bütün olarak değerlendirirken kiplerden, cümle yapılarından yararlanacaksanız önce kipin ne olduğunu, kip türlerini, cümle türlerini anlatmanız lazım.

Aslında metin dilbilim çalışmalarının başlangıcında da var böyle bir tartışma. İlk defa Zelling Haris 1952’de bir kongrede metin dilbilim kavramından bahsediyor ve diyor ki: Bizim artık dilde inceleme birimi olarak cümleyi değil de metni esas almamız lazım. Çok ilgi çekiyor bu görüş, yapalım bunu diyorlar. Deniyorlar ama inceleme birimi olarak cümleyi esas alanlar bu sefer cümleleri toplamaya çıkarmaya başlıyor. Mesela metinde kaç tane isim, kaç tane sıfat, kaç tane zarf var diye bakılıyor. Aslında bir cümleyle yaptığımızı daha fazla cümleyle yapmış oluyoruz o kadar. Ancak yetmişli yıllarda gerçek anlamda metin ne demek, metni oluşturan nitelikler neler, metindeki dil yapıları ne tür işlevler görüyor, buna dönük bir bakış açısı gelişmeye başlıyor. Bizdeki dil bilgisi öğretimine dair bakışı, Batı’daki 1950-1970 yılları arasında yapılan tartışmalara benzetiyorum. Sanki metin dilbilimin ortaya çıkışındaki bu bakışla, evet metin merkezli bir dil

bilgisi öğretimi yapmamız lazım ama nasıl sorusunun cevabını arıyoruz. Özetle metin temelli dil bilgisi öğretimi için önce klasik usulle temel kavramlar öğretmek, daha sonra metni bir bütün olarak ele alan ve bütün dil özelliklerini bir arada incelemeye dayalı bir bakış açısı geliştirmek gerekir.

Değineceğim ikinci konu ise kazanımlarla ilgili. Türkçe öğretiminde 2005 Programının etkisiyle kazanım + etkinlik = Türkçe öğretimi mantığı yayıldı. Programın en büyük zaafiyeti olan bu yaklaşım, bizi yanlış bir yöne sevk ediyor. 1-5. Sınıf ve 6-8. Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programlarının her birinde yüz sayfadan fazla etkinlik örneği var. Bir programda bu kadar etkinlik olmasına hiç gerek yok. Program dediğimiz anayasadır, o ayrı bir konu. Öte yandan verilen örneklerde “Kazanım + Etkinlik = Türkçe öğretimi” mantığı hâkim. Bakıyorsunuz, üstte bir tane kazanım, altta etkinlik. Her kazanım için bir metin.

Programdaki kazanımlarla ilgili birçok problem var. Ancak kazanımlar çok güzel yazılsa da kazanım merkezli bir dil öğretimi olmaz. Doğru olan beceri odaklı dil öğretimidir. Çünkü kazanım çakıl taşıdır, kazanım küçüktür. Kazanım merkezli yaptığınızda şu çıkıyor ortaya: Kazanımımız ne? Mesela, “Yazılarında sebep sonuç ilişkisi kurar.” Bunun karşılığı etkinlik şöyle: “Bugün okula gelemedim çünkü ...” Boşluğu doldur çocuğum.

Özay Karadağ

Buna tam bir açıklama, ben üzerine söz söylersin diye söyleyeceğim. TEOG sınavındaki sorular kazanım temelli hazırlanmış. Bu konuda bilgin olsun da yani onun üzerine söyle, öyle diyorlar. Burada da bir mantıksızlık oluşuyor. Dolayısıyla TEOG’da yirmi tane Türkçe sorusu hazırlıyor, hazırlayanlar diyor ki: Bu soruları biz kazanım temelli hazırladık yani her biri bir kazanıma denk gelecek şekilde. Buyrun.

Teşekkür ederim Hocam. Şimdi vurgulamak istediğim şu: Kazanımlar birer çakıl taşı, siz bunu büyütün tuğla deyin. Bu tuğlalar birleşince bir duvar oluşturacaklar ama biz hiç duvarı düşünmeden tuğlaları üst üste, sağa, sola, dağıtıyoruz. Kazanım merkezli gittiğimizde yaptığımız şey bu. Evet, kazanım bir araç olarak çok önemli; çok iyi yazılması ve çok iyi kullanılması lazım. Ama önce bizim binayı ve duvarı planlamamız lazım. Yani buraya nasıl bir bina yapacağız, bina'nın duvarlarını nasıl yapacağız? Hangi yükseklikte, hangi kalınlıkta hangi uzunlukta bir duvar? Ondan sonra taşları yerine koymamız lazım. Bunun için okuma merkezli, yazma merkezli yani beceri merkezli düşünmek gerekiyor.

Ben bu çocuğa ne öğreteceğim? Hangi becerisini geliştireceğim. Tümden gelim yöntemiyle bakıyorum. Önce binayı, sonra odaları, sonra duvarı ondan sonra tuğlaları veya çakıl taşlarını düşünmeliyim. Örneğin yazma becerisini geliştirmeyi amaçlıyorum. Yazmada hangi metin türü? Hikâye. Hikâye yazmayla ilgili olarak neyi öğreteceğim? Bakış açısı. Öyleyse hikâyede bakış açısını kazandırmaya yönelik bir kazanıma ihtiyacım var. Mesela “Farklı bakış açılarıyla hikâyeler yazar.” şeklinde bir kazanım olabilir. Ancak kazanım ne olursa olsun esas olan beceriyi bir bütün olarak düşünmek.

Bunu bir örnekle açıklayayım: Biz öğretim ortamımızı bir tamirci atölyesi gibi düşünelim. Tezgâhta birçok malzeme var. İngiliz anahtarı, kerpeten, keser, çekiç, on bir, on iki, on üç numaralı anahtar... Bütün malzemeler burada. Biz bu malzemelerle bir aracı tamir etmeyi öğretmek istiyoruz. Mevcut yaklaşımla biz öğretimi şöyle yapıyoruz: Evladım bak bu İngiliz anahtarı, şurada kullanılır, özellikleri bunlardır, koy yerine. Al on bir numaralı anahtarı eline. Bunun özellikleri şunlar, kullanıldığı yerler bunlar. Mesela bu vidayı on bir numaralı anahtarla sökebilirsin. Sonra on ikiyi al, on üçü al... Sırasıyla tezgâhtaki bütün malzemeyi tek tek öğretiyoruz. Çocuk her malzeme için ayrı ayrı

çalışma yapıyor. Ancak motoru tamir etmeyi öğrenemiyor. Kazanım temelli gittiğimizde yaptığımız şey bu.

Oysa olması gereken şu: Atölyede tamir edilmesi gereken bir araba motoru var. Motoru inceliyoruz. Tamir için hangi malzeme lazımsa gerektiği zaman onu alıyoruz. Çünkü esas olan motoru tamir etmek.

Okuma kazanımları arasında “Okuduklarında sebep sonuç ilişkisi kurar.” şeklinde bir kazanım var diye hiçbir çocuk okulu bitirdiğinde eline aldığı bir hikâyeyi, denemeyi veya gazete yazısını, şu metine bir bakayım, içinde kaç tane sebep-sonuç ilişkisi varmış diye okumaz. Çünkü hayatta karşılığı yok bunun. Ama şunu yapar: Bu metinde ne demek istiyor? Metnin ne demek istediğini anlamaya çalışırken sebep-sonuç ilişkisi kurması gerekiyor kurar, parçadan bütüne ilişkiler kurması gerekiyorsa onu da yapar. Yani hangi kazanım gerekiyorsa, o otomatik olarak devreye girer. Kazanımları ve etkinliği bu anlamda düşünmeliyiz. Kazanımı gerçekleştirmek hedefiyle küçük küçük işlerle uğraşp bütünü kaybeden bir yaklaşımda olmamalıyız.

Değirmek istediğim üçüncü nokta Türkçe öğretimi alanındaki akademisyenlerin öğretmenlik deneyimi. Geçenlerde Eğitim Fakültesi Dekanlar Konseyi Toplantısı vardı. Oradaki gündem maddelerinden biri de şuydu: Eğitim fakültelerine alınacak öğretim elemanları iki yıllık, üç yıllık bir deneyim yaşasın okullarda, ondan sonra akademik kadroya girsinler. Ben bu yaklaşıma karşı çıktım. Evet, eğitim alanında çalışacak bir akademisyen için öğretmenlik deneyimi gerçekten önemli. Ancak deneyimi bu formülle sağlamaya çalışmak yeni problemler doğuracağı gibi beklenen faydayı da sağlamaz. İki yıllık bir öğretmenlik deneyimi 40 yıllık meslek hayatı boyunca yeterli olur mu? Bana pek inandırıcı gelmiyor. Birinin gittiği köy okuludur, diğerinin şehir okulu. Köy okulundaki şehir okulunun durumunu bilmez, şehir okulundaki köy okulunun durumunu bilmez. Birçok faktör var.

İki yıllık deneyimin ömür boyu yeteceğini düşünmek yanlış. Bir eğitimci olarak aslında her zaman bir ayağımın okulda olması lazım.

Örneğin bir öğretim üyesi olarak ortaokulda bir sınıfım olsa haftada dört saat, altı saat bu sınıfın Türkçe derslerini ben yürütsem, bu bana çok daha fazla katkı sağlar. Söylediklerimin gerçekliğini tartma imkânı bulurum, yeni şeyler düşünme, yeni şeyler üretme ve ürettiklerimi test etme şansı bulurum.

Peki, baştan iki yıllık deneyimin zararı var mı? Evet, zararı var. Şu anki durumda Türkçe bölümleri için atanma oranı %11. Yani on mezundan ancak biri atanabiliyor. Öğretmenlik deneyimini ön şart hâline getirdiğimizde akademisyen kaynağımız birden mezunların %10'una düşüyor. Öğretmen olarak atananlardan akademik kadroya atanmak için zorunlu olan İngilizce puanlarını alabilecek olan da çok az. Ayrıca belki birkaç yıl KPSS peşinde koşturup memleketin bir yerinde öğretmenliği kazandıktan sonra evlilik, sosyal yaşamın baskısı, İngilizce derken akademisyen adaylarının havuzunu çok daraltmış oluruz. İki yıl, üç yıl başka bir işle uğraşacak, tam düzenimi kurdum, rahata, huzura erdim dediği zaman yeni bir mücadeleye geçmesini bekleyeceksiniz. Gelen çok az aday olur, zaten kalite sorunumuz var. Bu yöntem kalite sorunumuzu daha da artırır.

Özay Karadağ

Bakanlıkla işbirliği ile daha kolay, mesleğe alındıktan sonra çözülebilir.

Bayram Baş

Öğretim üyesinin yeri, aslında temel olarak eğitim fakültesi için kesinlikle istihdam alanının olduğu yer olan okuldur. Destek amacıyla sözlerim. Maalesef bizde okul deneyimi, öğretmenlik uygulaması derslerini öğretim üyeleri takip etmiyor. Lisans döneminin en önemli uygulamalı derslerini ders olarak görmüyor. Bu dersleri çoğu kişi yardımcı öğretim elamanları ile yürütmeye çalışıyor. Eğitim fakültesinin oysa en önemli dersi, okul deneyimi ve öğretmenlik uygulamasıdır.

Firdevs Karahan

Evet, bu benim galiba üçüncü kez çalışmaya katılmam ama şundan çok mutluluk duyduğumu ifade etmek istiyorum: İlk iki çalıştayda özellikle Türk Dili Edebiyatı kökenli hocalarımızın tartıştığı konu çok farklıydı, bu ortamda tartışılan gerçekten çok farklı. Batıda, dünyadaki dil öğretiminin neredeyse yüz yıldan çok daha uzun bir geçmişi var bizim bugün anladığımız anlamda. On beş-yirmi yıllık bir geçmişi olan Türkçenin öğretimi konusunda bu kadar hızlı gelişmeler, bu kadar çabuk ve gerçekten sıçrama boyutunda gelişmelerin olması da benim için ayrıca çok sevindirici. Tabii, bu alanda yetişmiş hocalarımızın katkısı bu yönde çok büyük. Müsadenizle kendilerine katılım belgelerini taktim etmek istiyorum, teşekkürlerimizle beraber. Sizlere de katıldığınız için çok teşekkür ediyoruz.

KAPANIŞ VE DEĞERLENDİRME

İsmail Güleç

Evet, yorucu bir günün ardından kapanış oturumundayız. Kapanış oturumunda isterseniz şöyle bir yol takip edelim. Ben değerli Hocalarımdan ikişer dakika ile günü kendileri açısından özetlemelerini isteyim. Böylece tamamlamış olalım. Nerden başlayalım? O taraftan başlayalım.

Katılımcı

Öncelikle teşekkür ediyorum Hocam, böyle bir toplantı tertip ettiğiniz için. Mutlaka faydalı oldu. Tabi burada konuşmalarda, bizim konuşmamızın yanı sıra öğretmenlerle beraber yaptığımız için onlara belki daha çok söz verip onlardan mevcut durumla ilgili görüşlerini alıp problemlerini görmek daha faydalı olabilir çünkü problemler her geçen gün yenileniyor. Yani yeni materyaller ortaya çıktıkça yenileniyor, değişiyor, çocuklar değiştiği için değişiyor. Belki öğretmenlere daha fazla zaman ayrılabilir konuşmaları için, problemlerini anlatmaları için. Üzerine bizim söz söylememizde yararlı olabilir. Teşekkür ediyorum.

Eyyup Coşkun

Evet, konuşmaya nasıl yetiştireceğim telaşıyla başladığımdan teşekkür edemedim. Arkadaşlarımın teşekkür ifadelerine fazlasıyla katılıyorum. Bu çalıştaylara ikinci defa katılıyorum, ilkinde katılamamıştım. Bugün çok istifade ettiğim bir çalıştay yaşadık. Devamını diyoruz. Devamını söylemişken, gelecek programın konusu hakkında bir önerim var. Onu da hemen söyleyeyim: Yabancılar Türkçe Öğretimi. Belki onun içerisinde çok genel değil de daha spesifik bir başlık konuşulabilir diye öneriyorum.

Bir de şu noktayı vurgulayayım: Bölümelerde bir tecrübe paylaşımı eksikliğimiz var. Bu çalıştaylara geldikçe bunu daha iyi anlıyorum. Biz Mustafa Kemal Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü olarak şanslı bir bölümüz, çünkü Türkçe öğretimi alanında doktora yapmış belli sayıda arkadaşımız var. Yani kadro, en azından nicelik olarak birçok üniversiteye göre daha iyi. Buna rağmen işlerin yoğunluğundan birbirimizle yeterince bir araya gelip de meselelerimizi konuşamadığımızı geçen gün yaptığımız toplantıda fark ettik, birbirimize itiraf ettik.

Bir akademisyen hastalığı var, bir şeyi ben aslında çok iyi biliyorum da başkalarının fikrine pek ihtiyacım yok. Böyle bir zaafiyet olabiliyor akademisyenlerde. Hepimizde var; belki bazımızda kısmen, bazımızda daha fazla. Ama şu da bir gerçek: Rahat konuşabildiğimiz, öneriler sunabildiğimiz, hatalarımızı itiraf edebildiğimiz ortamlarda birbirimize çok şey katabiliyoruz. Bu anlamda bölümlerde de bu çalıştayların küçükleri yapılabilir. Belli bir programla, biz bölümde nasıl bir eğitim vizyonu çiziyoruz, nasıl bir hedefimiz var, ne tür eksiklerimiz var, bunları bir paylaşalım. En azından hangi arkadaş, hangi derste, neyi, ne kadar anlatıyor? Bunları konuşmamız lazım.

Teşekkür ediyorum.

İsmail Güleç

Evet, Adnan Hocam.

Adnan Karadüz

Ben de şimdi burada olmaktan çok mutlu olduğumu söylemek istiyorum. Beni de davet ettiğiniz için cidden çok teşekkür ederim. Hocamın söylediği her şeye katılıyorum. Bir araya geldiğimizde cidden birbirimizden bir şeyle alıyoruz. Benzer düşündüğümüz ya da aynı doğrultuda düşündüğümüzü görüyoruz. Bu, bizi biraz daha cesaretlendiriyor yani ne çalışacağız, nereye gideceğiz... Bir de ben bugün şunu gördüm: Gerçekten entellektüel, akademik bir ortam vardı yani bana göre, benim düşüncem. Tartışma vardı, eleştiriler vardı, saygıyla karşılamar vardı, hoş şeylerdi bunlar. Yeni şeyler söylendi. Bunlar da çok güzeldi. Bir başka husus da, cidden alan eğitiminde, ben ikincisine katılmamıştım, arkadaşlar iyi yerdeler. Herkes pratikleri önemsiyor, çok pragmatist bakıyor, somut öneriler getiriyor. Bu çok iyi. Sadece eleştirmek yerine somut öneri sunmak çok iyidir, önemlidir burada. Çok keyifli bir ortam vardı. Sizlere teşekkür ediyorum ben de.

İsmail Güleç

Evet, bu arada Saadet Hanımı unuttuk. Orada kaldınız. Sizi de dinleyelim, temennilerinizi, dileklerinizi.

Saadet Maltepe

Ben üçüncüsü olmasına rağmen ilk kez katılıyorum ama çok faydalı olduğunu söyleyebilirim. En azından aynı dili konuştuğum insanlarla bir arada olmak beni mutlu etti. Hemen hemen aynı sorunları, aynı noktalarda yakalayabiliyoruz. Bunu gördüm. Çözüm önerilerinin farklılıklarını görebildim. Alana katkı getireceğini düşünüyorum. Tüm katılımcılara ve düzenleyici olarak sizlere teşekkür ediyorum. Umarım başka toplantılarda yine görüşürüz.

İsmail Güleç

Evet, Ali Fuat Hocam.

Ali Fuat Arıcı

Öncelikle bu çalıştayın, genelde eğitim ve öğretmene, özelde de Türkçe eğitimine ve öğretmenine çok büyük katkılar getirdiğini belirtmek isterim. Burada arkadaşlarımızdan, onların görüş ve düşüncelerinden istifade ettik. Bir araya gelmemizi sağladı. Bu manâda gerçekten teşekkür ediyorum. Ayrıca mutlaka dördüncüsünün, beşincisinin yapılması ve gidebildiği yere kadar gitmesi gerektiğini düşünüyorum. Bunu sizler düzenlerseniz yine katılmak isteriz. Düzenleyemezseniz, olur ya bir sıkıntı çıkarsa, biz kendi üniversitelerimizde, farklı üniversitelerde düzenlemek isteriz. Ama bunun her yıl veya en azından iki yılda bir mutlaka düzenlenmesi gerekiyor. Tabi arkadaşlarımız çok güzel şeyler söylediler. Özellikle yeterlilikler eleştirildi, çözümler de sunuldu. Öbür taraftan bu ilk yeterlilik programıydı. Bence bunun hazırlanması bile çok iyi bir şeydir. Türk eğitim sistemi ve Türk eğitim tarihi açısından ilk olması hasebiyle eksiklerinin, yanlışlarının olması da normaldir. Ama burada konuşulup tartışılması çok faydalı oldu. Teşekkür ederim.

Özay Karadağ

Ben de bu toplantı için gerçekten bütün taraflara teşekkür ediyorum. Ben iki hususta görüşümü açıklamak isterim. Birincisi, sosyal bilimlerin batıda inşa edilme biçimi; işte tarih vardır, felsefe vardır. Eski bilimlerdir bunlar. Anladığımız anlamda sosyal bilimlerin doğa bilimsel temeller üzerine inşa edilmiş olduğu gerçeğini gözden kaçırmamız gerekiyor. Dolayısıyla biz sosyal olanı, matematiksel birtakım şeylerle açıklamaya çalışıyoruz. Yani bu bakımdan birçok çalışma yapıyoruz. Bunlar; anlamsızdır, değersizdir, asla demiyorum. Anlamlıdır, değerlidir ama tek başına sosyal olanı açıklamaya yeterli değil. Dolayısıyla insanı anlamaya dönük, öğrencileri, çocukları anlamaya dönük çalışmalar yapmamız gerek. Yani sosyali anlamaya dönük çalışmalar yapmamız gerekiyor. Öncelikle onu belirtmek istiyorum. İkincisi, Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi Metini dediğimiz bir metin var. Bu

öğretmen yeterlilikleri, bütün alanlar için birtakım yeterlilikler tanımlıyor. Bologna sürecine uygun olarak hazırlanmış ve çeviri bir metin. Yani tıpkı bu Avrupa Dilleri Öğretimi Çerçeve Metini gibi, bu da bir çerçeve metin. Mutlaka geliştirilebilir bir çerçevedir esas olarak. Bu çerçeve metni esas alarak öğretmen yeterliliklerinin yeniden tanımlanması gerektiğini düşünüyorum. Şöyle düşünün: Mesela öğrenme yetkinliği ile ilgili, öğrenme gereksinimlerini belirler ve öğrenmesini yönlendirir diye bir madde var, Yükseköğretim Kurulu Yeterlilikler Çerçeve Metini içerisinde tanımlamış. Mesela bu tip şeyleri, Türkçe öğretimi ya da Türkçe öğretmeni için güncelleyip yeniden oluşturmamız ve yeterlilikler ya da performans göstergelerini yeniden tanımlamamız gerektiğini düşünüyorum. Umarım bu çalışma da buna vesile olur, buna katkı sağlar, Herkese çok teşekkür ederim.

İsmail Güleç

Biz teşekkür ederiz. Evet, Namık Kemal Şahbaz Hocamız.

Namık Kemal Şahbaz

Sayın Hocam çok teşekkür ediyorum. Yani sıcak bir ilişki, önyargısız, mütevazı bir atmosfer sağlanması, paylaşımlarda karışıklıklar olsa da, ortamı ya da süreci etkili ve verimli bir şekilde geçirmemizi sağlıyor. Bu yönüyle size teşekkür ediyorum. Bence öğretmen yeterliliğinin temelinde, daha önce de söyledim, sevgi yatıyor. Seversen her şey oluyor. Seven verir anlayışı ben de temeldir. Seven bilgisini verir, seven birikimini verir ve o birikim çoğalarak memleket hayırına olur diye düşünüyorum. Teşekkür ederim.

İsmail Güleç: Bayram Bey,

Bayram Baş

Ben de bu çalıştayların ilkine katılıyorum. İlk ikisine katılma fırsatı bulamadım. Verimli geçtiğini görüyorum ama bir iki husus eklemek istiyorum. Birincisi, Hatay'da, Sakarya'da, Yıldız'da, Mersin'de

Türkiye'nin birçok üniversitesinde lisansüstü programlarımız var. Hatta biz dün yüksek lisans sınavımızı yaptık. Birçok öğretmenimiz farklı sebeplerle yüksek lisans sınavlarına girip yüksek lisans öğrencisi olmak istiyorlar. Benim zihnimde bu hep netti ama bugün bir kere daha gördüm. Burada bugünkü çözümler iki türlüydü: Bir; gerçekten yaparak, yaşayarak, bilfiil, araştırmacıların kendileriyle ya da öğrencileriyle yaptığı bazı çalışmalardan elde ettikleri sonuçlar, iki; tarihi materyalizm ile beraber günümüze kadar getirdiğimiz pragmatizm ve epistemoloji ilişkisine bağlı olan sonuçlar. Ben buradan şu sonucu çıkartıyorum: Birçok arkadaşımız, lisansüstünde nicel araştırmalar yaptırıyor, özellikle doküman incelemesi tekniğiyle yapılmış birçok çalışma var. Ben öğretim üyesi arkadaşlara lisansüstü tezler için özellikle eylem araştırmaları yaptırmalarını öneriyorum. Bu çok büyük bir eksiklik. Elimizin altında öğretmenlerimiz var, işi bilen insanlar var. Bir problemin çözümüne, bazı eksikliklerin iyileştirilmesine yönelik araştırmalar yapmanın Türkçe eğitimi sürecine üst düzeyde katkı sağlayacağını düşünüyorum. Alanımızda eylem araştırması sayısı çok düşük. Ben burada dostluk gördüm. Kesinlikle alan muhafazakarlığı olan biri değilim. Alana yabancı dil menşeli hocalarımız da, Türkoloji menşeli hocalarımızda katkı sağlıyor. Biz hep beraber bir bütünü meydana getiriyoruz. Bu hoşgörünüz için teşekkür ediyorum. İnsanın her şeyin temelinde olduğuna inanıyorum. Milattan önce yaşamış filozoflardan Terentius diyor ki: "Ben insanım, insana özgü olan hiçbir şey bana yabancı değil." Birbirimizi yabancılamazsak, hatalarımızı da belki hata olarak değil, çözüm önerebilecek bir süreç olarak görebilsek, daha güzel şeyleri başarabiliriz diye düşünüyorum. Çok teşekkür ediyorum Hocam.

Katılımcı

Evet, ben de ilk kez katılma fırsatı buldum. Öncelikle bu çalıştayda emeği geçen, başta İsmail Hocam olmak üzere, Alpaslan Hocam, dekanlık yönetimi ve Sakarya Üniversitesi'ne sonsuz

teşekkürlerimi sunuyorum. Çok dolu dolu ve verimli bir çalıştay geçti. Katılan, dinleyen, iştirak eden herkesin emeğine sağlık. Tekrar teşekkürler.

Katılımcı

Hocalarımız ifade ettiler zaten eylem araştırması yapılması gerekiyor. Teşekkür ederim.

İsmail Güleç

Bir de çalıştay başkanı olarak Alpaslan Okur'un görüş, dilek, temennilerini dinlemek isteriz.

Alpaslan Okur

Burada tekrar teşekkürlerle başlayıp aynı şeyleri tekrar etmek istemiyorum ama üçüncüsünü düzenlediğimiz için gerçekten her defasında çağırıyoruz, arkadaşlarımız geliyorlar. Bu durum bizi mutlu ediyor. Sabah açılış konuşmasında da belirttiğim gibi biz iki çalıştaya da daha çok alanın belli hocalarını çağırmıştık, biraz pür alandan olmasa da. O hocalarımızın da bu alana katkıları olduğunu kesinlikle inkâr edemeyiz ama bu çalıştayımızın özelliği nedir? Bütün katılımcı hocalarımızın yüksek lisans, doktora, doçentlik vesaire gibi alandan olması ve konuşulan konuların daha çok eylem olsun, uygulama olsun, bu çerçevenin çizilmesi ve buna yönelik de eminim ki tedbirler alınacak ve öneriler dikkate alınacaktır. Bu anlamda her bir hocamızın yaptığı katkıdan dolayı teşekkür ediyorum.

İsmail Güleç

Aramızda Türkçeci olmayan bir arkadaşımız var. Bilgisayar teknolojilerinden Doçent Dr. Barış Horzum. O da çalıştayımızla ilgili dilek, temenni ve bir sonraki çalıştayda neler yapalım, nasıl olması gerektiğine dair görüşlerini bizlerle paylaşırsa memnun oluruz.

Mehmet Barış Horzum

Teşekkür ederim. Benim feyz almam gerekir herhalde BÖTE çalıştayı da düzenlememiz anlamında. Ben katkı sağladığımı düşünüyorum, çok farklı söylemleri dinledim. Bize de farklılık kattı. Şu bir gerçek ki disiplinler arası çalışmalara daha fazla ihtiyaç var. Burada bulunduğum süre boyunca bunu algıladım. Disiplinler arası çalışmalarla birbirimizden öğrenebileceğimiz çok şey olduğunu fark ettim. Teşekkür ediyorum, ellerinize sağlık.

İsmail Güleç

Ve bölüm başkanımız Mehmet Özdemir.

Mehmet Özdemir

İsmail Hocam, seninle beraber burada alan dışı kaldık. Bütün arkadaşlar Türkçe eğitiminden geliyorlar ama buna rağmen kendi yaptığım çalışmalarla burada konuşulanları karşılaştırdım. Ara sıra konuştuğum şeylerdi. Doğru yaptığımız şeyleri gördüm, mesela Eyüp Hoca'nın bahsettiği metine dayalı dilbilgisi öğretimi konusundaki endişelerimi gördüm ve bu endişeleri ben zamanında yaşadım ki şöyle bir şey uyguluyordum: Bunu sizin konuşmanızdan sonra söyleyecektim ama konuşma farklı yerlere kaydı. Metin ama hangi metinden hareketle dilbilgisi öğreteceksiniz? Yani öğretmenin tahtanın başında uydurduğu cümlelerle, Ali okula gel, gel; yüklem, Ali; özne, okula; dolaylı tümleş. Bu mantıkla gidildiği için dilbilgisi öğretilmiyor. Nedir bunun alternatifi? Gerçek bir metinler üzerinden dilbilgisi öğretimi. Nedir gerçek metinler? Yazarlarımızın, şairlerimizin, Tanpınar'ın, Yahya Kemal'in, Necip Fazıl'ın yazdığı şiirler üzerinden dilbilgisi öğretilir. Bunu şöyle bir tecrübeyle bu dönem gördüm: Bizde formasyon öğrencileri var, Türk Dili ve Edebiyatı bölümü mezunları. Hepinizin bildiği gibi, Yahya Kemal Beyatlı'nın 'Ses' şiirini verdim. Üç mısrayı karartarak yazdım, dedim ki: Bu karartılarak yazılan mısra'nın öğelerini bulun. Bir kişi bile bulamadı. Dediler: Hocam, biz böyle

cümlelerin üzerinde hiç çalışmadık. Dolayısıyla yani dilbilgisi öğretiminde benim onlara tavsiyem: Gerçek cümleler üzerinden dilbilgisi öğretimi konusuydu. Biz bunu kendi aramızda konuşuyoruz. İkincisi de materyalle ilgiliydi. Benim âcizane derslerde uyguladığım olay çizgisi odaklı hikâye okuma yöntemi var. Bunu derslerde kendim yapıyordum ama BÖTE bölümünden bir hocayla oturduk, dedik ki: Öğrenciler hikâyenin ana konusunu, ana düşünceleri, yan düşünceleri bulmakta zorlanıyorlar, özet çıkarmakta zorlanıyorlar değil mi? Özet çıkarın diyoruz, başından, ortasından, sonundan yazıp getiriyorlar. Hikâyeyi okurken geriye dönüşler vesaire neyse. Bunlarla ilgili bir materyal geliştirelim birlikte. Olayları belirliyoruz, tıkladığınız zaman olay çıkıyor ortaya. İşin bu noktaya geleceğini ben tahmin etmedim, ondan bahsedebilirim. Nefis bir materyal çıktı ortaya birlikte çalışarak. O bakımdan bu konuda Barış Hoca'nın önerdikleri çok yerinde. Yani Türkçe ile ilgili bir materyal hazırlanacaksa eğer, alandaki hocaların mutlaka orada olması lazım. Bu bakımdan benim için de çok faydalı oldu. Yani kendi yaptığım uygulamaların, alan dışından biri olarak yapmış olduğum uygulamaların teyidi oldu aynı zamanda. O bakımdan sabahleyin söylediğimiz gibi gerçekten faydalı bir çalıştay oldu. Uzaktan, yakından gelen herkese teşekkür ederim.

İsmail Güleç

Evet, herkes bana teşekkür ediyor ama bu, tek benim yaptığım bir şey değil. Bunu yaparken Türkçe eğitimi bölümü olarak yapıyoruz. Türkçe eğitiminde de araştırma görevlilerimiz başta olmak üzere, aslında biz biraz görünen yüzüyoruz ama görünmeyen, yapılanların arkasında bizim arkadaşlarımız var. Onların çok emekleri var. Ben, bütün teşekkürleri almış birisi olarak o teşekkürleri alıyorum, gerçek sahiplerine burada, huzurunuzda teslim edeyim. Ben de mesai arkadaşlarıma çok teşekkür ediyorum. Sizin katkılarınızla biz böyle güzel sözler alıyoruz. Eksik olmayın. Şimdi, öğretmenlerim katkıları meselesinde, ben birkaç not aldım. Onları paylaşarak tamamlayım

sözlerimi, kapatalım. Benim başaramadığım, beceremediğim işlerin başında bu geliyor. Öğretmenlerle birlikte çalışmayı beceremedim. Bu öğretmen arkadaşlar, bir şikayet etmeye başladıkları zaman sonu gelmiyor. Asıl mevzudan uzaklaşıyoruz, gidiyoruz. Diyoruz ki: Ders kitabıyla ilgili eksikler nedir diyelim? Artık, müdürden başlıyor, il milli eğitimi, eğitim bakanı, hükümet, devlet. Bu kadar da gitmeye gerek yok. Basit bir şey söyle.

Saadet Maltepe

Katil, uşak diyor Hocam.

İsmail Güleç

Ya bu durumda diyecek ki: Ben şu kitabı uygularken şu metni, şu resmi gösterdim. Şu resim vardı, bu metine bu uygun değildi. Öğrenciler anlamıyordu veya bu metni öğrenci çok iyi anladı, bunu anlamadı, bu etkinlikte çok başarılı oldu. Somut şeyler söylemiyorlar bize. Daha çok, üstten ve akıl verir gibi konuşuyorlar, bir. Bu çok rahatsız edici bir şey tabi. Belki biz de öyle yapıyoruz onlara karşı, onu da bilmiyorum. Haksızlık etmeyeyim. Böyle bir sıkıntımız var, iyi organize edemiyoruz. İki; öğretmenleri bir araya getirmek çok zor. Bakın, biz bundan önce nisan ayında Milli Eğitim ile bir toplantı vardı, orada anlattım. Her ilçeden dört tane öğretmen göndereceklerdi bize. Dedim ki: Kadın erkek oranına dikkat edin, yüksek lisans yapmış veya yüksek lisans yapanlar olsun aralarında. Yeni başlamış birisi de olsun, yirmi yıllık tecrübeli de olsun, bir de on yıllık olsun. Yani hepsi on yıllık, hepsi yirmi yıllık olmasın çünkü daha iyi tartışalım istedik. Arkadaşlar, bugün kaç kişi imza attı? On iki kişi mi, on iki kişi imza attı. On altı tane ilçe var. On altı kere dört, altmış dört. On iki kişi imza attı. Şimdi, biz yapıyoruz, o arkadaşlarımız katılmıyorlar. Şöyle bir şey de var Milli Eğitimde: Konuştukları zaman başlarına bela alacakları, veya sorunlu olacaklarını düşünüyorlar. Amirlerinden azar işitecekler, sen niye orada şikayet ettin derler diye. Böyle garip bir yapı var.

Dolayısıyla öğretmenlerle her açıdan; öğretmenlerin kendilerinden, idareden, şuradan, buradan, bizden kaynaklanan nedenlerle çalışmanın bir zorluğu var. Bunu bir türlü aşamadık. Bir türlü yapamadım, bunu söyleyeyim. Çalıştay konusu, tabi değerlendirilir ama yabancılara Türkçe eğitimiyle ilgili bizim başka çalışmalar ve çalıştaylarımız olduğu için bu Türkçe eğitimi isterseniz, oraya hiç karıştırmayalım, hep Türkçe eğitimi olsun.

Mehmet Özdemir

İsmail Hocam, benim de bir önerim var. Son sınıf öğrencilerinin mesleki yeterliliği ile ilgili. Türkçe eğitimi bölümü son sınıf öğrencilerine bir çalışma yapalım.

Eyüp Coşkun

Bu senekine benzer olabilir içeriği, belki bir kaç yıl sonra.

İsmail Güleç

Şöyle bir şey yapalım biz arzu ederseniz: biz Google drive'a herkesim mail adresini atıp davet edelim oraya. Herkes aklına gelen çalıştay konusunu oraya yazsın. Sonra biz onları kendi aramızda değerlendirelim. Birbirine benzer olanları, ana başlıkları üçe, dörde düşürelim sonra hepinize atalım. Herkes tercih etsin. Böyle bir yöntem izleyebiliriz. Ne dersiniz? Burada olmayan arkadaşlarımıza da, yani geçen sene katılmış olanlara da göndermiş oluruz. Ben günlük hayatla karşılaştığımız bir sorunun konu olmasını istiyorum. Öyle daha felsefi bir şey, afaki bir şey olmasın. Günlük hayatta, elle tutulur bir şey olsun istiyorum. Bir biz şeye daha dikkat ettik. Alan eğitiminden gelmeyen hocalar da vardı, çağrılabilirdi. Alpaslan Okur ve Mehmet Özdemir ile bu toplantıları yaparken alan eğitimcisi olmayan kimseyi çağırmayalım, dedik. Aslında beni de çağırmayacaklardı fakat ben tabi bölümde olduğum için mecburen geldim.

Adnan Karadüz

Buraya bir şey ekleyim mi? Aslında Hocam konuştuğunda aklımdan şu geçti: Biz bırakalım disiplinler arası çalışmayı, kendi alanımızdaki insanlarla çalışmıyoruz. Yeni Türk Edebiyatı çalışan olmadan Hocam biz metin seçebilir miyiz? Siz metini getireceksiniz, öğretmeniler, onun altındakiler metnin sorularını oluşturacak. Bu başka türde olmaz.

İsmail Güleç

Bu çalışmalar, mesela biz Barış Horzum'un sunduğu çalışmayı biz Sakarya'da yaptık, Sakarya öğrencileri üzerinde uyguladık. Mesela, burada sunamadığımız bir kaç çalışmamız daha var, bildiri kitabında yer alacak. Onu, Sakarya Üniversitesi'nde yaptık. Acaba diyorum, bizim Sakarya Üniversitesi'nde uyguladığımız ölçekleri, sizler de kendi üniversitenizde, böyle yedi, sekiz tane üniversiteye uygulayarak, sonuçların acaba bizden mi kaynaklanıyor, bizim öğrencilerin mi eksikliği yoksa genel olarak tüm Türkçe eğitimi bölümlerinin mi eksikliği konusunda olup olmadığını öğrenmiş oluruz. Bu sefer daha somut bir şey söyleyebiliriz. Bu tür çalışmalara ihtiyaç var. Belki bu tür çalışmalara da inşallah bu çalıştay yol açar. Son olarak kayıt altına aldık hem sesli hem görüntülü. Arzu eden hocalarımız, benim sunduklarımı değil size göndereceklerimi yayınlayın dersiniz onları, eğer göndermezseniz, burada konuştuklarınızı deşifre ederek bunu kitaplaştıracamız. İlk ikisini kitaplaştırdık. Kitapların sayısı çok az. Elimizde belki birkaç tane kaldı, herkese veremeyiz ama pdf şekilleri Eğitim Bilimleri Enstitüsü sayfasında var. Oradan ulaşılabilir. Bunu da öyle yapacağız. Bunda da katılımcılara kitabı göndereceğiz, kütüphanelere göndereceğiz ama herkesin kullanımı için pdf halini kullanacağız, çünkü ticari bir iş yapmıyoruz, para kazanmak için yapmıyoruz. Faydalı olsun diye yapıyoruz. Kitabın pdf halini de orada yayınlayacağız. Sizden istirhamımız bir temmuza kadar bildirilerinizi bize göndermeniz. Biz de bir temmuzdan sonra inşallah sizin gönderdiklerinizi birleştirip okullar açıldığında sizin adreslerinize kitapları göndereceğiz.

Ben de bölüm ve şahsım adına böyle dolu dolu bir günü yaşamış olmanın vermiş olduğu yorgunlukla beraber zevki ve gururu da yaşıyorum. Hepinizin ayaklarına sağlık. İyi ki geldiniz, bizi kırmadığınız için, buralara kadar geldiğiniz için çok teşekkür ederim. Sizlerin katılımıyla böyle güzel bir çalıştay oldu. İnşallah bir sonraki çalıştayla ilgili bir teklifte de bulunayım. Biz üçtür Sakarya Üniversitesi'nde yapıyoruz. Belki bunun dördüncüsü bir başka üniversitede yapılabilir, değerlendirilebilir ama dediğim gibi böyle daha hazır ve istekli ve arkasında üniversitenin desteklediği bir bölümde yapmak isteriz. Bizi rektörümüz Prof. Dr. Muzafer Elmas destekliyor. Çok rahat yapmamazın bir nedeni de bu. Böyle rektörlüğün de desteğini alan bir üniversite olursa, çalıştayın selameti ve gidişatı açısından da daha iyi olur. Bunu da düşünebiliriz, tekliflere açığız. Kimse olmasa da biz yine yaparız, değil mi Alpaslan Hocam. Bizim bu konuda tutuculuğumuz yok, biz açığız, burada sabahtan beri işbirliği deyip sonra olmaz falan dersek, kendimizle çelişmiş oluruz.

Eyyup Coşkun

Hocam, dediniz ya, bildirileri ya siz metin olarak yazın ya da biz deşifre edelim. Bence bir önceki çalıştayda olduğu gibi deşifre edelim, konuşma dilinden kaynaklanan problemleri düzeltip ondan sonra gönderirsek daha iyi olur. Burada konuşma havasıyla söylediğimiz ve karşılıklı diyaloglarla oluşan ortamı, havayı oraya yansıtmak gerekiyor. Aksi durumda, kuru bir makale diline zorluyor. Benim tercihim, olduğu gibi yansıtalım, tabi orada size bir iş çıkartmış oluyoruz.

İsmail Güleç

O da olur, tamam öyle yapalım. Deşifreye başlayalım da bazı arkadaşlar göndereyim diyorlar. Ben, tekrar tekrar hepinize teşekkür ediyorum.

GENEL BİR DEĞERLENDİRME

İsmail GÜLEÇ

Oldukça heyecanlı, tartışmalı ve katılanların katıldıkları için pişman olmadıkları bir çalıştay daha geride bıraktık ve bir sonraki çalıştayda tekrar buluşmak üzere ayrıldık. Çalıştayda konuşulanları kısaca değerlendirmeye çalışacağım

Çalıştayın konusu Türkçe Öğretmeni Yeterlikleri olduğu için bu konuda çalışmaları olan akademisyenler bir araya getirilmeye çalışıldı. Katılımcılar, tabiri caizse eteklerindeki taşları döktü. Benim dikkatimi çeken husus akademisyenlerin akademi dünyasını eleştirmeleri oldu. Akademisyenlerin kendilerini böyle kıyasıya eleştirdikleri, çuvaldızı başkalarına batırmadan önce iğneyi kendilerine batırdıkları bir başka toplantı olmuş mudur, bilmiyorum. Programlarda dinleme becerisi etkinliklerin yetersiz olduğu söylendikten sonra bunun nedenleri arasında ilk sırada akademisyenlerin konu üzerinde yeterince çalışmadıklarının söylenmesini bu eleştirilere örnek olarak verebilirim. Konu üzerinde çalışan araştırmacıların eleştirmeye kendilerinden başlamaları sorunların çözülme ihtimaline dair ümitlerimizi yeşertti.

Ülkemizde öğretmen adayları oldukça fazla. Fakülteyi bitiren herkes kendisini doğal olarak öğretmen adayı görüyor. Eğitim fakülteleri

için anlaşılabilir bir durum, ancak acaba pedagojik formasyon adı verilen sertifika programları ile önceden çerçevesi çizilmiş niteliklere ve kazanımlara sahip yeterliği olan öğretmen yetiştirmek mümkün müdür? Bu sorunun cevabını herkes biliyor aslında. Fakat mezun öğrencilerin ve ailelerinin baskısı siyasileri, yöneticileri bu konuda radikal kararlar almaktan alıkoyuyor.

Öğretmen yeterliklerini iki farklı süreçte değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. İlk öğretmen olmaya layık olmak. Bir pilot seçilirken fiziksel bazı özelliklere dikkat ediliyorsa öğretmen yetiştiren okullara kabul edilecek öğrenciler de psikolojik testlerden geçmeli ve bir takım özelliklerin aranması gerekir. Bunu belirlemenin ve ölçmenin zor olduğunu biliyorum. Ama tam manasıyla ölçülemez olsa da kısmen ölçülebileceğini düşünüyorum. Öğretmenler iyi ve ahlaklı insan olmanın yanı sıra konuşması akıcı, diksiyonu düzgün, davranışları tutarlı ve her şeyden önemlisi öğrencileri karşılıksız sevmelidir. Bu nitelikleri ölçebilecek araçlar geliştirilebilir.

Öğrencilerin dört dil becerisini geliştirmekle yükümlü bir öğretmenin doğal olarak bu alanlarda kendisinin de yetkin ve yeterli olması düşünülür. Bir an için arkamıza yaslanalım ve mezun ettiğimiz her öğretmen adayı için aynı soruyu soralım. Hatta biraz daha ileri gidelim, öğretmenliğe atanmaya hak kazanmış stajyer öğretmenler için soralım. Okuma, yazma, anlama ve dinleme-izleme becerileri arzu edilen düzeyde midirler? Oysa özellikle üzerinde konuştuğumuz kişi Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni adayları en azından bir edebi türde metin kaleme alabilmelidir.

Bir diğer yeterlik alanı dilbilgisi bilgisi ve doğru kullanım becerisi. Öğretmenlerimiz, dil bilgisine ilişkin herhangi bir probleme karşılaştığında hangi temel kaynağa bakması gerektiği konusunda yeterince bilgi sahibi olup olmadığı tartışılabilir. Öğretmeni sahaya donanımlı bir şekilde göndermek, alana ilişkin temel eserlerin neler olduğunu ve nasıl kullanılacağını öğretmek biz öğretim üyelerinin görevidir. Akademik çalışmalardan yeteri kadar haberdar olmayan bir öğretmen,

kafasına takılan soruların cevaplarını niteliksiz yayınlarda aramakta ve maalesef çoğu zaman yanlış bilgilere ulaşmakta ve bu yanlış veya eksik bilgiyi öğrencilere aktarmaktadır. Böyle olunca da ortaya birbirinden farklı “dil bilgisi” çıkmaktadır. Bu durum, öğrencilerimizin Türkçeye olan inancının da sarsılmasına Türkçeyi “bol istisnalı” bir dil olarak algılamalarına neden olmaktadır.

Öğretmenler; ölçme-değerlendirme araç ve yöntemlerini tüm süreçleriyle bilmelidir. Her öğrenci için gelişimine uygun kişiye özel ölçme-değerlendirme tekniği geliştirebilme ve kullanabilme bilgisine ve yetisine sahip olmalıdır.

Bunlar temel yeterlikler. Bunlara bir de çağımızın gereği olarak eklenen dinlediğini anlama, özellikle farklı bağlamlarda kendini ifade edebilme becerisi, eleştirel düşünebilme, yaratıcı düşünme, yansıtıcı düşünme, karar verme gibi üst düzey düşünme becerileri, parça-bütün ilişkisi kurabilme, neden-sonuç oluşturabilme, problem çözebilme, düşünce üretebilme ve savunabilme gibi günümüzde üniversite mezunu olan herkesin sahip olması gereken yeterlikleri de koyalım üzerine.

Mesleki bilgi olarak öğretim yöntem ve teknikleri konusunda geniş bir bakış açısına sahip; dersi için gereken materyali üretilip kullanabilen, sınıf yönetimi konusunda donanımlı, dijital dünyanın yurttaşı olan ve yenilikleri takip edip sınıfta uygulayabilen, öğrenciler, idareciler, veliler ve meslektaşları ile sağlıklı iletişim kurup sürdürebilen, sorunları çözmeye odaklanan ve her türlü mesleki ve kişisel gelişimini düşünen ve bu uğurda çaba sarfeden öğretmenlerden bahsetsem abartmış mı oluruz acaba!

Günümüz öğretmeni bilgi aktaran değil öğrenme ortamını tasarlayabilen, öğrenme ortamının bütün enstrümanlarını tutarlı ve birbiriyle çalışmayacak bir şekilde tasarlayan, ona dönük materyaller geliştiren ve bu süreci doğru zamanda ve doğru şekilde yöneten ve doğru ölçen kişi olmak zorundadır. Öğreten değil, öğrencinin bilgiye ulaşmasına dönük süreçleri yöneten kişidir öğretmen.

Mesleğe başlamış bir öğretmen alanının program bilgisine de sahip olmalıdır. İlkeler düzeyinde kendilerine tanımlanan bir programdan

hareketle gerçek öğrenme yaşantıları, öğrenme ortamları düzenleyebilmelidir. Unutulmaması gereken şey programların kutsal metinler olmadığı gerçeğidir. Pekâla bir öğretmen de hedef ve kazanımlarını yazabilir, yazdığı hedef ve kazanımlara yönelik sınıf içi ve sınıf içi materyal oluşturabilir, etkinlik düzenleyebilir. Yani gerektiğinde veya mevcut ders kitabını yetersiz bulduğunda kendi ders kitabını yazabilir. Kılavuz kitaptan bağımsız bir şey yapamıyorsa yetkin bir öğretmen olarak kabul etmemiz mümkün değildir.

Bütün bunların yanı sıra iyi bir öğretmen ayrıca iyi bir dünya vatandaş olmalıdır. Dünya vatandaşı dünyanın herhangi bir bölgesinde insanlığın geleceğini, çevreyi, doğayı, hayvanları ilgilendiren herhangi bir gelişmeye karşı duyarsız kalmayan, çok kültürlülüğe açık, kendi kültürüne sahip çıkarken diğer kültürleri yargılamadan öğrenmeye ve anlamaya çalışan, demokrasiyi ve özgürlüğü özümsemiş, din, dil, ırk, mezhep ayırımı yapmadan her insana saygı duyan kimselerdir.

Bütün bu yeterlikleri ve becerileri dört yıllık bir öğretim hayatına sığdırmaya çalışmak eğitim fakültelerine haksızlık olur. Bunların bir kısmı ailede ve çevrede, bir kısmı ilk mektepte, bir kısmı lisede, bir kısmı da lisans yıllarında kazandırılır. Mezun olan öğrenci öğretmen adaydır ama aslında eğitime yeni başlamış bir öğrencidir aynı zamanda. Artık ayakları üzerinde durarak yaşamayı, yani öğrenmeyi öğrenmiş kendisini geliştirmenin yollarını bilen ve öğrencilerinin her birinin ilerinde çok önemli görevlere gelecektir gibi düşünüp ona göre yetiştirmeye çalışan gönüllü eğitim neferleridir.

Şu durumda eğitim ve öğretimi fakültede ders dışı zamanlara yaymak, öğretmenliğe atandıktan sonra MEB tarafından adet yerini bulsun kabilinden olmayan gerçekten öğretmenlerin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak üniversite ile işbirliği içinde bir program dahilinde hazırlanan programlarla destekleyerek yapılabilir. Eğer öğretmen arkadaşlarımız istekli ve hevesli olmazlarsa yapılanlar havanda su dövmekten öteye geçmeyecektir.

SONUÇ

Osmanlı'nın son dönemlerinde başlayan eğitimde Türkçeleşme hareketi Cumhuriyet'in ilk yıllarında da hızla devam etmiş; muallim mekteplerinin, öğretmen okulları ve eğitim enstitülerinin öncelikli görevi, halkın anlayacağı ve ortak konuşabileceği bir Türkçeyi daha iyi öğretmek olmuştur.

Bir disiplin olarak Türkçe Öğretiminin temeli Gazi Üniversite'sinde 1990'lı yılların başında yüksek lisans programının açılmasıyla atılsa da 8 yıllık zorunlu eğitime geçilmesi ve 1997'deki Eğitim fakültesinin yeniden yapılandırılmasına kadar bu alana Türkoloji ağırlıklı olarak filoloji disiplinleri öğretmen yetiştirmede kaynak olmuştur.

2000'li yılların başında ilk mezunlarını veren Türkçe öğretmenliği bölümleri, sahaya yani okullara her yıl binlerce öğretmen göndermekte ve daha önceden var olan Türkoloji-Filoloji kökenli öğretmenlerle Türkçe öğretimini gerçekleştirmekteler.

Daha önce herhangi bir bilimsel toplantıda ayrıntılı şekilde incelenmeyen ve değinilmeyen bir konu olan "Türkçe Öğretmeni Yeterliği", üçüncüsünü düzenlediğimiz bu Çalıştay'da alanın uzmanlarınca ve sahadan gelen öğretmenlerce irdelenmiş, özellikle öğretim programı

kaynaklı bir eksiklerin olduğu gör÷lmüştür. Yine aynı şekilde bu alana kaynaklık eden Türkçe Öğretmenliği bölümlerinin de programlarında eksikliklerin olduğu, düzenlemelerin gerektiği gör÷lmüştür.

Bir Türkçe öğretmenin (veya başka bir branş öğretmenin), lisanstan aldığı bilgilerle öğretmenlik mesleğini, meslek hayatı boyunca sürdürmesi kabul görmeyecek bir durumdur. Bir öğretmenin mesleki gelişimini, kişisel uğraşları ve ilgisine bırakmamak gerekir.

Öğretmenlerin mesleki gelişim ve yeterliklerinin tespiti çalışmaları, periyodik bir süreçte Üniversite-MEB işbirliğiyle yapılabilir.

“Türkçe Öğretmeni Yeterliği” konusunun derinlemesine irdelendiği bu Çalıştayımızın, sonrasında Türkçe öğretimine dair her bir beceri ve alanın daha ayrıntılı şekilde çalışmalara vesile olmasını temenni ederek kitaplaştırdığımız bu kaynağın da uzmanından uygulayıcısına, alana bir katkı sağlayacağını umut ediyoruz.

Düzenleme Kurulu adına
Doç. Dr. Alpaslan OKUR